

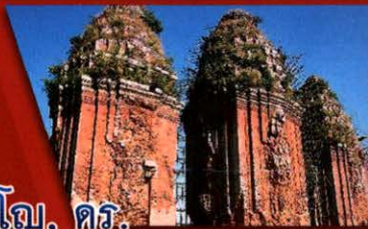
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น

หนังสือแนะนำประเทศกลุ่มอาเซียน
ด้านศาสนาและวัฒนธรรม

พระพุทธศาสนาในเวียดนาม

Phật Giáo Việt Nam

Buddhism in Vietnam

พระมหาคาสยาม วุทธิปัญโญ, ดร.

หน้าว่าง

หน้าว่าง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น

หนังสือแนะนำประเทศกลุ่มอาเซียน
ด้านศาสนาและวัฒนธรรม

Phật Giáo Việt Nam

พระพุทธศาสนาในเวียดนาม

Buddhism in Vietnam

พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา, ดร.
Phramaha Daosayam Vajirapaniño, Dr.

พระพุทธศาสนาในเวียดนาม Phật Giáo Việt Nam Buddhism in Vietnam

ผู้รวบรวม   ◎ พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา, ดร.
                  ◎ E-mail : starsiam45@hotmail.com

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ
(ISBN)   ◎ 978-616-300-015-6

พิมพ์ครั้งที่ 2   ◎ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

จำนวนพิมพ์   ◎ 1,500 เล่ม

ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต / อธิการบดี
พระอาจารย์มหาสุทนต์ อากาศโร, ดร. / ผอ.สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์
พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต / รองอธิการบดี มจร.วิทยาเขตขอนแก่น
วัดธาตุ อ.เมือง จ.ขอนแก่น
พระอาจารย์มหาบาง เขมานนุโท, ดร. / วัดสันติวนาราม ต.บ้านเชียง
อ.หนองหาน จ.อุดรธานี
พระกิตติญาณโสภณ / วัดท่าพระหงส์เทศประดิษฐ์ อ.เมือง จ.ขอนแก่น

พิสูจน์อักษร/แก้ไขสำนวน

ดร.ทอง คงเจริญ
วชิรณี วงศ์ศิริอำนาจ

ผู้จัดทำหน้า

ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
โทรศัพท์ 0-2218-9872, โทรสาร 0-254-9495,
Call Center โทรศัพท์ 0-2255-4433 (บริการจัดส่งทั่วประเทศ)
<http://www.chulabook.com>

ร้านค้าติดต่อ

แผนกขายส่ง สาขารัตนาธิเบศร์ (แยกแคราย)
โทร.0-2950-5408-9, โทรสาร 0-2950-5405

โรงพิมพ์

หจก.เม็ดทรายพรินต์ติ้ง (กรุงเทพมหานคร)
โทรศัพท์ 0-2882-5492-3, E-mail : medsaiprintd@gmail.com

คำนำ

มโนภาพเกี่ยวกับประเทศเวียดนามของผู้รวบรวมเมื่อสมัยเป็นเด็ก คงไม่ต่างจากท่านผู้อ่านมากนัก นั่นคือ เห็นชาวเวียดนามในภาคอีสานนิยมทานเนื้อสุนัข ถ้าเป็นพ่อค้าก็จะมีนิสัยขี้เหนียว ประหยัดเป็นเลิศ ขยันทำงาน ไม่มีใครเทียบ เมื่อโตขึ้นได้รับรู้เกี่ยวกับสงครามเวียดนามที่โหดร้ายระหว่างเวียดนามใต้ ที่มีประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศไทยของเราให้การสนับสนุน กับฝ่ายคอมมิวนิสต์ เวียดนามเหนือ ที่มีประเทศจีนและสหภาพโซเวียตให้การสนับสนุน หากเป็นภาพยนตร์ก็มักจะมีเรื่องของสงครามเวียดนามเข้ามาเกี่ยวข้อง มุมมองเกี่ยวกับประเทศเวียดนามจึงมักแสดงออกมาในแง่ลบไปเกือบทุกเรื่องราว จนผู้รวบรวมได้ไปศึกษาต่อที่ประเทศอินเดีย ความคิดเกี่ยวกับประเทศเวียดนามจึงเริ่มเปลี่ยนไป จนเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้รวบรวมเขียนหนังสือเล่มนี้ขึ้น

หนังสือพุทธศาสนาในเวียดนาม ที่ท่านกำลังอ่านขณะนี้ ผู้รวบรวมเริ่มได้เขียนไว้ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๖ แต่ไม่มีโอกาสจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม เพราะติดขัดเรื่องงบประมาณ จนเวลาผ่านไปจนถึง พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้แก้ไขปรับปรุงเนื้อหาอีกครั้งหนึ่ง เพราะได้รับการสนับสนุนจากครูบาอาจารย์หลายท่าน แม้เนื้อหาในหนังสืออาจจะเป็นเรื่องหนักไปสำหรับฆราวาส แต่ก็เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์

ในระหว่างที่ผู้รวบรวมศึกษาปริญญาโท และปริญญาเอก ที่ประเทศอินเดีย ได้เห็นพระสงฆ์มหายานมาศึกษาที่มหาวิทยาลัยเดลลี เป็นจำนวนมาก หลายรูปแต่งชุดสีเหลือง หลายรูปแต่งชุดสีเทา บางรูปสีกรัก บางรูปสีดำ แต่ภาษาพูดเหมือนกัน จึงสอบถามว่าท่านเหล่านั้นมาจากไหน จึงได้คำตอบว่ามาจากประเทศเวียดนาม ทำให้ผู้รวบรวมทั้งหลายอย่าง เพราะประเทศเวียดนามเพิ่งผ่านสงครามมาได้ไม่นาน และรัฐบาลเองก็เป็นคอมมิวนิสต์ที่ยังคงกดขี่เรื่องศาสนาอยู่มาก หรือยังมีพระสงฆ์ผู้ใหญ่หลายรูปที่ถูกคุมขังในโทษฐานเผยแผ่ศาสนาโดยไม่ได้รับอนุญาต เหตุใดจึงมีกำลังทรัพย์ส่ง

พระสงฆ์ สามเณร มาเรียนได้มากขนาดนี้ และยังได้พูดคุยกันมากขึ้น ยิ่งเกิดความประทับใจที่เห็นได้จากความวิริยะอุตสาหะที่จะรักษาพุทธศาสนาไว้ให้ได้ของพระสงฆ์เวียดนาม ในท่ามกลางการเมืองที่ไม่เอื้ออำนวย

หนึ่งในความประทับใจเหล่านั้นคือ การปลูกสร้างศาสนทายาท ให้มีการศึกษาสูงเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม มีวิชาความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม โดยไม่ถูกดูแคลนว่าผู้ที่มาบวช คือ คนด้อยโอกาส ยากจนไม่มีการศึกษา หรือหมดทางไป การสนับสนุนพระสงฆ์เหล่านี้ให้มาเรียนมีมากที่สุด ในบรรดาประเทศที่นับถือพุทธศาสนา มีทั้งได้งบประมาณจากวัดที่สังกัดบ้าง พระอาจารย์ที่ไปอยู่ต่างประเทศบ้าง พระอาจารย์ในประเทศบ้าง ได้ช่วยกันส่งพระสงฆ์รุ่นหนุ่มในสังกัดให้ไปศึกษามากที่สุด และผลแห่งความทุ่มเทนี้จะเป็นผลดีต่อพุทธศาสนาในประเทศเวียดนามในอนาคตเอง เมื่อหันกลับมามองในเมืองไทย พระสงฆ์ สามเณร ที่ไปศึกษาต่อนั้นล้วนไปด้วยกำลังทรัพย์ของตัวเองเกือบทั้งสิ้น ที่จะมีครูอาจารย์ส่งไปเรียนนั้นก็มียู่อเป็นจำนวนน้อย ทั้งที่งบประมาณในวัดหลายแห่งมีมากมาย ส่วนจะมีทุนจากรัฐบาลนั้นไม่ใช่สิ่งที่ควรคิดถึง จึงทำให้เห็นวิสัยทัศน์ของพระเถระผู้ใหญ่ของสองประเทศนี้ได้เป็นอย่างดี

นี่เป็นเหตุบังเอิญทำให้ผู้รวบรวมพยายามเรียบเรียงหนังสือเล่มนี้ขึ้นมา ในหน้าประวัติศาสตร์ของพุทธศาสนาในเวียดนามต้องต่อสู้กับศัตรูต่างศาสนามาตลอดทั้งจาก ศาสนาขงจื้อ ศาสนาเต๋า ศาสนาคริสต์ และรัฐบาลคอมมิวนิสต์ ที่เห็นพุทธศาสนาเป็นยาเสพติดในปัจจุบัน ในด้านดีจึงทำให้พุทธศาสนาเข้มแข็งตื่นตัวเสมอ ในด้านลบทำให้ศาสนาถูกเบียดเบียนต้องเริ่มต้นใหม่นับหนึ่งใหม่อยู่ตลอด หนังสือเกี่ยวกับพุทธศาสนาในเวียดนามฉบับภาษาไทยส่วนใหญ่ถูกรวบรวมไว้ในหนังสือว่าด้วย พุทธศาสนานานาชาติ จึงมีรายละเอียดไม่มาก สิ่งที่เป็นข้อขัดข้องอีกอย่างหนึ่ง คือ คำทับศัพท์ เพราะภาษาเวียดนามเป็นภาษามีวรรณยุกต์เหมือนภาษาไทย การออกเสียงเพี้ยนหมายถึงความหมายเพี้ยนไปด้วย ดังนั้น คำศัพท์จะฟังจากสำเนียงคนเวียดนามเป็นหลัก เช่น

พระดีช นัท ฮันท์ ที่คนไทยรู้จัก ในเวียดนามออกเสียงเป็น ดีช นัท ฮังค์ เป็นต้น เฉพาะคำนี้ผู้รวบรวมเขียนตามแบบไทยที่คุ้นเคย และในการรวบรวมข้อมูล จำเป็นต้องรู้ข่าวสาร และเข้าใจเหตุการณ์บ้านเมืองของประเทศเวียดนาม เพราะ พุทธศาสนาจะเจริญหรือตกต่ำ มักจะเกี่ยวข้องกับการเมืองเป็นสำคัญ

หากการจัดทำหนังสือเล่มนี้ทำให้เกิดคุณความดี ผู้รวบรวมขอมอบถวาย แต่พระเถระผู้ใหญ่ ซึ่งในอดีตท่านเหล่านั้นได้เดินทางไปเผยแผ่พุทธศาสนาใน ประเทศเวียดนาม รวมทั้งทุกท่านที่มีบทบาทช่วยปกป้องพุทธศาสนาจนมาถึง ปัจจุบัน

ขอขอบคุณ ท่านอาจารย์ ดร. พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ที่สนับสนุน ทุกเรื่องด้วยดีเสมอมา จนหนังสือเล่มนี้ออกมาเป็นรูปเล่มที่สมบูรณ์สามารถ อ้างอิงได้

ขอขอบคุณ พระองส์มรภัษณ์ธนี ฉายา เกี้ยนเหย เลขานุการคณะสงฆ์ อนัมมิกาย วัดกุศลสมาคร กรุงเทพฯ ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอนัมมิกาย ให้ผู้ศึกษา ไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์ สามเณร พุทธบริษัทได้ศึกษาถึงข้อเด่นข้อด้อยของพุทธ ศาสนาในต่างประเทศ เพื่อจะได้นำมาเปรียบเทียบกับพุทธศาสนาในเมืองไทย

ขอขอบคุณ พระเตวียนตรัน (Ven.Tuyen Tran) พระนิสิตระดับ ปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ซึ่งเป็นพระสงฆ์เวียดนามเชื้อสายกัมพูชาได้นำพาสำรวจในเวียดนาม

ขอขอบคุณ พระลงสะพาน (Longsaphal) นิสิตปริญญาโท ชาว เวียดนามเชื้อสายกัมพูชา ที่ได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ อีกทั้งยังช่วยตรวจทาน คำศัพท์ ชื่อเฉพาะ ในภาษาเวียดนาม ให้ถูกต้อง

ด้วยความนับถือ

พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา, ดร.

ผู้รวบรวม

สารบัญ

บทที่ ๑	แผ่นดินและประชากร	๑๑
๑.๑	เผ่าพันธุ์และเชื้อชาติ	๑๒
๑.๒	อาณาจักรยุคแรก	๑๔
๑.๓	ราชวงศ์เดรียว	๑๖
บทที่ ๒	พุทธศาสนาเข้าสู่เวียดนาม	๑๘
๒.๑	อาณาจักรจามปา	๑๕
๒.๒	การเดินทางมาของพุทธศาสนา	๒๔
๒.๓	พระโพธิธรรม	๒๖
๒.๔	จาริกสู่อินเดีย	๒๕
๒.๕	การยึดครองของจีน	๓๑
๒.๖	อาณาจักรน่านเจ้า	๓๒
บทที่ ๓	พุทธศาสนาสมัยราชวงศ์ถัง	๓๕
บทที่ ๔	พุทธศาสนาสมัยราชวงศ์เล	๓๘
บทที่ ๕	พุทธศาสนาสมัยราชวงศ์ลี่	๔๑
๕.๑	พระธรรมอาจารย์หัวอันฮัง (วันอันห์)	๔๒
๕.๒	พระเจ้าอโศกของเวียดนาม	๔๕
บทที่ ๖	พุทธศาสนาสมัยราชวงศ์เต๋رين	๕๓
๖.๑	จักรพรรดิปรารถนาจะเป็นพระพุทธรเจ้า	๕๔
๖.๒	นักปราชญ์ขงจื้อโจมตีพุทธศาสนา	๕๕
๖.๓	อดีตกษัตริย์ถูกสังหารขณะเป็นพระ	๕๗
๖.๔	สละบัลลังก์เพื่อพุทธศาสนา	๕๕
บทที่ ๗	พุทธศาสนาสมัยราชวงศ์เลตอนปลาย	๖๕
บทที่ ๘	พุทธศาสนาสมัยราชวงศ์เหิงเยิน	๗๒
๘.๑	องเชียงสือหนีภัยมาพึ่งไทย	๗๓
๘.๒	คณะสงฆ์เวียดนามเผยแผ่เข้าไทย	๗๖
๘.๓	คณะสงฆ์แบบไทยเผยแผ่เข้าเวียดนาม	๗๘

บทที่ ๕ พุทธศาสนาภายใต้ฝรั่งเศส	๘๒
๕.๑ การรুকึบของคริสตจักร	๘๒
๕.๒ กบฏพระสงฆ์	๘๔
๕.๓ สงครามเดียนเบียนฟู	๘๖
๕.๔ ศาสนากาวด่าย	๘๗
๕.๕ ศาสนาหัวเหา	๘๘
บทที่ ๑๐ พุทธศาสนายุคได้รับเอกราช	๙๔
๑๐.๑ พลีชีพปกป้องพุทธศาสนา	๙๖
๑๐.๒ ปฏิวัติโค่นล้มรัฐบาลเดียม	๑๐๔
๑๐.๓ ก่อตั้งสหพุทธจักรเวียดนาม	๑๐๖
๑๐.๔ การศึกษาของคณะสงฆ์และพุทธบริษัท	๑๑๐
๑๐.๕ บทบาทภิกษุณีสงฆ์	๑๑๐
บทที่ ๑๑ พุทธศาสนาหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง	๑๑๒
๑๑.๑ บังคับพระสงฆ์ไปเป็นทหาร	๑๑๕
๑๑.๒ วัชรพิธีสมบัติของวัดทั้งหมด	๑๑๖
๑๑.๓ ห้ามการบวชพระเณรใหม่	๑๑๗
๑๑.๔ พระสงฆ์ต้องศึกษาลัทธิคอมมิวนิสต์	๑๑๗
บทที่ ๑๒ สถานการณ์พุทธศาสนาในปัจจุบัน	๑๑๘
๑๒.๑ การปกครองสงฆ์	๑๒๓
๑๒.๒ นิกลยสำคัญในพุทธศาสนา	๑๒๗
๑๒.๓ ภิกษุณีสงฆ์	๑๓๑
๑๒.๔ วัดสำคัญในเวียดนาม	๑๓๒
๑๒.๕ วัดเวียดนามในต่างประเทศ	๑๔๕
๑๒.๖ คณะสงฆ์อนัมนิกายในไทย	๑๕๑
๑๒.๗ เทศกาลเกี่ยวเนื่องกับพุทธศาสนา	๑๕๗
๑๒.๘ ลักษณะเด่นของชาวพุทธเวียดนาม	๑๕๘
๑๒.๙ อิทธิพลพระพุทธรศาสนาต่อเวียดนาม	๑๕๙
๑๒.๑๐ พระเถระที่สำคัญ	๑๖๑
บรรณานุกรม	๑๖๗
ดรรชนี	๑๗๑

เดียนเบียนฟู

CHINA

ประเทศจีน

Hà Giang Cao Bằng
Lai Châu Lào Cai Tuyên Quang Bắc Kạn
Điện Biên Yên Bái Thái Nguyên Lạng Sơn
Sơn La Phú Thọ Vĩnh Phúc Bắc Giang Ninh Bình
Hà Nội Hà Nội Hải Phòng
Hòa Bình Thanh Hóa Nghệ An
VN Bắc Ninh HD Hải Dương HN Hà Nam HY Hưng Yên VP Vinh Phúc

ฮานอย

นามดิ่ง

ประเทศลาว

LAOS

Gulf von Tonkin

VIETNAM MAP

แผนที่ประเทศเวียดนาม

หวึง

ประเทศไทย

THAILAND

เว้

คำหนั่ง

กว๋างนัม

ประเทศกัมพูชา
CAMBODIA

ญัตรัง

นครโฮจิมินห์

Thành phố Hồ Chí Minh

Bà Rịa-Vũng Tàu

บทที่ ๑

แผ่นดินและประชากร

(The Land and People)

ประเทศเวียดนาม^๑ (Vietnam) เป็นประเทศเก่าแก่ประเทศหนึ่งในเอเชีย มีแผ่นดินลักษณะยาวจากเหนือจรดใต้ลักษณะเหมือนตัวเอส (S) ในภาษาอังกฤษ ยาวจากเหนือสุดจรดใต้สุด ๓,๕๐๐ กิโลเมตร จากฮานอยถึงโฮจิมินห์ วัดทางตรงได้ ๒,๑๕๐ กิโลเมตรได้รับการยกย่องเป็นประเทศมังกรน้อย (Little Dragon) เคียงคู่กับประเทศจีนซึ่งเป็นมังกรใหญ่ เพราะเวียดนามเป็นตัวแทนวัฒนธรรมจีนภายนอกประเทศ ในอดีตมีชื่อเรียกเวียดนามหลายชื่อ เช่น จามปา อันนัม ตังเกีย ไต้เวียด นามเวียด เวียดนามญวน และ แกว^๒

คำว่า เวียด เป็นภาษาจีน แปลว่า ไกลออกไป เดินเข้าไป หรือ อาณาจักร คำว่า นาม แปลว่า ทิศใต้ รวมแล้วหมายถึง ประเทศที่ไกลออกไปทางทิศใต้ (ของประเทศจีน) เวียดนามมีฝั่งทะเลยาวถึง ๒,๐๐๐ ไมล์ คดเคี้ยวไปมาตั้งแต่อ่าวตังเกีย (Tonkin) ผ่านทะเลจีนใต้ไปถึงอ่าวไทย ด้านเหนือติดกับประเทศจีน ทิศใต้ติดทะเลจีนใต้ ทิศตะวันออกติดทะเลเช่นกัน ทิศตะวันตกติดกับประเทศลาว และกัมพูชา ทางเหนือของประเทศติดกับพรมแดนจีนนั้นมีภูเขาสูงชันมากมายเป็นกำแพงป้องกันประเทศ แต่ไม่ใช่อุปสรรคในการถ่ายทอดวัฒนธรรมในเวลาต่อมา มีหุบเขาลึกกระจายอยู่ทั่วไปทั่วทั้งประเทศ หุบเขาที่สำคัญ ได้แก่ หุบเขาลุ่มแม่น้ำแดง ยอดเขาที่สูงที่สุดของประเทศ คือ ฟาน วิ ฟาน (Fan Si Pan) สูง ๑๐,๕๒๐ ฟุต รองลงมาคือยอดเขาดำดำ (Tam Dao) สูงประมาณ ๗,๐๖๗ ฟุต

^๑ เดิมภาษาไทยเขียนประเทศนี้เป็น เวียดนาม ปัจจุบันเขียนเป็น เวียดนาม

^๒ คำว่า แกว ชาวเวียดนามถือว่าเป็นคำไม่สุภาพ จึงไม่ควรนำไปเรียกขาน

ปัจจุบันมีพื้นที่ทั้งสิ้น ๓๓๑,๖๙๘ ตารางกิโลเมตร ในภาคกลางของเวียดนามส่วนที่กว้างที่สุดกว้างราว ๖๐ ไมล์ ส่วนที่แคบที่สุดติดกับประเทศลาวกว้างราว ๓๐ ไมล์ ในภาคใต้เป็นที่ราบลุ่ม แม่น้ำโขงไหลผ่านนำดินโคลนและตะกอนที่กลายมาเป็นปุ๋ยมารวมไว้เกิดเป็นดินดอนสามเหลี่ยมเรียกว่า ที่ราบปากแม่น้ำโขง มีความอุดมสมบูรณ์อย่างยิ่ง ชาวนาส่วนใหญ่ปลูกข้าวในบริเวณนี้ มีความสูงกว่าระดับน้ำทะเลเพียง ๖ ฟุตเท่านั้น แม่น้ำโขงยังช่วยในการเพิ่มพื้นดินให้เวียดนามอีก กล่าวคือ เมื่อดินโคลนและตะกอนไหลมาถึงทะเลได้มาทับถมทะเลจนแผ่นดินงอกออกไปเป็นพื้นดินปีละประมาณ ๒๕๐ ฟุต

๑.๑ ฝ่าพับรุ้และเชื้อชาติ

นักประวัติศาสตร์เชื่อกันว่า ประชากรเวียดนามประกอบด้วยชนเผ่าหลายเผ่าอาศัยร่วมกันตามหุบเขาตอนล่างของแม่น้ำแยงซีเกียง ในภาคใต้ของจีน ต่อมาจึงถูกจีนที่แข็งแกร่งกว่าตีถอยร่นลงมาทางภาคใต้ จากนั้นจึงได้สร้างอาณาจักรของตนขึ้นแถบลุ่มแม่น้ำแดงก่อนสมัยพุทธกาล ในขณะที่เดียวกันต้องดิ้นรนต่อสู้กับชาวจามซึ่งได้ตั้งอาณาจักรอยู่ก่อน จนมีชัยชนะเหนือ จาม ราว ๑,๗๐๐ ปีต่อมา การดิ้นรนที่อยากมีแผ่นดินเป็นของตนเองทำให้ชาวเวียดนามจากทางเหนืออพยพลงมาจากทางใต้มากกว่า ๒,๐๐๐ กิโลเมตร แต่ไม่อาจจะขยายมาทางตะวันตกได้ เพราะมีอาณาจักรอัยลาว และอาณาจักรขอม ตั้งขวางกันอยู่

ประชากรเวียดนามเป็นชนเผ่ามองโกลอยด์ มีสายสัมพันธ์กับชาวจีนภาคใต้ สถิติประชากรใน พ.ศ. ๒๕๕๔ เวียดนามมีประชากรทั้งสิ้น^๓ ๙๐,๕๔๙,๓๙๐ คน ซึ่งมีจำนวนประชากรมากกว่าไทย รวมทั้งความหนาแน่นประชากรที่สูงกว่า นอกจากชาวเวียดนามส่วนใหญ่แล้ว ยังมีชนเผ่าส่วนน้อยอาศัยอยู่แทบทุกส่วนของประเทศ รวมทั้งหมด ๕๔ กลุ่ม^๔ ได้แก่

^๓ <http://en.wikipedia.org/wiki/Vietnam> เข้าถึงข้อมูล (12/1/2012)

^๔ สรณีย์ วงศ์เบ็ญจิจ, หน้าที่ต่างสู่โลกกว้าง เวียดนาม, (กรุงเทพฯ: บริษัท ดวงกมลสมัย จำกัด, 2550), 75.

๑. ชาวจีน มีประชากรประมาณ ๑ ล้านคน เกือบทั้งหมดถือสัญชาติเวียดนาม จะมีส่วนน้อยที่ยังถือสัญชาติจีนอยู่ ส่วนใหญ่อาศัยตามเมืองใหญ่ เป็นนักธุรกิจ พ่อค้า ข้าราชการ เศรษฐกิจของประเทศเหมือนชาวจีนทั่วโลก นับถือศาสนาพุทธ ศาสนาเต๋า ศาสนาขงจื้อ และศาสนาคริสต์

๒. เผ่าไท เช่น ไทดำ ไทแดง ไทขาว ไทเขิน มีประชากรประมาณ ๑ ล้านคน อาศัยทางแถบแม่น้ำแดง และเตียนเบียนฟู (อดีตเรียกว่า ลิบสองจูไท หรือเมืองแถน) มีภาษาของตนเองคล้ายคลึงไทยเรามีอักษรจารึกเรียกว่า อักษรหางหมู นับถือศาสนาผี แถน ศาสนาขงจื้อ และศาสนาคริสต์

๓. ชาวเขา อาศัยบนที่สูง เช่น ภูเขาทั้งตอนเหนือ ตอนกลางและตอนล่างของประเทศ ประกอบไปด้วยเผ่าม้งราเด จาไร บันหาร์ เซตัง มีประชากรประมาณ ๗๐๐,๐๐๐ คน นับถือศาสนาผี และบรรพบุรุษ

๔. ชาวม้ง มีประชากรประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ คน อาศัยอยู่ใน ๑๑ จังหวัด เช่น กวางบิ่ง ลังเซิน ฮายาง เตวียนกวาง

๕. ชาวเขมร อาศัยในภาคใต้ของประเทศ โดยเฉพาะปากแม่น้ำโขง เรียกว่า เขมรกร่อม มีประชากรประมาณ ๑,๐๐๐,๐๐๐ คนเศษ นับถือศาสนาพุทธแบบเถรวาท

๖. ชาวจาม อาศัยทั้งภาคกลางและภาคใต้ โดยเฉพาะที่จังหวัดฟานรัง และฟานเทียด เดิมนับถือศาสนาฮินดูและศาสนาพุทธ แต่ปัจจุบันส่วนใหญ่หันไปนับถือศาสนาอิสลาม มีประชากรประมาณ ๑,๐๐๐,๐๐๐ คน

๗. ชาวเตยhung มีประชากรประมาณ ๓๕๐,๐๐๐ คนอาศัยในจังหวัด กวางบิ่ง ลังเซิน

๘. ชาวซานจี มีประชากรประมาณ ๗๗,๐๐๐ คน อาศัยในจังหวัด ฮายาง เตวียนกวาง บักไท

๙. ชาวยาย มีประชากรประมาณ ๓๐,๐๐๐ คน พูดภาษาตระกูลไตไท อพยพมาจากจีนสองร้อยปีมาแล้ว

๑๐. ชาวลาว มีประชากรประมาณ ๗,๐๐๐ คนอพยพมาจากลาวซึ่งพรมแดนติดต่อกัน

๑๑. ชาวลื้อ มีประชากรประมาณ ๓,๐๐๐ คน พูดภาษาไต-ไท เช่นกันอาศัยในมณฑลฟองไถ่ และซินโฮ จังหวัดโลโจว

นอกจากนี้ยังมีเผ่าเล็กเผ่าน้อยอีกมาก ลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นของชาวเวียดนาม คือ ความขยันหมั่นเพียร ขยันเป็นเลิศ มีความอดทนสูง มีสติปัญญา เชื่อฟังผู้ปกครอง มีไมตรีจิต ตื่นตัวต่อการศึกษายู่เสมอ ในสังคมจึงนิยมยกย่องปัญญาชนเพื่อเป็นแบบอย่าง

นักประวัติศาสตร์ไทยบางท่านเช่น หลวงวิจิตรวาทการ เชื่อว่า ชนชาติเวียดนามแท้จริง คือ ชนชาติไทยเผ่าหนึ่งที่แยกย้ายกันลงมาจากจีนภาคเหนือ แม้อาณาจักรน่านเจ้าของขุนบรมซึ่งได้ชื่อว่าเป็นต้นตระกูลไทยก็ตั้งอาณาจักรที่เวียดนาม ต่อมาเมื่อถูกจีนยึดครองเป็นเมืองขึ้นเป็นเวลานานนับพันปี จึงได้รับอิทธิพลทางด้านวัฒนธรรมของจีนทุกรูปแบบจึงเริ่มกลายเป็นจีนที่ละน้อยรูปแบบความเป็นไทยจึงลดลงทีละน้อย แต่ก็ยังมีชนเผ่าไทยอื่นๆ ในเวียดนามที่ยังรักษาวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของตนไว้สืบมาจนถึงปัจจุบัน และยังสามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยได้บ้างพอสมควร เช่น ไทยดำ ไทยแดง ไทยขาว เป็นต้น

๑.๒ อาณาจักรยุคแรก

ในสมัยโบราณดินแดนที่เป็นเวียดนามปัจจุบัน เป็นพื้นที่อาศัยของผู้คนหลากหลายเผ่าพันธุ์อย่างที่กล่าวมาข้างต้น ประวัติศาสตร์ยุคโบราณเริ่มต้นด้วยนามของ จักรพรรดิเต้เหม็ง หรือ เต้มิน^๔ เดินทางมาจากประเทศจีนเสด็จประพาสมาทางภาคใต้ คือ เวียดนามปัจจุบัน แล้วเห็นเป็นที่อุดมสมบูรณ์ ชัยภูมิเหมาะสมจึงได้ปักหลักตั้งบ้านเมืองที่นี่ ต่อมา เจ็กเซียนฮ่องเต้ เห็นว่าพระองค์ยังไม่มีพระมเหสี จึงประทานมอบให้ เพื่อให้มีบุตรสืบสายปกครองอาณาจักร

^๔ นายทอง, พงศาวดารญวน, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาสมุทรวิทยาลัย, 2509), 3.

อันนั้นต่อไป ต่อมาไม่นานทั้งสองได้พระโอรส ๒ พระองค์ พระบิดา (จักรพรรดิเต๋เหม็ง) ให้พระโอรสองค์โตนามว่า เต๋หัง ไปปกครองเมืองจีนเหมือนเดิม (อาจจะเป็นภาคใต้ของจีน) ส่วนองค์เล็กนามว่า องหลุกตูก ครองอาณาจักรเวียดนาม ขนานนามว่า จักรพรรดิเกงเอี้ยงอ่อง เรียกสำเนียงญวนว่า จักรพรรดิกินเยืองเวือง ต่อมาพระองค์ได้ธิดาพญานาค ณ กรุงบาดาลมาเป็นสองเฮาหรือพระมเหสีได้พระโอรสมา ๑ พระองค์นามว่า ชุ่งตูก เมื่อ จักรพรรดิกินเยืองเวืองชราภาพลงใกล้จะสวรรคต จึงได้มอบราชสมบัติให้พระโอรสขึ้นครองได้พระนามว่า จักรพรรดิหลากลองกุน พระองค์ได้พระนางโหวเกวมาเป็นมเหสี เนื่องจากพระองค์มีเชื้อสายพญานาคทำให้ประชาชนที่หาปลาในแม่น้ำหรืออาบน้ำถูกอสพิษกัดตายเป็นจำนวนมาก พระราชาจึงโปรดให้ประชาชนสักรูปพญานาคและมังกรทุกคน เพื่อจะได้ทราบว่าเป็นพวกเดียวกันจึงปลอดภัยไม่นานพระนางโหวเกวคลอดลูกออกมาเป็นไข่ถึง ๑๐๐ ฟอง^๖ ไข่เหล่านั้นแตกออกมาเป็นกุมารได้ ๕๐ องค์ กุมาร ๕๐ องค์ โตขึ้นจึงได้ราชาภิเษกในราชสมบัตินามว่า จักรพรรดิหุ่งเวือง (สูงเวือง) พระโอรสที่เหลือจักรพรรดิหลากลองกุนพาไปเมืองนาค และพระมเหสีไปอาศัยที่ภูเขาบิวีต่างเวียงเซิง

อาณาจักรของเวียดนามของจักรพรรดิหุ่งเวือง ได้นามว่า วันลาง (Vanlang) เมื่อ ๒๓๓๖ ปีก่อนพุทธศักราช โดยครอบคลุมเวียดนามทางภาคเหนือ และภาคกลาง ทิศตะวันออกจากฝั่งทะเลทิศเหนือ ถึงทิศตะวันตกติดกลับประเทศจีน เมืองสุหน่า ทิศเหนือติดกลับเมืองไห่โตน คือ ฮ้อแลลาวกาว และสิบสองปันนา ทิศตะวันออกเฉียงเหนือติดกลับเขตแดนเมืองกวางตุ้ง ราชวงศ์นี้มีพระราชาสืบสันตติวงศ์มาได้ ๘๑ องค์จึงถูก จักรพรรดิถูกเวือง กษัตริย์อีกนครโจมตียึดครองได้สำเร็จ แต่อาณาจักรเหล่านี้ยังเหมือนเทพนิยาย เพราะไม่มีหลักฐานรองรับ จากนั้นเข้าสู่ ราชวงศ์สูง จนถึง พ.ศ. ๒๙๐ จึงเข้าสู่ ราชวงศ์เตีรียว ยุคนี้เริ่มมีหลักฐานปรากฏชัดเจน

^๖ ประวัติศาสตร์ยุคโบราณในช่วงนี้เป็นเหมือนนวนิยายเหมือนกันกับในหลายประเทศ

๑.๓ ราชวงศ์เตริยว

ราชวงศ์เตริยว (Triệu) นำโดย จักรพรรดิเตริยวหว่าอเต้ ตั้งอาณาจักร
 เอ้าหลาก (Âu Lạc) ที่ตำบลเพียงงู ต่อมาเรียกว่า เมืองนามหาย หรือ กวางตุ้ง
 ในจีนปัจจุบัน เป็นเมืองหลวง ทรงขยายพระนครให้ใหญ่ขึ้นเมื่อมีอำนาจมาก
 ขึ้นได้ยกทัพไปตีเมืองต่าง ๆ แล้วขยายอาณาจักรเอ้าหลาก ให้กว้างขวางขึ้น
 เสวยราชสมบัติได้ ๗๑ ปีรวมพระชนมายุ ๑๒๐ ปีจึงสวรรคต ตรงกับรัชสมัย
 จักรพรรดิฮั่นเม่งตี้ ของจีนราว พ.ศ. ๕๐๐ ในช่วงนี้เวียดนามยังขึ้นกับอาณาจักร
 ฮั่นของจีนอยู่ จากนั้น เจ้าชายตรองถี พระราชนัดดาได้ขึ้นครองราชย์ต่อได้
 พระนามว่า จักรพรรดิเตริยววังเวือง ครองราชย์ได้ ๑๒ ปี พระชนมายุ ๕๒ จึง
 เสด็จสวรรคต ต่อมา เจ้าชายท้ายต้ออันเต้ ครองราชย์ต่อมาได้พระนามว่า
 จักรพรรดิเตริยวมินเวือง ทรงครองราชย์อยู่ ๑๒ ปีจึงสวรรคต มาถึงสมัย
 จักรพรรดิเตริยวอวยเวือง นามเดิมว่า ท้ายต้อฮึง หลังขึ้นครองราชย์แล้ว
 ทรงประกาศตัวเป็นเอกราชจากจีนอันทันที จีนโกรธแค้นจึงยกกองทัพขนาด
 มหาเข้าโจมตีทันที เพราะถือว่าเป็นรัฐกบฏ ผลของสงครามเวียดนามไม่อาจ
 เอาชนะกองทัพจีนได้ พระองค์สิ้นพระชนม์ในสนามรบ จึงเป็นอันสิ้นสุดราชวงศ์
 เตริยวซึ่งมีทั้งหมด ๕ พระองค์ รวมเวลา ๙๗ ปี ต่อจากนี้จักรพรรดิฮั่นบูตี้
 ของจีนได้แต่ส่งข้าหลวงมาปกครองเวียดนามต่อเนื่องเป็นเวลา ๑๔๙ ปี
 เวียดนามจึงมีสถานะเป็นเพียงมณฑลหนึ่งของจีนไม่ใช่ประเทศราชเหมือนเดิม
 มาถึงจักรพรรดิฮั่นวางบู๊ปกครองจีน ได้ส่งโซวเต่งหรือโตตินในภาษา
 เวียดนามมาเป็นข้าหลวง เขาปกครองแบบโหดร้าย ไม่มีความยุติธรรม เชื่อ
 ถ้อยคำขุนนางกังฉินประจบสอพลอได้สังหารที่โตะซุนนางจีน เมื่อโจวเกวียง
 ถูกประหารนางตริงตริ๊ดผู้เป็นภรรยาแค้นเคืองจึงร่วมมือกับน้องสาวรวบรวม
 กำลังพลต่อต้านโซวเต่ง กองทัพจีนสู้ไม่ได้ตัวโซวเต่งจึงหนีไปยังจีน นางจึง
 ตั้งตนเป็นกษัตริย์ใน พ.ศ. ๕๙๑ (ค.ศ. 48) ได้นามว่า พระนางเตริยวถีตริ้น
 (Trêu Thê Trinh) หรือหนือตริงเวือง แต่ครองราชได้สามปี กองทัพจีน
 พร้อมกำลังพล ๒๐๐,๐๐๐ นาย นำโดย ม้าอ้วน ยกพลเข้าโจมตีอีกครั้ง

นางต่อสู้อย่างกล้าหาญ ในเบื้องต้นชนะในหลายยุทธภูมิ แต่สุดท้ายน้ำน้อย ย่อมแพ้ไฟ เมื่อเห็นจะจวนตัวจึงกระโดดลงแม่น้ำแดง ลื่นพระชนม์ไป ในสมัย ราชวงศ์เต๋รีว นี้พุทธศาสนายังไม่ได้แผ่เข้ามาเวียดนาม คงมีแต่ศาสนาพื้นเมือง คือการนับถือผี ศาสนาขงจื้อ และศาสนาเต๋าจากจีนเท่านั้น

จากนั้นเป็น จักรพรรดิทูกฟาน ได้สถาปนาอาณาจักรขึ้น พระองค์มี พระนามเดิมว่า อันเตืองเวือง (An Duong Vuong) เรียกชื่อ อาณาจักร เอ้าหลาก (Âu Lạc) โดยมีราชธานีอยู่ที่ฟุกอั้น ปัจจุบันยังมีซากพระราชวัง หลงเหลืออยู่ที่หมู่บ้านโกลว่า ทางตอนเหนือของฮานอย จากนั้นเข้าสู่ยุค อาณาจักรฟุงเวียน ส่วนทางใต้ชาวจามมีอำนาจจึงสถาปนาอาณาจักรจาม ขึ้น โดยได้รับอารยธรรมจากทางอินเดีย ศาสนาที่รับเข้ามา คือ ศาสนาฮินดู และศาสนาพุทธแบบมหายาน ในเวลาไล่เลี่ยกันได้มีอาณาจักรเกิดขึ้นทางเหนือ คือ^๗ อาณาจักรนามเวียด (Nam Việt) แปลว่า อาณาจักรฝ่ายใต้ พ.ศ. ๓๓๗ จากนั้นไม่นานอาณาจักรนามเวียดได้ถูกจีนรุกราน และกลายเป็นเมืองขึ้น ของจีน ต่อมา

^๗ พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), พระพุทธศาสนาในเอเชีย, (กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, 2540), 217.

บทที่ ๒

พุทธศาสนาเข้าสู่เวียดนาม

(Buddhism was introduced to Vietnam)

ประเทศเวียดนาม เป็นประเทศเดียวในดินแดนสุวรรณภูมิที่นับถือศาสนาพุทธแบบมหายานอย่างต่อเนื่องมาไม่เคยขาด ในขณะที่ประเทศในสุวรรณภูมิหลายชาติ เช่น กัมพูชา ไทย ลาว เคยนับถือศาสนาพุทธแบบมหายานมาก่อนได้หันไปนับถือศาสนาพุทธแบบเถรวาทจนถึงในปัจจุบัน เวียดนามในสมัยโบราณมีหลายอาณาจักร ในทางใต้เรียกว่า อาณาจักรจามปา (Champa Kingdom) โดยเริ่มสถาปนาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๘ เป็นต้นมา เป็นอาณาจักรตัวแทนอารยธรรมอินเดียในตะวันออกไกลสุดจอกับประเทศจีน เพราะอาณาจักรนี้มีอิทธิพลภาษาสันสกฤตของอินเดีย และศาสนาฮินดูสูงมาก ส่วนทางเหนือเป็นอาณาจักรที่ได้กล่าวไปในบทที่แล้ว จากนั้นไม่นานอารยธรรมจีนได้ครอบงำทั้งประเทศมากขึ้นจนถูกเรียกขานว่า อินโดจีน (Indo-China) คือ อารยธรรมอินเดียและจีนไหลมาบรรจบกันที่นี่ ขอบเขตของอาณาจักรนี้ไม่เป็นที่ชัดเจนนัก บางสมัยอาณาเขตกว้างขวาง บางสมัยก็แคบลง แต่อนุมานว่า คือ ส่วนที่เป็นมณฑลกว๋างนัม, มณฑลบิन्हทวน ประเทศเวียดนาม ทางภาคใต้ในปัจจุบัน ขณะที่ จามปา ในสมัยนั้นศาสนาฮินดูและอารยธรรมแบบอินเดียมีอิทธิพลมากกว่าพุทธศาสนา ภาษาที่ใช้จารึกยังเป็นภาษาสันสกฤตอีกด้วย ขนาดชื่อบ้านนามเมืองยังตั้งเป็นภาษาสันสกฤต

ชาวจามนั้น นักวิชาการกล่าวว่า เป็นชนเผ่าออสโตรเอเชียัน ซึ่งไม่ต่างจากมองโกลอยด์นัก ใช้ภาษาตระกูลมลายูโพลินีเซียน เป็นชนเผ่าใหญ่ที่เจริญรุ่งเรืองมานาน และเป็นคนละเผ่ากับคนเวียดนามในปัจจุบัน อาณาจักรจามปา แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน คือ^๑

^๑ จ้านง ทองประเสริฐ, ศจ., ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในเอเชียอาคเนย์, (กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, 2554), 93.

๑. มณฑลอมราวตี (Amaravati) อยู่ทางเหนือ ปัจจุบันเรียกว่า กวางนัม มี เมืองอินทรปุระ (Indrapura) และสิงหปุระ (Singhapur) ปัจจุบันคือ เมืองตราเกี๋ย เป็นเมืองเอก

๒. มณฑลวิชัย (Vijaya) อยู่ตอนกลาง ปัจจุบันเรียกว่า บินดินห์ ประกอบด้วย เมืองวิชัย และเมืองศรีวิชัย (Srivijaya)

๓. มณฑลปานฑูรางคะ (Panduranga) ปัจจุบันได้แก่ เมืองฟานรัง และบิन्हทวน

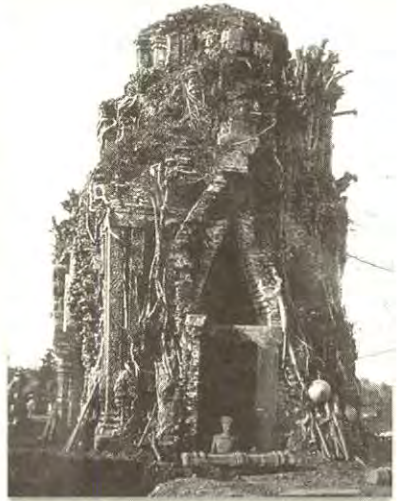
๒.๑ อาณาจักรจามปา (Champa Kingdom)

อาณาจักรจามปา มีชื่อเกี่ยวเนื่องกับ นครจัมปา (จามปา) แคว้นอังคะ ในอินเดียตะวันออกเฉียงใต้ในปัจจุบัน เพราะการถ่ายทอดทางอารยธรรมจึงทำให้น่าเชื่อที่มาใช้ที่เวียดนาม จามปา นี้ชาวจีนเรียกว่า หลินอี้ (Lin Yi) บางทีเรียกสั้น ๆ ว่า อาณาจักรจาม และเรียกผู้คนที่ ชาวจาม เป็นตัวแทนอารยธรรมอินเดียในตะวันออกเฉียงใต้ประเทศจีน ก่อนที่จะถูกชาวเวียดนาม หรือวัฒนธรรมจีนในนามเวียดนามกลืนชาตินั้น จามปา ได้สร้างสรรค์ผลงานไว้มาก ตลอดระยะเวลาอันยาวนานมากกว่า ๒,๐๐๐ ปี แห่งอาณาจักรจามปา มีกษัตริย์ปกครอง ๑๔ ราชวงศ์ และมีกษัตริย์ทั้งสิ้น ๘๗ พระองค์^๒ จามปา ล่มสลายถูกกลืนไปเป็นเวียดนามในที่สุด ราวสองร้อยกว่าปีมานี้เอง ปัจจุบันสิ่งที่ยังหลงเหลืออยู่คือ ลักษณะปราสาท ซึ่งส่วนใหญ่สร้างตามคติศาสนาฮินดู คือ

๑. ปราสาทหมี่เซิน (Mỹ Sơn) อยู่ที่หมู่บ้านอังฮวา อำเภอดู่ยเสวียน จังหวัดกว๋างนาม สร้างโดยพระเจ้าภัทรวรมัน (Bhadravarman) พ.ศ. ๑๒๕๐ ตามคติทางศาสนาฮินดู มี ๗๐ หลัง ในสงครามเวียดนามได้ถูกทำลายไปมาก

^๒ กรมศิลปากร, การสำรวจแหล่งโบราณสถานในอาณาจักรจามปา, (กรุงเทพฯ: บริษัทเซเวน พรินติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2542), 3.

๒. ปราสาทด่งเยือง (Đông Duong) อยู่ทางทิศใต้ของด่าหนั่ง ๖๐ กิโลเมตร ห่างจากเมืองตราเกี้ยว ๒๐ กิโลเมตร สร้าง พ.ศ. ๑๔๑๘ (ค.ศ. 875) ตามคติของพุทธศาสนาแบบมหายาน ในสมัยพระเจ้าอินทวรมันที่ ๒ นอกจากพบปราสาทแล้วยังพบพระพุทธรูปปางหย่อนพระบาทก่อด้วยปูนปั้น รูปปั้นพระอัครสาวก เทพดาราทำด้วยทองสัมริด หินทรายแดงแกะสลักภาพพุทธประวัติด้วย

ภาพปราสาทด่งเยือง หลังมีการขุดค้นใหม่
โดยนักโบราณคดีชาวฝรั่งเศส

๓. ปราสาทหอคอยเงิน (Silver Tower) ตั้งอยู่เนินเขา ห่างจากเมืองกู่ยิเยิน ๑๖ กิโลเมตร สร้าง พ.ศ. ๑๗๐๐

๔. ปราสาทฮึงแทน (Hung Taen) สร้าง พ.ศ. ๑๘๐๐

๕. ปราสาทที่ญาตริง (Nha Trang) สร้าง พ.ศ. ๑๘๐๐

๖. ปราสาทโพกลองการาย (Poklong Garai) ห่างจากเมืองพานรัง ๖ กิโลเมตร สร้าง พ.ศ. ๑๕๐๐

๗. ปราสาทที่ควงมี (Khuong Mỹ) ตั้งอยู่ที่ จังหวัดกว๋างนัม สร้าง พ.ศ. ๑๔๐๐

๘. ปราสาทเชียนดาน (Chien Dan) ห่างจากด่าหนั่ง จังหวัดกว๋างนัม ๖๐ กิโลเมตร สร้าง พ.ศ. ๑๔๐๐

พระพุทธรูปที่ถูกขุดพบที่ปราสาทด่งเยือง

๙. ปราสาทบังอัน (Bang An) เป็นต้น ปราสาทเหล่านี้ส่วนใหญ่ก่อด้วยอิฐแดง มีเพียงซุ้มประตูเท่านั้นที่สร้างด้วยหินทรายแดง ในขณะที่ปราสาทในกัมพูชาและอินเดียนิยมสร้างด้วยอิฐแดงและเป็นก้อน ๆ วางทับขึ้นไป อาจจะเป็นไปได้ว่าหินทรายแดงในเขตนี้เป็นของหายาก ปราสาทเหล่านี้เกือบทั้งหมดเป็นปราสาททางศาสนาฮินดู บูชาพระศิวะ

พระพุทธรูปหินทราย พบที่ปราสาทด่งเยือง

ในขณะที่ศาสตราจารย์หม่อมเจ้าสุภัทรรติศ ดิศกุล ได้แบ่งระยะเวลาศิลปะของจามเป็น ๖ ช่วง คือ

๑. ศิลปะแบบหมี่เซิน (Mỹ Sơn) พ.ศ. ๑๒๕๐-๑๓๐๐
๒. ศิลปะแบบฮัวลาย พ.ศ. ๑๓๕๐-๑๔๐๐
๓. ศิลปะแบบด่งเยือง พ.ศ. ๑๔๕๐
๔. ศิลปะแบบหมี่เซินหลัง หรือ ตราเกี้ยว พ.ศ. ๑๔๕๐-๑๕๐๐
๕. ศิลปะแบบบิงดิ่ง (Binh Dinh) หรือ ถามมาม พ.ศ. ๑๗๐๐-๑๘๐๐
๖. ศิลปะแบบโปกลองการาย เป็นศิลปะจามสมัยหลัง พ.ศ. ๑๘๐๐-๒๑๐๐^๓

นอกจาก ๖ ช่วงนี้แล้ว ยังมีปราสาทหรือเทวาลัยของจามกระจายอยู่อีกหลายแห่ง คือ

๑. ปราสาทพูไห้ (Phu Hai) ๒ กิโลเมตรจากฟั้นเทียบ (Phan Thiep) ในเขตจังหวัดบิ่นท่วน (Binh Thuan) สร้าง พ.ศ. ๑๒๐๐-๑๓๐๐

๒. ปราสาทโปดัม (Po Dam) ๑๕ กิโลเมตรจากเมืองดียฟง (Tuy Phong) ในเขตจังหวัดบิ่นท่วน สร้าง พ.ศ. ๑๒๐๐-๑๓๐๐

^๓ สุภัทรรติศ ดิศกุล, ศจ., หม่อมเจ้า, ประวัติศาสตร์ศิลปะประเทศไทยใกล้เคียง อินเดีย, ลังกา, ชาว, จาม, ขอม, พม่า, ลาว. (พิมพ์ครั้งที่ ๖), (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มติชนปากเกร็ด, 2553), 194.

๓. ปราสาทโปรม (Po Rome)

๑๕ กิโลเมตรจากเมืองฟานรัง (Phan Rang) จังหวัดนิงห์ท่วน (Ninh Thuan) สร้าง พ.ศ. ๑๒๐๐

๔. ปราสาทเห่าไหล (Hoa Lai)

๑๔ กิโลเมตรจากฟานรัง จังหวัดนิงห์ท่วน สร้าง พ.ศ. ๑๓๐๐

๕. ปราสาทญานถาบ (Nhan Thap)

ทางตะวันออกของเมือง ถุยเฮา (Tuy Hoa) จังหวัดฝูเยน (Phu Yen) สร้าง พ.ศ. ๑๕๐๐

๖. ปราสาทบิ่งเหล็ม (Binh Lam) ๒๕ กิโลเมตรจากคิยซอน

(Quy Khon) จังหวัดบิ่งดิง (Binh Dinh) สร้าง พ.ศ. ๑๖๐๐

๗. ปราสาทถาบโดย (Thap Doi) จังหวัดบิ่งดิง สร้าง พ.ศ. ๑๗๐๐

๘. ปราสาทบานอิต (Banh It) ใกล้เมืองหนอนหั่ว (Nhon Hoa)

จังหวัดบิ่งดิง สร้าง พ.ศ. ๑๗๐๐

๙. ปราสาทเฟือกลก (Phuoc Loc) จังหวัดบิ่งดิง สร้าง พ.ศ. ๑๗๐๐

๑๐. ปราสาทจั่งเทียน (Canh Tien) ๒๗ กิโลเมตรจากเมืองคิยซอน

(Quy Khon) จังหวัดบิ่งดิง สร้าง พ.ศ. ๑๗๐๐

๑๑. ปราสาทถุเทียน (Thu Tien) ๓๐ กิโลเมตรจากคิยซอน จังหวัดบิ่งดิง สร้าง พ.ศ. ๑๕๐๐-๑๗๐๐

๑๒. ปราสาทเตื่องลอง (Duong Long) จังหวัดบิ่งดิง สร้าง พ.ศ.

๑๗๐๐

ชาวจามมีลักษณะเฉพาะตัว คือจะเทินสิ่งของด้วยศิระะทั้งชายและหญิง ซึ่งเป็นลักษณะเดียวกับชาวอินเดีย มีเทศกาลที่สำคัญคือ กาเต เป็นพิธีบูชาเทพเจ้าและบรรพบุรุษ

ปราสาทจาม ที่ฝูไห่ ตำบลนัง ศาสนสถานของฮินดู

อย่างไรก็ตาม อาณาจักรจามปา มีผู้คนสนใจน้อยกว่าอาณาจักรขอม โบราณและชาว อีกรทั้งโบราณสถานมีน้อยกว่า และหนักไปทางศิลปะฮินดู มากกว่าพุทธศาสนา แต่ที่สำคัญมากที่สุดคือ มีการขุดพบจารึกโบราณเขียนด้วย ภาษาสันสกฤตที่เก่าแก่มากกว่าทุกแห่งในบริเวณนี้ ในพุทธศตวรรษที่ ๕ อักษรจีนได้เผยแพร่มายังเวียดนาม ในเบื้องต้นยังไม่เป็นที่แพร่หลาย จนถึงพุทธศตวรรษที่ ๘ จึงเริ่มแพร่หลาย เนื่องจากพุทธศตวรรษที่ ๘ ถึงพุทธศตวรรษที่ ๑๑ เวียดนามตกเป็นเมืองขึ้นของจีน อารยธรรมจึงไหลบ่าเข้ามา ยังเวียดนามยกเว้นในดินแดนที่จามมีอำนาจ ในเวียดนามนั้น อดีตเรียกว่า เกียวจี (Giao Chi) ดินแดนที่พระสงฆ์ต่างชาติแวะมาเผยแผ่ธรรมเรียกว่า ลวยเล้า (Luy Lau)

ใน พ.ศ. ๒๕๕๔ ยังคงมีชาวจามอาศัยอยู่ในเวียดนาม ๑๐๐,๐๐๐ คน^๔ อาศัยอยู่เป็นกลุ่มต่างๆ คือ

๑. กลุ่มที่อาศัยอยู่ที่เมืองนิงห์-ตวน บิงห์ตวน (Ninh Truan Binh Truan) มี ๗๒,๐๐๐ คน ในจำนวนนี้ ร้อยละ ๖๐ เป็นพราหมณ์ อีกร้อยละ ๔๐ หันไปนับถือศาสนาอิสลาม

๒. กลุ่มที่อาศัยอยู่เมืองอันยาง (An Giang) มี ๓,๐๐๐ คน

๓. กลุ่มที่อยู่ในเมืองต่งไน (Đông Nai) เมืองไตนิ่งห์ ๔,๐๐๐ คน เป็นชาวมุสลิมจาม ๒,๐๐๐ คน

๔. กลุ่มที่อยู่กรุงโฮจิมินห์ (Ho Chi Minh) ๑๘,๐๐๐ คน ชาวจาม เหล่านี้ถูกกลืนเป็นชาวเวียดนาม เกือบหมดหลายกลุ่มใช้นามสกุลแบบ เวียดนาม มีชื่อแบบเวียดนาม ใช้ภาษาพูดแบบเวียดนาม

^๔ อ้างแล้ว หน้า 12.

๒.๒ การเดินทางมาของพุทธศาสนา

พุทธศาสนาเข้าสู่เวียดนาม ๒ ทาง คือ ทางเรือ เป็นการเดินทางมาจากอินเดียของพระสงฆ์อินเดียหลายรูปผู้จาริกมาโดยอาศัยเรือสินค้าของพ่อค้า และ ทางบก เดินทางมาจากประเทศจีน พระสงฆ์เหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นพระสงฆ์จีน ข้ามเทือกเขามุ่งหน้ามาสู่เวียดนามโดยมีเมืองเกียวเจา (Gao Chau) เป็นจุดศูนย์กลาง ปัจจุบันตั้งอยู่ทางเวียดนามภาคเหนือ^๕ ส่วนศาสนาขงจื้อและศาสนาเต๋าแม้ว่าจะถูกนำเข้ามาตั้งแต่ พ.ศ. ๕๐๐ พร้อมกับอักษรจีน แต่ก็ยังไม่แพร่หลายเป็นที่รู้จัก จนถึง พ.ศ. ๑๖๐๐ จึงเริ่มมีบทบาทแข่งขันกับพุทธศาสนา และมาประสบผลสำเร็จในราชวงศ์สุดท้ายของเวียดนามคือ ราชวงศ์เหงียน เพราะกษัตริย์ราชวงศ์นี้ส่วนใหญ่นับถือศาสนาขงจื้อ

ราว พ.ศ. ๘๐๐ พระสงฆ์จีนรูปหนึ่งนามว่า เมียวโป^๖ (Meou Po) หรือจีนเรียก เมียวโผ ซึ่งเป็นชาวจีนที่เคยนับถือศาสนาเต๋ามาก่อนแล้วหันมานับถือพุทธศาสนา ได้เผยแผ่พระพุทธศาสนาในเวียดนามแต่ยังไม่เป็นที่แพร่หลาย

พระสงฆ์เวียดนามกำลังสวดมนต์

มากนัก ความจริงก่อนหน้าท่านจะเดินทางมาถึงเวียดนามนั้น พุทธศาสนาเป็นที่รู้จักของชาวเมืองบ้างแล้ว แต่อยู่ในวงจำกัด จักรพรรดิเวียดนามในสมัยนี้ไม่ได้โปรดพุทธศาสนา เพราะศรัทธาในศาสนาขงจื้อ ท่านจึงได้รับการต้อนรับอย่างเย็นชาจากราชสำนัก ยิ่งมาทราบที่ท่านเคยนับถือศาสนาเต๋าแล้วหันมานับถือศาสนาพุทธด้วยแล้ว ทำให้ไม่เป็นที่พอพระทัย แต่อนุญาตให้เผยแผ่ตามอริยาคัย ต่อมา พ.ศ. ๑๐๘๗ (บางเล่มว่า

^๕ Thích Nhat Hanh, *Vietnam the lotus in the sea of fire*, (New York: The fellowship of reconciliation, 1967), 12.

^๖ ในหนังสือพุทธศาสนาในเอเชีย โดยพระธรรมปิฎก กล่าวไว้ว่า พ.ศ. ๗๓๒ บางฉบับกล่าวว่า พ.ศ. ๑๐๓๒

พ.ศ. ๑๑๒๓) พระพุทธศาสนาได้รับการเผยแผ่อีกครั้งโดยพระสงฆ์อินเดีย นามว่า วินิตรุจิ (Vinitaruchi) ท่านมาจากอินเดียภาคตะวันตก ได้ทราบวา พุทธศาสนาในจีนกำลังเริ่มแพร่หลายจึงเดินทางมาทางเรือ ขึ้นฝั่งที่ท่าเรือ ตามรลิปติ ประเทศอินเดีย จนถึงฝั่งที่กวางตุ้ง ประเทศจีน แต่ขณะนั้น จักรพรรดิฉินกำลังกวาดล้างชาวพุทธ ท่านจึงได้วกกลับมาเวียดนาม มาพำนัก เผยแผ่พุทธศาสนาที่วัดฟีบวาน (Phap Van) จังหวัดฮาดอง ท่านเป็น พระสงฆ์นิกายมหายานแบบฌาน หรือเซน ต่อมาได้รับศิษย์ชาวเวียดนาม หลายท่าน ที่สำคัญคือ พระฟีบเหียน (Phap Hien) ท่านผู้นี้มาจากตระกูล แซ่โต ในจังหวัดเซินเตย์ (Son Tay) ได้เดินทางมารับการอุปสมบทที่ วัดฟีบวาน จากนั้นเดินทางไปปฏิบัติธรรมที่ภูเขาโตไซจน ต่อมาท่านเริ่มมีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับมากขึ้นมีผู้สมัครเข้ามาเป็นศิษย์เป็นจำนวนมาก ในบรรดา ศิษย์ทั้งหลายมีพระถันเบียน (Than Bien) โดดเด่นที่สุด ท่านมรณภาพ พ.ศ. ๑๑๖๙ ท่านถันเบียนจึงรับผิดชอบงานเผยแผ่พุทธศาสนาต่อจากท่าน ภายหลังจากการมรณภาพของพระวินิตรุจิ ไม่นานท่านได้รับการสถาปนา เป็นอาจารย์เถียน (เซน) รูปที่ ๑ หรือสังฆนายกูปที่ ๑ ของนิกายเถียน

ในยุคนี้ จีนเรียกอาณาจักรเวียดนามว่า งันนัม (Ngan Nam) แปลว่า เมืองสงบทางใต้ สถานการณ์การเมืองในจีนยุ่งเหยิง และจักรพรรดิทรงนับถือ ศาสนาเต๋า ไม่โปรดพุทธศาสนาและบีบบังคับหลายด้าน พระสงฆ์จีนหลายรูป จึงเดินทางลงมาที่อาณาจักรนามเวียด พุทธศาสนาจึงเป็นที่รู้จักแพร่หลาย มากขึ้น ท่านเผยแผ่ธรรมที่นี้จนมรณภาพที่เวียดนามตั้งแต่นั้นมา ยังมีพระสงฆ์ จากจีนเดินทางมาเผยแผ่อย่างต่อเนื่อง วัฒนธรรมจีนจึงไหลบ่าเข้าเวียดนาม โดยไม่ขาดสาย ทั้งศาสนา ภาษา อักษร อาหาร ประเพณีทุกชนิด เวียดนาม จึงได้ชื่อว่าเป็นอาณาจักรที่รับวัฒนธรรมจีนมากที่สุด ในยุคนี้พุทธศาสนาได้ เจริญแพร่หลายทั่วทั้งเวียดนาม

ต่อมามีพระสงฆ์อินเดียรูปหนึ่งนามว่า มหาชีวกะ (Mahajivaka) ได้ มาประกาศพุทธศาสนาในเวียดนาม ก่อนที่ท่านจะเดินทางต่อไปยังจีน และ

มีพระสงฆ์อินเดียอีกรูปหนึ่งนามว่า พระกัลยาณรุจิ (Kalyanaruchi) หรือ ฉีโจงโหลง ตามสำเนียงท้องถิ่นมีความชำนาญในภาษาจีนเพราะเดินทางไปเผยแผ่พุทธศาสนาในจีนมาก่อน ได้มาเผยแผ่พุทธศาสนาอยู่หลายปี พระกัลยาณรุจิได้แปลคัมภีร์สำคัญทางพุทธศาสนาหลายเล่มจากภาษาจีนเป็นภาษาเวียดนาม และ ภาษาสันสกฤตเป็นภาษาเวียดนาม

๒.๓ พระโพธิธรรมา (Bodhidharma)

ในสมัยจักรพรรดิเหลียงบูตี้ปกครองจีน พ.ศ. ๑๐๕๐ มีชายหนุ่มคนหนึ่งนามว่า ลี้ฟ่งหลง เดิมเป็นขุนนางอยู่เมืองใต้เหลียง (ต้าเหลียง) ประเทศจีน ตั้งบ้านอยู่ที่เมืองไท่ผิงในช่วงนั้นจีนทำสงครามกันระหว่างน้ำปักและต้าเหลียง จึงอพยพมาที่เวียดนาม เขาเป็นคนมีบาริوارมาก จากนั้นได้ทำสงครามปราบปรามเตียวอ๊ก หัวหน้าส่วนท้องถิ่นแล้วสถาปนาตนเองขึ้นเป็นกษัตริย์นามว่า ลี๋นามเต้ (Ly Nam De) เมืองหลวงคือ หว่านซุน ต่อมาจักรพรรดิเหลียงบูตี้ส่ง ตันเป็กชิน เป็นแม่ทัพจีน ส่งมาโจมตีเวียดนามทำการสู้รบเป็นเวลานาน เมื่อเห็นว่าจะสู้จั้นไม่ไหว พระองค์ย้ายเมืองหลวงหนีมาที่ลองเบียน จากนั้น พ.ศ. ๑๐๖๒ พระโพธิธรรมาหรือ ปรมาจารย์ตักม้อ พระสงฆ์อินเดียที่มีชื่อเสียงได้เดินทางไปยังจีนสมัยจักรพรรดิเหลียงบูตี้แต่ได้แวะเวียดนามก่อน ท่านได้รับการเรียกแบบญวนว่า โบเต้ดาดหมา^๗ (Bô-dê-dat-ma) ได้เข้าเฝ้าจักรพรรดิลี๋นามเต้ นำนิกายเถียน (เซน) มาเผยแผ่จนได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย

ภาพวาดพระโพธิธรรมา

^๗ อภิชาติ โพธิ์ประสิทธิ์ศาสตร์, พุทธศาสนานิกายเถียน, (กรุงเทพฯ: บริษัท วิพริณท์ จำกัด, 2551), 301.

พระโพธิธรรม เกิดเมื่อ พ.ศ. ๑๐๑๓ เป็นพระโอรสองค์ที่ ๓ ของกษัตริย์แห่งอินเดียภาคใต้ เมื่อโตขึ้นมีนิสัยสุขุมเรียบง่ายมักรู้จักกับสิ่งรอบข้างและครุ่นคิดตลอดว่าอะไรคือความสุขที่แท้จริงของมนุษย์ เมื่อพระบิดาใกล้สวรรคต พระเชษฐาองค์โตแอบส่งคนลอบสังหารเพื่อกำจัดผู้มีสิทธิ์ในสันตติวงศ์ ท่านหลบหนีไปได้ ต่อมาเกิดความเบื่อหน่ายจึงได้ออกบวชกับพระอาจารย์ปรัชญาธารา ซึ่งเป็นอาจารย์เซนที่มีชื่อเสียง จนต่อมาท่านได้รับคำบัญชาว่า “ถ้าเราจากไปแล้ว จงเดินทางไปยังตะวันออก (จีน) เพื่อค้นหาศาสนาที่ท่านสืบทอดศาสนาที่นั่น” ท่านเดินทางมาทางตะวันออกเมื่อมาถึงเวียดนาม ท่านได้เผยแผ่ธรรมจนเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ท่านจึงเดินทางต่อจนมาถึงเมืองกวางตุ้ง และได้มีโอกาสเข้าพบจักรพรรดิเหลียงบูตี้ พระองค์ได้สนทนาระดมกับพระโพธิธรรมแต่ไม่อาจเข้าใจความหมายอันลึกซึ้งของเขียนจิ้งไมโปรด พระโพธิธรรมได้บำเพ็ญเพียรในถ้ำถึง ๙ ปี ได้รับศิษย์สืบทอดหลายรูปที่มีชื่อเสียง คือ พระฮุยค้อ ต่อมาเป็นสังฆนายก สืบแทนพระโพธิธรรม ชาวจีนเรียกนามท่านว่า “บูตีตอหล่อ” มาจากคำว่า โพธิธรรมในภาษาสันสกฤตนั่นเอง ท่านไปพำนักที่วัดเส้าหลินเป็นเวลานาน และได้ให้กำเนิดวิชากังฟูวัดเส้าหลิน จนมีชื่อเสียงแพร่หลาย พระโพธิธรรม มรณภาพ พ.ศ. ๑๑๓๓ รวมอายุ ๑๒๐ ปี

มาถึงสมัยจักรพรรดิลี้เหยินตงหว่างเต้ หรือ ลี้เหว่ตงหว่างเต้ พระองค์ได้ศรัทธาพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก ถึงกับทรงออกผนวชในพุทธศาสนา ทรงสร้างวัดงามๆ ในราชอาณาจักรหลายวัด สนับสนุนพระสงฆ์ที่มีความสามารถให้เป็นมหาเถระผู้ปกครองคณะสงฆ์ ทรงมอบสมณศักดิ์ให้มีการสอบไล่พระปริยัติธรรมของพระสงฆ์ สนับสนุนให้นำพระไตรปิฎกออกมาเผยแผ่อย่างแพร่หลาย ยุคนี้ได้ชื่อว่า เป็นยุคทองของพุทธศาสนาในเวียดนาม

ระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๘-๑๕ ในเวียดนามมีพุทธศาสนamahayan ๒ นิกาย ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง คือ ๑.นิกายอาหัม (A-Ham)

^๘ Thích Nhat Hanh, *Vietnam the lotus in the sea of fire*, (New York: The fellowship of reconciliation, 1967), 12.

หรือ อาคม (Agama) ๒.นิกายเถียน (Tien) หรือ เซน

จากนั้น ๑๐๐ ปีต่อมา นิกายเถียนได้รับความนิยมแพร่หลายครอบงำนิกายอื่น กลายเป็นนิกายหลักของพุทธศาสนาในเวียดนามปัจจุบัน ในระหว่าง พ.ศ. ๑๑๙๙ ได้มีพระสงฆ์ชาวเมืองสมารคันต์ เอเชียกลางมาเยี่ยมอาณาจักร ท่านผู้นี้มีนามว่า พระอารยวรมัน^๙ (Arya Varman) เป็นคนรูปร่างใหญ่ ผิวขาว ชาวเมืองของท่านส่วนใหญ่นับถือศาสนาโซโรอัสเตอร์ของชาวเปอร์เซีย แต่ท่านหันมานับถือพุทธศาสนา เครื่องครัดในพระธรรมวินัยอย่างยิ่ง จากนั้นมุ่งหน้าไปศึกษาพระธรรมที่นครลั้วหยาง ต่อมาเมื่อมีพระราชโองการให้ท่านจาริกไปยังอินเดียพร้อมกับพระสงฆ์จีน เมื่อไปถึงอินเดียแล้วเข้ากราบตันพระศรีมหาโพธิ์ ได้กระทำพิธีตามประเพณีบูชา ๗ วัน ๗ คืน ในนามพระจักรพรรดิจีนถึงไท่จง เป็นที่เลื่อมใสและชื่นชมเป็นอย่างยิ่ง ต่อมาเดินทางกลับประเทศจีนพักอยู่ไม่นานมีพระราชโองการให้ท่านจาริกไปเวียดนาม เพื่อสืบค้นหาอายุวิวัฒนะ เพราะมีพ่อค้าชาวเรือได้กราบทูล ท่านเดินทางมาในช่วงที่กำลังประสบทุกข์ภัยอย่างร้ายแรง ชาวเมืองอดอยากล้มตายลงอย่างมาก จึงได้จาริกจัดหาอาหาร แจกจ่ายให้ทานแก่เด็กเล็ก และคนอนาถามากมาย ท่านบำเพ็ญพิธีสัจด์วารมีแบบนิจนสถานการณ์ดีขึ้น แต่ไม่ได้กลับจีน จนมรณภาพที่เวียดนาม ขณะอายุ ๖๐ เศษ

ในยุคนี้ราชวงศ์เต็งขึ้นครองอำนาจ ราชวงศ์นี้นับถือศาสนาพุทธทุกพระองค์ มีกษัตริย์ ๓ พระองค์ในวงศ์นี้ที่นับถือพุทธศาสนาและได้ออกผนวชด้วย คือ จักรพรรดิเต็งเฉียนตงหว่างเต้^{๑๐} จักรพรรดิเต็งอันตงหว่างเต้ และจักรพรรดิเต็งเฮียนตงหว่างเต้ จนกลายเป็นประเพณีที่กษัตริย์ราชวงศ์นี้จะต้องออกผนวช หลังจากขึ้นครองราชย์ได้ระยะหนึ่ง พุทธศาสนาจึงได้รับการเคารพอย่างสูงตั้งแต่จักรพรรดิจนถึงสามัญชนทุกหมู่บ้านของชาวเวียดนาม ตั้งแต่เหนือจรตใต้จะมี จั้ว (วัด) และ ดิงห์ (ศาลาประชาคม) ประจำอยู่

^๙ ล.เสถียรสุด, ประวัติสงฆ์จีนจาริกไปสืบพระธรรม ณ ประเทศอินเดีย, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มิ่งเจริญ จำกัด, 2516), 22.

^{๑๐} คำว่า หว่างเต้ เป็นภาษาเวียดนาม ตรงกับคำไทยว่า ฮองเต้

ทุกแห่ง และในวันขึ้น ๑ และ ๑๕ ค่ำ ชาวบ้านจะนำดอกไม้ รูปเทียนผลไม้ ไปบูชาพระที่วัดและประกอบพิธีชาวเวียดนามจะไม่ไปถวายอาหารพระสงฆ์ทุกวัน เพราะพระสงฆ์จะบิณฑบาตเฉพาะวันสำคัญเท่านั้น ดังนั้นวัดทุกวัดต้องมีพื้นที่ปลูกผักสวนครัวหรือมีที่ทำนาปลูกข้าว วัดใหญ่จะมีสังฆบริการ (คนรับใช้) บริวารของวัดช่วยปลูกเก็บเกี่ยวผลผลิตด้วย

พ.ศ. ๑๒๑๔ อาณาจักรจามปามีความรุ่งเรืองขึ้น มีศิลปะเฉพาะไม่เหมือนเวียดนาม ในขณะเดียวกันพุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองมากจนหยั่งรากลึกในหมู่ประชาชน ภายใต้พระบรมราชูปถัมภ์ของกษัตริย์จามปาหลายพระองค์ เมื่อ พระอี่จิ้ง (I-Ching) พระสงฆ์จีนที่เดินทางไปจาริกแสวงบุญในอินเดีย ได้ผ่านมาเมื่อ พ.ศ. ๑๒๑๔ ได้บอกเล่าถึงอาณาจักรนามว่า มหาจามปา โดยกล่าวว่า “หลินอี่ (จามปา) เป็นประเทศหนึ่งที่นับถือพุทธศาสนา ตรงกันข้ามกับผู้นำที่ทำลายพุทธศาสนาอย่างสิ้นเชิง ชาวพุทธจามปาโดยทั่วไปนับถือนิกายอารยะสัมมิตยะ แต่ก็มีพวกที่นับถือนิกายสรวาสติวาทะเช่นกัน”^{๑๑} แม้จดหมายเหตุพระถึงซัมจั้งเอง เดินทางมาก่อนพระอี่จิ้งได้อ้างถึงอาณาจักรจามปาไว้เช่นกัน แม้ว่าตัวท่านจะไม่เคยไปเยือน

๒.๔. จาริกสู่อินเดีย

ในพุทธศตวรรษที่ ๑๓ ได้มีคณะสงฆ์เวียดนามเดินทางไปยังประเทศอินเดียทางเรือ เพื่อกราบนมัสการสังเวชนียสถานทางพุทธศาสนา ท่านเหล่านั้นคือ^{๑๒} ๑.พระวานกี (Vanky) เป็นชาวเวียดนามภาคเหนือ เดินทางไปอินเดียและมรณภาพขณะอายุ ๓๐ ปี ๒.พระมอกโซเดบา (Moc Zo De Ba) เกิดที่เวียดนามภาคเหนือ ได้เดินทางไปอินเดีย กราบสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนา เช่น พุทธคยา และมรณภาพที่พุทธคยา อายุ ๒๕ ปีเท่านั้น ๓.พระกุยซุง (Khuy Sung) มีชื่อเป็นสันสกฤตว่า จิตรเทวะ (Chitradeva) เดินทางไปอินเดีย และมรณภาพที่วัดเวฬุวัน นครราชคฤห์ อินเดีย เมื่ออายุ ๓๐ ปี ๔.พระเว้เตียม

^{๑๑} มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประวัติพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด นวสาส์นการพิมพ์, 2553), 132.

^{๑๒} งานังค์ ทองประเสริฐ. ศง., ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในเอเชียอาคเนย์, (กรุงเทพฯ : บริษัท สหธรรมิก จำกัด, 2554), 144.

(Hue Diem) ชาวเวียดนามภาคเหนือ เดินทางไปถึงเกาะลังกา ยังไปไม่ถึงอินเดีย และมรณภาพที่นั่น ๕.พระตรีฮันห์ (Tri Hanh) มีนามเป็นสันสกฤตว่า พระปรัชญาเทวะ (Prajnadava) เป็นชาวเวียดนามภาคกลาง ได้เดินทางไปอินเดียจำพรรษาหลายแห่ง เป็นที่เคารพของชาวพุทธอินเดียเป็นจำนวนมาก มรณภาพที่อินเดียขณะอายุ ๕๐ ปี ๖.พระโตหังดั่ง ชาวเวียดนามภาคกลาง เดินทางไปอุปสมบทที่จีน จากนั้นมุ่งหน้าสู่ทะเลใต้ ถึงเกาะลังกา และพักที่นั่นอยู่ระยะหนึ่ง จากนั้นจึงเดินทางไปเมืองท่าตามลปิต (ปัจจุบันเรียกว่า ตามลुक รัฐเบงกอลตะวันตก) และพักอยู่ที่นั่น ๑๒ ปี จากนั้นเดินทางไปอินเดียกับท่านเหงียนดินห์ เดินทางไปถึงอารามนาลันทา พุทธคยา ไวสาลี และสุดท้ายท่านมรณภาพที่นครกุสินารา เมื่ออายุ ๖๐ ปี คณะสงฆ์กลุ่มนี้นับเป็นคณะแรกที่เดินทางไปอินเดีย นำเสียดายที่ท่านเหล่านี้ไม่ได้กลับเวียดนามเลย จึงไม่มีหลักฐานให้ทราบสถานการณ์ทางพุทธศาสนาในอินเดียตามคำบอกเล่าของพระเวียดนาม เหมือนที่พระถังซำจั๋งได้บอกเล่าในจดหมายเหตุของท่าน

พ.ศ. ๑๔๐๐ ในสมัยที่อาณาจักรจามปา ยังคงมีอำนาจในเวียดนามภาคกลาง พระเจ้าอินทรวรมันที่ ๒ (Indravarman) ทรงย้ายเมืองหลวงจาก ปาณทุงรังคะ มาที่เมืองใหม่ตั้งนามตามพระนามพระองค์เองว่า อินทรปุระ (Indrapur) ปัจจุบันคือ ด่งเยือง (Đông Duong) ๖๕ กิโลเมตรจากเมืองด่าหนัง ทรงนับถือพุทธศาสนามหายาน และยกให้เป็นศาสนาประจำชาติ พระองค์สร้างศาสนสถานที่ตั้งเยื้องหลายวัด เพื่อถวายแก่พระโพธิสัตว์โลเกศวร (Lokeshwara) เมื่อพระองค์สวรรคตแล้ว พระเจ้าอินทรวรมันที่ ๒ ได้ขึ้นครองราชย์ต่อมา นามเดิมของพระองค์ว่า ลักษณะ ยังทรงนับถือพระพุทธรูปตามพระบิดา ได้สร้างวัดฝ่ายมหายานขึ้นที่ตั้งเยื้อง ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของหมีเชิน ก่อด้วยอิฐแดง อุทิศถวายพระโพธิสัตว์ลักษมินทรโลเกศวร ตามนามของพระองค์ก่อนครองราชย์ ศาสนสถานนี้ยังคงเหลืออยู่^{๑๓}

^{๑๓} จากการเดินทางไปสำรวจของผู้รวบรวม ในวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๕ พบว่าพุทธสถานจามที่ตั้งเยื้องถูกระเบิดอเมริกันถล่มอย่างยับเยินในสงครามเวียดนามจนเหลือซากเล็กน้อย ผิดกับสภาพเดิมที่นักโบราณคดีชาวฝรั่งเศสได้ขุดค้นตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๕ (ค.ศ. 1902) เป็นโครงสร้างของปราสาทขนาดใหญ่มาก รัฐบาลเวียดนามปัจจุบันไม่ได้ใส่ใจบูรณะ และยังได้ปลูกต้นกระถินณรงค์ ทั่วสถานที่จนมองจากภายนอกไม่เห็นเลย

พุทธศาสนามหายานแบบอินเดียยังคงเจริญแพร่หลาย แต่จักรพรรดิองค์ต่อมาหันกลับไปนับถือศาสนาฮินดูอีกครั้ง

๒.๕. การยึดครองของจีน

จีนได้เริ่มแผ่อิทธิพลเข้าเวียดนามมานานกว่า ๒,๐๐๐ ปี โดยจีนเข้ายึดเวียดนามหลายครั้ง ครั้งที่ ๑ เข้ายึดให้เป็นรัฐในอารักขาของตน ตั้งแต่ พ.ศ. ๔๐๐ จนถึง พ.ศ. ๕๐๐ หลังการปราชัยของจักรพรรดิเตริยวดา (Trieu Da) ในสมัยพระองค์เวียดนามถูกเรียกว่า นามเวียด เมื่อจีนเข้ายึดครองเรียกเวียดนามใหม่ว่า เกี้ยวจื่อ (Chiao Chi) ครั้งที่ ๒ ใน พ.ศ. ๕๔๕ (ค.ศ. 42) หลังการพ่ายแพ้ต่อกองทัพจีนของสองพี่น้องสตรีนามว่า ตรึกทริก (Trúc Trac) และตรึกซี่ (Trúc Nhi) จนถึง พ.ศ. ๑๐๘๘ ครั้งที่ ๓ พ.ศ. ๑๑๔๖ (ค.ศ. 543) ถึง พ.ศ. ๑๔๑๒^{๑๔} สมัยนี้จีนเรียกเวียดนามว่า อันนัม (Annam) ทุกๆ ปี ผู้ปกครองเวียดนามต้องแสดงความจงรักภักดีด้วยการนำเครื่องบรรณาการไปถวายองค์จักรพรรดิจีนเพื่อแสดงออกซึ่งความจงรักภักดี ถ้าพระองค์พอพระทัยจะได้มอบเสื้อคลุมจักรพรรดิให้แก่ผู้ปกครองประเทศราชราชบรรณาการนั้นมีหลายอย่างเช่น ผ้าแพรอย่างดี ข้างเผือก ทองคำ หรือของมีค่าใดๆที่หาได้ในราชอาณาจักร เมื่อเป็นเมืองขึ้นของจีนแล้ว วัฒนธรรมและอารยธรรมของจีนได้เริ่มไหลบ่าเข้ามายังเวียดนามอย่างไม่ขาดสาย ในด้านศาสนา นอกจากพุทธศาสนาแบบจีนจะเข้ามาแล้ว ยังมีศาสนาขงจื้อและศาสนาเต๋าเข้ามาเผยแผ่จนกลายเป็นเหตุขัดแย้งในภายหลังต่อมา

พ.ศ. ๑๔๑๒ เกิดความไม่สงบในราชสำนักถึง ประเทศจีน เวียดนามจึงถือโอกาสประกาศเอกราช หลังจากพยายามต่อสู้มาเป็นเวลานาน จนถึง พ.ศ. ๑๔๘๑ (ค.ศ. 938) นายพลโง่ควีเยิน (Ngô Quyền) ถูกสถาปนาเป็นจักรพรรดิ สถาปนาราชวงศ์โง่ (Ngô Dynasty) ประเทศเป็นปึกแผ่นไม่นานเมื่อพระองค์สวรรคตในปี พ.ศ. ๑๔๘๗ (ค.ศ. 944) เวียดนามแตกเป็น

^{๑๔} Nguyễn Khắc Viện. **Việt Nam, A Long History.** (Hà Nội: Thế Giới Publishers, 2009),

แคว้นเล็กแคว้นน้อย แยกกันเป็น ๑๒ แคว้น จนถึง พ.ศ. ๑๘๒๘ (ค.ศ. 1285) เวียดนามได้เสียเอกราชให้แก่จีนสมัยราชวงศ์หยวนอย่างเด็ดขาดอีกครั้ง เพราะผู้ปกครองอ่อนแอ

จักรพรรดิราชวงศ์เหลียงของจีนได้ยกกองทัพเข้ายึดครองเวียดนามอีกครั้ง เมื่อพระพุทธศาสนาได้ตั้งมั่นในเวียดนามอย่างมั่นคงแล้ว ได้สร้างสรรค์เอกลักษณ์เฉพาะตัวขึ้นมาที่แตกต่างจากจีนในรายละเอียดหลายอย่าง ในขณะที่เดียวกันความเป็นชาตินิยมได้เกิดขึ้นเพื่อต่อต้านจีนที่พยายามเข้ามาแผ่อิทธิพลปกครอง พยายามผนวกเอาเวียดนามเป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดิจีน ตลอดระยะเวลา ๒,๐๐๐ ปีที่นับถือพุทธศาสนาแบบจีนนั้น เวียดนามพยายามเลียนแบบจีนแทบทุกอย่าง ทั้งศาสนา ศิลปะการสร้างวัด การแต่งกาย ประเพณีต่างๆ อักษร อาหารการกิน เป็นต้น และจุดศูนย์กลางของการต่อต้านจีนนั้นก็กลับเป็นวัดทางพุทธศาสนาทั้งที่ได้รับอิทธิพลมาจากจีนนั่นเอง

๒.๖. อาณาจักรน่านเจ้า (Nanchao Kingdom)

ในราว พ.ศ. ๑๑๙๒ เป็นต้นมา ได้มีอาณาจักรไทยแห่งหนึ่งเจริญรุ่งเรืองขึ้นมา ในแผ่นดินที่เป็นเวียดนามกับลาวปัจจุบัน เรียกว่า อาณาจักรน่านเจ้า (หนานเฉา หรือ ซานซานโกวะในภาษาจีน) ทรงปกครองโดยพระเจ้าสินุโล ต่อมา พ.ศ. ๑๒๗๑ นำโดย ขุนบรม (ฟีลโทะ)^{๑๕} ตั้งอาณาจักรที่เมืองแถนหรือเตียนเบียนฟู ในแคว้นสิบสองจุไทย หรือสิบสองเจ้าไทย อาณาจักรนี้เป็นต้นกำเนิดของเผ่าไทยอีกแห่งหนึ่ง ทรงประกาศเอกราชจากจีนสมัยราชวงศ์ถัง ความจริงอาณาจักรน่านเจ้าได้กำเนิดมานานแล้ว แต่เริ่มมีบทบาทและเข้มแข็งสมัยขุนบรมนี้เอง ได้ขยายอาณาเขตออกไปทางใต้และทางตะวันออกไปถึงตั้งเกีย พระองค์มีพระโอรส ๓ องค์เมื่อเติบโตใหญ่แล้วได้ส่งไปปกครองหัวเมืองที่สำคัญคือ ๑.เจ้าขุนสามจุมัง ส่งไปสร้างและปกครองที่เมืองแกว (ตั้งเกีย) และเมืองแทนบัว (เมืองถันหวาในปัจจุบัน) ๒.เจ้าขุนโสฝัง ส่งไปสร้างและปกครองที่เมืองยวนโยนก (เชียงแสน จ.เชียงราย) ๓.เจ้าขุนลอ ลงไปครอง

^{๑๕} อ้างแล้ว หน้า 12.

เมืองขวา หรือหลวงพระบาง พ.ศ. ๑๒๙๐ จักรพรรดิถังเวียนจง จักรพรรดิจีน ได้ส่งกองทัพเข้ามาบูรณ ๒ ครั้งแต่ได้พ่ายแพ้กลับไป พ.ศ. ๑๒๙๒ พระเจ้าโก๊ะล่อฝง ก็ทรงส่งกองทัพไปโจมตีราชวงศ์ถังบ้าง เพื่อขยายอำนาจ กองทัพน่านเจ้าประสบชัยชนะใหญ่ ๆ หลายครั้ง เพราะราชสำนักถังเริ่มอ่อนแอลง จวบจนเมื่อเกิดกบฏอันลู่ซานในช่วงปลายรัชสมัยของจักรพรรดิถังเสวียนจง กองทัพถังต้องเจรจาและยอมรับอำนาจของพระเจ้าโก๊ะล่อฝง ในดินแดนแห่งนี้

พ.ศ. ๑๓๗๒ กองทัพน่านเจ้าสามารถบุกลึกเข้าไปถึงใจกลางมณฑลเสฉวน และยึดเอาเฉิงตู เมืองเอกของมณฑลมาได้ สร้างความพรั่นพรึงให้ราชสำนักถังมาก ภายหลังจากรัชสมัยของพระเจ้าโก๊ะล่อฝง น่านเจ้าก็ค่อย ๆ อ่อนแอลง แต่ยังมีกษัตริย์ปกครองสืบต่อกันมาอีกหลายพระองค์ ทว่ากษัตริย์พระองค์ต่อ ๆ มามักตกอยู่ในวังวนของการชิงอำนาจระหว่างชนเผ่าต่าง ๆ ในอาณาจักร รวมถึงการแย่งชิงอำนาจของตระกูลขุนนาง จวบจนถึงปี พ.ศ. ๑๔๔๕ อาณาจักรน่านเจ้าได้ล่มสลายลง จากการก่อกบฏของชนเผ่าต่าง ๆ ในอาณาจักร ดินแดนขุนนางจึงกลายเป็นสุญญากาศทางอำนาจไปอีกหลายปีก่อนที่ ตัวนซีฝิงจะนำชาวเผ่าไปและเผ่าพันธมิตรลุกขึ้นรวบรวมดินแดนในขุนนางเป็นปีกแผ่นอีกครั้ง และก่อตั้งอาณาจักรใหม่ที่ชื่อว่า อาณาจักรต้าลี่ ขึ้นมาแทนในปี พ.ศ. ๑๔๘๐ ในยุครุ่งเรืองนั้นอาณาจักรน่านเจ้า มีอาณาเขตกว้างขวาง คือเขตมณฑลยูนนานทั้งหมด รวมแคว้นสิบสองปันนาด้วย ทิศเหนือจรดมณฑลเสฉวน ทิศใต้ จดพม่า ญวน ทิศตะวันออกจรดดินแดนไกวเจา กวางสี ตั้งเกี้ยว ทิศตะวันตก จดพม่า ทิเบต อาณาจักรน่านเจ้ามีกษัตริย์ปกครองอย่างเป็นอิสระไม่ขึ้นกับแคว้นใดได้ยาวนานหลายร้อยปี

อาณาจักรน่านเจ้าปัจจุบันอยู่ในเขตเวียดนามติดพรมแดนกับลาวในเขตแขวงพงสาลี เคยเป็นของไทยสมัยสมเด็จพระนเรศวร และสมัยพระเจ้าตากสิน จนถึงสมัยรัชกาลที่ ๒ จึงถูกเวียดนามยึดคืน จึงไม่น่าแปลกใจที่ในปัจจุบันยังคงมีคนไทยเหลือตกค้างมาก เช่น ไทยดำ ไทยขาว ไทยแดง

ไทยเหนือ ไทยโท ไทยนุง ไทยพวน ยาง เป็นต้น รวมแล้วมีจำนวนเป็นล้านคนที่เดียนเบียนฟูนี้เอง พ.ศ. ๒๔๙๗ เวียดนามเอาชนะผู้ปกครองฝรั่งเศส จนเป็นแรงกดดันให้ฝรั่งเศสยอมแพ้และให้อเอกราชแก่เวียดนามอย่างสมบูรณ์

สรุปกษัตริย์องค์สำคัญของอาณาจักรจามปา

พระเจ้าภัทรวรมัน (Bhadra Varman)

ครองราชย์ พ.ศ. ๙๒๐

พระเจ้าภัทเรศวร (Bhadreshwar)

ครองราชย์ พ.ศ. ๙๘๐

พระเจ้ารุทรวรมัน (Rudravarman)

ครองราชย์ พ.ศ. ๑๐๘๒ - ๑๑๓๑ (ค.ศ. 539-577)

พระเจ้าสัมภูวรมัน (Sambhuvarman)

ครองราชย์ พ.ศ. ๑๑๓๑ (ค.ศ. 577)

พระเจ้าวิกิรานตวรมันที่ ๑ (Vikrantvarman ๑st)

ครองราชย์ พ.ศ. ๑๑๙๖ - ๑๒๒๘

พระเจ้าวิกิรานตวรมันที่ ๒ (Vikrantvarman ๒nd)

ครองราชย์ พ.ศ. ๑๒๒๘

พระเจ้านรรมัน (Naravarman)

ครองราชย์ พ.ศ. ๑๒๕๙

พระเจ้าอินทรวรมันที่ ๒ (Indravarman ๒nd)

ครองราชย์ พ.ศ. ๑๔๐๐ - ๑๔๖๘ (ค.ศ. 857-925)

พระเจ้าหริวรมันที่ ๔ (Harivarman ๔th)

ครองราชย์ พ.ศ. ๑๖๑๖ - ๑๖๒๔ (ค.ศ. 1074-1081)

พระเจ้าชัยสิงห์วรมันที่ ๓ (Jayasinghavarman ๓th)

ครองราชย์ พ.ศ. ๑๘๕๐ - ๑๘๖๗

พุทธศาสนาสมัยราชวงศ์ดิง

(Buddhism under Đinh Dynasty)

ช่วงระหว่าง พ.ศ. ๑๕๑๑ ถึง พ.ศ. ๑๕๒๓

เมื่อราชวงศ์ดิงในประเทศจีนเสื่อมอำนาจลง การยึดครองเวียดนามพลอยอ่อนแอไปด้วย ขุนศึกโง่เกียน (Ngo Kien) ได้ขับไล่ผู้ปกครองจีนออกจากอาณาจักรได้ แล้วสถาปนาเป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์งิ่งขึ้น เรียกอาณาจักรพระองค์ว่า ไตเวียด (Dai Viet) ใน พ.ศ. ๑๔๘๑ แล้วย้ายราชธานีจากฮานอยมาที่โกลัว แม้จะได้ครองราชย์แล้วแต่ยังมีกบฏให้ปราบปรามอยู่ถึง ๖ ปี จนเมื่อพระองค์สวรรคตใน พ.ศ. ๑๕๑๐ อาณาจักรของพระองค์จึงแตกสลายลง

จนถึง พ.ศ. ๑๕๑๑ (ค.ศ. 968) ขุนศึกดิงโบลิ่ง (Đinh Bo Linh) หรือมีนามหนึ่งว่า ดิงกงตรือ (Đinh Công Trứ) มีชัยชนะต่อขุนศึกที่ตั้งตัวเป็นใหญ่ รวบรวมเวียดนามเป็นอาณาจักรเดียวกัน แล้วทรงสถาปนาราชวงศ์ดิง (Đinh Dynasty) ขึ้น^๑ เรียกประเทศว่า ไตโกเวียด (Đai Cồ Việt) พระองค์มีโอรส ๒ องค์ คือ ๑. ดิงเลี่ยน (Đinh Lien) ๒. ดิงทวน (Đinh Toan) เพื่อเป็นหลักประกันในอำนาจว่าจะไม่ถูกคุกคามจากจีนทางเหนืออีก พระองค์ยอมส่งเครื่องบรรณาการให้ทุก ๓ ปี

พระพุทธรูปที่วังเตา ใกล้เมืองไฮจิมนท์

^๑ บางเล่มอ่านเป็น ราชวงศ์ดิง บางเล่มเป็น ดินห์

ในยุคของพระองค์อาณาจักรมีเสถียรภาพสันติภาพที่ยาวนาน แต่สุดท้ายพระองค์ถูกลอบปลงพระชนม์โดยทหารรักษาพระองค์ พระโอรสวัย ๖ พรรษา ต้องขึ้นครองบัลลังก์สืบต่อมา

ในด้านศาสนา จักรพรรดิตั้งโปลิ่งทรงนับถือศาสนาพุทธจึงยอมรับให้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ ต่อจากนั้นจักรพรรดิราชวงศ์นั้นนับถือพุทธศาสนาทุกพระองค์ แต่ยังมีอิทธิพลของศาสนาเต๋าและศาสนาขงจื้อในทุกวงการ พระองค์ได้ตั้งองค์การปกครองคณะสงฆ์ขึ้นโดยรวมเอาคณะนักบวชของศาสนาเต๋ากับพระสงฆ์ในศาสนาพุทธ เข้ามาในระบบสมณศักดิ์เดียวกัน แม้จะกระอักกระอ่วนใจที่ต้องอยู่ร่วมกับลัทธินอกศาสนา (หมายถึง เต๋า ในสมัยนั้น) คณะสงฆ์เวียดนามเองก็ต้องยอมรับสภาพ เพราะขุนนางไม่น้อยต่างนับถือศาสนาเต๋า พระองค์สวรรคต พ.ศ. ๑๕๒๓ (ค.ศ. 980)

จักรพรรดิตั้งท่วน (Đinh Toan) เป็นโอรสองค์เล็กของจักรพรรดิตั้งโปลิ่ง เมื่อพระชนม์อายุ ๖ พรรษาได้ถูกสถาปนาขึ้นครองอำนาจแทนพระบิดาที่ถูกปลงพระชนม์ ในปี พ.ศ. ๑๕๒๓ แต่เพราะพระชนม์อายุน้อยอำนาจการตัดสินใจทุกอย่างจึงอยู่กับที่ปรึกษาของพระองค์นำโดย เลฮวาน (Lê Hoàn) มหาอำมาตย์ผู้ใหญ่ แต่สุดท้ายพระองค์ถูกเลฮวานยึดอำนาจแล้วถูกนำไปประหาร สวรรคตเมื่อ พ.ศ. ๑๕๒๓

ในด้านศาสนา จักรพรรดิตั้งโปลิ่งทรงสนับสนุนให้พระสงฆ์มีบทบาทเป็นที่ปรึกษาในรัฐบาลหลายระดับ ทรงทราบว่า พระภิกษุโงฉันหลู (Ngo Chan Lu) หรือ พระเซาหลู จำพรรษา ณ วัดฟัทดำ (Phat Da) เป็นพระนักปราชญ์ เก่งกวีนิพนธ์ มีความชำนาญในด้านสมาธิแบบเถียนเป็นเลิศ จึงนิมนต์มาแสดงธรรมที่พระราชวัง ทรงพระทัยและศรัทธามาก ได้แต่งตั้งให้เป็นพระสังฆราชของเวียดนาม ดูแลปกครองสงฆ์และแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาของพระองค์อีกตำแหน่งด้วย ทรงแต่งตั้งสมณทูตให้เดินทางไปเยือนจีนเพื่อนำพระไตรปิฎกภาษาจีนมาถ่ายทอดและแปลเป็นภาษาเวียดนามด้วย เป็นเหตุ

ให้วรรณกรรมทางพุทธศาสนาแพร่หลาย อักษรศาสตร์เจริญก้าวหน้า

สรุป จักรพรรดิราชวงศ์ดิง

๑. จักรพรรดิตั้งโปลิ่ง (Đinh Bộ Lĩnh)

ปกครอง พ.ศ. ๑๕๑๑-๑๕๒๓

๒. จักรพรรดิตั้งทวน (Đinh Toan)

ปกครอง พ.ศ. ๑๕๒๓-๑๕๒๓ (ไม่ถึงปี)

บทที่ ๔

พุทธศาสนาสมัยราชวงศ์เล

(Buddhism under Lê Dynasty)

ช่วงระหว่าง พ.ศ. ๑๕๒๓ ถึง พ.ศ. ๑๕๕๒

ราชวงศ์เล (Lê Dynasty) ได้เริ่มก่อตั้ง พ.ศ. ๑๕๒๓ โดยมหาอำมาตย์เลฮวาน (Lê Hoàn) จากการล้มราชบัลลังก์แล้วนำจักรพรรดิไปประหารชีวิต สถาปนาตนเองขึ้นเป็นจักรพรรดิแห่งไตโกเวียด (Đại Cồ Việt) ขึ้นครองราชย์สืบต่อมา สถาปนาเมืองหลวงอยู่ที่เมืองฮาลือ เมื่อสถาปนาเป็นกษัตริย์แล้วได้พระนามว่า จักรพรรดิเลไต้ฮั่ง (Lê Đại Hành) หรือ เลโตแสงห์ เป็นปฐมกษัตริย์ เดิมพระองค์เป็นชาวเมือง ฮ้ายโจว ทรงต่อต้านกองทัพจีนสมัยราชวงศ์ซ่ง (ซ่ง) ที่พยายามจะเข้ามาบีบบทบาทมากขึ้นในเวียดนาม แต่พอเห็นว่าการล่าทหารไม่อาจจะต้านทานได้ ทรงขออ่อนน้อมโดยส่งเครื่องบรรณาการทุก ๓ ปีเหมือนเดิม กองทัพซ่งของจินจิงรามือ พ.ศ. ๑๕๒๕ (ค.ศ. 982) ทรงส่งกองทัพไปปราบอาณาจักรจามปา หรือจาม และพิชิตส่วนเหนือของอาณาจักรได้ ทำให้จักรวรรดิของพระองค์ขยายกว้างขวางมากขึ้น จากนั้น

พระพุทธรูปสมัยราชวงศ์เล

ทรงโปรดให้สร้างถนนเพื่อเชื่อมอาณาจักรส่วนต่างๆ ให้เข้ามาด้วยกัน แทนที่จะเดินทางแต่ทางน้ำอย่างเดียวเหมือนในอดีต พระองค์ปกครอง ๒๕ ปีจึงสวรรคต พระโอรสองค์ที่ ๓ นามว่า จักรพรรดิเลตรุงตั้งว่างเต้ (Lê Trung Tông) ได้ขึ้นครองราชย์ต่อแต่เพียงสามวันให้หลังถูกพระอนุชาก่อกบฏ

จับไปสังหารเสียแล้วตั้งตัวเองเป็นใหญ่ ได้พระนามว่า จักรพรรดิเลห่งว่าต๊าว
 ครั้งเมื่อได้ขึ้นครองราชสมบัติแล้ว พระองค์เกิดเป็นโรคง่อยว่าราชการไม่ได้
 และจิตวิปริต จึงถูกจับปลงประชนม์ นับว่าทั้งสองพระองค์มีชะตากรรมไม่
 ต่างกัน จากนั้น ราชวงศ์ลี จึงเข้าปกครองแทน

ในด้านศาสนา พระเจ้าเลไตฮั่ง ทรงนับถือศาสนาพุทธ มีพระเถระ
 หลายรูปที่มีบทบาทในราชสำนัก เช่น พระเคื่องเวียดแห่งนิกายเถียน (เซน)
 ทรงแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษา ได้ส่งเสริมพุทธศาสนาด้วยการสร้างวัดหลายแห่ง
 พระองค์ได้นิมนต์พระฟัพทวน (Phap Tuan) (พ.ศ. ๑๔๕๘-๑๕๓๓) มายัง
 ราชสำนัก ทรงสอบถามนโยบายทางการเมืองและต่างประเทศ ทรงสอบถาม
 ถึงความมั่นคงของชาติ ท่านตอบว่า “ชาติจะมั่นคงหรือไม่ขึ้นอยู่กับความ
 โปร่งดอง และความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของกองทัพและประชาชน
 ความรักสันติ ของประชาชนทั้งหมด”^๑ ท่านเน้นย้ำว่าสันติภาพจะถาวรมากกว่า
 สงคราม และทำให้โลกร่มเย็น ในขณะเดียวกันศาสนาขงจื้อเริ่มเข้ามามีบทบาท
 ในราชสำนักมากขึ้น โดยมีการสอบจอหงวนเหมือนในประเทศจีน เพื่อบรรจุ
 เป็นข้าราชการแล้วส่งไปประจำทั่วประเทศ พระองค์ทรงแนะนำให้ประชาชน
 เลิกนับถือ ผีสาง เทวดา และหันมานับถือศาสนาพุทธอย่างจริงจังเสียที่
 แต่ประชาชนยังนับถือ ผีสาง เทวดา พร้อมกับศาสนาพุทธด้วย ในปลายราชวงศ์
 มีพระสงฆ์ที่มีชื่อเสียงมากที่สุดรูปหนึ่งของเวียดนาม คือ

พระธรรมอาจารย์หว่านฮั่งห์^๒ (Van Hanh) แห่งนิกายเถียน ท่านเป็น
 พระที่รักสันโดษมีคุณธรรมสูงส่งมีลูกศิษย์มากมาย และศิษย์บรรพชิตของท่าน
 รูปหนึ่ง คือ ลี คาน ว่าง (Ly Can Vanh) ได้เป็นบิดาบุญธรรมและที่ปรึกษา
 ของกษัตริย์ลีไทโต แห่งราชวงศ์ลี ท่านมรณภาพ พ.ศ. ๑๕๖๘ (ค.ศ. 1025)
 รวมอายุ ๘๗ ปี ต่อมา พ.ศ. ๒๕๐๕ คณะสงฆ์ในเวียดนามภาคใต้ได้สร้างสถาบัน
 การศึกษาเพื่อฝึกศาสนทายาท ได้ตั้งชื่อว่า มหาวิทยาลัยหว่านฮั่งห์ เพื่อระลึก

^๑ Ven. Prof. Le Manh That. **Buddhist Contribution to Good Governance and Development.** (Ho chi minh: Vietnam Buddhist Press, 2007), 3.

^๒ บางฉบับเขียนเป็น “พระธรรมอาจารย์วันแห่งห์”

ถึงพระธรรมอาจารย์ท่านนี้ด้วย

พ.ศ. ๑๕๔๘ จักรพรรดิเลไต้ยังได้สวรรคต ราชบัลลังก์จึงตกมาเป็น
ของพระโอรส

สรุป กษัตริย์ราชวงศ์เลตอนต้น

๑. จักรพรรดิเลไต้ยัง (Lê Đại Hành)
ครองราชย์ พ.ศ. ๑๕๒๓ - ๑๕๔๘ (ครองราชย์ ๒๕ ปี)
๒. จักรพรรดิเลตรุงตึง (Lê Trung Tôn)
ครองราชย์ พ.ศ. ๑๕๗๓ - ๑๕๗๓ (ครองราชย์ ๓ วัน)
๓. จักรพรรดิเลหงว่าตราว (Lê Hong Wa Traw)
ครองราชย์ พ.ศ. ๑๕๗๓ - ๑๕๗๔^๓

^๓ ราชวงศ์สี่ถือกำเนิดเกิดขึ้น แต่ราชวงศ์เลยังคงอยู่จนถึง พ.ศ. ๑๕๗๔

บทที่ ๕

พุทธศาสนาสมัยราชวงศ์ลี

(Buddhism under Lý Dynasty)

ช่วงระหว่าง พ.ศ. ๑๕๕๒ ถึง พ.ศ. ๑๗๖๘

ต่อมาขุนศึกลีไทโต (Lý Thái Tổ) ได้สถาปนาตนเองเป็นจักรพรรดิ ก่อตั้งราชวงศ์ลี (Ly Dynasty) ขึ้น^๑ เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๑๕๕๒ ถึง พ.ศ. ๑๗๖๘ ราชวงศ์นี้มีอายุยาวนานถึง ๒๑๕ ปี จักรพรรดิลีไทโต เป็นจักรพรรดิพระองค์แรกของราชวงศ์ ทรงย้ายเมืองหลวงจาก เฮาลู่ (Hoa Lu) มาสร้างถึงหลง (Thang Long) ซึ่งแปลว่า มังกรเหิน คือ ฮานอย (Hanoi) เมืองหลวงของประเทศในปัจจุบัน

ลีไทโต พระนามเดิมว่า ลีกงอ้วน (Lý Công Uẩn) หรือ ลีกงุ่น มารดาชื่อว่า นางผ่ามถี เกิดปี พ.ศ. ๑๕๑๗ (ค.ศ. 974) ที่หมู่บ้านโจฟาบ (Cố Pháp) จังหวัดบั๊กนิน (Bắc Ninh)^๒ ในปัจจุบัน มารดาเป็นคนใจบุญ ศรัทธาในพุทธศาสนาอย่างมั่นคง วันศีลอุโบสถจะชวนเพื่อนหญิงหลายคน นำดอกไม้ธูปเทียนไปสักการะพระพุทธรูปที่วัดเตี้ยวเซ็งต้อเสมอ ครั้น

นมัสการแล้วเดินชมวัด เห็นเทวรูปในศาล เทพารักษ์รูปร่างงดงามยิ่ง จึงเพ่งพินิจอยู่นาน หญิงสาวเพื่อนกันจึงกล่าวว่า “ถ้าท่านชอบใจจะยกเทพารักษ์ให้เป็นสามีเลย” นางไม่ได้ว่าอย่างไรตอนกลางคืนจึงฝันว่าได้อภิรมย์กับเทพารักษ์ ต่อมานางตั้งครรภ์ คลอดออกมาเป็นชายน่ารักตั้งนามว่า ลีกงอ้วน ครั้นเติบโตใหญ่ได้ไปอาศัยอยู่

พระพุทธรูปสูง ๒๗ เมตร สร้างด้วยหินเป็นก้อน สร้างในสมัยจักรพรรดิลีไทโต

^๑ หนังสือบางเล่มเขียนเป็น ราชวงศ์หลี่ บางเล่มเขียนเป็น ราชวงศ์ไล

^๒ http://en.wikipedia.org/wiki/Ly_Thai_To เข้าถึงข้อมูล (12/04/2012)

วัดกับ พระอาจารย์ลีเซิงเหวิน (Lý Khánh Văn) จนเติบโต จากนั้นได้รับใช้ในราชสำนักจักรพรรดิเล เมื่อจักรพรรดิวิปริต ไม่สามารถว่าราชการ และปฏิบัติตามทศพิธราชธรรมได้ เสนออำมาตย์จึงมอบแผ่นดินถวายเป็นของขวัญให้ขึ้นปกครองแผ่นดิน พระองค์จึงโปรดให้ย้ายเมืองหลวงจากเฮาสู่ของอาณาจักรไตโกเวียดมาที่ถั่งหลงหรือฮานอยในปัจจุบัน เพื่อความสะดวกในการบริหารงานทรงเริ่มปรับการบริหารบ้านเมืองโดยลดหย่อนภาษีทำนา ภาษีอากรต่างๆ จัดฝ่ายทหารออกเป็น ๕ กอง คือ กองกลาง, กองหน้า, กองหลัง, กองซ้าย, กองขวา หรือ ปัญจเสนา ทรงจัดการปฏิรูปทุกอย่างจนเข้าร่องเข้ารอย บ้านเมืองสงบสุขมาหลายปี ในยุคนี้มีพระเถระที่มีบทบาทต่อการเผยแผ่และโน้มน้าวราชสำนักให้สนับสนุนพุทธศาสนา คือ

๕.๑ พระธรรมาจารย์หว่าน ฮั่งห์ (Van Hạnh)

ท่านเกิด พ.ศ. ๑๕๘๑ (ค.ศ. 938) ที่หมู่บ้านโจฟาบ จังหวัดบักนินห์ ได้อุปสมบทเมื่ออายุ ๒๑ ปี ที่วัดเตียวเซิน (Tieu Son) กับพระอาจารย์ลี ต่อมาได้มาจำพรรษาที่วัดลือกโต (Luc To) สังกัดนิกายเถียน มีความชำนาญในด้านการปฏิบัติ เจริญภาวนา ชอบจาริกสอนธรรมทั่วไป มีผู้คนจำนวนมาก ทั้งพระและฆราวาสไปฝากตัวเป็นลูกศิษย์ ท่านเขียนเป็นบทกวีไว้ว่า “คนคือเงา หายไปตั้งแต่เกิด มวลต้นไม้เป็นสีเขียวในฤดูใบไม้ผลิ ไร่ใบในฤดูใบไม้ร่วง ความยิ่งใหญ่และความเสื่อม เราจะสนใจไปทำไม เพราะที่กรรมของมนุษย์ และอาณาจักรเปรียบเสมือนน้ำค้างบนยอดหญ้า” นอกจากพระอาจารย์หว่าน ฮั่งห์แล้ว พระอาจารย์ลีเซิงเหวินได้กลายเป็นที่ปรึกษาของพระราชชาติต่อมา ในด้านการเมืองนั้น ท่านมองว่าราชวงศ์เลอาจจะล่มสลายซักวันหนึ่งเพราะความโหดร้ายและความอ่อนแอของจักรพรรดิเลเกาเตี๋ยว (Ly Ngoa Trieu) ในราชสำนัก นิกายเถียนได้แพร่หลายในยุคนี้นี้เพราะด้วยบารมีของพระเถระรูปนี้ ท่านมรณภาพ พ.ศ. ๑๕๖๘ (ค.ศ. 1025) รวมอายุ ๘๗ ปี อัฐิของท่านถูกเก็บรักษาไว้ที่เจดีย์วัดเตียวซอน ต่อมาคณะสงฆ์เวียดนามได้นำนามของท่านมาตั้ง

ชื่อมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ไซ่ง่อนใน พ.ศ. ๒๕๐๕ เพื่อเป็นเกียรติประวัติแก่ท่าน และเพื่อให้คนรุ่นใหม่ทั้งพระสงฆ์และฆราวาสได้จดจำนามของท่านตลอดไป

จักรพรรดิลี้ไท้โตเป็นพระโอรสบุญธรรมพระอาจารย์ลีเชิงเหวิน วัดโจฟาบ เมื่อพระองค์ได้ครองราชย์จึงขนานนามราชวงศ์ว่า ลี้ ซึ่งเป็นนามสกุลของพระเถระผู้พ่อบุญธรรม ทรงแต่งตั้งพระอาจารย์หว่านฮั่งห์ เป็นที่ปรึกษาข้อราชการ ทรงบูรณะวัดหลายร้อยวัดในราชอาณาจักร และได้สร้างวัดใหม่คือวัดพ้อตังต้อ ทรงเสด็จไปวางศิลาฤกษ์ด้วยพระองค์เอง เสด็จไปนมัสการพระพุทธรูปภูมิมากรแล้วประทับค้างแรมรักษาอุโบสถศีลในวัดจนสว่างจึงลา

พระเถระ กลับพระนคร พระสงฆ์และแม่ชีจะเข้าเฝ้ากราบทูลสิ่งใดสามารถทำได้ตามประสงค์ แม้ประชาชนจะเข้าเฝ้าก็เข้าเฝ้าได้ทันที ด้วยอาศัยอิทธิพลจากพระเถระทำให้องค์จักรพรรดิศรัทธาในพุทธศาสนามากที่สุดองค์หนึ่งของเวียดนาม

รูปปั้นคนอาจารย์หว่านฮั่งห์ วัดเทียนตาม
จังหวัดบั๊กนินห์

การสร้างวัดขึ้นมากมาย ส่วนที่มีอยู่แล้วก็ได้รับการปรับปรุงขยายให้กว้างขึ้นสวยงามขึ้น ทรงถวายที่ดินเพื่อให้เป็นกัลปนาสงฆ์ เพื่อจะได้ปลูกพืชต่างๆ นอกนั้นยังมอบบาทส่วหนึ่งให้ทำการเกษตรถวายวัด นักสังคมนิยมจึงเริ่มมองวัดเป็นสังคมศักดิ์ดินามากขึ้น^๓ พ.ศ. ๑๕๕๗ (ค.ศ. 1014) ทรงนิมนต์พระธัมวันยวน (Tham Van Uyen) เป็นผู้ถวายศีลในการสถาปนานครถึงหลง (ฮานอย) ทรงโปรดให้กุลบุตรเวียดนามทั้งหมดชายฝ่ายละ ๑,๐๐๐ คน

^๓ <http://www.deerparkmonastery.org/teachings/Thich-Nhat-Hanh-12-Proposals-1000-Years-of-Hanoi> เข้าถึงข้อมูล (17/07/2012)

บวชในพุทธศาสนา นับเป็นการบวชครั้งใหญ่ที่สุด พ.ศ. ๑๕๖๑ พระองค์
 ส่งทูตเวียดนามนำโดยเหงียนด่าว (Nguyễn Dao) และฟามหัท (Pham Hac)
 ไปยังจีนเพื่อขอพระไตรปิฎก คณะทูตใช้เวลาเดินทางไปกลับ ๒ ปี เมื่อกลับ
 ถึงเวียดนามมีขบวนแห่ต้อนรับเนืองแน่นที่พระราชวัง พระพีตริ (Phi Tri)
 พระสังฆนายกไปต้อนรับคณะทูตที่พระราชวัง จากนั้นได้แต่งตั้งคณะกรรมการ
 แปลพระไตรปิฎกจากภาษาจีนเป็นภาษาเวียดนาม ช่วงนี้เป็นช่วงที่พระพุทธ
 ศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองสูงสุด เพราะเป็นศาสนาเดียวที่ได้รับการอุปถัมภ์
 พระองค์ครองราชย์ถึง พ.ศ. ๑๕๗๑ (ค.ศ. 1028) จึงสวรรคต รวมครองราชย์
 ได้ ๒๐ ปี พระโอรสพระองค์แรกจึงได้ครองราชย์สืบต่อมา

จักรพรรดิลี้ไท่ตอง (Ly Thái Tông) หรือ จักรพรรดิลี้ท้ายตั้งว่างเต๋^๔
 เป็นพระโอรสองค์แรกของจักรพรรดิลี้ไท่โต๋ นามเดิมว่า เจ้าชายต้อเผ็กตัก หรือ
 ฟัดมา ขึ้นครองราชย์ขณะมีพระชนมายุ ๒๖ พรรษา ในปี พ.ศ. ๑๕๗๑ ต่อจาก
 พระบิดา ต่อมาอีกไม่นาน ดงจินเวือง ตู๋ทั้นเวือง หวอดักเวือง พระอนุชาต่าง
 มารดาทั้งสามพระองค์เตรียมลอบสังหาร แต่พระองค์สุบินนิมิตว่าเทพารักษ์
 เข้ามาบอกกลางร้ายนั้น ครั้นตื่นจากบรรทมจึงทรงเตรียมทหารคุ้มไว้ ดึกสงัด
 พระอนุชาทั้งสามและทหารบุกเข้าวังหมายสังหารแต่ปะทะกับกองรักษาการณ์
 ทั้งสามถูกจับหมด แล้วนำไปประหาร เพื่อระลึกถึงบุญคุณเทพารักษ์จึงได้
 สร้างศาลขึ้น และหล่อรูปปั้นด้วย จากนั้นนำมาประดิษฐานไว้ให้เป็นที่สักการะ
 ทุกๆ ปีให้ขุนนางถือน้ำพิพัฒน์สัตยา เพื่อแสดงความจงรักภักดีที่ศาลเจ้านี้
 ทรงลดภาษีให้ประชาชน จัดหาที่ทำกินให้ทั่วถึง ออกกฎหมายนิรโทษกรรมให้
 กับนักโทษที่มีคดีไม่ร้ายแรงให้เป็นอิสระ สนับสนุนการค้าขายระหว่างประเทศ
 ทรงยกกองทัพไปโจมตีจามปาจับทหารได้มากกว่า ๕,๐๐๐ นายเป็นเชลย
 รวมทั้งพระราชวงศ์จากการรบครั้งนี้ทำให้อาณาจักรจามปาแทบจะล่มสลาย
 พระองค์ครองราชย์ได้ ๒๗ ปี จึงสวรรคต

^๔ คำว่า หว่างเต๋ หมายถึง ฮวงเต๋

ในด้านศาสนา ทรงศรัทธามั่นคงในพุทธศาสนาเหมือนพระบิดา นอกจากนั้นยังส่งพระโอรสธิดามาศึกษาพุทธศาสนากับเถระที่มีชื่อเสียงนามว่า พระอาจารย์เถียนเล่า (Thien Lao) แห่งนิกายโงนถง (Vo Ngon Thong) เป็นที่ปรึกษาราชการ นอกนั้นยังมีพระเวรียนเจี้ยว (Vien Chieu) (พ.ศ. ๑๕๕๑-๑๖๓๓) เป็นพระเถระที่มีชื่อเสียงได้เขียนบทกวีแบบเขียนไว้ว่า “มีสายลมเป็นเพื่อน เสียงเป่าเขาพลิวผ่านป่าไผ่ไป พระจันทร์ขึ้นมาจากทางด้านหลัง เห็นเงาภูเขาพาดไปบนกำแพงเซิงเนิน”

พระองค์โปรดให้เขียนจดหมายเหตุประวัติพระสงฆ์หลายรูปตั้งแต่ต้นจนถึงราชวงศ์เตวี่น เรียกว่า “เถียนเอวี่ยนเติบแอนห์” (Thien Uyen Tap Anh) ทรงทำนุบำรุงพุทธศาสนาอย่างกว้างขวาง เช่น โปรดให้สร้างวิหาร ๙๕ แห่งทั่วราชอาณาจักร ทรงซ่อมแซมพระพุทธรูปปฏิมาที่พระเศียรหาย^๕ หรือที่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์ พ.ศ. ๑๕๙๒ (ค.ศ. 1049) ทรงสุบินนิมิตเห็นพระองค์ถูกนำตัวไปยังพระราชวังดอกบัว โดยพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร ซึ่งตั้งอยู่ในดอกบัวดอกเดียว เมื่อตื่นบรรทม โหราจารย์ทำนายว่าเป็นความฝันที่เป็นมงคล จึงเสนอให้พระองค์สร้างวัดพระโพธิสัตว์กึ่งกลางน้ำเหมือนในนิมิต พระองค์เห็นด้วยจึงสร้าง วัดจ้วมตกต (Chua Mot Cot) หรือ วัดเสาเดียว (One Pillar Temple) ในฮานอยปัจจุบัน วัดนี้ถูกทำลายในปี พ.ศ. ๒๔๙๗ (ค.ศ. 1954) ก่อนจะได้รับการบูรณะอีกครั้งในภายหลัง

๕.๒ พระเจ้าอโศกของเวียดนาม

จักรพรรดิลีอันตัง (Ly Thánh Tông) (พ.ศ. ๑๕๙๗ - ๑๖๑๕) หรือ ลีทันตังว่างเต้ นามเดิมว่า ลี๊กโต้งท้ายต้อ ทรงเป็นโอรสองค์โตของจักรพรรดิลีไท่ตอง ขึ้นครองราชย์ขณะพระชนมายุ ๒๘ พรรษา ก่อนขึ้นครองราชย์ทรงได้ศึกษาศิลปวิทยาหลากหลายทั้งคติโลกและคตินิยม ทรงชำนาญในอักษรจีนเป็นเลิศ มีพระทัยเมตตา กรุณาโอบอ้อมต่อผู้คนทั่วไป ครั้นขึ้นครองราชสมบัติ

^๕ <http://www.phatviet.com/pgvn/Buddhisminvietnam.htm> เข้าถึงข้อมูล (12/04/2012)

แล้ว ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงเอาใจใส่บ้านเมืองและประชาชนมาก ถึงฤดูหนาวทรงพระราชทานผ้าห่มแก่นักโทษ และประชาชนทั่วไป สมัยพระองค์มีภัยสงครามมาประชิด ๒ ครั้งใหญ่ คือ กองทัพจีนสมัยซ่ง ได้ยกกองทัพพร้อมทหารหลายหมื่นนาย เพื่อปราบปรามให้อยู่ในอำนาจเหมือนเดิม เพราะจื๋นยังเห็นเวียดนามเป็นเมืองขึ้นอยู่ กองทัพเวียดนามโดยการนำของพระองค์ทำการสู้รบอย่างดุเดือดจนทัพจีนแตกพ่าย จับได้เชลยและศาสตราวุธมากมาย การชนะศึกครั้งนี้สร้างความฮึกเหิมให้กับทหาร และอาณาประชาราษฎร์มาก ต่อมากองทัพจามยกทัพโจมตีหลายเมืองในภาคใต้ จึงโปรดให้กองทัพหลวงเข้าทำการต่อสู้อย่างแข็งขัน กองทัพจามแตกพ่ายไปในที่สุด พระองค์ครองราชสมบัติอยู่ ๑๘ ปีจึงสวรรคตใน พ.ศ. ๑๖๑๕ (ค.ศ. 1072)

ในด้านศาสนา มีเหตุการณ์สำคัญคือ พ.ศ. ๑๖๑๒ เกิดสงครามระหว่างเวียดนามกับอาณาจักรจามปาที่อยู่ทางใต้ พระองค์ยกทัพใหญ่ไปต่อสู้จนได้ชัยชนะ ได้จับเชลยศึกมาเป็นจำนวนมากหนึ่งในนั้นมีพระสงฆ์รวมอยู่ด้วย และคัมภีร์ที่พระองค์แจกจ่ายไปในหมู่เชลยได้รับการแก้ไข จึงทรงพระทัยเมื่อสอบสวนแล้วจึงได้รู้ว่า เป็นพระสงฆ์นามว่า พระเถาเตื่อง (Thảo Dưong) ท่านเป็นพระสงฆ์จีนที่มาเผยแผ่ธรรมในอาณาจักรจามปา มีความชำนาญในหลักธรรมของนิกายเถียนเป็นอย่างดีจึงกล้าแก้ไขคัมภีร์ พระองค์ได้นิมนต์มาแสดงธรรมโปรดในราชสำนักและทรงพอพระทัยมาก จึงเล็งเห็นว่าท่านเป็นพระมีสติปัญญามาก จึงได้แต่งตั้งให้มีตำแหน่งสำคัญในคณะสงฆ์ นิมนต์ให้จำพรรษาที่ วัดไซคว็อก ปัจจุบันเรียกว่า เตรินคว็อก ในเมืองฮานอย วัดนี้กลายเป็นศูนย์กลางการเผยแผ่ นิกายเซนที่สำคัญยิ่ง ท่านมีศิษย์หลายท่าน ท่านได้มรณภาพในปี พ.ศ. ๑๖๒๗ หลังจากท่านมรณภาพแล้วสานุศิษย์ของท่านต่างยกย่องให้ท่านเป็นพระผู้ก่อตั้งนิกายรูปที่ ๓ (รูปที่ ๑ พระวินิตรุจิ รูปที่ ๒ พระหว่านฮั่งห์) ในประเทศเวียดนาม นอกจากนั้นยังมีพระเถระหลายรูปที่มีชื่อเสียงในราชวงศ์นี้ คือ ๑. พระเวียนเฉียว (Vien Chieu) ๒. พระโงอัน

อนุสาวรีย์จักรพรรดิลี้ถั่นตั้ง ที่กรุงฮานอย

(Ngo An) ๓. พระเกี้ยวหวง (Giao Hoang) ๔. พระไตเดียน (Dai Dien) ๕. พระด่าวหันท์ (Dao Hanh) ๖. พระมินห์ของ (Minh Khong) เป็นต้น หลายรูป เน้นนิกายมนตรยาน หนักไปในทางเวทมนตร์คาถา อภินิหาร ทำให้พุทธศาสนาแปรเปลี่ยนไปไม่น้อย

ต่อมาพระองค์ยังทรงออกผนวช กับพระอาจารย์รูปนี้ และได้สร้างวัดหลายแห่ง เช่น

๑. สร้างเจดีย์ก๊กตือคราม (Quoc Tu Gram)

๒. สร้างเจดีย์ก่าวนแท่นท์ (Guan Thanh) ในฮานอยสร้าง พ.ศ. ๑๖๔๕

๓. สร้างเจดีย์บ่าวเถียน (Bao Thien) และหล่อระฆังประดิษฐานที่วัดซ่งคั่นต้อ

๔. หล่อรูปเหมือนของ พระดินฝ่างเวือง หรือพระเจ้าสุทโธทนะ พระบิดาของพระพุทธองค์ด้วยทองคำล้วน ประดิษฐานไว้ที่วัดเทียนเพ็อกต้อ

๕. สร้างพระพุทธรูปขนาดใหญ่ของ พระอมิตาภะพุทธเจ้า แกะด้วยหินเป็นก้อนๆ เรียงกันขึ้นไป สูง ๒๗ เมตร นับว่าเป็นพระพุทธรูปหินที่ใหญ่ที่สุดในเวียดนาม

นอกจากนั้น พ.ศ. ๑๖๗๓ ทรงสร้าง วัดวันเหมียว หรือวัดวรรณคดี (Temple of Literature) ของศาสนาขงจื้อ ขึ้นเพื่อการศึกษาวรรณคดี อักษรจีน วรรณคดีจีนรวมทั้งศาสนาขงจื้อด้วย ตั้งอยู่ที่เมืองหลวง คือ ฮานอย

ปัจจุบัน เป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทรงเอาอย่างจริยาวัตรของพระเจ้าอโศกมหาราชในอินเดียเป็นแบบอย่าง เช่น สงเคราะห์ประชาชนผู้ทุกข์ยาก ดูแลพลสภานิกธำต่าง ๆ เป็นต้น จนได้ชื่อว่า เป็น พระเจ้าอโศกของเวียดนาม

เมื่อจักรพรรดิลี้ถั่งสวรรคตแล้ว ขุนนางจึงได้กราชบัลลังก์ให้กับ พระโอรสองค์โตนามว่า ตื่อกางตี้ก ซึ่งพระชนมายุเพียง ๗ พรรษาเท่านั้น ได้นามว่า จักรพรรดิลี้เหยินตั้งว่างเต้ (ลี้ญฺธรินตั้งว่างเต้) ครองราชย์ได้ไม่ถึง ๒ ปี กองทัพจีนขนาดมหึมายกทัพมาเยือนอีกครั้ง คราวนี้กองทัพซ่งของจีน นำโดย ขุนพลตงเซ็ง ผู้ชำนาญในการรบ ยกทัพโจมตีทุกด้าน พระนางก็ลี้ภัย ไท่โหว่ (ไท่โหว่ คือ ไท่เฮา) พระมารดาเป็นผู้สำเร็จราชการจึงแต่งตั้ง ลี้เทื่องเกียต พระญาติเป็นแม่ทัพออกไปต่อสู้กับจีน เมื่อทัพจีนรุกเข้ามาถึง ศาลเทพารักษ์ได้ยินเสียงแว่วว่า “เวียดนามมีพระราชapakครองอยู่แล้ว การกระทำของจีนเหมือนมาปล้น จะต้องปราศัย” การสงครามครั้งนี้กองทัพ เวียดนามจึงมีชัยอีกครั้ง ต่อมายังมีสงครามกับพวกจามปาอีกหลายครั้ง และ ประสบกับชัยชนะทุกครั้ง

ในด้านศาสนา จักรพรรดิลี้เหยินตั้งว่างเต้ ทรงศรัทธาในพุทธศาสนา เช่นเดียวกับพระบิดา สนับสนุนการศึกษาพระปริยัติ สนับสนุนการแปล พระธรรมเป็นภาษาเวียดนาม เมื่อมีชัยในสงครามทั้งสองครั้งจึงโปรดให้หล่อ ระฆังด้วยทองเหลืองขนาดใหญ่ประดิษฐานไว้ที่วัดเหยินหัวต้อ ระฆังนี้ยัง ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน พ.ศ. ๑๖๓๑ (ค.ศ. 1088) ทรงแต่งตั้ง พระโกเต้า (Kho Dao) พระอาจารย์เถียนที่มีชื่อเสียงเป็นครูของชาติ มีหน้าที่ให้คำแนะนำใน ราชสำนักและสั่งสอนประชาชนให้อยู่ในศีลธรรมอันดีงาม และแต่งตั้ง พระ วินถง (Vin Thong) (พ.ศ. ๑๖๒๓-๑๖๙๔) เป็นที่ปรึกษาแห่งชาติอีกรูป

จักรพรรดิลี้เหยินตั้งว่างเต้ ไม่มีพระโอรส แต่มีพระธิดา ๒ พระองค์ มีพระอนุชานามว่า ชุงเฮียนโหว่ วันหนึ่งขณะที่ชุงเฮียนโหว่อยู่ที่บ้านพร้อมชายา

พระสงฆ์รูปหนึ่งมีคุณวิเศษสามารถหยั่งรู้อนาคตได้ นามว่า พระดาวแสงก์ หรือ ต้อด้าวฮั่น บำเพ็ญภาวนาจนยอดเขาติดเชิง เข้ามาเยี่ยมแล้วทำนายว่า “ท่านจะได้บุตรและเป็นผู้มีบุญ ถ้ำรักษาตัวดีจะได้เป็นพระเจ้าแผ่นดินต่อไป” จากนั้นท่านก็ลากลับขึ้นเขาเหมือนเดิม

พระเถระด้าวฮั่น (Đào Hạnh) หรือ ต้อด้าวฮั่น ตามประวัติ เกิดพ.ศ. ๑๖๐๐ มีความชำนาญในด้านสมุนไพร ก่อนอุปสมบทนั้นท่านเป็นหมอยาประจำบ้านเกิดปรุงยารักษาโรคหลากหลาย ได้ช่วยเหลือคนที่ทุกข์โรคร้ายมากมาย เป็นผู้ฝึกฝนในศิลปะการแสดงอย่างมาก เมื่อบวชแล้วมักไปจำพรรษาบนยอดเขา จนได้คุณวิเศษระดับหนึ่ง เมื่อท่านมรณภาพไปแล้วพระราชาก็ได้สร้างเจดีย์ทอง (จ้าวเทย) เพื่อบรรจุอัฐิและรูปปั้นจำลองใน พ.ศ. ๑๖๗๕

ไม่นานชายาของช่งเฮียนโหวได้ตั้งครรภ์คลอดออกมาเป็นชาย รูปร่างงดงาม จึงพาเข้าเฝ้าพระเจ้าแผ่นดิน ทรงโสมนัสอย่างยิ่งที่เห็นกุมารน้อย จึงขอเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรมประทานนามว่า ลี้เยี่ยงเคียด (ลี้เหยี่ยงเคียด) ทรงให้ศึกษาศิลปะวิทยาจนจบทุกอย่างเมื่อพระองค์ชราภาพมากแล้ว จึงเรียกประชุมเสนาอำมาตย์ ตรัสว่า “ตัวเราครองราชย์ตั้งแต่ ๗ พรรษา บัดนี้ล่วงมาแล้ว ๖๓ ปี ชราลงทุกวัน จะถึงความตายเมื่อไหร่ไม่ทราบ บัดนี้เราจะยกสมบัติให้กับ ลี้เยี่ยงเคียด หลานเรา เราจะลาท่านทั้งหลายไปบรรพชาเจริญภาวนาในป่าเขา หาความสุขในกายภาคหน้า จงช่วยเหลือหลานเราบริหารบ้านเมืองเหมือนช่วยเหลือเราในปัจจุบันด้วยเถิด” จากนั้นทรงมอบราชบัลลังก์ให้พระภาคินัย คือ ลี้เยี่ยงเคียด ครองต่อไป พระองค์ออกผนวชบำเพ็ญเพียรในป่าเขา จนพระชนมายุ ๗๐ พรรษาจึงมรณภาพ

ในด้านศาสนา แม้ศาสนาพุทธจะถูกอิทธิพลจากศาสนาขงจื้อสกัดในราชสำนัก แต่ในระดับชาวบ้านพุทธศาสนายังคงเจริญแพร่หลาย จักรพรรดิเกือบทุกพระองค์ยังศรัทธาในพุทธศาสนา วัดมีกระจายอยู่ทุกหมู่บ้าน ในจารึก

^๖ นายหยอง, พงศาวดารเวียดนาม, (กรุงเทพฯ: บุรพการพิมพ์, 2532), 148.

ที่วัดลินซอน เขียนไว้ในปี พ.ศ. ๑๖๖๙ (ค.ศ. 1126) ได้กล่าวไว้ว่า “ไม่ว่าที่ใดที่มีภูมิภาพงดงาม ที่นั่นจะสร้างวัดขึ้น” เพราะวัดในสมัยโบราณจะได้ธรรมเนียมนั้นคือต้องสร้างวัดให้ร่มรื่น ให้มีความเย็นที่สัมผัสได้ถึงใจ แม้มีหมู่อาคารก็กลมกลืนกับธรรมชาติ ในปี พ.ศ. ๑๖๗๐ (ค.ศ. 1136) จักรพรรดิลี้ถันตั้งทรงแต่งตั้ง พระโคงโหล่ (Khong Lo) อาจารย์เถียนที่เลื่องชื่อเป็นครูของชาติ ซึ่งเป็นตำแหน่งสูงสุด

ลี้เอียงเคียด ได้ครองบัลลังก์แล้วได้พระนามว่า จักรพรรดิลี้เท็งตั้งว่างเต้ (ลี้เท็งตั้งว่างเต้) ทรงอภิเษกสมรสกับพระนางเลท่ายโหว ได้พระโอรสมา ๒ พระองค์ ทรงตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรม ทรงจัดการบ้านเมืองได้เรียบร้อย ทรงรับพระบิดา มารดามาอยู่ในพระราชวังเป็นที่ปรึกษา พระราชทานค่าไถ่ ค่านาให้แก่ข้าราชการที่มีความสามารถ ให้มีการสอบไล่เพื่อคัดคนมาเป็น ข้าราชการ จึงเกิดผู้รู้ทั้งคดีโลก และคดีธรรมมากมาย ทรงครองราชย์ได้ ๑๑ ปี จึงสวรรคต พระโอรสองค์โตนามว่า ท้ายต้อลี้เทียนลก ได้ขึ้นครองราชย์แทน ได้พระนามว่า จักรพรรดิลี้ถันตั้งว่างเต้ หรือ ลี้ถันตั้งว่างเต้ บ้านเมืองสงบเรียบร้อย แต่พระมารดาแอบไปมีชู้กับมุขมนตรีผู้ใหญ่ ถูกจับได้จึงลงโทษ เฉพาะมุขมนตรี แต่ไม่กล้าดำเนินพระมารดา และพระมารดา ยังให้ปล่อยตัว มุขมนตรีไป ต่อมาได้ทำสงครามกับ เจมานา หัวหน้าจามปาได้รับชัยชนะ ต่อมาจักรพรรดิเฮงเหลงฮ่องเต้ของจีน ทรงแต่งตั้งราชทูตมาเวียดนามเพื่อ เจริญสัมพันธไมตรี แล้วแต่งตั้งให้เป็น อนันท์ก๊กอ่อง หมายถึง พระเจ้าแผ่นดิน แคว้นอันนัม พระองค์ครองราชย์ ๓๗ ปีจึงสวรรคต

ครั้นถึงสมัยจักรพรรดิลี้เว้ตั้งว่างเต้ (Lý Huệ Tông) หรือลี้เหว้ตั้งว่างเต้ ปกครองต่อจากจักรพรรดิลี้กวางตั้งว่างเต้ พระนามเดิมว่า ท้ายต้อทง เป็นโอรสองค์ที่ ๑ ครั้นต่อมาไม่นาน พระองค์กลับไม่ตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรม บ้านเมืองจึงเดือดร้อนุ่นวาย ตัวพระองค์เองเกิดเป็นลมบ้าหมู รักษาอยู่นาน อาการจึงค่อยๆ เลาสขึ้นแต่ไม่อาจหายดังเดิมได้ เมื่อครองราชย์มาได้ ๑๔ ปี

จึงตรัสกับอำมาตย์ราชมนตรีว่า “ตัวเราตอนนี้หาเป็นปกติไม่ เพราะโรคภัย เบียดเบียนในกาย เราเองไม่มีพระโอรส มีแต่ธิดา เราจะขอมอบบัลลังก์แก่ธิดา และออกผนวชบำเพ็ญภาวนาในบ้นปลายชีวิต เอาพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง เราขอฝากธิดาของเราด้วย ขอท่านจงช่วยงานบริหารบ้านเมืองช่วยธิดาเรา เหมือนช่วยเราด้วยเถิด”^๗ จากนั้นจึงลาข้าราชการออกผนวชบญุเขา แล้วมาจำพรรษา ณ วัดเจียงย่าวตื้อ ทรงมีความเพียรดีเลิศ สวดมนต์ภาวนาไม่ได้ขาด

ราชวงศ์ลี้้นว่าเป็นราชวงศ์ที่ใกล้ชิดพุทธศาสนาอย่างยิ่ง พระราชาหลายพระองค์ได้ออกผนวชเป็นแบบอย่างของคนรุ่นหลังโดยไม่ต้องครองราชย์จนถึงสิ้นอายุขัย ยึดถือเอาพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง พุทธศาสนาแพร่หลายโดยทั่วไป เข้าถึงประชาชนในชนบททุกแห่งหน

---

^๗ เขียนตามสำนวนเวียดนาม

สรุป จักรพรรดิราชวงศ์ลี

๑. จักรพรรดิลีไท่โต่ (Ly Thai To)
ครองราชย์ พ.ศ. ๑๕๕๑ - ๑๕๗๑
  ๒. จักรพรรดิลีไท่ตอง (Ly Thai Tong)
ครองราชย์ พ.ศ. ๑๕๗๑ - ๑๕๘๘
  ๓. จักรพรรดิลีถั่นตัง (Ly Thanh Tong)
ครองราชย์ พ.ศ. ๑๕๙๗ - ๑๖๑๕
  ๔. จักรพรรดิลีเหยินตังว่างเต้ (Ly Yin Tong)
ครองราชย์ พ.ศ. ๑๖๑๕ - ๑๖๗๑
(ครองราชย์ ๕๖ ปี สละบัลลังก์ออกผนวช)
  ๕. จักรพรรดิลีเท็งตังว่างเต้ (Ly Theng Tong)
ครองราชย์ พ.ศ. ๑๖๗๑ - ๑๖๘๒ (ครองราชย์ ๑๑ ปี)
  ๖. จักรพรรดิลีอันตังว่างเต้ (Ly An Tong)
ครองราชย์ พ.ศ. ๑๖๘๒ - ๑๗๑๙ (ครองราชย์ ๓๗ ปี)
  ๗. จักรพรรดิลীগาวตังว่างเต้ (Ly Gaw Tong)
ครองราชย์ พ.ศ. ๑๗๑๙ - ๑๗๕๔
(ครองราชย์อายุ ๓ พรรษา รวม ๓๕ ปี)
  ๘. จักรพรรดิลีเหว่ตังว่างเต้ (Ly Hue Tong)
ครองราชย์ พ.ศ. ๑๗๕๔ - ๑๗๖๘
(ครองราชย์ ๑๔ ปี ออกผนวช)
  ๙. พระนางเจียวทั้นว่างเต้
ครองราชย์ พ.ศ. ๑๗๖๘ - ๑๗๖๘ (รวม ๑ ปี)
- (รวม ๙ พระองค์ ๒๖๖ ปี)

บทที่ ๖

พุทธศาสนาสมัยราชวงศ์เต๋ริน

(Buddhism under Tran Dynasty)

ช่วงระหว่าง พ.ศ. ๑๗๖๘ ถึง พ.ศ. ๑๙๔๓

หลังจากพระนางเจียวทั้นว่างเต๋ ครองราชย์ได้ไม่นานมหาอำมาตย์ เต๋รินเทื่อ (เต๋ริงเทื่อ) นำบุตรชายอายุ ๘ ปีชื่อ เต๋รินฮึง (เต๋ริงฮึง) เข้าเฝ้าแล้ว ถวายตัวให้เป็นมหาดเล็ก เขาเป็นเด็กน่ารัก ช่างพูดช่างจา เมื่อได้เข้าเฝ้าบ่อยๆ พระนางจึงหลงใหลรักใคร่ให้เต๋รินฮึงเข้าไปนอนในห้องบรรทมด้วย มีคราวหนึ่งพระนางเห็นเต๋รินฮึงจึงมีจิตกำหนดกอดจูบลูบล้างตัวและได้เสียนกเขาได้นำเรื่องนี้ไปแจ้งให้บิดาทราบ มหาอำมาตย์จึงปรึกษาหลายฝ่ายว่าการกระทำเช่นนี้หาได้เหมาะสมไม่ควรจะต้องเปลี่ยนบัลลังก์ จึงนำทหารเข้าวังไปบังคับให้พระนางสละราชสมบัติ เมื่อหมดหนทางพระนางจึงยอมทำตามมหาอำมาตย์ แล้วแต่งตั้งให้บุตรชายของตนเป็นกษัตริย์ สถาปนาราชวงศ์ เต๋ริน^๑ (Tran Dynasty) ใน พ.ศ.๑๗๖๘ (ค.ศ.1225) เต๋รินฮึง ได้พระนามว่า จักรพรรดิเต๋รินไถ่ตง (Tran Thai Tong - เต๋ริงท้ายตั้งว่างเต๋) ขึ้นครองราชย์ ในขณะพระชนมายุ ๑๐ พรรษา แล้วแต่งตั้งพระบิดามีราชทินนามว่า เต๋รินท้ายเทื่องว่างเต๋ เป็นที่ปรึกษา กษัตริย์ ทรงตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรม เริ่มมีการสอบจอหงวนเพื่อเข้ารับตำแหน่งในราชการ ต่อมาเขมรและจามยกทัพมายึดชายแดนได้หลายเมือง โปรดให้ เต๋รินญูโต๋ เป็นแม่ทัพเข้าปราบปรามจนสำเร็จ เมื่อพระชนมายุ ๑๙ พรรษา จึงได้ไปขอภรรยาของ เต๋รินเหลียว ชายาของพระเชษฐาเป็นภรรยา ซึ่งพระเชษฐาได้สิ้นพระชนม์ไปก่อนแล้วภรรยาจึงเป็นหม้าย พระองค์จึงนำมาแต่งตั้งเป็นมเหสี จึงนับว่าเป็นเรื่องแปลกไม่น้อย

^๑ บางฉบับเขียนเป็น เต๋ริง

๖.๑ จักรพรรดิปรารถนาจะเป็นพระพุทธเจ้า

ในยุคนี้พุทธศาสนายังคงได้รับอุปถัมภ์เป็นอย่างดี ทรงศรัทธาในพุทธศาสนาได้ดีรัสไว้ในหนังสือธรรมะของพระองค์ว่า “นับตั้งแต่ข้าพเจ้าสืบทอดตำแหน่งมาจากพระบิดา ข้าพเจ้าเป็นเพียงเด็กเล็ก ๆ ไม่เคยว่างเว้นจากราชกิจเลย ข้าพเจ้าบอกตนเองว่าบิดามารดาหามีไม่ที่จะให้คำปรึกษาข้าพเจ้า คงจะยากที่จะได้รับความไว้วางใจจากประชาชน ข้าพเจ้าจะอย่างไร หลังจากได้ครุ่นคิดอย่างลึกซึ้งแล้ว ข้าพเจ้าได้บรรลุปทสรูปให้สละบัลลังก์ ให้ไปพำนัก

พระเจดีย์กรุงฮานอย

แต่งกายเหมือนคนธรรมดาแล้วออกวังไป ข้าพเจ้ากล่าวแก่ทหารรักษาวัง ข้าพเจ้าต้องการปะปนไปกับฝูงชน เพื่อเรียนรู้ชีวิตเขา มีคนติดตามข้าพเจ้าไป ๗-๘ คน ข้าพเจ้าข้ามแม่น้ำ บอกความจริงแก่องครักษ์พวกเขาร้องให้ออกมาทันทีวันต่อมาขณะที่ข้ามฟากด้วยแพขนานยนต์

ข้าพเจ้าก็หลบหน้าเสีย เพื่อไม่ให้คนจำได้มาพักที่วัดยาแจนห์ จากนั้นจึงขึ้นภูเขา พระอาจารย์ตรึก เลิมยินตีมากกล่าวต้อนรับว่า ตูข้าเป็นพระแก่ ๆ รูปหนึ่งทีสละโลกมาบำเพ็ญภาวนาในป่า ร่างกายเหลือแต่หนังหุ้มกระดูกฉนั้นแต่ผลไม้ใบไม้จากป่า ตึมน้ำจากลำธาร ร้อนเรออยู่ใต้ต้นไม้ แต่จิตใจเบาหวิวเหมือนปุยมเมฆ ปราศจากภาระเหมือนลม พระองค์ทรงละทิ้งเวียงวังมายังที่ห่างไกลนี้ ข้าขอทูลถามว่ามีความจำเป็นสิ่งใดจึงทำให้เดินทางมาถึงที่นี่ ข้าพเจ้าตอบกลับด้วยน้ำตาว่า ข้าพเจ้ายังเด็กปราศจากบิดามารดาในโลกนี้ จึงโดดเดี่ยวปกครองประชากรโดยไม่มีฐานใด ๆ ข้าพเจ้ารู้สึกว่บัลลังก์เป็นของเปราะบาง ข้าพเจ้าจึงปรารถนาอย่างเดียวคือ ต้องการบรรลุปทสรูปเป็นพระพุทธเจ้า พระอาจารย์ตอบว่า ไม่ได้ จะมาแสวงหาความเป็นพระพุทธเจ้าที่ภูเขานี้ไม่ได้ พระองค์

ประทับอยู่ในดวงใจของเรา เมื่อจิตสงบและรู้แจ้งที่ไหน พระพุทธเจ้าก็ประทับ ณ ที่นั้น หากพระองค์มีจิตที่บรรลุแล้ว เป็นพระพุทธเจ้าได้ ทำไมไม่ไปแสวงหาที่อื่น”^๒

ต่อมาราชสำนักทราบข่าวพระองค์มาที่นี้จึงอ้อนวอนให้กลับไป สมุหนายก และคนอื่นๆ ชูจะฆ่าตัวตายถ้าพระองค์ไม่กลับ พระอาจารย์ตฤกเลิม จึงจับพระหัตถ์ไว้กล่าวว่า “เนื่องจากพระองค์เป็นกษัตริย์ความต้องการของอาณาประชาราษฎร์เป็นความต้องการของพระองค์ หัวใจของประชาราษฎร์เป็นหัวใจของพระองค์ บัดนี้อาณาจักรมาทูลขอให้พระองค์เสด็จกลับ พระองค์จะปฏิเสธได้อย่างไร อย่างไรก็ดีมีสิ่งหนึ่งที่ไม่ควรลืม คือ เมื่อเสด็จกลับถึงวังแล้ว โปรดศึกษาคัมภีร์ต่างๆ”^๓ พระองค์จำต้องกลับอย่างไม่มีเต็มใจทรงครองบัลลังก์ต่อมาอีกหลายปี ในยามว่างพระองค์ได้รวบรวมบัณฑิตและนักปราชญ์มาศึกษาทฤษฎีของเฮียน (เชน) รวมทั้งหนังสือศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายไม่ให้เว้นแม้แต่เล่มเดียว เมื่อศึกษาวัชรสูตร (Diamond Sutra) พระองค์มักจะหยุดอยู่ที่ประโยคว่า “อย่าให้ดวงจิตยึดติดกับสิ่งใด” และได้ปิดหนังสือแล้วภาวนาไปอีกนาน สุดท้ายจึงได้บรรลุธรรมและเขียนข้อความนี้อุทิศให้แก่เฮียน จากหลักฐานนี้ทำให้ทราบว่า พุทธศาสนามีอิทธิพลในราชสำนักมากเพียงใด นอกนั้นยังโปรดให้พระสงฆ์สามเณรมีการสอบพระไตรปิฎก รูปใดสอบผ่านจะถวายเครื่องไทยทานและสมณศักดิ์ตามสมควร รวมทั้งถวายนิยัตยภัตรด้วย ถ้าวัดใดขาดสมภารจะนิมนต์พระสงฆ์ที่รอบรู้พระปริยัติธรรมไปแทน เพื่อดูแลสอนสั่งประชาชน ในยุคนี้การศึกษาพระปริยัติธรรมจึงเฟื่องฟูมาก

๖.๒ นักปราชญ์ขงจื้อโจมตีพุทธศาสนา

หลังจากพระองค์สวรรคตแล้ว ในอาณาจักรเริ่มมีการรื้อฟื้นศาสนาขงจื้อขึ้นมา มีการสอบแข่งขันเข้ามาเป็นข้าราชการโดยยึดเอาศีลธรรมของขงจื้อเป็นพื้นฐาน พวกที่สอบผ่านเหล่านี้เริ่มเข้ามามีบทบาทในราชสำนักแทน

^๒ นายหยอง, พงศาวดารเวียดนาม, (กรุงเทพฯ: บุรพาการพิมพ์, 2532), 51.

^๓ เฮียน คักเหวียน, เวียดนามประวัติศาสตร์ฉบับพิสดาร, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545), 53.

พระสงฆ์ ถึง พ.ศ. ๑๘๐๐ การต่อสู้ทางอุดมการณ์ระหว่างศาสนาพุทธ ศาสนาขงจื้อ และศาสนาเต๋าเริ่มมีมากขึ้น รุนแรงขึ้นจนเป็นการปะทะกันหลายครั้ง เพราะศาสนาขงจื้อต้องการเข้ามาควบคุมกิจการของราชสำนักทั้งหมด นักปราชญ์ขงจื้อได้โจมตีพุทธศาสนาว่า “ในด้านพุทธศาสนาซึ่งยืนยันความไม่มีสาระ ความไม่แน่นอนในโลกนี้แม้แต่การเสียดสละและนำจิตใจไปสู่ความประสงค์ที่มุ่งหวังไว้ในโลกอื่น ส่วนขงจื้อสอนว่า คนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมีความรับผิดชอบต่อสังคม ทุกคนต้องรับใช้กษัตริย์และเคารพบิดามารดา ซื่อสัตย์ต่อผู้ครองไปจนตาย จัดการเรื่องครอบครัวให้เรียบร้อย ร่วมมือในการปกครองในประเทศของตน ช่วยดำรงสันติภาพของโลก เหล่านี้เป็นหน้าที่ของขงจื้อได้กำหนดให้คนทั้งปวง ฝึกฝนตนเองปรับปรุงตนเองให้สามารถรับงานต่าง ๆ นี้ได้และควรเป็นพื้นฐานงานอาชีพของมนุษย์ทั้งปวง นับตั้งแต่จักรพรรดิจนถึงสามัญชน”^๔ ส่วนนักประวัติศาสตร์ เลวินฮิว ได้โจมตีว่า “กษัตริย์ราชวงศ์แรกครองราชย์ได้ไม่ถึง ๒ ปี วัดสำหรับบรรพบุรุษในวังยังไม่ได้เป็นปีกแผ่น ได้สร้างเจดีย์ในอำเภอเทียนตี้กู่แล้วถึง ๘ แห่ง และยังมีบูรณะวัดอื่น ๆ ในอีกหลายจังหวัด พระองค์อุปถัมภ์พระสงฆ์เป็นพันรูปไว้ในเมืองหลวง จึงเสียค่าใช้จ่ายและแรงงานเป็นอันมาก ความมั่งคั่งนี้ไม่ได้หล่นมาจากฟากฟ้า เทพเจ้าไม่ได้ช่วยทดแทนบันดาลให้ ดังนั้น การกระทำดังกล่าวเท่ากับ เป็นการริดเลือดและหยาดเหงื่อของประชาชน”

ส่วน เลกวิ๊ต นักประวัติศาสตร์ที่นับถือขงจื้อได้กล่าวว่า “การอ่อนวอนขอพรจากพระพุทธรองค์ การเกรงกลัวบทบัญญัติที่ใช้ไม่ได้ เหตุใดความเชื่อเหล่านี้จึงฝังรากลึกในหมู่ประชาชน บรรดาเจ้านายและคนธรรมดาเหมือนกันหมด พวกเขามนตร์พริ้วสินเงินทองไปบูชาพระพุทธรเจ้า มีความสุขที่ได้ทุ่มเทให้กับวัดวาอาราม เสมือนหนึ่งว่าได้รับประกันชีวิตไว้ในโลกหน้า ที่ได้มีบ้านอยู่อาศัยที่นั่นจะมีวัดอยู่เสมอไป หากวัดนั้นชำรุดทรุดโทรมจะสร้างใหม่มาทันที ทั้งระฆัง เจดีย์ กลอง หอคอย ใช้ประชากรกว่าครึ่งมาสร้างสิ่งเหล่านี้”

^๔ นายหยอง, พงศาวดารเวียดนาม, (กรุงเทพฯ: บุรพาการพิมพ์, 2532), 149.

การโจมตีพุทธศาสนาแบบนี้ สามัญชนที่ศึกษาพุทธศาสนานาน้อยอาจจะคล้อยตามได้ง่าย การต่อสู้แย่งชิงระหว่างพุทธศาสนากับขงจื้อ และเต๋า เข้มขันในเมืองจีน แล้วยังกลับต้องมาต่อสู้ในสนามแห่งใหม่คือเวียดนามอีกแห่ง จากคำกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าสถานการณ์พุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองมาก ผู้คนใฝ่ในศาสนา มีคุณธรรมในใจ

๖.๓ อติตกษัตริย์ถูกสังหารขณะเป็นพระ

ฝ่ายพระภิกษุอติตจักรพรรดิสี่แห้วตั้งวางเต๋ บำเพ็ญเพียรอยู่ที่วัดเจมย้าวตั้งแต่วันหนึ่งขณะนั่งบำเพ็ญเพียรอยู่อุปนาสมาธิ ได้มีนิมิตเป็นปฏิภาคเห็นมหาอำมาตย์เตรีนถู่โต๋ของพระราชวงศ์ใหม่กำลังจะนำกำลังทหารมาสังหารพระองค์ รุ่งเช้าจึงออกจากหอเฟื่องเต๋ร้องภายในวัด ประกาศประชุมคณะสงฆ์ในวัดว่า “ปฐมวงษ์ของข้าพเจ้าได้ปราบดาภิเษกเป็นกษัตริย์ในกรุงเวียดนาม ได้บำรุงพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองปกครองสืบสันตติวงศ์มาแล้ว ๘ ชั่วกษัตริย์ ในรัชกาลนี้บ้านเมืองเกิดจลาจล ตัวข้าพเจ้าเองโรคภัยเบียดเบียนได้สละบัลลังก์ให้ธิดา เกิดสลดใจออกบวช แต่ยังไม่พ้นภัยเพราะกรรมเก่าที่ตามมาทัน พรุ่งนี้จะมีทหารมาประหารข้าพเจ้า ขอท่านทั้งหลายจงรักษาศีลภาวนารักษาอารมณ์ระงับบาปกิเลสสามกในใจ ทำจิตให้บริสุทธิ์หลุดจากอกุศล อย่าได้มีโลกโกรธหลง ยึดแก้วสามประการเป็นที่พึ่ง ข้าพเจ้าขอลาท่านทั้งหลายตายล่วงหน้าไปก่อนในวันนี้แล้ว”^๕

เมื่อสั่งเสียคณะสงฆ์เสร็จ พระองค์เสด็จเข้าที่พักในวัดนั่งสมาธิรอ จากนั้นมีนายทหารหลายคนถือกระบี่พร้อมผ้าแพร และยาพิษ ถ้ามพระณเรในวัดว่า “พระอติตจักรพรรดิอยู่ไหน” เมื่อทราบทางจึงมุ่งหน้าไปหา คณะสงฆ์พอทราบเหตุการณ์เป็นจริงทุกประการ ต่างร้องให้อ้ออิงไปทั้งวัด นายทหารเดินเข้าไปหาเห็นอติตพระราชายู๋ในท่าขัดสมาธิ แต่เมื่อเข้าใกล้จึงทราบว่าเป็นพระองค์หมดลมหายใจแล้ว ทหารกลัวพระราชอาชญา ว่าไม่ได้ประหารจริง

^๕ นายหยอง, พงศาวดารเวียดนาม, (กรุงเทพฯ: บุรพการพิมพ์, 2532), 150.

หรือไม่มั่นใจว่าสวรรค์จริง แม้จะมรณภาพแล้วแต่ทหารเอากรรไกรจัด พระโอรสแล้วยัดยาพิษใส่รัดพระศอด้วยผ้า ฝ่ายสมภารวัดได้ขอร้องนายทหารว่าเมื่อพระองค์มรณภาพแล้วขอให้ทางวัดจัดการพระศพด้วยเถิด ทหารได้อนุญาตตามนั้น

มูลเหตุการสังหารพระเจ้าแผ่นดิน มาจากจักรพรรดิองค์ใหม่แต่งตั้งพี่สะใภ้เป็นมเหสี มหาอำมาตย์เตรีนฎได้จึงคัดค้านด้วยเหตุผล ๓ ประการคือ

๑. พระเจ้าแผ่นดินยกพี่สะใภ้ขึ้นเป็นภรรยา เป็นการผิดธรรมเนียม ขัตติยาประเพณีอย่างมาก

๒. พระองค์ได้แผ่นดินมาโดยง่าย เพราะพระนางมีความรักในพระองค์ จึงมอบให้แต่โดยดี

๓. แทนที่จะมอบตำแหน่งมเหสีให้ แต่มอบให้อำมาตย์อย่างนี้จักรพรรดิลี้หวัตว่างว่เด่ ที่ทรงผนวชอยู่ทรงทราบคงพิโรธ แม้บวชแล้วแต่พระองค์ยังเป็นที่รักของประชาชนอาจปลุกระดมคน ยกทัพมาโจมตีบัลลังก์คืนเมื่อไหร่ก็ได้ พระราชาตรัสว่า “ได้สิ่งไปแล้วไม่อาจจะเปลี่ยนได้” ดังนั้นจึงปรึกษาให้ตัดไฟแต่ต้นลมเสีย จึงมีคำสั่งตั้งกล่าวออกมา

เพื่อจะเป็นการล้างความผิดที่ปองร้ายอดีตกษัตริย์ ท่านได้ทำนุบำรุงพุทธศาสนามากมาย คือ ๑. ทรงสร้างวัดใหม่หลายวัด ๒. ปฏิสังขรณ์วัดเก่าที่สืบมาแต่โบราณหลายวัดในพระราชอาณาจักร ๓. หล่อพระพุทธรูปปฏิมาหลายองค์ด้วยทองเหลือง ทองสำริดประดิษฐานหลายวัด ๔. มีพระราชโองการให้ประชาชนต้องนิมนต์พระสงฆ์ไปสวดมนต์ก่อนจึงเช่นไหว้บรรพบุรุษได้ ด้วยเหตุนี้พุทธศาสนาจึงมีอิทธิพลเหนือศาสนาเต๋าและศาสนาขงจื้อ พระองค์ครองราชย์ ๓๔ ปีจึงสละราชบัลลังก์ให้พระโอรสครองราชย์ต่อ และทรงออกผนวชที่ภูเขาเยียนตือ (Yen Tu) หรือเยียนตุ จึงได้รับขนานนามว่า พระสงฆ์อดีตกษัตริย์ (The King Monk) ทรงนิพนธ์หลักการของนิกายเถียนใน

หนังสือ เทียนตงจื๋นาม (Thien Tong Chi Nam, Guide to Zen) หนังสือเล่มนี้กลายเป็นหลักสูตรการศึกษาสงฆ์ในเวียดนามด้วย ทรงได้รับการยกย่องให้เป็นคณาจารย์รุ่นที่ ๓ ของนิกายตุ๋กเหลียม (Trúc Lâm) หรือนิกายป่าไผ่ และอยู่มาได้อีก ๑๙ ปีจึงสวรรคต

๖.๔ สละบัลลังก์เพื่อพุทธศาสนา

ต่อมา จักรพรรดิเต๋รินันตง (Tran Nhan Tong) (เต๋ริงอันตัง ว่างเต้) ขึ้นครองราชย์ พ.ศ. ๑๘๒๑-๑๘๓๖ (ค.ศ. 1278-1293) พระองค์เป็นโอรสของจักรพรรดิเต๋รินันตง (Tran Thanh Tong) ครองราชย์เป็นจักรพรรดิองค์ที่ ๓ ในราชวงศ์เต๋รินันตง พระนามเดิมว่า เต๋รินขาม (Tran Kham) ขณะที่พระองค์พระชนมายุ ๑๗ พรรษา ก่อนที่จะขึ้นครองราชสมบัติ ทรงประสงค์จะผนวช ไปบำเพ็ญพรตที่ภูเขาเยียนตูกกับพระอาจารย์ แต่พระบิดาตามพบแล้วให้กลับวัง จึงจำเป็นต้องขึ้นครองราชสมบัติ เมื่อได้ครองแล้วทรงตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรมอย่างดี ทรงมีพระอนุชานามว่า เต๋รินฮงด่าว (Tran Hung Dao) หรือ เต๋รินฮึงเต่า มีความสามารถในการรบมาก ผลงานที่เกรียงไกร คือ การสกัดกองทัพมองโกลของกุบไลข่าน จนไม่อาจเอาชนะเวียดนามได้ ในปี พ.ศ. ๑๘๒๗ แม้กองทัพมองโกลและจีนจะพยายามกลับมาอีกรอบแต่ไม่ประสบความสำเร็จ รูปปั้นของเต๋รินฮงด่าวถูกสร้างไว้ที่วัดอานสิง (An Sinh) ในจังหวัดกวางนิง (Quang Ninh)

รูปปั้นจักรพรรดิเต๋รินันตง ในขณะทรงออกผนวช

จักรพรรดิเตรินันตงทรงครองราชย์ได้ ๑๔ ปีจึงมอบราชบัลลังก์ให้ พระโอรสองค์ที่ ๑ พระองค์อาลาข้าราชการบริพารโดยพระดำรัสว่า “เราทุกวันนี้ มีความเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนายิ่งกว่าราชสมบัติมากกว่าร้อยเท่าพันทวี เพราะฉะนั้นเราจึงสละราชสมบัติให้บุตรของเราเสีย บัดนี้เราขอลาท่านทั้งหลาย ออกผนวช กรรมอันใดที่เคยกระทบกระทั้งก็อย่าได้โกรธเคืองกันเลย จะเป็น เวระกรรมต่อเราได้ เราขอฝากบุตรของเราต่อท่านทั้งหลายด้วย ขอให้ท่าน ทั้งหลายจงมีความภักดีช่วยกันบำรุง เพื่อราษฎรมีความสุขชั่วกาลนาน ถ้าบุตร เราไม่ตั้งอยู่ในความยุติธรรม จงถอดเสียจากสมบัติ เลือกวงศานวงศ์คนใด คนหนึ่งขึ้นมาแทน ให้ตั้งอยู่ในความยุติธรรม บำรุงพุทธศาสนาและอาณา ประชากรราษฎรให้ร่มเย็นเป็นสุข” จากนั้นได้ผนวชไปอยู่ในป่าเพื่อปฏิบัติธรรม ต่อมาก่อตั้ง นิกายสงฆ์อรัญญวาสี ขึ้น เป็นสาขาย่อยของนิกายเซนเขียนเป็น ภาษาเวียดนามว่า ตรุก์เหล็ม (Trúc Lâm) หรือ นิกายป่าไผ่ หรือ นิกาย เวฟูวัน พระองค์ได้ประพันธ์กวีนิพนธ์ชื่อ “ยึดมั่นศรัทธาในศาสนาขณะมีชีวิตอยู่ในโลก” สรุปด้วยบทคาถาว่า “ขอให้ยึดมั่นศรัทธาในศาสนาไม่ว่า เราจะอยู่ในสถานการณ์ใด ขอให้เรากินเมื่อหิว หลับเมื่อเหน็ดเหนื่อย แก้วมณี สถิตในตัวเราทั้งหลาย ดังนั้น อย่าไปแสวงหาที่อื่น เมื่อจิตของเราคลาย ความยึดมั่นจากสิ่งแวดล้อมย่อมไม่มีปัญหาเกี่ยวกับสมาธิ” หนังสือเล่มนี้เป็นงานนิพนธ์ที่มีชื่อเสียง พระองค์สวรรคตในเพศสมณะ ใน พ.ศ. ๑๘๕๑ (ค.ศ. 1308) รวมที่อยู่ในสมณเพศ ๘ พรรษา

ฝ่ายพระโอรสขึ้นครองราชย์จากการเสียดสละของพระบิดา ทรงพระนามว่า จักรพรรดิเตรินันตงว่างได้ นามเดิมว่า เตรินตั้งท้ายชื่อ ทรงศรัทธาใน พุทธศาสนามากโปรดให้จาริกคัมภีร์ทางพุทธศาสนา ใช้เวลาดำเนินการ ๒๔ ปี ที่วัดควินห์ลัมเจติยาราม โดยมอบหมายให้พระสงฆ์และฆราวาสที่มีความ ชำนาญได้จาริกไว้ ได้สถาปนาพระมหาเถระพิบโล เป็นพระสังฆนายกแห่ง นิกายเถียน องค์ที่ ๒ ในสาขาเวฟูวัน ต่อจากพระพิบโลยังมีพระชูเหียนกวาง

^๖ นายหยอง, พงศาวดารเวียดนาม, (กรุงเทพฯ: บุรพการพิมพ์, 2532), 150.

^๗ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, สิบสามพระพุทธรูปในเวียดนาม, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2550), 79.

เข้ามาสืบต่องาน ท่านผู้นี้เดิมที่เป็นข้าราชการมา ๒๐ ปีได้สละโลกบำเพ็ญสมณธรรมที่ภูเขากอนซอน เป็นปราชญ์ นักกวี อาจารย์กรรมฐานที่มีชื่อเสียง ไม่นานได้พบ พระอักษรของพระราชบิดาเขียนเก็บไว้ในห้องบรรทมฉบับหนึ่งว่า “สิ่งใดๆ ที่โลกสรรเสริญว่าดี ย่อมไม่เป็นของจริง อันสมบัติมนุษย์ไม่ประเสริฐเท่าสมบัติเทวดา สมบัติเทวดาไม่ประเสริฐเท่าพระนิพพาน ผู้ใดเป็นบุตรของพระมหากษัตริย์ ที่ว่าประเสริฐแล้วยังไม่ประเสริฐเท่าบุตรของพระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธโธ” ได้อ่านเช่นนั้นจึงสลดพระทัย เพื่อบูชาต่อราชสมบัติ ลี้ลาลัยในกามคุณ มุ่งหมายแต่เนกขัมมะให้พ้นจากสังสารวัฏฏ์ พระองค์ครองราชย์มาได้ ๒๑ ปี จึงมอบราชสมบัติให้พระโอรสองค์ที่ ๔ นามว่า เตรินเกี้ยว (เตริงเกี้ยว) จากนั้นพระองค์ได้ผนวชที่วัดบนเขาอันเชิงต้อ ได้ ๖ พรรษาจึงมรณภาพในวัดนั้น ฝ่ายพระโอรสเตรินเกี้ยวได้ครองราชย์ทรงพระนามว่า จักรพรรดิเตรินมินตั้งวางเต้ จากนั้นไม่นานราชวงศ์นี้ตกต่ำลง จนสูญสิ้นไป

ในระหว่าง พ.ศ. ๑๘๕๐ พระเจ้าหริชิต (Harjit) กษัตริย์แห่งจามปา ได้มาขอเจ้าหญิงจากอาณาจักรไต่เวียด คือ พระกนิษฐาของจักรพรรดิเตริน อันตั้งแห่งราชวงศ์เตริน โดยการยกเมืองกวางนัมเป็นของกำนัลวันอภิเษก จากนั้นไม่นานพระเจ้าหริชิตสวรรคต พระมเหสีจะต้องทำพิธีสตีตามธรรมเนียมศาสนาฮินดูที่เมื่อสามีตายภรรยาต้องเผาตัวตายตามไปด้วย แต่เมื่อกษัตริย์ราชวงศ์เตรินซึ่งเป็นชาวพุทธทรงทราบจึงได้ยกทัพมาเอาตัวกลับ สร้างความไม่พอใจให้เสนาอำมาตย์ฝ่ายจามปามาก จากนั้นจึงได้เกิดสงครามกันผลของสงคราม อาณาจักรจามปาจึงถูกยึดและผนวกเข้ากับอาณาจักรไต่เวียดหมด

ครั้นมาถึง พ.ศ. ๑๘๖๔ (ค.ศ. 1321) ปกครองโดยจักรพรรดิเตรินเหียนตัน (Tran Hien Ton) (หรือเตริงเฮียตั้งวางเต้) เป็นโอรสของจักรพรรดิเตรินมินตั้งวางเต้ ทรงเอาพระทัยในกิจการบ้านเมืองทั้งปวง รบชนะมณฑลลาวกาวและหัวเมืองลาวหลายแห่ง

๘ นายทอง, พงศาวดารเวียดนาม, (กรุงเทพฯ: บุรพการพิมพ์, 2532), 150.

ในด้านศาสนา ถ้าเห็นว่าพระไตรปิฎกส่วนใดยังขาดตกบกพร่องจะรับสั่งให้ฝ่ายขุนนางอาลักษณ์คัดลอกเพิ่มเติมแล้วก่อสถูปเจดีย์สถานหลายแห่ง ทรงเล็งเห็นว่าพระสงฆ์เข้ามาบวชมาก ผู้ไม่มีอาชีพ ผู้หลบการเกณฑ์ทหารแอบเข้ามาบวชเป็นจำนวนมาก จึงโปรดให้มีการทดสอบความรู้ใน คิมกวงคสูตร (Kimcuong Sutra) ผู้ไม่ผ่านการทดสอบจะถูกบังคับให้สึกเป็นฆราวาส^๙ ปรากฏว่ามีพระสงฆ์จำนวนไม่น้อยถูกจับสึกในรัชกาลนี้ พระองค์ครองราชย์ ๑๓ ปีจึงสวรรคต พระโอรสองค์ที่ ๑๐ ของจักรพรรดิเต๋รินมินตั้งวางเต๋ เป็นพระอนุชาของจักรพรรดิเต๋รินเหียนตน ขึ้นครองราชย์ได้พระนามว่า จักรพรรดิเต๋รินหญ่ตั้งวางเต๋

ครั้นมาถึงสมัยจักรพรรดิเต๋รินถุ่นตั้งวางเต๋ (เต๋ริงถุ่นตั้งวางเต๋) ขึ้นครองราชย์สมบัติ พระนามเดิมว่า เต๋ริงงู เป็นโอรสของจักรพรรดิเต๋รินเหิงตั้งวางเต๋ พระองค์ครองราชย์มาได้ ๙ ปี กวีจิ้นมหาอำมาตย์ ผู้ซึ่งสนับสนุนพระองค์เป็นกษัตริย์ มีอำนาจในการตัดสินใจทุกอย่าง พระองค์เป็นเพียงหุ่นเชิดเท่านั้น จึงทรงเบื่อหน่ายและสละราชสมบัติ ก่อนเสด็จออกผนวชประทับอยู่บนภูเขา ฝ่ายกวีจิ้นมหาอำมาตย์ได้ยก เต๋รินอาน (Tran An) พระโอรสองค์โตของจักรพรรดิเต๋รินถุ่นตั้งวางเต๋ เป็นกษัตริย์ได้พระนามว่า จักรพรรดิเต๋รินเถียวตั้งวางเต๋ ต่อมาแอบส่งคนไปลอบสังหารพระภิกษุอดีตจักรพรรดิเต๋รินถุ่นตั้งวางเต๋ เสีย แม้จะไปจำพรรษาอย่างสงบยังไม่พ้นถูกลอบสังหารได้ จักรพรรดิเต๋รินเถียวตั้งวางเต๋ได้เพียง ๒ ปี กวีจิ้นมหาอำมาตย์ ผู้มีอิทธิพลสูงสุดจับพระองค์ถอดจากอำนาจเสีย แล้วสถาปนาตนเองขึ้นเป็นกษัตริย์แทน ปกครองมาได้ ๖ ปีถูกกองทัพจีนสมัยราชวงศ์หมิงเข้าโจมตีจนพ่ายแพ้ ลี้สุตราวงศ์ของตนเอง

พ.ศ. ๑๙๒๔ (ค.ศ. 1381) พระเจ้าเฟือเต๋ (Phe De) ขึ้นครองราชย์ ทรงโปรดมีพระราชโองการให้ยกทัพไปโจมตีอาณาจักรจามปาไม่ให้ฟื้นขึ้นมาได้อีก ในการนี้ทรงออกกฎหมายบังคับให้พระสงฆ์ต้องเข้าร่วมรบในกองทัพ

^๙ Thích Nhat Hanh, *Vietnam the lotus in the sea of fire*, (New York: The fellowship of reconciliation, 1967), 19.

ด้วย นับเป็นครั้งแรกของพระสงฆ์ที่หลบหนีจากการเบียดเบียนชีวิตสัตว์ จำต้อง
ถือดาบออกรบตามคำสั่งจักรพรรดิองค์นี้ เป็นเหตุให้พระสงฆ์ที่มีชื่อเสียง
ถูกบังคับให้กลับไปใช้ชีวิตฆราวาสเป็นจำนวนไม่น้อย ต่อมา พ.ศ. ๑๙๔๙
(ค.ศ. 1446) ผู้นำอาณาจักรไตเวียดนำโดย ตรินฮา (Trinh Kha) ได้นำ
กองทัพเข้าโจมตีอาณาจักรวิชัย ของจามปา และมีชัยชนะ จามปาจึงตกเป็น
เมืองขึ้นของไตเวียดต่อมา ราชวงศ์เตรินปกครองมาจนถึง พ.ศ. ๑๙๔๓ จึง
สิ้นสุดลง เข้าสู่ราชวงศ์โฮ อีก ๒๘ ปี จนถึง พ.ศ. ๑๙๗๑ จึงเข้าสู่ราชวงศ์เล
ตอนปลาย พ.ศ. ๑๙๕๗ เวียดนามได้ตกเป็นเมืองขึ้นของจีนอีก ตั้งแต่ พ.ศ.
๑๙๕๗-๑๙๗๔ เป็นเวลา ๑๗ ปี ทำให้พระพุทธรูปเสื่อมโทรมไปมาก
เพราะกษัตริย์ราชวงศ์หมิงของจีน ในสมัยหลังได้ส่งเสริมแต่ศาสนาขงจื้อ
และศาสนาเต๋า ในขณะที่นั้นศาสนาพุทธนิกายตันตระของทิเบต เข้ามาเผยแพร่
ทำให้คำสอนพุทธศาสนาเริ่มแปรเปลี่ยนไปจากหลักการเดิมไม่น้อย

สรุป กษัตริย์องค์สำคัญของราชวงศ์เต๋ริ่น

๑. จักรพรรดิเต๋ริ่นไถ่ตง (Tran Thai Tong)

ครองราชย์ พ.ศ. ๑๗๖๘ - ๑๘๑๙

(ครองราชย์ ๓๒ ปี สละบัลลังก์อยู่ต่อได้อีก ๑๙ ปี)

๒. จักรพรรดิเต๋ริ่นนันทง (Tran Nhan Tong)

ครองราชย์ พ.ศ. ๑๘๒๑ - ๑๘๓๖

(ครองราชย์ ๑๕ ปี ออกผนวชอยู่ต่ออีก ๒๑ ปี)

๓. จักรพรรดิเต๋ริ่นอันตั้งว่างเต๋ (Tran An Tong)

ครองราชย์ พ.ศ. ๑๘๓๖ - ๑๘๕๗

(ครองราชย์ ๒๑ ปี ออกผนวช อยู่ต่ออีก ๘ ปี)

๔. จักรพรรดิเต๋ริ่นมินตั้งว่างเต๋ (Tran Min Tong)

ครองราชย์ พ.ศ. ๑๘๕๗ - ๑๘๖๔ (ครองราชย์ ๑๕ ปี สิ้นพระชนม์)

๕. จักรพรรดิเต๋ริ่นเทียนตง (Tran Hien Tong)

ครองราชย์ พ.ศ. ๑๘๖๔ - ๑๘๗๗ (ครองราชย์ ๑๓ ปี สิ้นพระชนม์)

๖. จักรพรรดิเต๋ริ่นหยู่ตั้งว่างเต๋ (Tran Yu Tong)

ครองราชย์ พ.ศ. ๑๘๗๗ - ๑๙๐๕ (ครองราชย์ ๒๘ ปี สิ้นพระชนม์)

๗. จักรพรรดิเต๋ริ่นเหยตั้งว่างเต๋ (Tran Ye Tong)

ครองราชย์ พ.ศ. ๑๙๐๕ - ๑๙๐๘ (ครองราชย์ ๓ ปี)

๘. จักรพรรดิเต๋ริ่นเฟตตั้งว่างเต๋ (Tran Phe Tong)

ครองราชย์ พ.ศ. ๑๙๐๘ - ๑๙๒๐ (ครองราชย์ ๑๒ ปี สิ้นพระชนม์)

๙. จักรพรรดิเต๋ริ่นถุ่นตั้งว่างเต๋ (Tran Thun Tong)

ครองราชย์ พ.ศ. ๑๙๒๐ - ๑๙๒๙ (ครองราชย์ ๙ ปี ออกผนวช)

๑๐. จักรพรรดิเต๋ริ่นเถียวตั้งว่างเต๋ (Tran Thieu Tong)

ครองราชย์ พ.ศ. ๑๙๒๙ - ๑๙๓๐ (ครองราชย์ ๒ ปี ถูกสังหาร)

(รวม ๑๐ พระองค์ ๑๘๖ ปี)

บทที่ ๗

พุทธศาสนาสมัยราชวงศ์เลตอนปลาย

(Buddhism under Later Le Dynasty)

ช่วงระหว่าง พ.ศ. ๑๙๗๑ ถึง พ.ศ. ๒๓๓๑

พ.ศ. ๑๙๕๓ (ค.ศ. 1400) เลกูยลี่ (Le Cuy Ly) เป็นเสนาบดีของราชวงศ์เต๋ว อ้ายช่วงจั้งหว่าที่จักรพรรดิสละราชบัลลังก์ยึดอำนาจแล้วสถาปนาตนเองเป็นจักรพรรดิ แล้วตั้งราชวงศ์โฮ่ขึ้น ในยุคนี้มีการเปลี่ยนแปลงหลายอย่าง เช่น เปลี่ยนนบัตร์จากเหริยญเป็นไบกระดาษแทน เพราะได้รับเทคนิคการทำนบัตร์จากจีนเข้ามา เปลี่ยนแปลงการจัดเก็บภาษีใหม่ ปฏิรูปที่ดิน เปลี่ยนแปลงการสอบเข้าเป็นขุนนาง ส่วนพุทธศาสนายังเป็นที่นับถือในราชสำนัก แม้อิทธิพลของศาสนาขงจื้อจะมีมากขึ้น พ.ศ. ๑๙๗๐ กองทัพราชวงศ์หมิงของจีนได้ยกกองทัพ ๕๐๐๐ นาย เข้ายุทธเวียดนามเพื่ออ้างว่าจะมาฟื้นฟูราชวงศ์เต๋ว ซึ่งเป็นพันธมิตรของจีน การโจมตีครั้งนี้เป็นเหตุให้ราชวงศ์โฮ่ ล่มสลาย เพราะไม่อาจต้านทานกองทัพจีนที่มีอาวุธยุทธภัณฑ์ดีกว่า ราชวงศ์โฮ่อยู่ได้ ๒๘ ปี ถึง พ.ศ. ๑๙๗๑ พระองค์สวรรคตลง จากนั้นอำนาจจึงเปลี่ยนมืออีกครั้ง

ราชวงศ์เล ตอนปลายปกครองเวียดนามตั้งแต่ พ.ศ. ๑๙๗๑ ถึง พ.ศ. ๒๓๓๑ (ค.ศ. 1428-1788) ราชวงศ์นี้ปกครองเวียดนาม ๓๖๐ ปี นับว่ายาวนานที่สุดกว่าทุกราชวงศ์ สถาปนาโดย เลเล่ย์ (Le Loi) รวบรวมสมัครพรรคพวกยึดอำนาจจากราชวงศ์โฮ่ และต่อต้านจีนได้สำเร็จ ได้พระนามว่า จักรพรรดิเลไท่โต่ (Le Thai To) ทรงเป็นโอรสของ เลง เกิดที่เมืองเล็องยาง จังหวัดถันหว่า (Thanh Hoa) มีสติปัญญาดี เฉลียวฉลาด ต่อมาได้มาเจอ เหงียนกล่าย ได้กลายเป็นสหายศึกษานำบาริวารโจมตีกองทัพจีนสมัยราชวงศ์หมิงจนพ่ายกลับไป ครั้นได้ขึ้นเป็นกษัตริย์แล้วย้ายเมืองหลวงมาอยู่ที่ ถังหลง หรือฮานอย และปกครองเวียดนามต่อมา เปลี่ยนชื่อประเทศใหม่ว่า นามเวียด

เมื่อชนะกองทัพจีนแล้ว รัฐบาลประเทศที่เสียหายจากสงครามอย่างเร่งด่วน เมื่อเสร็จสงครามทรงลดกำลังทหารจาก ๒๕๐,๐๐๐ คน เหลือเพียง ๑๐๐,๐๐๐ คน เพื่อให้มีกำลังทางด้านเพาะปลูก ทรงสนับสนุนการเกษตร ปรับปรุงการคลัง ฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณี ทรงเอาชนะอาณาจักรจามปา และผนวกเข้ามาในราชอาณาจักร และผลงานที่สำคัญคือโปรดให้เรียบเรียงประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่ยุคก่อตั้งจนถึงยุคพระองค์ นับเป็นมรดกอันล้ำค่าที่ชาวเวียดนามได้รับ และได้อาศัยหนังสือเล่มนี้ศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของตนเอง พระองค์สวรรคต พ.ศ. ๑๙๗๖ (๑๔๔๓) หลังครองราชย์ได้ ๕ ปี

ในด้านศาสนา ในช่วงที่เวียดนามเสียเอกราชให้จีน จักรพรรดิราชวงศ์หมิงของจีน บางพระองค์ไม่ศรัทธาในพุทธศาสนาได้ส่งเสริมศาสนาขงจื้อและศาสนาเต๋าในราชอาณาจักรรวมทั้งในเวียดนามด้วย วัดถูกทำลายหลายแห่ง

พระสงฆ์ทั้งฝ่ายมหายานและเถรวาทได้รับนิมนต์มาร่วมงานวันที่บูรณะวัดที่สร้างโดยจักรพรรดิเลไทโตเสร็จ พ.ศ. ๒๕๔๘

พระสงฆ์สูญเสียความสัมพันธ์กับราชสำนัก พระสงฆ์หลายรูปถูกส่งไปยังจีน พอเวียดนามได้เอกราชอีกครั้งเมื่อ พ.ศ. ๑๙๗๑ พุทธศาสนายังมีสถานะไม่ดีขึ้น เพราะจักรพรรดิเลไทโต ไม่ส่งเสริมพระพุทธศาสนา กลับเข้าแทรกแซงกิจการ

ทางศาสนา ในช่วงนี้เอง ได้มีนิกายดินท์โดเกิดขึ้นในจีนและส่งต่อมาถึงเวียดนาม ต่อมานิกายนี้ได้ผสมผสานกับนิกายเดิม คือ นิกายเถียน จนเกิดเป็นพุทธศาสนาแบบหนึ่งขึ้นมาที่ยังปฏิบัติกันอยู่ตามวัดหลายวัด และศาสนสถานหลายแห่ง แต่ปัจจุบันได้เสื่อมความนิยมไป

เมื่อพระองค์สวรรคตแล้ว พระโอรสเกิดสวรรคตตามไปด้วย จึงเกิดช่องว่างช่วงชิงอำนาจในราชสำนักนานนับปี จักรพรรดิเลไท่ตอง (Le Thai Tong) (บางเล่มเรียก เลเถ่งทีโตง) ขึ้นครองราชย์ พ.ศ. ๑๙๗๖ (ค.ศ. 1433) ในขณะมีพระชนมายุ ๑๑ พรรษาเท่านั้น จึงมีผู้สำเร็จราชการคือ เลสาด (Le Sat) ซึ่งเป็นมาตุลา (ลุง) ครองราชย์ได้ ๖ ปี พระองค์กล่าวหาเลสาดว่ามักใหญ่ใฝ่สูงมีแผนล้มราชบัลลังก์จึงสั่งให้นำตัวไปประหาร แผนการทั้งหมดอยู่ในการควบคุมของพระมารดาของกษัตริย์ เมื่อเจริญวัยขึ้นพระองค์มีมเหสีหลายพระองค์ นอกนั้นก็ยังมีเรื่องอื้อฉาวทรงเป็นชู้กับนางเหงียนไถโล (Nguyễn Tai Lo) ภรรยาของมหาอำมาตย์เหงียนไตร (Nguyễn Trai) ในยุคของพระองค์อาณาจักรจามปาเข้มแข็งขึ้นมาอีก หลังจากได้ปราบปรามหลายครั้ง พ.ศ. ๒๐๑๓ (ค.ศ. 1470) ได้ยกทัพโจมตี ทรงมีชัยจึงได้รวบรวมอาณาจักรจามปาเข้าเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของเวียดนามได้สำเร็จ ในขณะเดียวกันพวกจามที่ไม่พอใจภายใต้การปกครองของไต่เวียดได้อพยพหลบหนีเข้าไปในเขตกัมพูชาหลายหมื่นคน พระองค์เสด็จไปเยี่ยมบ้านเกิดของมหาอำมาตย์เหงียนไตรแต่ไม่นานจึงสวรรคต โดยสันนิษฐานกันว่าทรงถูกลอบวางยาพิษ มหาอำมาตย์เหงียนไตรและภรรยาถูกประหารสามชั่วโคตร (ทั้งบิดามารดาและลูก ๆ)

ในด้านศาสนา พระองค์นับถือศาสนาขงจื้อตามพระบิดา ไม่ได้ศรัทธาพุทธศาสนาเหมือนจักรพรรดิราชวงศ์อื่น ครองราชย์มาได้ ๒ ปีมีคำสั่งให้พระสงฆ์และนักบวชเด่าต้องสึกไปใช้แรงงาน พระสงฆ์จึงถูกจับสึกเกือบหมด ต่อมาออกกฎหมายห้ามเล่นการพนัน ผู้ใดฝ่าฝืนจะลงโทษด้วยการตัดมือ แม้องค์รัชทายาทก็ถูกลงโทษเช่นกัน เพราะติดการพนัน พระองค์ปกครองจนถึง พ.ศ. ๑๙๘๕ (ค.ศ. 1442) จึงสวรรคต

หลังจากจักรพรรดิสวรรคตทั้งที่อยู่ในวัยหนุ่ม พระโอรสนามว่า บังโก๋ (Bang Co) ถวายพระนามว่า เลนันทอง (Le Nhan Tong) ขึ้นครองราชย์แทน พระองค์เป็นโอรสองค์ที่ ๒ เพราะพระโอรสองค์แรกมีสถานะต่ำกว่า

เนื่องจากเป็นพระโอรสของพระสนม พระองค์จึงได้สิทธิ์เพราะเกิดกับพระมเหสี เนื่องจากพระองค์ทรงพระเยาว์ (๒ ขวบ) อำนาจในการปกครองจึงอยู่ที่ ตรินห์ซ่า (Trinh Kha) ซึ่งเป็นพระปิตุลา และพระนางเหิงยิ่นถึอันห์ (Nguyễn Thi Anh) ซึ่งเป็นพระมารดา พอพระชนมายุ ๑๒ พรรษา ได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นจักรพรรดิ ทั้งที่ตามธรรมเนียมเดิม จะสามารถแต่งตั้งได้ก็ต่อเมื่อมีอายุ ๑๖ พรรษา ก่อนเท่านั้น ในรัชกาลนี้ไม่มีเหตุการณ์รุนแรงทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร ทำให้เป็นอีกยุคหนึ่งที่เจริญรุ่งเรือง พ.ศ. ๑๙๘๙ (ค.ศ. 1446) กองทัพเวียดนามได้ยกทัพโจมตีอาณาจักรจามปาทางทิศใต้ และประสบชัยชนะแล้วผนวกอาณาจักรมาขึ้นกับเวียดนาม ต่อมา พ.ศ. ๑๙๙๔ (ค.ศ. 1451) พระนางรับสั่งประหาร ตรินห์ซ่า ในข้อหาหมักใหญ่ใฝ่สูง แอบจะเป็นกบฏเหมือนในรัชกาลก่อน ผู้ที่มีตำแหน่งเป็นที่ปรึกษาจึงเหมือนอยู่หลังเสื่อ ลำบากทั้งลงทั้งขึ้น พระองค์ปกครองจนถึง พ.ศ. ๒๐๐๒ (ค.ศ. 1459) ในรัชกาลไม่มีบทบาททางด้านศาสนาทั้งฝ่ายขงจื้อหรือพุทธศาสนา เพราะอำนาจการบริหารงานทั้งหมดอยู่ที่พระมารดาของกษัตริย์

พ.ศ. ๒๐๐๒ พระเชษฐาต่างมารดานามว่า หังดาน (Nghi Dan) วางแผนพร้อมกบฏบิรวาร ๑๐๐ คนแทรกซึมในพระราชวังเมื่อทุกอย่างพร้อม จึงลอบสังหารจักรพรรดิเพิ่งจะมีพระชนมายุ ๑๘ พรรษา ฝ่ายพระมารดาถูกล้อมพระราชวังเพื่อจับตัวจึงฆ่าตัวตาย หังดาน จึงขึ้นครองราชย์ แต่เป็นเวลาแค่ ๑ ปี เนื่องจากมีผู้จงรักภักดีต่อจักรพรรดิองค์ก่อนเป็นกบฏต่อต้านมากมาย ฝ่ายกบฏจับ หังดาน ได้ จึงนำไปประหารพร้อมบิรวารแล้วสถาปนาพระอนุชาจักรพรรดิองค์ก่อนเป็นจักรพรรดินามว่า จักรพรรดิเลตันตอง (Le Thanh Tong) ในปี พ.ศ. ๒๐๐๓ (ค.ศ. 1460) ทรงมีพระชนมายุ ๑๗ พรรษา ด้วยระยะเวลาที่อยู่ในราชบัลลังก์นานถึง ๓๗ ปี นักประวัติศาสตร์จึงถือว่าเป็นยุคทองของราชวงศ์และของประวัติศาสตร์เวียดนาม เศรษฐกิจเจริญก้าวหน้า การเมืองมั่นคง ประชาชนอยู่ดีกินดี เริ่มมีการสอบจอหงวนเพื่อเลือกคนดีเข้ารับราชการ ปฏิรูปที่ดินให้คนจนมีที่ดินทำกิน พระองค์ตั้งอยู่ในทศพิธราช

ธรรม เรียกว่า ยุคความดีท่วมท้น (Flood of Virtue) ในยุคนี้ได้มีการสนับสนุนพุทธศาสนาบ้าง โดยการยกย่องพระเถระบางรูปให้ได้สมณศักดิ์จากราชสำนัก แต่จักรพรรดิและข้าราชการต่างนับถือศาสนาขงจื้อ โดยมีขุนนางขงจื้อในราชสำนักเป็นที่ปรึกษา ทรงสร้างวัดขงจื้อในทุกจังหวัดของประเทศ เมื่อพระองค์สวรรคตแล้ว อาณาจักรได้เสื่อมอำนาจลงอย่างรวดเร็ว แม้จะมีผู้ปกครองสืบต่อ แต่อำนาจได้ลดลงมาก

พ.ศ. ๒๑๔๔ (ค.ศ. 1601) เหยียนหง ผู้ปกครองแห่งเวียดนามภาคกลาง ได้โปรดให้สร้างวัดเทียนหมูขึ้นที่เมืองเว้ จากนั้นได้สร้างเจดีย์เป็นพุทธานุสรณ์ด้วย ครั้นถึง พ.ศ. ๒๒๖๓ อาณาจักรจามที่อยู่ภายใต้อำนาจของจักรพรรดิเวียดนามมานานได้ลุกขึ้นต่อต้าน แต่ไม่สำเร็จจึงถูกปราบปราม จึงได้พาไพร่พลหนีข้ามมาอาศัยในฝั่งกัมพูชา ตั้งแต่นั้นมาอาณาจักรจามปาจะไม่มีอาจฟื้นฟูได้อีก พวกที่อพยพไปในกัมพูชาบางส่วนได้หันไปนับถือศาสนาอิสลามในภายหลัง

ใน พ.ศ. ๒๑๕๖ มีพระเถระที่มีชื่อเสียงของนิกายเถียน คือ พระโหว่ คักหมิง (Vu Khak Minh)^๑ และพระโหว่ คักเตือง (Vu Khak Truong) พระโหว่คักหมิงเกิด พ.ศ. ๒๑๒๒ (ค.ศ. 1579) ในครอบครัวชาวนา นามเดิมว่า ดาวจั้น (Dao Chan) ต่อมาเข้ารับราชการในราชวงศ์เล จากนั้นขอลาอุปสมบท นั่งกรรมฐานอย่างจริงจัง^๒ โดยไม่พักเลยเป็นเวลาหลายเดือน จนได้รับการยอมรับว่าเป็นพระอาจารย์เถียนที่มีคุณธรรมสูง มีสมาธิตั้งมั่น จากนั้นได้รับแต่งตั้งเป็น

วัดและเจดีย์เทียนหมู เมืองเว้ ภาคกลางของเวียดนาม

^๑ สำเนียงเวียดนามภาคใต้อ่านเป็น โหว่ซึกมินห์ แต่ภาษากลางคือ ภาคเหนือ เขียนเป็น โหว่คักหมิง

^๒ [http://keralaarticles.blogspot.com/2010/06/vu-khak-minh-smiling-mummy-of-viet-](http://keralaarticles.blogspot.com/2010/06/vu-khak-minh-smiling-mummy-of-vietnam.html)

ร่างกายที่ไม่เน่าเปื่อยของพระโหวดักหมิง
ที่วัดเต๋า ใกล้กรุงฮานอย

โบราณ

มาถึง พ.ศ. ๒๒๐๐ มีพระสงฆ์จีนหลายรูปเดินทางมายังเวียดนามเพื่อเผยแผ่พุทธศาสนานิกายลัทธิชิน ซึ่ง เป็นสาขาหนึ่งของนิกายเซน และนิกายเข้าทุง (โซโตะ) ได้รับการต้อนรับจากขุนนางชาวพุทธเวียดนามเป็นอย่างดี ทั้งคณะสงฆ์เองต่างกระตือรือร้นที่ศึกษาพุทธศาสนาที่นำมาจากจีนหลังจากที่ถูกอิทธิพลขงจื้อแทรกแซงมานาน ผู้ที่มีชื่อเสียงมากคือ พระชานเหิงเยิน แห่งนิกายเถียน (เซน) พระเจ้าเลดูโห่ง ได้สถาปนาท่านเป็นประมุขสงฆ์ในนิกายเถียนสาขาเวฟุวัน เมื่อท่านมรณภาพแล้วมีพระอนุเถียน และพระบุตรทั้ง ๒ รูปสืบสานปณิธานธรรมของท่านต่อมา ต่อจากนั้นเป็นพระเหลียวกวง ได้พัฒนาลักษณะของพุทธศาสนาจากจีนให้เป็นแบบเวียดนาม การที่พุทธศาสนาในเวียดนามมีพระสงฆ์ที่โดดเด่นสืบช่วงมาอย่างนี้ทำให้พุทธศาสนาไม่ขาดสายจนมาถึงยุคปัจจุบัน

ส่วนสถานการณ์ทางการเมืองสมัยนี้กองทัพจีนสมัยราชวงศ์หมิงเข้าโจมตีและยึดครองเวียดนามได้เด็ดขาด แล้วตั้งผู้ปกครองชาวจีนปกครองอย่าง

เจ้าอาวาส เมื่อรู้ว่าสังขารจะแตกสลายท่าน ลาคิษย์เข้าไปบำเพ็ญในห้องเล็ก ๆ ปราศจาก น้ำและอาหารเป็นเวลา ๑๐๐ วัน ท่านจึง มรณภาพอย่างสงบ ในอิริยาบถนั่งขัดสมาธิ โบหน้าดูยิ้มแย้ม เมื่อ พ.ศ. ๒๑๘๑ (ค.ศ. 1638) ร่างกายของท่านยังเก็บรักษาไว้โดย ไม่ได้เปื่อยเน่า แต่ขัดเงาเพื่อรักษาสภาพที่ วัดเต๋า (Dau Pagoda) ๒๓ กิโลเมตรจาก กรุงฮานอย กรรมวิธีการทำร่างกายไม่ให้น้ำ ของเวียดนามนับว่าเป็นเรื่องน่าทึ่งของ นักวิทยาศาสตร์สมัยใหม่มาก เพราะแตกต่าง อย่างสิ้นเชิงจากกรรมวิธีของชาวอียิปต์

เข้มงวด แต่การต่อต้านจีนมีปรากฏไปทั่วไม่เว้นแม้กระทั่งพระสงฆ์ พ.ศ.๒๒๘๐ (๑๗๓๕) พระสงฆ์นามว่า พระเหียนเตื่องหุง (Nguyễn Duong Hung) ได้เป็นผู้นำชาวนานับพันคนเข้ายึดบริเวณ ภูเขาตามด้าว (Tam Dao) ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเมือง แต่อย่างไรก็ตาม ไม่นานกบฏชาวนานำโดยพระสงฆ์นี้ก็ถูกปราบอย่างรุนแรง^๓

สรุป จักรพรรดิราชวงศ์เลตอนปลาย

๑.จักรพรรดิเลไทโต๋ (Le Thai To)

ครองราชย์ พ.ศ. ๑๙๗๑ - ๑๙๗๖ (ครองราชย์ ๕ ปี)

๒.จักรพรรดิเลไท่ต๋อง (Le Thai Tong)

ครองราชย์ พ.ศ. ๑๙๗๖ - ๑๙๘๒ (ค.ศ. 1433 - 1439)

๓.จักรพรรดิเลนันต๋อง (Le Nhan Tong)

ครองราชย์ พ.ศ. ๑๙๘๕ - ๒๐๐๒ (ค.ศ. 1442 - 1459)

(ครองราชย์ ๓๖ ปี)

๔.จักรพรรดิเลฮั่นต๋อง (Le Hienh Tong)

ครองราชย์ พ.ศ. ๒๐๐๓ - ๒๐๔๐ (ค.ศ. 1460 - 1497)

๕.จักรพรรดิเลเทียนต๋อง (Le Thanh Tong)

ครองราชย์ พ.ศ. ๒๐๔๐ - ๒๐๔๗ (ค.ศ. 1497 - 1504)

๖.จักรพรรดิเลถึกต๋อง (Le Tuc Tong)

ครองราชย์ พ.ศ. ๒๐๔๗ - ๒๐๔๘ (ค.ศ. 1504 - 1505)

๗.จักรพรรดิเลฮุยมีก (Le Uy Muc)

ครองราชย์ พ.ศ. ๒๐๐๓ - ๒๐๕๓ (ค.ศ. 1505 - 1510)

๘.จักรพรรดิเลเตื่องตึก (Le Tuong Duc)

ครองราชย์ พ.ศ. ๒๐๕๓ - ๒๐๕๙ (ค.ศ. 1510 - 1516)

^๓ เหียนคักหวิยน, เวียดนามประวัติศาสตร์ฉบับพิสดาร, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์),

บทที่ ๘

พุทธศาสนาสัมัยราชวงศ์เหงียน

(Buddhism under Nguyễn Dynasty)

ช่วงระหว่าง พ.ศ. ๒๓๔๕ ถึง พ.ศ. ๒๔๘๘

ถึง พ.ศ.๒๐๗๖ เวียดนามได้แตกออกเป็น ๒ อาณาจักร ฝ่ายเหนือเรียกว่า ตังเกี๋ย (Tonkin) ปกครองโดยราชวงศ์ตริญ (Trinh) ส่วนฝ่ายใต้เรียกว่า อันนัม ปกครองโดยราชวงศ์เหงียน^๑ (Nguyễn) ต่อมาอำนาจราชวงศ์เหงียนมีมากกว่าราชวงศ์ตริญ ทั้ง ๒ อาณาจักร ต่างทำสงครามกันมาตลอดระยะเวลา ๒๗๐ ปี พ.ศ.๒๒๘๐ (ค.ศ.1737) มีพระสงฆ์รูปหนึ่งนามว่า เหงียนเตื่องหุง (Nguyễn Duong Hung) ทนเห็นความยากแค้นของชาวนาไม่ไหวจึงรวบรวมชาวนาหลายพันคนบุกเข้ายึดภูเขาตามด้าว ต่อต้านราชวงศ์เหงียน ทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือของตัวเมือง การช่งสู้มผู้คนจำนวนมากได้สร้างความหวาดระแวงให้บ้านเมืองไม่น้อย ต่อมาท่านและชาวนาจึงถูกทางการปราบปรามอย่างรุนแรง

ในยุคที่เวียดนามแตกแยกนี้เอง อาณาจักรไทยได้แผ่อิทธิพลเข้าไปจนถึงเมืองฮาเตียน ในเวียดนามใต้ติดกับทะเล เพราะบริเวณนี้เคยเป็นที่อยู่อาศัยของพวกเขมรร่วม และในสมัยนั้นอาณาจักรกัมพูชาและลาวเป็นเมืองขึ้นของไทย พ.ศ. ๒๓๑๒ พระยาตาก หรือ พระเจ้าตากสิน ได้ยกกองทัพเข้าโจมตีและปะทะกับกองทัพเวียดนามที่ฮาเตียนจนทรงมีชัย ฮาเตียนจึงเป็นเมืองขึ้นของไทย แต่ไม่นานพื้นที่ฮาเตียนแห่งนี้ก็ตกไปเป็นของเวียดนามดั้งเดิม เพราะความห่างไกล

^๑ บางเล่มเขียนเป็น ราชวงศ์เหวียน

๘.๑ องเชียงสือหนีภัยมาพึ่งไทย

ราชวงศ์เหงียนยุคปลายสถาปนาขึ้นในปี พ.ศ.๒๓๔๕ ถึง พ.ศ.๒๔๘๘ (ค.ศ.1802-1945) รวม ๑๔๓ ปี มีกษัตริย์ปกครอง ๑๓ พระองค์ ตั้งเมืองเว้ (Hue) ภาคกลางของเวียดนามเป็นราชธานี ราชวงศ์นี้สถาปนาโดยจักรพรรดิยาหลง (Gia Long) หรือ เกียหลง ในเอกสารฝ่ายไทยเรียกว่า องเชียงสือ นามเดิมว่า เหงียนอานห์ (Nguyễn Anh) หรือ เหงียนอ่องห์ พระบิดานามว่า เหงียนเหว่ ก่อนขึ้นครองราชย์ทรงมีชัยต่อ ๒ กบฏพี่น้องไตเซิน (Tay Son) หรือ เตยเซิน นำโดยเหงียนเฮือง (Nguyễn Hoang) และตรินเคียม (Trin Kiem) ในเบื้องต้นเมื่อเห็นว่าสู้กบฏไม่ไหว จึงลี้ภัยเข้ามาในกรุงเทพฯ สมัยรัชกาลที่ ๑ ทรงโปรดให้พำนักที่กรุงเทพฯ อย่างอิสระ พ.ศ.๒๓๒๕ พระเจ้าอยู่หัวโปรดให้พระยานครสวรรค์กับพวกรวมทัพเขมรอีก ๕,๐๐๐ นาย ยกทัพไปตีไซ่ง่อนเพื่อช่วยเหลือองเชียงสือตีเมืองให้สำเร็จ^๒ เหตุการณ์เกือบชนะแต่ถูกเกลี้ยกล่อมให้นำดาบอาวุธไปให้แม่ทัพญวน พระยานครสวรรค์จึงถูกนำตัวมาสำเร็จโทษ ครั้งที่ ๒ นำโดย เจ้าฟ้ากรมหลวงเทพหริรักษ์ ซึ่งเป็นราชภาคินัย (หลาน) นำทัพ ๕,๐๐๐ นายพร้อมด้วยองเชียงสือ เกณฑ์พลกัมพูชาไปร่วมรบด้วย (กัมพูชาเป็นเมืองขึ้นของไทยในขณะนั้น) รบแพ้อีกครั้งเจ้าฟ้ากรมหลวงเทพหริรักษ์ถูกจองจำ พระพี่น้องอ่อนวอนขอโอกาส พระองค์จึงให้ปลดปล่อยตัวมา องเชียงสือหรือเหงียนอานห์เมื่อมาอยู่กรุงเทพฯ ระลึกถึงบุญคุณที่ได้ค้าชู จึงตอบแทนด้วยการยกกำลังทหารที่ตามมาเข้าต่อสู้พม่าช่วยกองทัพไทย ในปี พ.ศ.๒๓๔๔ จนได้รับความดีความชอบจากพระเจ้าอยู่หัวมาก

พ.ศ. ๒๓๔๕ องเชียงสือได้รับการเกลี้ยกล่อมจากฝรั่งเศสจึงได้พาพรรคพวกหนีออกจากกรุงเทพฯ ไปเวียดนามโดยไม่แจ้งให้ผู้ใดทราบ ทำให้ฝ่ายไทยไม่พอใจมากโดยเฉพาะกรมพระราชวังบวรสุรสีหนาท พระอนุชา แต่เมื่อได้อ่านจดหมายที่เขียนไว้ว่า “การเสด็จไปโดยไม่ได้บอกกลาครั้งนี้ หาใช่ต้องการ

^๒ เจ้าพระยาทิพากรวงศ์ (ข้า บุนนาค), พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, 2525), 25.

ทำตัวเป็นกบฏไม่ แต่ปรารถนายึดบ้านเมืองคืน และถ้าชนะแล้วจะขอเป็นขอบ
ชั้นที่สามของสยามต่อไป” พระองค์จึงให้ยกเลิกส่งคนติดตาม ครั้นไปถึง
เวียดนามได้รับความช่วยเหลือจากไทยอีกครั้ง เช่น เรือรบและกระสุนปืนใหญ่
และอาวุธยุทธโธปกรณ์หลายอย่าง อีกทั้ง ปญโญ เดอ เบอแอน บาทหลวงชาว
ฝรั่งเศสรับอาสาไปติดต่อขอความช่วยเหลือจากรัฐบาลฝรั่งเศส แต่ถูกฝรั่งเศส
ปฏิเสธ บาทหลวงจึงตั้งกองทัพขึ้นมาและส่งกำลังไปช่วยเหียนอานที่ปราบ
กบฏฝ่ายตริन्हจนสำเร็จ

จักรพรรดิยาลอง ครองราชย์ขณะพระชนมายุ ๓๐ พรรษาในสมัย
รัชกาลที่ ๑ ของไทย เมื่อขึ้นครองราชย์ที่เมืองเว้แล้วนึกถึงพระมหากษัตริย์คุณ
จึงส่งดอกไม้เงินไม้ทองมาถวายต่อเนื่องทุกปีถึง ๖ ครั้ง จากนั้นส่งข่าวสาร
๒๐๐ เกวียน มาถวายเป็นการตอบแทนพระคุณ พระองค์เป็นกษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่
ตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรม ทรงเปลี่ยนชื่อประเทศเป็น เวียดนาม (Vietnam)
ดังในปัจจุบัน จากเดิมเรียกว่า ไตเวียด หรือ นามเวียด พระองค์มีพระโอรส
หลายพระองค์คือ ๑.เหียนแก๋ง (ไทยเรียกว่า ดงกุง) หรือเหียนคานห์ ทรง
ส่งไปศึกษาที่ฝรั่งเศส จากนั้นมาศึกษาวิชาทหารกับบาทหลวงที่มะละกา ถูกโน้มน
นำวให้นับถือศาสนาคริสต์ ทรงมีแนวคิดทันสมัยแบบตะวันตก และสิ้นพระชนม์
อายุ ๒๑ ปีเพราะถูกวางยาพิษ ๒.เหียนโตง (ไทยเรียกว่า หมุกาย) พระโอรส
องค์รอง ต่อมาได้ครองราชย์แทนพระบิดา พระนามว่า จักรพรรดิหมิ่นหม่าง
(มินมาง) ๓.หมุบัว มีพระชนชีพต่อมา ๔.หมุกาย สิ้นพระชนม์ตั้งแต่เยาว์วัย
พ.ศ. ๒๓๖๒ จักรพรรดิยาลองได้สิ้นพระชนม์ รวมพระชนมายุ ๗๒ ปี
พระโอรสจึงได้ราชสมบัติต่อมา ตลอดรัชกาลของพระองค์มีสายสัมพันธ์ที่ดี
กับไทยมาตลอดเพราะสำนักในบุญคุณที่ได้หนีร้อนมาพึ่งเย็น

ในด้านศาสนา จักรพรรดิยาลองทรงศรัทธาในศาสนาขงจื้อ และ
พุทธศาสนา แต่พระทัยโน้มเอียงไปทางขงจื้อมากกว่า เพราะมีขุนนางที่ปรึกษา
นับถือขงจื้อ ส่วนพุทธศาสนาได้ทรงศึกษาเพิ่มเติมในไทย ขณะที่พระองค์
มาลี้ภัย จึงทำให้สองศาสนาเจริญรุ่งเรืองใกล้เคียงกัน ในขณะเดียวกันศาสนา

คริสต์อาศัยอิทธิพลจากบาทหลวง จึงได้เริ่มปักหลักเผยแผ่ในเวียดนามอย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นภัยต่อราชบัลลังก์ต่อจักรพรรดิองค์ต่อมา

พอถึงจักรพรรดิองค์ที่ ๒ นามว่า หมิ่นหม่าง (Minh Mang) นามเดิมว่าเหียงโตง ขึ้นครองราชย์ พ.ศ. ๒๓๖๓ โดยการสนับสนุนของขุนนางอีกฝ่ายหนึ่ง เมื่อขึ้นครองราชย์แล้วได้ปราบปรามฝ่ายเจ้าชายเหียงแกงพระเชษฐาจนหมด พระเชษฐาถูกวางยาพิษ หมิ่นหม่างหวาดระแวงฝรั่งเศสและชาวคริสต์อยู่แล้ว เพราะมีบทบาทในการสถาปนาราชวงศ์สมัยพระบิดา จึงหาวิธีกำจัดฝรั่งเศสที่ละขั้นตอน พระองค์ได้โจมตีอาณาจักรของจามอีกครั้งใน พ.ศ. ๒๓๗๕ (ค.ศ. 1832) จนเป็นเหตุให้อาณาจักรจามล่มสลาย ไม่สามารถฟื้นฟูขึ้นมาได้อีก ด้านท่าทีต่อฝ่ายไทยนั้น พระบิดาได้ประกาศห้ามไว้ว่า “อย่าทะเลาะขัดแย้งกับไทยเพราะคิดเห็นบุญคุณ” แต่รัชกาลนี้ได้ยึดหัวเมืองหลายแห่งทั้งฝั้งเขมรและลาวจากไทยไป จึงทำให้พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ พิโรธ พ.ศ. ๒๓๗๖ โปรดให้ เจ้าพระยาบดินทร์เดชา (สิงห์ สิงหเสนี) พระยาพระคลัง พระยาราชนิกุล นำกองทัพไทยราว ๕๐,๐๐๐ คนเข้าโจมตีทางด้านเมืองบันทายมาศ โขดก และไซ่ง่อน แต่ฝ่ายแพ้กกลับมาเพราะน้ำหลาก จักรพรรดิหมิ่นหม่างเสวยสุรามาากจึงสวรรคต ใน พ.ศ. ๒๓๘๓ รวมครองราชย์ได้ ๓๕ ปี ขณะพระชนมายุ ๕๑ ปี

ในด้านศาสนา ทรงนับถือศาสนาขงจื้อแต่ทรงถวายเป็นกุศลแก่บางวัดพุทธศาสนาอยู่ได้เพราะได้ฝั้งรากลึกในหมู่ประชาชนแล้ว ในขณะที่ศาสนาคริสต์เริ่มเผยแผ่ศาสนาอย่างหนัก บาทหลวงฝรั่งเศสเกลี้ยกล่อมชาวเวียดนามตามชายฝั้งเข้ารีตเป็นคริสเตียนได้เป็นจำนวนมาก และคนเหล่านี้เชื่อฝั้งฝรั่งเศสมากกว่าจักรพรรดิ ดังนั้นนโยบายของพระองค์จึงต่อต้านศาสนาคริสต์อย่างรุนแรง จนถึงกับประหารบาทหลวงฝรั่งเศส ๓ คน

จนถึงจักรพรรดิองค์ที่ ๔ นามว่า ตือต๊ก (Tu Duc) ครองราชย์ขณะพระชนมายุ ๗ ขวบ เป็นกษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ ครองราชย์ยาวนานที่สุดคือ ๓๖ ปี ทรงนับถือศาสนาขงจื้อ ได้ปฏิบัติต่อศาสนาคริสต์อย่างเข้มงวดต่อจากพระบิดา

จนเป็นเหตุให้ฝรั่งเศสไม่พอใจอย่างมาก อีกทั้งหาเรื่องที่จะยึดดินแดนอยู่แล้ว เมื่อพระองค์สวรรคต พ.ศ. ๒๔๒๖ (ค.ศ. 1883) พระโอรสนามว่า ดึกตีกปกครองต่อมาทรงไม่เข้มแข็งเหมือนพระบิดา ฝรั่งเศสจึงยึดครองเวียดนามได้ ๓ ส่วน คือ ภาคเหนือ คือ ตังเกี๋ย (Tonkin) ภาคกลาง คือ อันนัม (Annam) ภาคใต้ คือ โคชินจีน (Chochin China) ได้สำเร็จ จึงเป็นอันว่าเวียดนาม เสียดินแดนกลายเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศสตั้งแต่นั้นมา

๘.๒ คณะสงฆ์เวียดนามเผยแผ่เข้าไทย

ชาวเวียดนามที่อพยพเข้าไทยเป็นกลุ่มก้อนเริ่มสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี พ.ศ. ๒๓๑๙ นำโดย **องเชียงซุน** ราชบุตรองค์ที่ ๔ ของจักรพรรดิในเมืองเว้ เพราะเกิดความวุ่นวายในราชบัลลังก์ ในเบื้องต้นอพยพหนีไปเมืองฮาเตียนทางภาคใต้เวียดนาม ต่อมาถูกไล่ล่าจึงอพยพหนีต่อมายังไทย เพราะขณะนั้นเขมรเป็นส่วนหนึ่งของไทย พระเจ้ากรุงธนบุรีโปรดให้รับไว้ ทรงพระราชทานที่ดินแถวพาทูร์ตีให้ตั้งบ้านเรือน ชาวเวียดนามที่มาคณะนี้ส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา ขงจื้อ และ เต๋า ต่อมา องเชียงซุน ส่งสุ่มไพร่พลเพื่อไปยึดครองบัลลังก์คืน พระเจ้ากรุงธนบุรีทรงพิโรธที่ไม่ได้แจ้งให้ทราบ จึงสั่งประหารชีวิต^๓

จากนั้น พ.ศ. ๒๓๒๕ สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก **องเชียงสี** หรือ **ยาลอง (Gialong)** ได้หลบหนีศัตรูมาอาศัยที่ไซง่อนทางภาคใต้ ชาวเมืองมีความเคารพนับถือมากรวมพลังเข้าโจมตีเพื่อยึดครองบัลลังก์คืน แต่สู้ไม่ได้จึงเตลิดหนีมาเขตแดนเขมรซึ่งเป็นของไทยสมัยนั้น พระยาลขบุรีจึงนำตัวมาถวายในหลวง พระองค์โปรดให้อาศัยที่ตำบลคอกกระบือ (ปัจจุบันเป็นสถานทูตโปรตุเกสในกรุงเทพฯ) เพื่อแสดงออกถึงความจงรักภักดี องเชียงสี ได้เกณฑ์ไพร่พลในกรุงเทพฯ และบริเวณลพบุรีเป็นญวนมาเป็นกองทัพเข้าต่อสู้กับพม่าพร้อมกับกองทัพไทยจนได้รับชัยชนะ องเชียงสีได้รับบาดเจ็บด้วย ในหลวงรัชกาลที่ ๑ ทรงโปรดปรานอย่างยิ่ง และต่อมาได้

^๓ กรมการศาสนา, ประวัติพระพุทธศาสนาแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี ภาค ๑, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, 2525.), 342.

เขียนจดหมายนำไพร่พลไปโจมตีเวียดนามเพื่อทวงคืนราชบัลลังก์ และอาศัยกำลังจากฝรั่งเศสจึงสามารถขึ้นครองบัลลังก์ได้ การแอบหนีไปในรัชกาลที่ ๑ ไม่ถือโทษ แต่กรมพระราชวังบวรมหาสุรสีหนาทโกรธเคืองมาก จึงรับสั่งให้ย้ายญวนที่ตามองเชียงสือ ไปอาศัยที่บางโพ ชาวญวนที่เข้ามายุคนั้นมีทั้งนับถือศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์ พวกที่นับถือพุทธให้อยู่ที่สะพานขาว และกาญจนบุรี พวกที่นับถือคริสต์ให้ไปอยู่ที่สามเสน กรุงเทพฯ ใน พ.ศ. ๒๓๗๗ จักรพรรดิหมิ่นหม่างได้กวาดล้างชาวเวียดนามที่นับถือคริสต์มาก จึงพากันอพยพมาไทยหลายหมื่นคน พ.ศ. ๒๓๘๓ เจ้าพระยาบดินทร์เดชาที่ไปรบกับเขมรได้ปะทะกับญวนที่ชายแดนได้ชัยชนะจึงกวาดต้อนชาวญวนเข้ามาด้วย

ชาวเวียดนามหรือญวนฝ่ายที่นับถือพุทธศาสนาได้รวมตัวกันสร้างวัดหลายวัดในไทยเพื่อประกอบศาสนกิจ ต่อมาพวกจีนในไทยก็เข้ามาสนับสนุนด้วยเพราะเป็นมหายาน ธรรมเนียมต่างๆ คล้ายกัน เช่น การทำงเด็ก เป็นต้น โดยวัดแรกคือ วัดทิพยวารีวิหาร เพราะบริเวณนั้นมีบ่อน้ำ ชาวบ้านลือกันว่าเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์รักษาโรคได้ เมื่อสร้างวัดจึงเรียกว่า วัดกัมโลดื้อ ในภาษาญวน ในภายหลังเปลี่ยนไปเป็นวัดจีนแทน (ในสมัยรัชกาลที่ ๕ พระราชทานนามเป็นไทยว่า วัดทิพยวารีวิหาร) จนถึงสมัยรัชกาลที่ ๓ พระวชิรญาณ (พระนามรัชกาลที่ ๔ ขณะทรงผนวช) ได้สนใจพุทธศานามหายานจึงได้นิมนต์องฮึง เจ้าอาวาสวัดญวนตลาดน้อย มาสอบถาม ทรงพอพระทัย เมื่อได้ขึ้นครองราชย์แล้วจึงถวายความอุปถัมภ์ เดิมพระสงฆ์เวียดนามไม่ได้รับการเคารพจากราชสำนักไทย และประชาชนถูกมองว่าเป็นแค่นักพรตเฝ้าศาลเจ้า เมื่อองฮึง ได้อธิบายหลักธรรมมหายานจึงทราบว่ามีคุณธรรมสูงส่งจึงได้รับเกียรติอย่างสูง แม้ในงานหลวงก็ได้สิทธิ์ไปทำพิธีงเด็ก และได้พระราชทานสมณศักดิ์เหมือนคณะสงฆ์ไทย ต่อมาจึงได้ก่อตั้ง คณะสงฆ์อนัมนิกาย โดยมี องค์สรัภณมธุรส (พระอาจารย์บัวเอ็ง) เป็นผู้ก่อตั้งวัดญวนสะพานขาว และท่านได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานคณะสงฆ์อนัมนิกาย ดูแลคณะสงฆ์เวียดนามในประเทศไทยด้วย คณะสงฆ์อนัมนิกายได้พระบรม

องค์สรณมรรส (บ่าวเอ็ง)

ราชูปถัมภ์จากองค์พระมหากษัตริย์เป็น
อย่างดี อนันมิกายมีวัดในสังกัดในปัจจุบัน
๑๙ วัด มีพระจำนวนพระ ๓๗๐ รูป
สามเณร ๑๕๐ รูป เมื่ออพยพมาอาศัยที่
เมืองไทย แล้วคณะสงฆ์ญวน หรือ อนัน
มิกาย ต้องอนุโลมตามพุทธศาสนาแบบ
ไทย เช่น ๑.เปลี่ยนเครื่องแต่งกายเป็นสี
เหลือง (ในเวียดนามพระสงฆ์ส่วนใหญ่ใส่
สีเทา ดำและเหลือง) ๒.บิณฑบาตทุกเช้า
๓.ไม่ฉันมือเย็น ๔.ไม่ใส่รองเท้า แต่ใส่
รองเท้าแตะแทน เพื่อผดุงศรัทธาชาวพุทธ

ไทย เป็นต้น ส่วนชาวเวียดนามที่นับถือศาสนาคริสต์ได้ ได้สร้างโบสถ์คริสต์
ที่สามเสน และที่สกลนคร จนกลายเป็นชุมชนคริสต์ใหญ่ที่สุดในภาคอีสาน

๘.๓ คณะสงฆ์เถรวาทเผยแผ่เข้าเวียดนาม

เมื่อพูดถึงเวียดนาม คนส่วนมากมักนึกถึงแต่พุทธศาสนาเถรวาท
ทั้งที่ความเป็นจริงยังมีพระสงฆ์อีกนิกายหนึ่งที่อาศัยอยู่เป็นเวลานานใน
แผ่นดินเวียดนามใต้ซึ่งอดีตเคยได้รับอิทธิพลจากกัมพูชามาก่อน นิกายเถรวาท
ในเวียดนามแบ่งออกเป็น ๒ ส่วนคือ

๑. เถรวาทโดยชาวเวียดนาม ชาวเวียดนามได้รับพระพุทธรูปศาสนาแบบ
เถรวาท หรือ หินยาน มานานแล้วในประวัติศาสตร์ เช่น พระวินิตรุจิ พระสงฆ์
ชาวอินเดียเข้ามาเผยแผ่ในเวียดนาม แต่ต่อมาเริ่มลดบทบาทลง พุทธศาสนา
เวียดนามแต่สวดด้วยภาษาบาลีและเวียดนาม ศูนย์กลางของนิกายนี้อยู่ที่
วัดเซตวัน หรือที่เหวียนในเมืองโฮจิมินห์ ในปี พ.ศ.๒๕๔๐ (ค.ศ.1997) มีวัด
เถรวาทแบบเวียดนามทั่วประเทศ ๗๗ วัด ในเขตโฮจิมินห์มี ๑๙ วัด พระสงฆ์
๕๕๐ รูป^๔

^๔ http://www.budsas.org/ebud/vn_thera.htm เข้าถึงข้อมูล (15/03/2012)

๒. เถรวาทโดยชาวเขมรกรอม ชาวเวียดนามเชื้อสายกัมพูชา^๕นี้เรียกว่า เขมรกรอม (Khmerkrom) กระจายอาศัยอยู่ในหลายจังหวัดทางภาคใต้ของ เวียดนาม เช่น กังเทอ (Can Tho) ซอกตริง (Soc Trang) เป็นต้น ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ (ค.ศ.2004) มีสมาชิก ๑,๓๑๕,๓๕๖ คน มีวัดแบบกัมพูชา ๔๔๘ วัด^๕ ใต้นับถือพุทธศาสนาอย่างน้อยตั้งแต่ พ.ศ. ๑๗๐๐ เป็นต้นมา

ชาวเขมรที่อาศัยในเวียดนามเหล่านี้ล้วนแต่นับถือพุทธศาสนาแบบ เถรวาท ทำบุญในวันพระ ถวายทานด้วยภาษาบาลี พระสงฆ์เองสวดมนต์ด้วย ภาษาบาลี นุ่งห่มด้วยจีวรสีเหลืองเหมือนเมืองไทย ในยุคฝรั่งเศสปกครอง คณะสงฆ์เถรวาทเหล่านี้มีสิทธิ์ที่จะเลือกที่จะขึ้นตรงกับคณะสงฆ์ประเทศใด แต่เพราะคนส่วนใหญ่ที่นับถือล้วนเป็นคนเชื้อสายเขมร จึงพอใจที่จะขึ้นกับคณะ สงฆ์กัมพูชา ต่อมา พ.ศ. ๒๔๙๐ เวียดนามได้รับเอกราชจากฝรั่งเศส คณะสงฆ์ เถรวาทจึงแยกออกมาปกครองกันเองเพื่อไม่ให้เป็นหวาดระแวงของรัฐบาล เวียดนามใต้ อีกทั้งปัญหาเรื่องเชื้อชาติและดินแดนยังครุกรุ่นในดินแดน สามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขงอันเป็นที่ชาวเขมรกรอมอาศัยอยู่มาก ต่างฝ่ายต่าง อ้างสิทธิ์ครอบครองในยามที่ต้องแยกห่างจากชาวกัมพูชาแม่ ชาวกัมพูชากรอม เหล่านี้จึงอาศัยวัดเป็นศูนย์กลางในการรักษาวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม ภาษา อักษร ประเพณีเอาไว้ศูนย์กลางอยู่ที่วัดคลัง จังหวัดซ็อกตริง ทางใต้ของ โฮจิมินห์ วัดมุนีรังสิยาราม (Muniransiyaram) จังหวัดกังเทอ วัดเซียง (Kheang) จังหวัดซอกตริง วัดกำปงโพธิพฤกษ์ (Wat Kampong Bodhi-pruek) จังหวัดตราวินห์ (Tra Vinh)^๖

การอยู่อาศัยในประเทศที่มีคนส่วนใหญ่นับถือฝ่ายมหายานนั้น คณะ สงฆ์ฝ่ายเถรวาทจำเป็นต้องปรับตัวหลายอย่าง เช่น ๑. ฉันทมังสวิรัต การฉันเนื้อ เป็นที่น่ารังเกียจมากในบรรดาศาสนิกชนชาวมหายาน ดังนั้นเพื่อให้มีคณับถือ

^๕ Tran Sone Pannamuni, Ven., "A Study of influence and Contribution of Theravada Buddhism to the Khmer community in the Mekong delta of Vietnam", A Thesis of Buddhist Studies, (Graduate School, 2551), 4.

^๖ จากการสอบถามกับพระเดชขอน ปัญญาณี เจ้าอาวาสวัดมุนีรังสิ เมืองกังเทอ (Cần Thơ) ทางใต้ของ กรุงโฮจิมินห์ว่า เถรวาททั้งจังหวัดกังเทอมี ๑๓ วัด ทั้งประเทศมี ๕๐๐ วัด จำนวนพระสงฆ์และสามเณร ๑๐,๐๐๐ รูป มี ลดลงเล็กน้อย

จำต้องอนุโลมตาม กรณีนี้เฉพาะในชุมชนที่มีชาวเวียดนามมีมาก แต่ถ้าชุมชนที่เถรวาทมีมากก็รักษาแบบเถรวาทเหมือนเดิม ๒. สวดภาษาเวียดนาม ภาษาบาลีไม่เป็นที่คุ้นเคยในเวียดนาม และไม่อาจเข้าใจจึงสวดด้วยภาษาเวียดนาม แต่บาลียังพอมีสวดอยู่บ้างในชุมชนที่มีชาวกัมพูชามาก ๓. ฉันเห็นได้พระมหายานไม่เคร่งครัดเรื่องฉันเห็น เพราะถือว่าเป็นโอสถเพื่อปฏิบัติธรรมกิจอย่างหนึ่งที่น่ายกย่องคือฝ่ายเถรวาทยังมีการสอนภาษาบาลีให้กับพระสงฆ์สามเณรรุ่นใหม่ได้ศึกษาอีกด้วย เพราะถือว่าพระไตรปิฎกเถรวาทเขียนด้วยภาษานี้ เช่นที่วัดคลั่ง จังหวัดช็อคตรัง เป็นต้น

สถิติวัดฝ่ายเถรวาททั้งเวียดนามและเขมรกรอม^๗

ที่	จังหวัด	วัดเขมรกรอม	วัดเวียดนาม
๑	กว๋างนัม Quang Nam	๐	๒
๒	กั๋งเทอ Can Tho	๑๒	๑
๓	กาเมา Ca Mau	๗	๐
๔	เกียนยาง Kien Giang	๗๔	๑
๕	ข่านเทา Khanh Hao	๐	๑
๖	ชอกตรัง Soc Trang	๙๒	๐
๗	ดงไน Dong Nai	๑	๑๖
๘	ดักลัก Dak Lak	๐	๑
๙	ด้าหนั่ง Da Nang	๐	๑
๑๐	ตราวิน Tra Vinh	๑๔๑	๑
๑๑	เถียงยาง Tien Giang	๐	๔
๑๒	นครโฮจิมินห์ Ho Chi Minh	๒	๒๓

^๗ Mae chee Huynh Kim Lan, "A Study of Theravada in Vietnam", A Thesis of Buddhist Studies, (Graduate School, 2553), 68.

๑๓	บั๊กเรียว Bac Lieu	๒๒	๐
๑๔	บินดิง Binh Dinh	๐	๑
๑๕	บินเตือง Bin Duong	๐	๓
๑๖	บินเฟือก Bin Phuoc	๒	๒
๑๗	เบนเตร Ben Tre	๐	๑
๑๘	เมืองเว้ Hue	๑	๖
๑๙	วินลอง Vinh Long	๑๓	๕
๒๐	วุงเต่า Wu Tao	๑	๗
๒๑	ห้วยยาง Hou Giang	๑๕	๐
๒๒	อันยาง An Giang	๖๕	๐
รวม		๕๕๒	๗๗

สถานการณ์โดยทั่วไปในราชวงศ์เหงียน เป็นยุคที่พุทธศาสนาลดบทบาทลงมาก เพราะจักรพรรดิหันไปนับถือศาสนาขงจื้อซึ่งนำมาจากจีน แต่ยังคงยึดถือที่ไม่มีการปฏิบัติพระองค์ใดในราชวงศ์นี้ มีนโยบายต่อต้านพุทธศาสนาอย่างรุนแรงเหมือนจักรพรรดิจีนบางพระองค์ จักรพรรดิทุกพระองค์แห่งราชวงศ์นี้ล้วนแล้วแต่นับถือลัทธิขงจื้อทั้งสิ้น จะมีบ้างที่ต้นราชวงศ์สนใจในพระพุทธศาสนาเพราะเคยไปอาศัยในเมืองไทยมาก่อน นอกจากนั้น ศาสนาคริสต์ที่อาศัยบาทหลวงมีบทบาทในการกอบกู้ราชวงศ์เหงียนนั้นได้มีการเผยแผ่ออกไปมากขึ้น มีชาวเวียดนามเริ่มหันมานับถือศาสนาใหม่นี้จำนวนไม่น้อย

บทที่ ๙

พุทธศาสนาภายใต้ฝรั่งเศส

(Buddhism under France Colony)

ช่วงระหว่าง พ.ศ. ๒๔๒๖ ถึง พ.ศ. ๒๔๙๗

ราวพุทธศตวรรษที่ ๒๑ ได้มีพ่อค้าชาวยุโรปหลายชาติเข้ามาค้าขายในเวียดนาม เช่น โปรตุเกส ฮอลันดา สเปน ฝรั่งเศส อังกฤษ แต่กลับเป็นฝรั่งเศสที่ปักหลักยึดครองอินโดจีนอย่างมั่นคง โดยฝรั่งเศสสามารถยึดครองเวียดนามได้ใน พ.ศ. ๒๔๒๖ ตรงกับสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวของไทย จากนั้นได้แบ่งการปกครองออกเป็น ๓ ส่วน คือ ๑.มณฑลตังเกี๋ย (Tonkin) คือดินแดนทางเหนืออยู่ที่ฮานอย ลุ่มแม่น้ำแดง ๒.มณฑลอันนัม (Annam) ได้แก่ ดินแดนภาคกลาง ศูนย์กลางอยู่ที่เมืองเว้ ๓.มณฑลโคชินจีน (Cochin China) ได้แก่ ดินแดนตอนล่างทั้งหมด ศูนย์กลางอยู่ที่เมืองไซ่ง่อน ทั้งสามอาณาจักรนี้ฝรั่งเศสให้อำนาจในการปกครองแตกต่างกัน แม้จะเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศส แต่ฝรั่งเศสยังยอมให้มีสถาบันจักรพรรดิ (กษัตริย์) ปกครอง แต่มีอำนาจจำกัด โดยอยู่ภายใต้ควบคุม และการขึ้นำจากข้าหลวงฝรั่งเศสอย่างเคร่งครัด แต่ก่อนที่ฝรั่งเศสจะยึดครองนั้นมีเหตุการณ์ที่น่าสนใจคือ

๙.๑ การรุกรานของคริสตจักร

นอกจากจะมีจุดประสงค์ทางการค้าแล้ว ชาวยุโรปมาพร้อมกับการเผยแผ่ศาสนาของตนเอามาฝากชาวเอเชียด้วย โดยมองศาสนาพื้นเมืองเอเชีย ไม้มีความศิวิไลซ์ ขณะที่ศาสนาของตนเอง (ศาสนาคริสต์) มีความเจริญมากกว่าจึงต้องพยายามเปลี่ยนแปลง ดังนั้น พ่อค้าชาวยุโรปจึงได้นำบาทหลวงเข้ามาเผยแผ่ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกให้ชาวเวียดนามโดยเฉพาะตามชายฝั่ง

จากประวัติศาสตร์ของเวียดนามถือกันว่าบาทหลวงคริสเตียนคนแรกที่ได้เดินทางมาถึงเวียดนามคือ อิกนาซ (Ignace) ชาวโปรตุเกสโดยเดินทางมาถึงหนามดิ่ง (Nam Dinh) พ.ศ. ๒๐๙๖ (ค.ศ. 1553) จากนั้น พ.ศ. ๒๑๓๙ บาทหลวงชาวสเปนนามว่า ดีโก้ อวาเต้ (Diego Avarte) เดินทางมาถึงสมัยราชวงศ์เล ได้รับพระบรมราชานุญาตให้ตั้งโบสถ์ได้ แม้จะมาตั้งรกรากอยู่นานแต่ไม่ค่อยมีผู้นับถือมากนัก เพราะอิทธิพลพุทธศาสนายังมั่นคง ตามมาด้วยบาทหลวง ฟรานซิส เบรซอนนี (Francis Brezonna) และคณะอีก ๔ รูปเดินทางมาถึงพ.ศ. ๒๑๕๘ ได้ตั้งโบสถ์ที่เว้ และ ด่าหนัง และ พ.ศ. ๒๑๖๘ (ค.ศ. 1625) บาทหลวง อเล็กซานเดร เดอโชนเดส (Alexandre de Rhodes) ชาวฝรั่งเศส ความจริงบาทหลวงท่านนี้ได้รับคำสั่งจากวาติกันให้ไปเผยแผ่ศาสนาในญี่ปุ่น แต่เมื่อเรือไปถึงญี่ปุ่น กลับถูกขับออกมาเพราะญี่ปุ่นตอนนั้นมีนโยบายต่อต้านพวกมิชชันนารีสอนศาสนาอย่างรุนแรงจึงย้ายมาที่เวียดนามจึงเป็นการเปิดศักราชการรุกคืบของฝรั่งเศสและคริสตจักรแบบฝรั่งเศส

ฝรั่งเศสนับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก จึงได้อาศัยอิทธิพลของตนเผยแผ่ศาสนาทั่วประเทศ ได้สร้างโบสถ์มากมาย โดยใช้นโยบายโน้มน้าวประชาชนให้หันมานับถือศาสนาคริสต์หลากหลายวิธีการ นอกนั้นยังสร้างโรงเรียน โรงพยาบาล สถานสงเคราะห์ ใครที่อยากเจริญก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการ ต้องเปลี่ยนศาสนา เมื่อมีคนนับถือศาสนาคริสต์มากขึ้น มักจะถูกเพื่อนร่วมชาติที่ยังนับถือพุทธศาสนา และชาวคริสต์เหล่านี้จะยอมเชื่อฟังเฉพาะพระสันตปาปา ที่กรุงโรม อิตาลี แต่จะไม่ยอมเชื่อฟังผู้ปกครองตนเอง สร้างความไม่พอใจให้กับรัฐบาลเวียดนามมาก

ต่อมาสมัยจักรพรรดิหมิ่นหม่าง (Minh Mang) ทรงวิตกเกี่ยวกับการขยายอิทธิพลของบาทหลวงฝรั่งเศส ในที่สุดจึงมีนโยบายต่อต้านบาทหลวงขึ้น เพื่อฟื้นฟูศาสนาขงจื้อและลัทธิทงถิน ได้ประหารบาทหลวงหลายคนและชาวเวียดนามที่นับถือคริสต์อีกมากที่เมืองเว้ พ.ศ. ๒๓๗๐ ถึง พ.ศ. ๒๔๐๑ จักรพรรดิองค์ใหม่นามว่า เทียวตรี (Thieu Tri) ได้ใช้นโยบายกวาดล้างชาว

คริสต์เช่นกัน ทำให้ชาวคริสต์เรียกร้องไปยังฝรั่งเศส จนเกิดความขัดแย้งกับฝรั่งเศสที่มีอิทธิพลในเวียดนามตอนนั้น เอาข้ออ้างเพื่อเข้ายึดครองเวียดนามในปี พ.ศ. ๒๔๐๒ แต่สามารถยึดครองได้เฉพาะไซ่ง่อน พ.ศ. ๒๔๒๖ จากนั้นอีก ๒๔ ปี เวียดนามจึงถูกฝรั่งเศสยึดครองทั่วประเทศตั้งแต่นั้นมา

๔.๒ กบฏพระสงฆ์ (Monk Rebels)

เมื่อฝรั่งเศสยึดครองเวียดนามทั้งหมดได้แล้ว ในเบื้องต้นยังไม่เข้มงวดในการปกครองและการเก็บภาษี ในราว พ.ศ. ๒๔๕๑ (ค.ศ. 1898) ฝรั่งเศสได้ปกครองอย่างกดขี่ต่อชาวเวียดนาม ทำให้เกิดความทุกข์ยากทุกข์ห่วยอดหญ้า จึงเกิดกบฏหลายกลุ่มเพื่อจะมาต่อต้านอำนาจฝรั่งเศส ทั้งองค์กรพุทธศาสนาและขงจื้อต่างรวบรวมกำลังเพื่อต่อต้านฝรั่งเศส แต่ศาสนาขงจื้อรวมกำลังได้น้อย เพราะอาศัยแต่ราชสำนัก แต่ไม่อาจจะทำงานได้อย่างอิสระ เพราะราชสำนักถูกฝรั่งเศสจับตาอย่างใกล้ชิด องค์กรของชาวพุทธจึงมีบทบาทต่อต้าน^๑ คือ

๑. กลุ่มพระโวดรือ (Vo Tru) พระเตรินเกาวัน (Tran Cao Van) และพระหลายรูปรวมกับลูกศิษย์ผู้ชาย พระโวดรือ เป็นลูกศิษย์ของ พระดำบัค (Da Bac) พระธรรมอาจารย์เซินที่มีชื่อเสียง ท่านอาศัยอยู่ในถ้ำบนภูเขาเยนจันที่หมู่บ้านจันห์ตันห์ (Chanh Danh) จังหวัดฟูเยน (Phu Yen) ฝรั่งเศสและราชสำนักเว้ จึงเรียกว่า สงครามพระ (The Monk's War) จุดมุ่งหมายของการต่อต้านครั้งนี้เพื่อฟื้นฟูพุทธศาสนาและขับไล่ฝรั่งเศสเพื่อลทธิอิทธิพลศาสนาคริสต์แต่ทำไม่สำเร็จ เพราะความลับถูกเปิดเผยในไม่ช้าตำรวจได้เข้าจับกุมพระผู้นำได้เกือบทั้งหมด และกักขังบริเวณไว้จนมรณภาพในคุก

๒. พระเวืองเกือกชินห์ (Vuong Quoc Chinh) จากเวียดนามภาคเหนือ ได้ก่อตั้ง พรรคแห่งความจริง (Truly Party) โดยรวบรวมพระหนุ่มและชาวพุทธหนุ่มสาวเป็นสมาชิกได้ปฏิบัติการต่อต้านฝรั่งเศส สมาชิกพรรคนี้

^๑ Thích Nhat Hanh, *Vietnam the lotus in the sea of fire*, (New York: The fellowship of reconciliation, 1967), 30.

ถึงขนาดเกลี้ยกล่อมจนชาวคริสต์คาทอลิกมาเป็นพวก แต่ก็ถูกปราบปรามอีกเช่นกัน^๒

๓. พระฟานซิดลอง (Phan Xich Long) ตั้งสมาคมสวรรค์และฟ้าดิน พ.ศ. ๒๔๕๖ (ค.ศ. 1916) เพื่อต่อต้านฝรั่งเศส สมาชิกจะใส่เสื้อและโพกผ้าสีขาวเข้าโจมตีด้วยอาวุธโบราณ แต่สุดท้ายท่านถูกฝรั่งเศสจับกุม และประหารชีวิตด้วยการตัดคอพร้อมลูกศิษย์ระดับผู้นำหลายคน

ในด้านพุทธศาสนาโดยรวม ได้หยุดชะงักเพราะขาดการอุปถัมภ์จักรพรรดิเบียดำทรงนับถือศาสนาขงจื้อตามวงศ์ตระกูล และอุปถัมภ์พุทธศาสนาในวงจำกัด ฝรั่งเศสได้มองพุทธศาสนาในฐานะเป็นศาสนาท้องถิ่นที่น่ารังเกียจ มีนโยบายสกัดการเติบโตพุทธศาสนาโดยไม่สนับสนุนให้การสร้างวัดใหม่ ไม่ให้บวชพระเพิ่ม ข้าราชการระดับสูงต้องเปลี่ยนศาสนาจึงจะได้รับแต่งตั้ง เมื่อเวียดนามได้เอกราชจึงปรากฏว่าข้าราชการชั้นผู้ใหญ่เป็นคริสเตียนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งกลายเป็นผู้ปกครองเวียดนามใต้ได้คุกคามสร้างความเสียหายให้พุทธศาสนาต่อมา

ใน พ.ศ. ๒๔๖๓ (ค.ศ. 1651) บาทหลวงอเล็กซานเดอร์ เดอโรดส์ (Alexander Derods) ได้นำเอาอักษรลาตินเข้ามาเขียนทับศัพท์ภาษาเวียดนาม เรียกว่า อักษรกวักจือ (Quoc Ngu) คำว่า กวักจือ แปลว่าอักษรแห่งชาติ อักษรนี้เริ่มใช้ในหมู่ชาวคาทอลิกก่อน เมื่อฝรั่งเศสเป็นนายพยายามใช้ในราชการด้วย จนแพร่หลายทั่วประเทศในที่สุดเข้ามาแทนที่อักษรจีนเดิมแต่ในวงการสงฆ์ยังนิยมศึกษาและใช้อักษรจีนอยู่ และพระไตรปิฎกยังจารึกด้วยอักษรจีน เพิ่งจะมีการแปลมาเป็นภาษาเวียดนามและอักษรลาตินเมื่อไม่นานมานี้เอง จากนั้นจำเป็นต้องอนุโลมตามราชอาณาจักร อักษรลาตินจึงเข้ามาแทนที่อักษรจีนที่เคยใช้ทั่วประเทศมานาน

^๒ เหงียน ควัก เหวียน, ประวัติศาสตร์เวียดนาม, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545),

มาถึงตอนนี้ ชาวพุทธเวียดนามทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์เริ่มต้นตัวถึงภัยของพุทธศาสนา โดยตระหนักว่าถ้ายังไม่มีการเร่งรีบแก้ไขแล้ว สถานการณ์อาจจะทำให้พุทธศาสนาสูญไปจากเวียดนามได้ จึงได้เริ่มก่อตั้งองค์กรทางพุทธศาสนาขึ้น พ.ศ. ๒๔๗๔ ชาวพุทธนำโดย พระจันทร์หิว ได้ก่อตั้ง ศูนย์วิจัยทางพุทธศาสนาแห่งโคชินไชน่า (Cochinchina Buddhist Research Association) ที่เมืองเว้ ตอนกลางของเวียดนาม จากนั้น พ.ศ. ๒๔๗๗ คณะสงฆ์อีกกลุ่มได้ก่อตั้งสมาคมขึ้นเรียกว่า พุทธสมาคมตังเกี๋ย (Tonkin Buddhist Association) และพุทธสมาคมแห่งอันนัม (Annam Buddhist Association) ที่เวียดนามภาคกลางเพื่อเผยแผ่พุทธศาสนา ด้านการศึกษา สังคมสงเคราะห์ ปฏิรูปพระวินัยของสงฆ์ ส่งเสริมให้พระภิกษุสงฆ์ได้ศึกษาพุทธศาสนาแบบใหม่ และแปลคัมภีร์ต่างๆ ทั้งฝ่ายมหายานและเถรวาท สมาคมจัดประชุมชาวพุทธและออกนิตยสารเผยแผ่ด้วย แต่ยังคงอยู่ในวงจำกัดเพราะอำนาจการปกครองของฝรั่งเศสขัดขวาง แต่งานฟื้นฟูพุทธศาสนาต้องมาชะงักลงเมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ขึ้น

๙.๓ สงครามเดียนเบียนฟู (Dien Bien Phu War)

พ.ศ. ๒๔๘๔ สงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้เกิดขึ้น กองทัพญี่ปุ่นได้ยึดตราทัพมายึดครองเวียดนาม ฝรั่งเศสสู้ไม่ไหวจึงยอมแพ้ ในช่วงนี้พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้ก่อตั้งกองกำลังขึ้นมาเรียกว่า กองกำลังเวียดมินห์ (Viet Minh) ที่นำโดย โฮจิมินห์ (Ho Chi Minh)^๑ และ นายพลโวเหิงยงเจียบ (Ngo Nguyễn Yiep) ขุนพลคู่ใจ เพื่อต่อต้านญี่ปุ่นและฝรั่งเศส เมื่อญี่ปุ่นยอมแพ้ อีก ๔ ปีต่อมา ฝรั่งเศสจึงกลับเข้ามาในเวียดนามอีกครั้ง เพื่อหวังเป็นเจ้าอาณานิคมต่อไป ฝ่ายเวียดมินห์มีกำลังกล้าแข็งขึ้น โดยมีการรวมกำลังที่เดียนเบียนฟู (Dien Bien Phu) สมัยพระพุทธรยอดฟ้าจุฬาโลกเรียกว่า ลิบสองจุไทย เคยขึ้นกับไทยมาแล้ว เพราะเป็นที่อาศัยของชาวไทดำ ไทแดง ไทยขาว เป็นต้น

^๑ นามเดิมว่า เหงียนไอคว็อก เกิด ๑๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๓๓ (ค.ศ. 1980) เสียชีวิต ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ (ค.ศ. 1969)

พ.ศ. ๒๔๙๗ (ค.ศ. 1954) ฝรั่งเศสระดมกำลังทหาร สองแสนนายเศษ เพื่อรบขยี้เวียดนามที่ให้แก่ลกละเอียดหวังจะเผด็จศึกจบเกมส์ แต่กลับกลายเป็นว่า ฝ่ายเวียดนามที่กลับหิยยื่นความปราชัยให้กับฝรั่งเศสอดีตเจ้านายให้อับอายขายหน้าทั่วโลก ผลของสงคราม ฝ่ายฝรั่งเศส มีกำลังทหาร ๒๗๕,๐๐๐ คน แบ่งเป็นทหารฝรั่งเศส ๕๕,๐๐๐ คน ทหารอัฟริกัน ๓๐,๐๐๐ คน ทหารเวียดนามและต่างด้าวในสังกัดฝรั่งเศสอีก ๒๐,๐๐๐ คน เมื่อสงครามสิ้นสุดฝ่ายฝรั่งเศสเสียชีวิต ๓๕,๐๐๐ คน บาดเจ็บ ๔๘,๐๐๐ คน ถูกจับเป็นเชลย ๑๑,๗๒๑ คน ผู้บังคับบัญชาฝ่ายฝรั่งเศส เช่น นายพลนาวาร์ (Navarre) นายพลคาสตรีส์ (Castries) ตกเป็นเชลยศึกด้วย ฝ่ายเวียดนามที่ (คอมมิวนิสต์เวียดนามเหนือ) มีทหารมากกว่า ๘๐๐,๐๐๐ คน ตาย ๒๓,๐๐๐ คน บาดเจ็บ ๙,๑๑๘ คน สูญหาย ๗๙๒ คน^๔

ผลจากการพ่ายแพ้ครั้งนี้ ทำให้ฝรั่งเศสยอมมอบเอกราชให้กับเวียดนามพร้อมมอบให้ ลาว และ เขมร ด้วย แต่เพราะกลัวการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ครอบคลุมเอเชีย สหรัฐอเมริกาจึงส่งกำลังเข้ามาสนับสนุนกองกำลังที่ต่อต้านคอมมิวนิสต์ในเวียดนาม องค์การสหประชาชาติจึงแบ่งเวียดนามเป็น ๒ ส่วน คือ ๑.ฝ่ายเหนือ มีฮานอยเป็นเมืองหลวง ปกครองแบบคอมมิวนิสต์ มีโฮจิมินห์เป็นประมุข ๒.ฝ่ายใต้ มีเมืองไซ่ง่อน ปกครองแบบประชาธิปไตย มีจักรพรรดิเบาท่านเป็นประมุข ต่อมาเลือกตั้งทั่วไป เบาตายสละบัลลังก์ ยอมเปิดทางให้นายโงดินห์เดียมได้รับการคัดเลือกเป็นประธานาธิบดีปกครองต่อมา

๔.๔ ศาสนากาวด่าย (Gao Dai)

ในสมัยที่ฝรั่งเศสปกครองอยู่นี้ได้มีขบวนการทางศาสนาใหม่เกิดขึ้นในเวียดนาม ศาสนานี้คือ ศาสนากวนด่าย เป็นลัทธิผสมผสานหลายศาสนาเข้าด้วยกันคือ ศาสนาพุทธ ศาสนาเต๋า ศาสนาขงจื้อ ศาสนาคริสต์ เกิดขึ้น พ.ศ.

^๔ www.wikipedia.org/wiki/dienbienphu, เข้าถึงข้อมูล (10/12/2554)

๒๕๖๙ (ค.ศ.1926) คำว่า กาวต่าย เป็นคำย่อ มาจากคำว่า ใต้ดาวตามกี โฟโด่ แปลว่า ศาสนาที่ยิ่งใหญ่แห่งยุคที่ ๓ ของแสงสว่างและความรอดพ้น

ศาสนสถานของศาสนาkawต่าย ที่จังหวัดบิन्हินห์

(The Great Religion of third period of Revelation and Salvation) โดยสอนว่าคำสอนที่พระเจ้าประทานนั้นแบ่งเป็น ๓ ยุคคือ ยุคที่ ๑ สอนโดยพระพุทธเจ้านามว่า ทีปังกร คำสอนของบัณฑิต และคำสอนของนักพรตฟูซื่อ ยุคที่ ๒ สอนโดยพระพุทธเจ้าศากยมนี เล่าจื้อ

ซงจื้อ และพระเยซู ยุคที่ ๓ พระเจ้าจะประทับที่พวงมาลัย จะไม่ได้มารูปร่างเป็นมนุษย์ เหมือนสองยุคที่ผ่านมา เขาจะมาได้ผ่านการเข้าทรงที่ศักดิ์สิทธิ์ โดยที่ฟิ่งที่ ๓ จะเป็นตัวแทนในยุคที่ ๓ คือ ๑. คำสอนของพระพุทธเจ้าผ่านมาทางกวนอิม ๒. คำสอนของบัณฑิตผ่านมาทางลิโป้ ๓. คำสอนของนักบวชผ่านมาทางกวนอิมเช่นข้อที่ ๑ ในยุคต่อมาจึงนิยมทำเป็นดวงตา ๑ ดวงไว้บูชาเพื่อเป็นตัวแทนของพระเจ้า คำสอนมีจุดเด่นตรงที่ ไม่กินเนื้อสัตว์ ไม่ดื่มสุรา ไม่ฟุ้งเฟ้อ มีชีวิตเรียบง่าย ปฏิเสธความรุนแรง

ก่อตั้งโดย โงห์ วันเทียว (Ngo Van Thieu) เขาเกิด พ.ศ. ๒๔๓๒ ที่เมืองโตนิन्ह เขามีทัศนะว่าทุกศาสนาล้วนมีข้อดีข้อเสียแตกต่างกัน ดังนั้นเขาจึงเป็นผู้ฉลาดที่คัดเลือกเอาสิ่งดี ๆ ในทุกศาสนามารวมกันเป็นศาสนาใหม่ โดยร่วมมือกับเพื่อนอีกคือ เกากวิน กู ฟามกต๊ก เกาฮวยสัง ลัทธินี้ถือเอาพระพุทธเจ้า ซงจื้อ พระเยซู และ เล่าจื้อเป็นกึ่งเทพเจ้าที่ประทานสรรพสิ่งให้มนุษย์ นอกนั้นยังรวมเอาบุคคลสำคัญ เช่น วิกเตอร์ ฮิวโก, โจนออฟอาร์ต, ดร.ซุนยัตเซน, มาร์ติน รูเธอร์ ฯลฯ เป็นนักบุญ ในศาสนาkawต่ายถือว่าศาสนา นี้ประทานมาโดยพระเจ้าสั่งสอนให้คลังชาติ กลายเป็นลัทธิชาตินิยมด้วย จากนั้นผันตัวเองเข้าหาการเมือง เริ่มทำการต่อต้านฝรั่งเศส ต่อต้านรัฐบาลโงห์

ดินเดียม และต่อต้านคอมมิวนิสต์ด้วย อุดมการณ์เรื่องปฏิเสธความรุนแรง จึงเปลี่ยนไป เมื่อคอมมิวนิสต์ยึดครองเวียดนามใต้ พ.ศ. ๒๕๑๘ รัฐบาลใหม่ จึงสั่งยุติการปฏิบัติศาสนกิจทั้งหมด และปิดตายโบสถ์ จน พ.ศ. ๒๕๔๐ (ค.ศ. 1997) สำนักงานใหญ่จึงได้รับอนุญาตให้เปิดปฏิบัติศาสนกิจได้ กล่าวกันว่า พ.ศ. ๒๕๙๗ มีสาวก ๑๕๐,๐๐๐ คน มาถึง พ.ศ. ๒๕๐๗ มีสาวก ๒ ล้านเศษ ปัจจุบันศูนย์กลางอยู่ที่จังหวัดไต๋นินห์ (Tay Ninh)

๔.๕ ศาสนาหัวเหา (Hou Hao)

ไม่เหมือนศาสนา กาวต่าย หัวเหายัง ยอมรับว่าตนเองเป็นชาวพุทธอยู่ แต่มีความเห็น ไม่ตรงกับชาวพุทธหลายเรื่องเท่านั้น ยังอิงพุทธ ศาสนามากกว่า ทั้งแนวคำสอนและการปฏิบัติ เกิด ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒ ในเวียดนามใต้ ผู้ก่อตั้งนาม ว่า **เฮียนห์ ผู้โซ** (Huynh Pho so) เป็นหนุ่ม ชีโรด มักถูกเรียกว่าเป็นหมอผี เพราะทำพิธี สะเดาะห์เคราะห์ให้ชาวบ้าน ครั้นต่อมาได้นำคำ สอนทางพุทธศาสนาไปเผยแพร่ แต่เน้นเรื่อง ปาฏิหาริย์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหมือนกบฏผีบุญใน ภาคอีสาน ศาสนานี้จึงมีบทบาทในชาวนา คนชั้น ต่ำ ครั้นต่อมาถูกดึงเข้าสู่การเมืองเริ่มต้นฝรั่งเศส และโง่ดินเดียมเหมือน พวก กาวต่าย ถูกฝรั่งเศสปราบปรามหลายครั้ง ในยุคที่ต่อต้านฝรั่งเศสได้ ประกาศว่าจะมีพระราชินีที่แท้จริงจะมานำพาชาวเวียดนามต่อสู้ขับไล่จนประสบ ผลสำเร็จ คนผู้นำคือเขานั่นเอง เขาจึงถูกปราบปรามจนต้องหลบหนีไปอยู่ญี่ปุ่น แต่ยังทำงานใต้ดินต่อไป โดยอาศัยชาวนาเป็นฐาน มารุ่งเรืองสมัยได้รับเอกราช และสมัยต่อสู้โง่ดินเดียมร่วมกับชาวพุทธ ต่อมาก่อตั้งกองทัพต่างหาก โดยการนำของ **นายพลบาดัท** (Ba Cut) ครั้นเกิดขัดแย้งกับกองทัพรัฐบาล เวียดนามใต้อย่างรุนแรง ในที่สุด **นายพลเตื่องวันมินห์** (Duang Van Minh)

เฮียนห์ผู้โซ ผู้ก่อตั้งศาสนาหัวเหา

จับนายพลบาทักไต นำไปตัดหัวประจานและปราบปรามบริวารอย่างรุนแรง กลุ่มหัวเหวจึงซบเซาลง พ.ศ. ๒๕๐๗ อ้างว่าตนเองมีสาวกราว ๒ ล้านคน แต่เมื่อเวียดนามใต้เป็นคอมมิวนิสต์แล้ว กิจกรรมของศาสนาถูกระงับหมด พ.ศ. ๒๕๕๘ (ค.ศ. 2005) มีสาวก ๒ คนของนิกายหัวเหว เผาตัวตายประท้วงเรื่องการจำกัดเสรีภาพของรัฐบาลเวียดนาม แต่รัฐบาลได้ตอบโต้ด้วยการจับกุมผู้นำ ๙ คนไปกักขัง ในปัจจุบันนิกายนี้แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มหัวรุนแรงอาศัยอยู่ในอเมริกา ส่วนพวกสายกลางยอมอยู่ภายใต้อำนาจรัฐโดยเข้าไปสังกัดในหน่วยงานกรมศาสนาของรัฐบาล

ในความเป็นจริง ทั้งสองศาสนานี้ เดิมเคยเป็นชาวพุทธมาก่อนทั้งสิ้น อาศัยที่พุทธศาสนาอยู่ในช่วงอ่อนแอ ขาดการอุปถัมภ์ไม่มีผู้นำที่เข้มแข็ง จึงลดบทบาทในชนบท เป็นเหตุให้คนเหล่านี้อาศัยพุทธศาสนาเป็นฐานก่อตั้งศาสนาใหม่ คณะสงฆ์เมื่อเห็นว่าพุทธศาสนาถ้าไม่ปรับตัวจะเอาตัวไม่รอด จะมีแต่นิกายที่อาศัยพุทธศาสนาเป็นที่หลอกชาวพุทธ อีกทั้งได้รับอิทธิพลจากพระคณาจารย์ให้สัทที่ฟื้นฟูพุทธศาสนาในจีน จึงได้แรงบันดาลใจ ได้ก่อตั้งสมาคมพุทธศาสนศึกษาแห่งโคชินจีน ขึ้นที่ไซ่ง่อน พ.ศ. ๒๔๗๔ จากนั้นขยายสาขาไปที่เมืองเว้ และปีต่อมาเปิดที่ฮานอย มีพระสงฆ์และชาวพุทธเป็นสมาชิกไม่จำกัดจำนวน เน้นการฟื้นฟู ๒ ด้าน คือการศึกษา และการสังคมสงเคราะห์

ด้านการศึกษา เน้นการปรับปรุงสภาพวัด กวดขันวินัยสงฆ์ และให้การศึกษาระดับสูงรุ่นใหม่ที่จะมีอุดมการณ์เสียสละเพื่อรักษาพุทธศาสนา จากนั้นจัดส่งพระสงฆ์รุ่นใหม่ไปเรียนที่จีน ญี่ปุ่น และไทย จัดพิมพ์วารสารเพื่อแปลพระไตรปิฎกให้ชาวพุทธได้อ่านได้โดยใช้อักษรโรมันแทนอักษรจีนเหมือนเดิม เพื่อเปิดโอกาสการศึกษาและเข้าถึงธรรมะของพุทธบริษัทให้มากขึ้น เพราะก่อนหน้านี้มีแต่นักปราชญ์เท่านั้นที่จะอ่านภาษาจีนได้

ด้านสังคมสงเคราะห์ เน้นการสร้างโรงพยาบาล สร้างสถานเลี้ยงดูเด็กเล็ก สงเคราะห์เด็กกำพร้า บางงานได้มอบให้แม่ชีและภิกษุณีได้เข้ามา มีบทบาท จากนั้นจัดตั้งองค์กรยุวพุทธในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้สร้างโรงเรียน

แผนใหม่แต่มีวิชาทางด้านพุทธศาสนาด้วย ให้นำมาโรงเรียนโพธิ์ โดยตั้งเป้าให้มีทุกจังหวัด

จากนั้น พ.ศ.๒๔๘๘ คณะสงฆ์และนักปราชญ์ชาวพุทธได้รวมตัวกัน ก่อตั้งอีกสมาคมคือ พุทธสมาคมเพื่อการปลดปล่อยชาติเวียดนาม (Vietnam National Salvation Buddhist Association) ทำหน้าที่เน้นหนักด้านชาตินิยม สังคมสงเคราะห์ เช่น บริจาคโลหิต บริจาคเสื้อผ้าอาหารให้กองทัพ และชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากสงคราม ต่อมาได้เป็นขุมกำลังต่อต้านฝรั่งเศสด้วย และต่อมาได้ขยายสาขาออกไปหลายจังหวัด สมาคมนี้ได้ถูกปราบปรามต่อมา

ในด้านศาสนบุคคล วัตรปฏิบัติของพระสงฆ์เริ่มหย่อนยาน เพราะถูกปล่อยปละละเลยเป็นเวลานาน ไม่มีการกวดขันจากองค์กรสงฆ์เอง และรัฐเอง ไม่ใส่ใจอยู่แล้ว ไม่สนใจการเผยแผ่ธรรม มีหน้าที่สวดในพิธีต่างๆ ในชุมชนเท่านั้น บทบาทในสังคมจึงลดลง การศึกษาปริยัติธรรมมีเฉพาะในเมืองใหญ่ ส่วนในชนบทยังมีน้อยและเป็นไปตามอัตภาพเท่านั้น

ในด้านศาสนวัตถุ วัดเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองเต็มตัว เพราะเป็นแหล่งชองสุมพวกกู้ชาติหรือฝรั่งเศสเรียกว่ากบฏ จึงถูกจับตามองอย่างใกล้ชิด ฝรั่งเศสได้ตอบโต้โดยลดบทบาทพุทธศาสนาลงหลายอย่างคือ ๑.ไม่สนับสนุนการสร้างวัดใหม่ ๒.จำกัดจำนวนผู้บวช ๓.จำกัดจำนวนพระสงฆ์ในแต่ละวัด ๔.ผู้จะเลื่อนตำแหน่งในรัฐบาลต้องนับถือศาสนาคริสต์เท่านั้น ๕.ชาวพุทธจ่ายภาษีแพงกว่าชาวคริสต์ จากสภาพแบบนี้ทำให้ชาวพุทธเหมือนเป็นคนชั้นสองของประเทศ

สรุป จักรพรรดิราชวงศ์เหงียน

๑. จักรพรรดิยาหลง (Gia Long)

ครองราชย์ พ.ศ. ๒๓๔๕ - ๒๓๖๒

๒. จักรพรรดิหมิ่นหม่าง (Minh Mang)

ครองราชย์ พ.ศ. ๒๓๖๓ - ๒๓๘๓ (ค.ศ.1848 - 1883)

๓. จักรพรรดิเถี่ยวตรี (Tieu Tri)

ครองราชย์ พ.ศ. ๒๓๘๔ - ๒๓๙๐

๔. จักรพรรดิตู๊ดก๊ก (Tu Duc)

ครองราชย์ พ.ศ. ๒๓๙๐ - ๒๔๒๖

๕. จักรพรรดิด๊กก๊ก (Duc Duc)

ครองราชย์ พ.ศ. ๒๔๒๖ (ครองราชย์ได้เพียง ๓ วัน)

๖. จักรพรรดิเฮียบเฮา (Hiep Hoa)

ครองราชย์ พ.ศ. ๒๔๒๖ (ครองราชย์ ๔ เดือน เสียเอกราชให้ฝรั่งเศส)

๗. จักรพรรดิเกียนฟุก (Kien Phuc)

ครองราชย์ พ.ศ. ๒๔๒๖ - ๒๔๒๗

๘. จักรพรรดิฮัมห่ง (Ham Nghi)

ครองราชย์ พ.ศ. ๒๔๒๗ - ๒๔๒๘

๙. จักรพรรดิดั่งคานห์ (Dong Khanh)

ครองราชย์ พ.ศ. ๒๔๒๘ - ๒๔๓๒

๑๐. จักรพรรดิถันห์ไท่ (Thành Thái)

ครองราชย์ พ.ศ. ๒๔๓๒ - ๒๔๕๐

๑๑. จักรพรรดิถึยเติน (Duy Tan)

ครองราชย์ พ.ศ. ๒๔๕๐ - ๒๔๕๙ (สวรรคตที่ ประเทศแอลจีเรีย)

๑๒. จักรพรรดิไคตั้งห์ (Khai Dinh)

ครองราชย์ พ.ศ. ๒๔๕๙ - ๒๔๖๘

๑๓. จักรพรรดิเบาไต๋ (Bao Dai)

ครองราชย์ พ.ศ. ๒๔๖๙ - ๒๔๘๘

(ราชวงศ์นี้มี ๑๓ องค์ ช่วง พ.ศ. ๒๓๔๕-๒๔๘๘ รวม ๑๔๓ ปี)

จักรพรรดิราชวงศ์เหงียน

จักรพรรดิตื่อตึก องค์ที่ ๔

จักรพรรดิฮัมหึ่ง องค์ที่ ๕

จักรพรรดิต่งคานห์ องค์ที่ ๙ จักรพรรดิถันห้ไท่ องค์ที่ ๑๐ จักรพรรดิตี้ยเติน องค์ที่ ๑๑

จักรพรรดิไค่ตึงห้ องค์ที่ ๑๒

จักรพรรดิเบาต่าย องค์ที่ ๑๓

บทที่ ๑๐

พุทธศาสนายุคได้รับเอกราช

(Buddhism after Independent)

ช่วงระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๗ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๘ (ค.ศ.1954 - 1975)

เวียดนามได้รับเอกราชจากฝรั่งเศส เมื่อวันที่ ๒ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๗ พร้อมกับกัมพูชา และลาว หลังได้รับเอกราช ถูกแบ่งประเทศออกเป็น ๒ ส่วน ตามอุดมการณ์ทางการเมือง ฝ่ายเวียดนามเหนือ เมืองหลวงตั้งที่ฮานอย ปกครองโดยระบอบคอมมิวนิสต์ มีโฮจิมินห์เป็นประธานาธิบดี ส่วนเวียดนามใต้ ได้รับการสนับสนุนในเบื้องต้นจากฝรั่งเศส ต่อมาแทนที่ด้วยสหรัฐอเมริกา โดยใช้เส้นขนานที่ ๑๗ เป็นพรมแดนของ ๒ ประเทศ ฝ่ายเวียดนามเหนือได้รับยุทธูปกรณ์มากมายจากสหภาพโซเวียตตามนโยบายแผ่ลัทธิคอมมิวนิสต์ครองทั้งโลก โดยมีเวียดนามเหนือเป็นตัวแทนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ฝ่ายคอมมิวนิสต์เวียดนามที่ไม่เคยยอมรับสนธิสัญญาแบ่งแยกนี้ จึงระดมพลทำสงครามทั้งในที่ลับและที่แจ้ง โดยอาศัยชาวเวียดนามใต้ที่ฝักใฝ่ในลัทธิคอมมิวนิสต์มาฝึกอาวุธ ต่อสู้รัฐบาลเวียดนามใต้ ชาวเวียดนามใต้ติดอาวุธเหล่านี้รู้จักกันดีในนาม เวียดกง (Viet Cong) หรือ VC สหรัฐเฝ้ามองดูการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ในเอเชียอย่างวิตก เพราะเชื่อในทฤษฎีโดมิโนว่า เมื่อประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นคอมมิวนิสต์ ประเทศอื่นจะพลอยล้มตามไปด้วย และเมื่อดูศักยภาพทั้งทางทหารและเศรษฐกิจแล้ว เวียดนามใต้แทบสู้ไม่ได้เลยกับเวียดนามเหนือ ที่มีกำลังทหารเข้มแข็งกว่า ทหารมีมากกว่า

ประธานาธิบดีโงดินห์เดียม

มีวินัยเข้มงวดกว่า เศรษฐกิจมั่นคงกว่า สหรัฐเห็นความอ่อนแอของกองทัพเวียดนามใต้ จึงตัดสินใจส่งกำลังทหารเข้าช่วยเหลือ เพื่อรักษาเวียดนามใต้ไม่ให้ตกเป็นคอมมิวนิสต์ จากการส่งที่ปรึกษาชาวสหรัฐไม่กี่ร้อยคน กลายมาเป็นส่งทหารเข้ามามากที่สุดในประวัติศาสตร์การทำสงครามของสหรัฐ ต่อจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ โดยมีการส่งทหารมากถึง ๕๓๖,๑๐๐ นาย^๑ (พ.ศ. ๒๕๐๗) เพื่อเป็นหลักประกันถึงความอยู่รอดของรัฐบาลเวียดนามใต้ จึงขอให้สหประชาชาติได้ส่งทหารเข้าไปช่วยเหลือรัฐบาลเวียดนามใต้ มีหลายประเทศที่ส่งทหารเข้าร่วมคือ ๑.ประเทศออสเตรเลีย ส่งไป ๗,๖๗๓ นาย ๒.ประเทศแคนาดา ๕๐๐ นาย ๓.นิวซีแลนด์ ๕๕๒ นาย ๔.เกาหลีใต้ ๕๐,๐๐๐ นาย ๕.ฟิลิปปินส์ ๕,๐๐๐ นาย ๖. ประเทศไทย ๕,๓๐๐ นาย นำโดย พ.ต. ยุทธนา แย้มพันธุ์^๒ และเวียดนามใต้เองมีกำลังทหาร ๘๕๐,๐๐๐ นาย ทหารพันธมิตรภายใต้ร่มธงของสหประชาชาติเหล่านี้ทำผลงานได้ดีสามารถสกัดการรุกของคอมมิวนิสต์ได้ชะงัด โดยเฉพาะทหารไทยสร้างผลงานได้โดดเด่นในยุทธภูมิต่างๆในเวียดนาม เช่น การรบที่ค่ายแบร์แคท ตำบลฟุกโถ ไกลไฮจิมีนห์ เป็นต้น

แต่รัฐบาลเวียดนามใต้มีปัญหาภายในหลายอย่างจึงทำให้อ่อนแอคือ ความไม่เป็นเอกภาพ การประท้วง การต่อต้านสงคราม การฉ้อราษฎร์บังหลวง และที่สำคัญคือรัฐบาลเวียดนามใต้ภายใต้การนำของโงดิ่นห์ เตียมประกาศตัวเป็นศัตรูกับชาวพุทธ ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ จนเป็นเหตุให้รัฐบาลล้มคว่ำในภายหลัง ความอ่อนแอนี้แม้สหรัฐจะโอบอุ้มมากมายขนาดไหนก็ไม่เป็นผล

บุคคลสำคัญในสงครามเวียดนาม (จากซ้ายไปขวา)

- ๑.ประธานาธิบดีจอห์นสัน
- ๒.นายพลวิลเลียม เวสมอแลนด์
- ๓.ประธานาธิบดีเหงียน วันเทีย
- ๔.รองประธานาธิบดีเหงียน เกาเกี

^๑ http://en.wikipedia.org/wiki/Vietnam_War เข้าถึงข้อมูล (12/10/2012)

^๒ เป็นยศของท่านในสมัยนั้น ปัจจุบันท่านเป็นพลเอก

ในสุดท้ายสหรัฐเริ่มเบียดเบียนสงครามที่ไม่มีวันจบสิ้น การต่อต้านสงครามในสหรัฐได้ขยายตัวจากทหารผ่านศึกออกมาชุมนุมตามท้องถนนจำนวนมาก ในที่สุดสหรัฐจึงเริ่มถอนทหารออกตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๕ จน พ.ศ. ๒๕๑๗ ฝ่ายเวียดมินห์จึงรุกหนัก จนในที่สุดยึดเวียดนามใต้ได้เด็ดขาดในวันที่ ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๘ ระบอบประชาธิปไตยที่สหรัฐพยายามปกป้องสุดความสามารถใช้งบประมาณมหาศาล และชีวิตทหารอเมริกันหลายหมื่นนายเป็นอันสิ้นสุดลงอย่างน่าเศร้า

ในด้านพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๔๙๔ ได้มีการประชุมชาวพุทธระดับผู้นำ ๕๐ คน ที่เมืองเว้ มีมติให้ยุบเลิกองค์กรชาวพุทธต่างๆ ให้เป็นองค์กรเดียวเพื่อความสามัคคีของชาวพุทธ โดยได้รวมชาวพุทธฝ่ายเถรวาทด้วย เรียกว่าพุทธสมาคมสากลเวียดนาม มีการจัดระเบียบคณะสงฆ์ใหม่ วางระเบียบการสอนศาสนา ตั้งขบวนการชาวพุทธเยาวชนใหม่ และสมัครเข้าเป็นภาคีสมาชิกองค์กรพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกหรือ พสล. ตั้งขึ้นที่ศรีลังกา ปีต่อมามีการอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุจากศรีลังกาไปญี่ปุ่นและแะพักที่เวียดนาม มีชาวพุทธตื่นตัวมากทราบสักการะมากกว่า ๕๐,๐๐๐ คน นับว่าสร้างความตื่นตัวให้กับชาวพุทธได้โดยมาก สมาคมได้ออกวารสาร พุทธศาสนาเวียดนาม พิมพ์เผยแพร่ทั้งภาษาเวียดนามและอังกฤษเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง

๑๐.๑ พลีชีพปกป้องพุทธศาสนา (Sacrifice life for Buddhism)

หลังได้รับเอกราช ชาวพุทธหวังว่าสันติภาพจะกลับคืนมาสู่ประเทศเสียที แต่หาเป็นเช่นนั้นไม่ เพราะเงาแห่งความยุ่งยากกำลังแผ่ปกคลุม แม้ทั้งประเทศจะมีชาวพุทธมากถึงร้อยละ ๘๕ แต่ไม่ได้รับความเสมอภาคจากรัฐบาล ตั้งอยู่ในสภาพที่ถูกบีบคั้นจากนักการเมือง เพราะประธานาธิบดีโงดินห์เดียม (Ngô Đình Diệm) ใช้นโยบายคลั่งศาสนาคริสต์เข้าเบียดเบียนพุทธศาสนา

ประธานาธิบดีผู้นี้เกิดวันที่ ๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๔ (ค.ศ. 1901) ที่เมืองเว้ ตระกูลโง เคยนับถือศาสนาขงจื้อมาก่อน แต่ในรุ่นพ่อได้หันไปนับถือศาสนาคริสต์ บิดานามว่า โงดินห์ซ๋า (Ngô Đình Khá) มีพี่น้อง ๖ คน

คือ ๑.โง่ ดินห์ ถึก (Ngô Đình Trục) ต่อมาเป็นบาทหลวงของคริสต์ที่มีบทบาทสำคัญในการต่อต้านพุทธศาสนา ๒.โง่ ดินห์ เตียม (Ngô Đình Diệm) ครองตัวโสด เป็นประธานาธิบดีเวียดนามใต้ ตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๙๘ ถึง พ.ศ.๒๕๐๖ ๓.โง่ ดินห์ ข้อย (Ngô Đình Khôi) ถูกทหารเวียดนามที่สังหารในปี พ.ศ.๒๔๘๘ ๔.โง่ ดินห์ คานห์ (Ngô Đình Cẩn) เป็นผู้ว่าราชการการเมืองเว้ ๕.โง่ ดินห์ นู (Ngô Đình Nhu) แต่งงานกับ เทรินเลอซวน (Tran Le Xuan) หรือชาวฝรั่งเศสในนาม มาตามโง่ดินห์นู และกลายเป็นผู้มีบทบาทในรัฐบาลเตียมและเป็นผู้กระตุ้นให้เตียมกวาดล้างชาวพุทธ ๖.โง่ ดินห์ เหลียน (Ngô Đình Luyện) ต่อมาเป็นอัครราชทูตเวียดนามประจำอังกฤษ

รัฐบาลเตียมใช้นโยบายต่อต้านพุทธศาสนาหลายอย่าง โดยเริ่มเบียดเบียนพุทธศาสนาด้วยกลอุบายต่างๆ เช่น ในทางทหาร ผู้ปรารถนาจะได้ตำแหน่งสูงในกองทัพจะต้องเปลี่ยนศาสนา ข้าราชการทุกหน่วยงานก็เช่นกัน จากนั้นมีคำสั่งห้ามซิกงศาสนาในวันสำคัญ ห้ามเผยแพร่พุทธศาสนาในที่สาธารณะ ห้ามเฉลิมฉลองวันสำคัญทางศาสนา มีชาวพุทธประท้วงมากมาย แต่เขาก็ไม่สนใจ มาตามนู น้องสะใภ้ประธานาธิบดีกล่าวกับผู้สื่อข่าวว่า “พุทธศาสนาในเวียดนามนั้นอ่อนแอ สามารถเปลี่ยนมาเป็นคาทอลิกได้เป็นอย่างดี” คำพูดนี้สร้างแรงกระตุ้นให้คณะสงฆ์และชาวพุทธต้องตื่นตัวและลุกขึ้นมาต่อสู้ความจริงนางเกิดในตระกูลชาวพุทธ ครั้นมาแต่งงานกับโง่ดินห์นูจึงหันไปนับถือคริสต์ด้วย

วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๐๖ โง่ดินห์ถึก น้องชายประธานาธิบดี และบาทหลวงประจำเวียดนามเดินทางไปกรุงวาติกัน ประเทศอิตาลี เพื่อเสนอให้พระสันตปาปาได้ทราบว่ “ประชาชนเวียดนามเป็นประชากรของพระเจ้า ส่วนเคารพในพระเจ้าและจะซื่อสัตย์ต่อพระสันตปาปา” จากนั้นสั่งให้บริวารระดับธงศาสนา และติดไม้กวางเขนทั่วประเทศ เพื่อเอาใจพระสันตปาปาจะได้ประธานยศคาร์ดินัลที่สูงขึ้นให้ตนเอง โง่ดินห์ถึก ประจำอยู่ที่เมืองเว้ ซึ่งเป็น

๓ อติคร อีสี่, อนันตริยกรรมในเวียดนามใต้, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมสาร, 2507), 34.

ศูนย์กลางพุทธศาสนาในเวียดนาม

ครั้นถึงวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๐๖ เป็นวันวิสาขบูชาทางพุทธศาสนา คณะสงฆ์ในเมืองโฮจิมินห์และทั่วประเทศได้จัดงานเฉลิมฉลองวันประสูติของพระพุทธเจ้า แต่รัฐบาลสั่งห้ามจัดงานเด็ดขาดและห้ามประดับธงพุทธศาสนา ที่ประดับอยู่แล้วให้เผาทิ้ง พร้อมส่งทหารมาควบคุม พระสงฆ์และชาวพุทธไม่พอใจจึงชุมนุมประท้วง ทหารจึงเปิดฉากยิง ทำให้มีคนตาย ๙ คน พุทธศาสนิกชนที่ได้เดินทาง เพื่อจะมาร่วมศาสนพิธีวันวิสาขบูชา ในเมืองเว้ ประมาณ ๑๐,๐๐๐ คน แทนที่จะได้ปฏิบัติกุศลกิจ กลับถูกห้ามปรามเช่นนั้น จึงได้เดินขบวน ประท้วงรัฐบาล ในจำนวนนั้นมีพระสงฆ์ สามเณร และแม่ชี ๒,๐๐๐ รูป เดินเป็นแถวหน้า เมื่อบาทหลวงโรมันคาทอลิกรู้เรื่อง จึงโทรเลขด่วนไปยัง โง ดินห์ ถึก ที่สำนักวาติกัน กรุงโรม ว่าควรดำเนินการอย่างไรต่อไป โง ดินห์ ถึก จึงโทรเลขสั่งให้ปราบปรามชาวพุทธในฐานะศัตรูพระเจ้า โดยปฏิบัติตามวาติกันอย่างเคร่งครัด นั้นหมายถึงให้ปราบปรามอย่างรุนแรงเด็ดขาด ไม่ต้องคำนึงถึงรูปแบบและวิธีการในยุคนั้น บาทหลวงคริสเตียนเวียดนามอาศัยอิทธิพลของ โง ดินห์ เดียม ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าตำรวจลับในท้องถิ่น และมีอำนาจสั่งการเจ้าหน้าที่ของรัฐได้อีกด้วย ตำรวจคริสเตียนได้ขับรถบรรทุกชนฝ่าเข้าไปกลางขบวน อันมีพระภิกษุสงฆ์และชาวพุทธ ซึ่งเดินเป็นแถวหน้าถูกรถทับตายในทันที ๗๐ รูป พุทธศาสนิกชนตาย ๓๐ คน และบาดเจ็บจำนวนพันกว่าคน จากการถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจตีด้วยกระบอง เพื่อสลายการเดินขบวน ที่เหลือถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุม คும்ขังทั้งหมด บาทหลวงคริสเตียนผู้ทำหน้าที่สั่งการตำรวจนั้น ได้แถลงแทนรัฐบาลว่า “ผู้เดินขบวนเป็นคอมมิวนิสต์ พระสงฆ์ และแม่ชีเป็นแนวร่วมคอมมิวนิสต์ที่ต้องการทำลายศาสนา และเป็นผู้ขวางระเบิดทำลายโบสถ์คริสต์”

จากนั้นได้มีการจับกุมพุทธศาสนิกชนผู้เกี่ยวข้องในการเดินขบวนนี้ ซึ่งมีทั้งพระภิกษุ สามเณร แม่ชี และพุทธศาสนิกชนอีกหลายพันคน ได้ยื่นข้อเรียกร้อง ๕ อย่าง คือ ๑.ให้ยกเลิกคำสั่งประธานาธิบดีที่ห้ามประดับธงพุทธ

ศาสนา ๒.ขอให้ชาวพุทธและคาทอลิกมีความเสมอภาคด้านเสรีภาพ ๓.ขอให้รัฐบาลเลิกแก้ม้งจับชาวพุทธ ๔.ขอเสรีภาพในการปฏิบัติกิจทางพุทธศาสนา ๕.ขอให้ชดเชยแก่ชาวพุทธที่ถูกสังหารไปก่อนหน้าปรากฏว่าประธานาธิบดียอมรับแค่ ๒ ข้อแรกเท่านั้น ข่าวการปราบปรามชาวพุทธนี้ ได้ถูกสั่งห้ามมิให้เสนอข่าวต่อสื่อมวลชน และซีไอเอ (CIA) ได้สั่งให้เจ้าหน้าที่หน่วยรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ ตรวจสอบข่าวสารทางการทูตที่จะส่งออกไปนอกประเทศเวียดนามโดยเข้มงวด เพราะไม่ต้องการให้กระเทือนสถานภาพของรัฐบาล โง่ ดินห์ เดียม ซึ่งสหรัฐอเมริกามีผลประโยชน์ร่วมอยู่ด้วย

ต่อมา วันที่ ๑๑ มิถุนายนปีเดียวกัน พระมหาเถระนามว่า พระตีชกวางดึก (Thích Quảng Đức) จากวัดเทียนหมู่ เมืองเว้ ทนเห็นความโหดร้ายทารุณที่รัฐบาลปราบปรามชาวพุทธไม่ไหว ได้ทำพิธีจุดไฟเผาตัวตายที่หน้าสถานทูตกัมพูชาต่อหน้าผู้สื่อข่าวต่างประเทศ เป็นการประกาศให้โลกรู้เพื่อปกป้องพุทธศาสนาที่ถูกเบียดเบียนอย่างหนัก ท่านอยู่ในท่าขัดสมาธิ นั่งตัวตรงอย่างสงบ ไม่มีกิริยาดิ้นรนใด ๆ ทั้งสิ้น ขณะไฟลุกไหม้ซึ่งปลุ่ชุนทั่วไปไม่อาจจะทำได้ เพราะความเจ็บปวด จากนั้นสับนาที่ผ่านไป ร่างของท่านดำเป็นตอตะโก ลูกศิษย์ของท่านนำธงธรรมจักรทางศาสนามาห่อสรีระที่เหลือไปวัดชาลอย เมืองโฮจิมินห์ นับเป็นพระสงฆ์รูปแรกที่อุทิศชีวิตเพื่อปกป้องพุทธศาสนา ได้ห่มคลุมด้วยธงธรรมจักรเหมือนทหารที่เสียชีวิตในสงครามที่คลุมด้วยด้วยธงชาติ

ภาพประวัติศาสตร์ พระอาจารย์ตีชกวางดึก เผาตัวตาย
ที่หน้าสถานทูตกัมพูชาในกรุงไซ่งอน (ปัจจุบัน คือ เมืองโฮจิมินห์)

ประวัติพระติชกวางดึก

พระเถระผู้ยอมพลีชีพเพื่อพุทธศาสนาให้คงอยู่ท่านนี้นามเดิมว่า ลามวันตึก (Lam Van Tuc) เกิด พ.ศ. ๒๔๔๐ (ค.ศ. 1897) ที่หมู่บ้าน ฮอยคานห์ (Hoi Kanh) อำเภอวันนินห์ (Van Ninh) จังหวัดคานห์เฮา (Khanh Hoa) บิดาชื่อ ลามหัวเอ็ง (Lam Huu Ung) มารดาชื่อ เหยียนถึเนื่อง (Nguyễn Thi Nuong) มีพี่น้อง ๗ คน อายุ ๗ ปีได้บรรพชาเป็นสามเณร โดยมี พระติชเฮืองถัม (Thích Hoang Tham) เป็น อุปัชฌาย์และดูแลอย่างดีเหมือนเป็นบุตร อายุ ๑๕ ปีได้เปลี่ยนนามเป็นสามเณรเหยียนวันเกียด (Nguyễn Van Kiet) อายุ ๒๐ ปีได้รับการ อุปสมบท พ.ศ. ๒๔๖๐ (ค.ศ. 1917) ได้สมณฉายาว่า ติชกวางดึก จากนั้นขึ้นภูเขาศึกษาปฏิบัติอย่าง อุกกฤต เป็นเวลา ๓ ปี บนภูเขาใกล้เมืองนินห์หัว จากนั้นได้สร้าง วัดเทียนลก (Thien Loc) บน ภูเขา พ.ศ. ๒๔๗๕ (ค.ศ. 1932) ได้รับแต่งตั้ง ให้เป็นผู้ตรวจการและประธานพุทธสมาคมที่นาตรัง ในระหว่างที่อยู่ใน ตำแหน่งนี้ ท่านได้สร้างวัด ๑๔ แห่งในเขตปกครอง ต่อมาเดินทางมาศึกษา พุทธศาสนาแบบเถรวาทที่กัมพูชา กลับจากกัมพูชาแล้วได้สร้างวัด ๑๗ แห่งในเวียดนามใต้ต่อมาเป็นเจ้าของาวาสวัดเผือกเทา (Phuoc Hoa) จากนั้น ท่านไปจำพรรษาที่วัดเทียนหมู่ เมืองเว้

พระติชกวางดึก เจ้าอาวาสวัดเทียนหมู่

ท่านเห็นสถานการณ์ที่พุทธศาสนาถูกเบียดเบียนสุดจะแก้ไข ไม่มี ทางออกอย่างหนึ่ง เพื่อให้ชาวพุทธตื่นตัว เพื่อให้ทั่วโลกสนใจสถานการณ์ พุทธศาสนาในเวียดนาม เพื่อให้รัฐบาลอเมริกันประณามและขีดขวางการ กระทำนี้เสีย ท่านจึงตัดสินใจเสียสละชีวิตตัวเองเพื่อความคงอยู่ของพุทธศาสนา

วันที่ ๙ มิถุนายนท่านเดินทางมาโดยมีรถออสตินมีศิษย์คนหนึ่งเป็นคนขับ จากนั้นมาพักที่วัดชาลอย กรุงไซ่ง่อน จากนั้นท่านนั่งรถมาที่หน้าสถานทูตกัมพูชา กรุงไซ่ง่อน (โฮจิมินห์) พร้อมด้วยพระสงฆ์และชาวพุทธ ๓๕๐ คน ท่านนั่งขัดสมาธิอยู่พอสมควรแล้วกล่าวเป็นคำสั่งเสียสุดท้ายว่า “ก่อนที่ฉันจะปิดตาและมุ่งไปยังวิสัยของพระพุทธองค์ ฉันขอร้องอย่างเคารพไปยังประธานาธิบดีเดียม ให้มีใจเมตตาต่อประชาชนของชาติ ส่งเสริมความเท่าเทียมทางศาสนาเพื่อรักษาความแข็งแกร่งภายในมาตุภูมิ ฉันขอเรียกร้องไปยังพระเถระ ท่านผู้เคารพ และสมาชิกหมู่สงฆ์ พร้อมทั้งพุทธบริษัทที่จะรวบรวมความสามัคคีเพื่อปกป้องพุทธศาสนา” พูดจบท่านสวดบท นโมอมิตตาพิต (ขออนบ้น้อมต่อพระอมิตตาภพุทธเจ้า) จากนั้นสั่งให้เท้ามั่นรดตัวเองพร้อมเผาตัวตาย เมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๐๖ ชาวพุทธเวียดนามให้นามท่านว่า โบทซ์ตีชกวางตี้ก (พระโพธิสัตว์ตี้ชกวางตี้ก) เมื่อท่านเสียชีวิตแล้วมีการจัดงานศพของท่านที่วัดชาลอยโดยมีชาวพุทธ ๔,๐๐๐ คนเข้าร่วม

ภาพที่ท่านเผาตัวตายปรากฏไปทั่วโลก สร้างความตื่นตะลึงและโกรธแค้นให้ชาวพุทธทั้งในและต่างประเทศ ก่อนจะเผาตัวตายท่านอธิษฐานว่าถ้าพุทธศาสนาจะยังคงอยู่คู่เวียดนามขอให้หัวใจของท่านอย่าได้ไหม้ เมื่อเผาจริงปรากฏว่า หัวใจท่านไม่ไหม้จริงๆ ส่วนอื่นๆ เหลือแต่กระดูกไหม้เหมือนตอตะโก แต่นางโง่ดินหนูได้พูดถากถางว่า “ถ้าชาวพุทธจะอย่างตัวเองอีก เราจะสนับสนุน” สร้างความโกรธแค้นให้ชาวพุทธไปทั่ว จากนั้นยังมีพระสงฆ์ สามเณร และภิกษุได้เผาตัวตายพลีชีพอีกหลายรูป คือ

ที่	ชื่อ	อายุ	วันที่เกิดเหตุ	สถานที่
๑	พระตี้ช ดักฟง	๒๔	๔ ส.ค. ๒๕๐๖	จัตุรัสอนุสาวรีย์ทหารนิรนาม เมืองฟานเทียด
๒	สามเณรตี้ช ชันตู	๑๙	๑๒ ส.ค. ๒๕๐๖	เมืองเว้ ตอนกลางของประเทศ
๓	แม่ชีค็อกวาง (เหยียงเหยียน)	๒๐	๑๕ ส.ค. ๒๕๐๖	เมืองคานหวั ห่างจากไซ่ง่อน ๓๒ กม.

๔	พระติช เตียวเฮียว	๗๐	๑๖ ส.ค. ๒๕๐๖	เจดีย์หูดาม (ตุตตาม) เมืองเว้
๕	พระติช กวางเฮือง	๒๐	๕ ต.ค. ๒๕๐๖	กลางเมืองไซ่ง่อน
๖	พระติช เทียนมี (ฮวางเมียว)	๔๒	๒๗ ต.ค. ๒๕๐๖	หน้าโบสถ์คาทอลิก เมืองไซ่ง่อน

ร่วมกับพระติชกวางตึก เป็น ๗ รูป นอกจากนั้นยังมี นางสาวโมทอด นิสิตสาววัย ๑๘ ปีของมหาวิทยาลัยเว้ ได้ใช้ขวานสับมือซ้ายเพื่อเป็นการประท้วง ต่อมาไม่นาน นางได้เสียชีวิตด้วยเพราะทนพิษบาดแผลไม่ไหว

วันที่ ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๐๖ ที่วัดใหญ่เมืองเว้ มีชาวพุทธไปปฏิบัติธรรมราว ๑,๐๐๐ คน ต่อมาถูกตำรวจปิดล้อมตลอดวัน เว้นแต่ในตอนเช้าจะเปิดให้เพียงครึ่งชั่วโมงเท่านั้น แต่ก็ไม่มีพุทธบริษัทคนใดออกจากวัดทั้ง ๓ แห่ง อาหารที่พระภิกษุได้บิณฑบาตไว้ ได้ถูกนำออกมาเลี้ยงพุทธศาสนิกชน และขณะนี้อาหารได้ร่อยหรอลงไปทุกทีแล้ว และบางวัดพระภิกษุและแม่ชี พุทธศาสนิกชนต้องกินข้าวกับเกลือ แต่ก็ยังต่อสู้อยู่ต่อไป ขณะที่เมืองเว้ วันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๐๖ ตำรวจคริสเตียนของโจ ดินห์ ถึก บาทหลวงโรมันคาทอลิก ได้นำกำลังบุกตะลุยเข้าสู่เจดีย์ ขณะที่มีการสวดมนต์ของพระและพุทธศาสนิกชน ยังผลให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บ ๒๐ รูป และอาการปางตาย ๕ รูปพระภิกษุสงฆ์บางรูปถูกตีซ้ำแล้วซ้ำอีกจนสลบคาที่

ที่เมืองเว้ ๑๗ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๐๖ ภายใต้กฎอัยการศึก ตำรวจจำนวน ๑๒,๐๐๐ คน กระจายกำลังเตรียมพร้อมเพื่อทำการกวาดล้าง สังหารชาวพุทธ ได้เต็มที่หลังจากที่มีการเผาตัวตายของพระภิกษุติช เตียว เฮียว ในวัดตุตตาม ขณะนี้รอบวัดตุตตามอันเป็นวัดสำคัญของเมืองเว้ มีตำรวจล้อมรอบ และมีลวดหนามล้อมไว้กันคนภายในหนีออกมา และตำรวจได้ตั้งด่านตรวจผู้คนอย่างเข้มงวดที่สุด ภายในวัดมีพระภิกษุและแม่ชีสวดมนต์ผ่านเครื่องขยายเสียงได้ยินถึงภายนอก ซึ่งมีพุทธศาสนิกชน ที่นั่งอยู่ตามข้างถนนนอกลวดหนามที่ปิดกั้นพนมมือและสวดมนต์ตามไปด้วย สถานการณ์ตึงเครียดพร้อมระเบิดทุกเมื่อ

ผู้สื่อข่าวชาวอเมริกันกล่าวว่า นี่เป็นส่วนหนึ่งในการเข่นฆ่าพุทธศาสนิกชนที่กระทำโดยรัฐบาลที่นับถือศาสนาคริสต์โรมันคาทอลิก พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ของรัฐ เหตุการณ์อันสุดทมิโทดในประวัติศาสตร์มนุษยชาติ ของการเข่นฆ่าพระภิกษุในพุทธศาสนา และพุทธศาสนิกชนซึ่งมีแต่เสียงสวดมนต์และปราศจากอาวุธนั้น ไม่มีครั้งใดจะยิ่งใหญ่อำมหิตยิ่งกว่าเหตุการณ์ในวัดชาลอยกลางกรุงไซ่ง่อนอีกแล้ว

ต่อมามีเสียงระเบิดและเสียงปืนดังก้อง ระคนไปด้วยเสียงระฆัง กลองเสียงตะโกนให้ช่วย และเสียงพระสวดมนต์พระปริต ดังออกมาจากข้างในวัด เมื่อตำรวจวิ่งขึ้นไปยังชั้นต่าง ๆ ถึงตัวก็ตีด้วยพานท้ายปืนลั่นลง บางองค์ถูกยิงหลายคนถูกระเบิดแก๊สน้ำตาพระบางรูปหาทางไปไม่ได้แล้วโดนยิงด้วยปืนเข้าที่กลางหลัง พระบางรูปวิ่งขึ้นไปบนยอดเจดีย์ตีกลองและระฆัง เพราะไม่สามารถจะทำอะไรได้ดีกว่านั้น เพราะไม่มีอาวุธนอกจากไม้สำหรับเคาะบั๊กฮือ (เครื่องเคาะเวลาสวดมนต์) ซึ่งใหญ่กว่ากำธูปไม่มาก ตำรวจคนหนึ่งวิ่งตามขึ้นไปทัน และจับตัวโยนลงมาจากชั้น ๔ ศีรษะกระทบพื้นหินข้างล่างดังสนั่น เลือดกระจายพื้น พระเณรที่เหลืออยู่ในชั้นสูงขึ้นไป เอาเครื่องกีดขวางประตูและปิดหน้าต่างด้วยลูกกรงเหล็ก รถบรรทุกตำรวจหลายสิบล้อคันที่จอดอยู่ในบริเวณวัด ล้วนถูกอัดแน่นไปด้วย พระภิกษุราว ๗๐๐ รูป ภิกษุณี แม่ชี และพุทธบริษัทอีกหลายร้อยคน ที่ถูกกวาดต้อนมาเหมือนสัตว์ภายในวัดยังคงมีเสียงปืน และเสียงระเบิดดังออกมาไม่ขาดระยะ และหน้าต่างด้านวิหารได้ค่อย ๆ เปิดออก พระภิกษุ ๒ รูปได้ปีนหน้าต่างกระโดดออกมา แล้วปืนข้ามเข้าไปในที่จอดรถ เขตบ้านชาวอเมริกันซึ่งรั้วติดกับวัด ตำรวจใช้ปืนกลยิงกระหน่ำ พระรูปหนึ่งร่วงตกลงมากองกับพื้น อีกองค์หนึ่งสามารถหลบรอดไปได้ เข้าตรูวันรุ่งขึ้น ประชาชนในไซ่ง่อนได้เห็นตำรวจเต็มท้องถนน และตามสี่แยกต่าง ๆ รอบ ๆ วัดชาลอยและวัดพุทธศาสนาอื่น ๆ ในไซ่ง่อน ซึ่งถูกทหารเข้ายึดในคืนเดียวกันกับที่วัดชาลอย ชาวได้รับทราบทั่วไปว่า พระภิกษุสามเณร และแม่ชีที่ถูกจับจากวัดต่าง ๆ ในคืนนั้นมีจำนวนกว่า ๑๐,๐๐๐ คน และ

บาทหลวงโจ ดินท์ ถิก ได้ประกาศกฎอัยการศึกในไซ่ง่อน โดยห้ามประชาชนที่เป็นพุทธศาสนิกชน ออกจากบ้านเวลา ๒๑.๐๐ น. ถึง ๐๕.๐๐ น. ยกเว้นผู้ที่เป็นชาวคริสต์เท่านั้น ซึ่งได้รับอนุญาตพิเศษ ตำรวจได้รับคำสั่งให้ยิงทุกคนได้โดยเสรี รวมทั้งเครื่องบินก็ห้ามขึ้นลงในท่าอากาศยานด้วย

ในขณะเดียวกันที่เมืองเว้ อันเป็นที่ประทับของสมเด็จพระสังฆราชตีชทินเกียต (Thích Tin Kiet) ประมุขสงฆ์แห่งพระพุทธศาสนา ได้ถูกจับไปขัง ถูกซ้อม และบังคับให้ออกแถลงการณ์มอบอำนาจการบริหารคณะสงฆ์ให้กับพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งสงสัยว่าเป็นชาวคริสต์เข้าไปบวชเป็นพระสงฆ์คือชื่อตีช เทียน หัว (Thích Tien Hoa) ซึ่ง โจ ดินท์ ถิก ได้แต่งตั้งให้เป็นประธานกรรมการ “คณะกรรมการป้องกันพระพุทธศาสนาแห่งชาติ” ดูแลกิจกรรมและศาสนพิธีของชาวพุทธในประเทศเวียดนาม ทหารเวียดนามเดินขบวนร่วมกับพุทธศาสนิกชน ทหารเวียดนามส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชน การกระทำของโจ ดินท์ เตียม กระหอบต่อจิตใจของพวกเขาอย่างร้ายแรง นับตั้งแต่นายทหารชั้นผู้ใหญ่ ชั้นกลาง และชั้นผู้น้อย ต่างตกอยู่ในฐานะที่ไม่สะดวกใจในการรับคำสั่งจากประธานาธิบดี ถึงขนาดผู้บัญชาการทหารบางเหล่า ปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามใด ๆ ที่จะทำร้ายชาวพุทธทหารชาวพุทธไปวัดไม่ค่อยได้ นายทหารเวียดนามที่นับถือพระพุทธศาสนากับนายทหารที่นับถือคริสต์ศาสนาต่างอยู่ในภาวะที่ไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน

๑๐.๒ ปฏิวัติโค่นล้มรัฐบาลเดียม (Fall of Diem's Regime)

หลังจากที่เกิดเหตุการณ์อุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา พระภิกษุและพุทธศาสนิกชนเผาร่างตนเองนั้น ทำให้นายทหารที่เป็นพุทธศาสนิกชน ซึ่งเป็นนายทหารส่วนใหญ่ของกองทัพ ไม่พอใจและเสียใจต่อการกระทำของรัฐบาลเป็นอย่างยิ่ง ทหารเวียดนามทั้งกรมรบพิเศษ ผูกผ้าสีเหลืองที่คอเพื่อเป็นสัญลักษณ์แห่งการสนับสนุนพระพุทธศาสนา โดยแถลงว่า “พวกเขาไว้ทุกข์ให้พระภิกษุที่เผาตนเองเมื่อเดือนมิถุนายนที่ผ่านมา อันเป็นอุดมการณ์ของพุทธศาสนิกชน แต่งเครื่องแบบออกมาเดินขบวนร่วมกับพุทธศาสนิกชน”

และประกาศว่า พวกเขาพร้อมที่จะรบ และพร้อมที่จะตาย เพื่อปกป้องพระพุทธศาสนา และแจกจ่ายแกลงการณ์ ข้าราชการอุทิศชีวิตของพระตี้ กวาง ด๊ก ไปยังสาธารณชน พร้อมเปิดเผยการกระทำอันไม่ถูกต้องของรัฐบาล แต่ถูกตำรวจลับของ โง่ ดินห์ ถึก สั่งเก็บเอกสารทั้งหมด ที่เมืองมีโฮ ซึ่งอยู่ทางเหนือไซ่ง่อน ๘๐ กม. ทหารที่นับถือพุทธศาสนาได้ปะทะกับทหารซึ่งเป็นคริสเตียนของ โง่ ดินห์ เตียม มีทหารเสียชีวิต ๖๐๐ นาย บาดเจ็บ ๑,๒๐๐ นาย เป็นนายทหารสัญญาบัตร ๗๐ นาย

ในวันที่ ๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๖ ประธานาธิบดี จอห์น เอฟ. เคนเนดี (John F. Kennedy) ของสหรัฐอเมริกาออกปราศรัยทางโทรทัศน์ ประณามการกระทำของรัฐบาลโง่ดินห์เตียม และกล่าวว่า “รัฐบาลสหรัฐจะไม่อดทนต่อการกระทำอันป่าเถื่อนนี้” แต่ดูเหมือนว่าโง่ดินห์เตียมจะไม่แยแสต่อคำเตือนของรัฐบาลสหรัฐ ในที่สุดสหรัฐให้หน่วยงานซีไอเอ ในเวียดนามสนับสนุนกองทัพเวียดนามทำการโค่นล้มรัฐบาลเตียม โดยการนำของนายพลเหงียนคานห์ ฝ่ายประธานาธิบดีได้อาศัยช่องลับใต้ทำเนียบเดินทางไปทะเลร้านตัดผมซึ่งเป็นญาติใกล้ชิดนามบินตันซอนนุด ของกรุงไซ่ง่อน แต่สุดท้ายจมนมูกจับ ฝ่ายทหารปฏิวัติได้ยิงทิ้งทั้งผู้อารักขา จึงเป็นสิ้นสุดการเช่นฆ่าชาวพุทธ จากนั้นรัฐบาลได้ก่อตั้งขึ้น สถานการณ์โดยรวมนับว่าดีขึ้นมาก เพราะนายพลเหงียนคานห์เป็นชาวพุทธ แม้จะเปลี่ยนผู้นำและรัฐบาลแล้วแต่ผู้นำเวียดนามหลายคนยังนับถือศาสนาคริสต์ เช่น นายพลเหงียน วันเทียว นายพลเหงียนเกากี้ เป็นต้น

พ.ศ.๒๕๐๙ พระสงฆ์และชาวพุทธนำโดยพระตี้ชตริกวาง (Thích Tri Quang) และพระตี้ชตัมเซา (Thích Tam Chao) จึงมีออกมาแสดงพลังในท้องถนนอีกเพราะไม่พอใจรัฐบาลเหงียนคานห์ที่ทำงานไม่เป็น อีกทั้งต้องการให้รัฐสนับสนุนพุทธศาสนามากขึ้น เรียกร้องสิทธิ์ให้ชาวพุทธมีสิทธิ์เข้าทำงานในรัฐบาลมากขึ้น รวมทั้งต้องการขับไล่พวกคานเหลา (ตำรวจลับของโง่ดินห์เตียมที่ปราบชาวพุทธ) ออกไปให้หมด จึงได้จัดตั้งกองกำลังนักศึกษาขึ้น

จากนั้นเข้ายึดสถานีวิทยุเว้ เจริญต่อรองอยู่ยาวนาน เมื่อตกลงกันไม่ได้ รัฐบาลจึงส่งทหารเข้าปราบปรามจนราบคาบ คณะชาวพุทธจึงหันมาต่อสู้แบบเดิม โดยการเผาตัวตายไป ๗ รูป แต่พลังในการต่อต้านไม่มีเหมือนเดิม เพราะคนส่วนใหญ่มองว่าไม่สมเหตุสมผล ความเห็นใจจึงไม่ได้รับจากประชาชน แต่แม้จะไม่สำเร็จมากนัก แต่ก็ถือว่าทำให้ชาวโลกได้รับทราบชะตากรรมชาวพุทธที่หวงแหนพุทธศาสนาอย่างยิ่ง

๑๐.๓ ก่อตั้งสหพุทธจักรเวียดนาม

หลังการโค่นล้มรัฐบาลเผด็จการโง่ดินห์เดียมลงได้ ๒ เดือนคณะสงฆ์และชาวพุทธเวียดนามได้เล็งเห็นความจำเป็นที่ต้องรวมพลังทุกกลุ่ม เพื่อปกป้องพุทธศาสนาและงานเป็นหมู่คณะจะทำให้มีพลังมากยิ่งขึ้น จึงได้จัดตั้งสมาคมใหม่เรียกว่า องค์การสหพุทธจักรเวียดนาม (United Buddhist Church of Vietnam) หรือ BBCV สำนักงานตั้งอยู่ที่วัดชาลอย นครไซ่ง่อน (โฮจิมินห์) เป็นศูนย์ประสานงานพุทธศาสนาทั่วประเทศคณะกรรมการมาจากคณะสงฆ์ทั้ง ๑๔ นิกายรวมทั้งนิกายเถรวาทซึ่งเป็นนิกายส่วนน้อยด้วย ต่อมาทางรัฐบาลได้มอบที่ดินให้ ณ ชานกรุงไซ่ง่อน เรียกว่า เหวียนหัวเดา ให้เป็นที่ตั้งสำนักงาน มีบทบัญญัติ ๑๐ หมวด รวม ๓๖ มาตรา (พ.ศ. ๒๕๐๘ เพิ่มเป็น ๓๘ มาตรา) มีพระสังฆราชเป็นประมุข บริหารโดย ๒ สภา คือ ๑. สภาสูงสุดของคณะสงฆ์ ๒. สภาบริหารกลาง มีสาระที่น่าสนใจคือ^๔

ก. สภาสูงสุดของคณะสงฆ์

สภานี้มีอำนาจหน้าที่ทั้งด้านนิติบัญญัติ และด้านวินัยธร (ตุลาการ) ควบคุมดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในคณะสงฆ์ ประกอบด้วย ๒ หน่วยงาน คือ

๑. มหาเถรสมาคม ประกอบด้วยพระผู้ทรงสมณศักดิ์ชั้นสูง คือ พระมหาเถระ อายุ ๔๐ ปี พร้อมบวชมา ๒๐ พรรษาขึ้นไป จากทั้งสองนิกาย

^๔ พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), พระพุทธศาสนาในเอเชีย, (กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, 2540), 281.

(มหายาน และ เถรวาท) จำนวน ๖๐ รูป แต่ส่วนใหญ่พระเถระฝ่ายมหายาน มีมากกว่าตามจำนวนพระสงฆ์

๒. สำนักงานเลขาธิการ ประกอบด้วยเลขาธิการและผู้ช่วยเลขาธิการ โดยพระสังฆราชแต่งตั้งจากพระมหาเถระที่เป็นสมาชิกของสมาคม สำนักงานนี้จะอยู่ประจำในสำนักงาน เป็นจุดศูนย์กลางในการประสานงานคณะสงฆ์ ส่วนตำแหน่งพระสังฆราชมีวาระ ๓ ปี จากนิกายต่างๆ โดยมหาเถรสมาคมจะคัดเลือกพระมหาเถระที่มีเกียรติคุณดีงาม เป็นที่เคารพศรัทธาของพุทธบริษัท มีพรรษามาก และให้มีผู้ช่วยพระสังฆราชอีกรูป แต่ต้องคนละนิกายกัน

ข. สภาบริหารกลาง

สภาสูงสุดของคณะสงฆ์ต้องกราบทูลเสนอสมเด็จพระสังฆราช และท่านจะทรงเป็นผู้แต่งตั้ง มีอำนาจหน้าที่ประสานงานในกิจการทั้งหลายของสหพุทธจักรเวียดนาม โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับรัฐและประชาชนโดยทั่วไป จะประกอบไปด้วย ๑.ประธาน, ๒.รองประธาน จำนวน ๒ ท่าน, ๓.อธิบดีทบวงการ ทบวง, ๔.เลขาธิการ, ๕.เหรัญญิก

ประธานสภาบริหารกลาง ทำหน้าที่เป็นผู้แทนของสหพุทธจักรเวียดนาม ในกิจการทั่วไป ทุกตำแหน่งในสภาบริหารกลาง ทำหน้าที่เป็นผู้แทนในการทั่วไป มีวาระ ๒ ปี ประธานจะเป็น บรรพชิต หรือ คฤหัสถ์ ก็ได้ มี ๙ ทบวงที่ต้องดูแล คือ

๑.ทบวงการคณะสงฆ์ มี ๔ บริการ ทำหน้าที่ควบคุมการดูแลภิกษุสามเณร ภิกษุณีแม่ชีทั้งฝ่ายมหายานและเถรวาท

๒.ทบวงการเผยแผ่ มี ๓ บริการ

๓.ทบวงการศึกษา มี ๒ บริการ

๔.ทบวงการสังคมสงเคราะห์ มี ๓ บริการ

๕.ทบวงการวัฒนธรรม มี ๓ บริการ

๖.ทบวงการเยาวชน มี ๕ บริการ บริหารองค์การยุวพุทธ บริการนักเรียน นักศึกษาชาวพุทธ บริการวัยรุ่น บริการอาสาสมัครยุวพุทธ บริการลูกเสือชาวพุทธ

๗.ทบวงการศาสนสมมติ มี ๒ บริการ

๘.ทบวงการนवरรม มี ๒ บริการ มีหน้าที่ก่อสร้าง ปฏิสังขรณ์เกี่ยวกับศาสนา สังคมและวัฒนธรรม

๙.ทบวงการฆราวาส มี ๓ บริการ มีหน้าที่บริการฆราวาสฝ่ายเหนือและฝ่ายใต้ และพุทธสมาคมฝ่ายฆราวาส

ในส่วนท้องถิ่น แบ่งเป็น ภาค (๘ ภาค) จังหวัด (๕๒ จังหวัด) อำเภอ (๒๕๘ อำเภอ) ตำบล (๒๑๙๑ ตำบล) มีเจ้าคณะภาค คณะกรรมการศาสนกิจจังหวัด คณะกรรมการศาสนกิจอำเภอ คณะกรรมการศาสนกิจตำบล รับผิดชอบตามลำดับ ในระดับจังหวัดและอำเภอนั้น มีรูปร่างคณะกรรมการเลียนแบบสภาบริหารกลาง แต่คณะกรรมการศาสนกิจตำบลมีเพียงประธาน รองประธาน เลขานุการ ผู้ช่วยเจริญญิกและผู้ช่วยกัมที่ปรึกษา ๔ คนเท่านั้น คณะกรรมการศาสนกิจ ๓ ระดับนี้ เท่ากับเป็นสภาบริหารกลางในระดับท้องถิ่น ทำหน้าที่เป็นสาขาทบวงทั้ง ๙ ในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล ส่วนกิจการฝ่ายต่างประเทศมีกองการต่างประเทศ มีสำนักงานอยู่ปารีส แบ่งส่วนงานเป็น ๑๑ แผนก ตามจำนวนประเทศคือ ฝรั่งเศส เยอรมัน ญี่ปุ่น อินเดีย อังกฤษ สหรัฐ ไทย ลาว กัมพูชา สวิสเซอร์แลนด์ และกัมพูชา

ในปีพ.ศ. ๒๕๐๖ ทบวงการศึกษามีหน้าที่ดูแล มหาวิทยาลัยพุทธ ๑ แห่ง คือ หว๋านฮังห์ สถาบันสมทบระดับปริญญาโท ๒ แห่ง ระดับปริญญาตรี ๑๒ แห่ง ระดับมัธยม ๖๕ แห่ง ระดับประถม ๖๒ แห่ง ระดับอนุบาล ๑๑ แห่ง สถาบันพุทธศาสนาเถรวาท ๑ แห่ง สถาบันภิกษุณีและแม่ชี ๔ แห่ง

ทบวงการสังคมสงเคราะห์ มีสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าที่ต้องรับผิดชอบ ๑๙ แห่ง มีเด็ก ๔๗๘๐ คน สถานรับเลี้ยงและดูแลเด็ก ๒๔๔ แห่ง คลินิก

๖ แห่ง สถานพยาบาล ๗๒ แห่ง ทบวงการเยาวชน ได้ก่อตั้งองค์การเยาวชนทางพุทธศาสนาหลายแห่ง คือ องค์การยุวพุทธิกสมาคม, องค์การลูกเสือชาวพุทธ, องค์การนักเรียนมัธยมชาวพุทธ, องค์การนิสิตนักศึกษาชาวพุทธ, องค์การยุวพุทธอาสาบำเพ็ญประโยชน์, รวมสมาชิก ๒๖๗,๐๐๐ คน ที่โดดเด่นที่สุดคือ องค์การยุวพุทธ ที่ตั้งขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๘ มีสมาชิกแสนกว่าคน เป็นองค์กรที่มีการจัดตั้งดีที่สุด

ทบวงการคฤหัสถชน หรือฆราวาสชน มีการจัดตั้งหลายหน่วยงานคือ องค์การกรรมกรชาวพุทธ, องค์การพ่อค้าย่อยชาวพุทธ, สหพันธ์ลูกจ้างและข้าราชการ, สมาคมครูชาวพุทธ, สมาคมผู้ขับรถรับจ้างชาวพุทธ, สมาคมพุทธิกสตรี, สมาคมเภสัชกรชาวพุทธ, สมาคมนักเรียนและจิตกรชาวพุทธ, สมาคมกุลีชาวพุทธ, สมาคมสามล้อชาวพุทธ, เป็นต้น ดูจากรูปแบบแล้ว พบ. คณะสงฆ์นี้ ถ้าปฏิบัติได้จริงน่าจะนำความมั่นคงมาให้กับพุทธศาสนาพอสมควร

ในปีพ.ศ. ๒๕๐๕ (ค.ศ. 1967) ในยุคนี้มีสถิติที่น่าสนใจทางพุทธศาสนาในเวียดนามภาคใต้ว่า^๕ มีวัดทั้งสิ้น ๔,๗๖๖ วัด มีวัดแบบเถรวาท ๔๐๐ วัด เฉพาะจังหวัดที่มีวัดมากคือ เมืองเว้ (เมืองหลวงเก่าสมัยราชวงศ์เหงียน) ๔๐๘ วัด นครไซง่อน (เมืองหลวงของเวียดนามใต้) ๑๘๐ วัด เมืองเด็นเต็ง ๒๘๓ วัด แองยว ๓๑๓ วัด หวินลอง ๒๒๓ วัด พูเอียง ๑๕๔ วัด มาเซียง ๑๗๐ วัด หวางหนาม (ด่าหนัง) ๒๑๔ วัด หวางงาย ๒๑๕ วัด หยินเหมิน ๒๔๙ วัด ยาดั้น ๒๔๖ วัด เม้นเด็น ๒๙๗ วัด ลำแยง ๑๗๙ วัด หวางเตย ๑๗๖ วัด จำนวนพระสงฆ์และสามเณรตลอดทั้งภิกษุณี ๑๐,๐๐๐ รูป ฝ่ายเถรวาท ๓๐๐ รูป พระสงฆ์ทั้งหมดล้วนประพฤติพรหมจรรย์คือ ไม่มีครอบครัว แต่ก็มีบางส่วนที่แอบมีภรรยาเช่นเดียวกับฆราวาส แต่ไม่ได้รับการยอมรับในสังคม

^๕ จำนวนคําทองประเสริฐ. ศจ., ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในเอเชียอาคเนย์, (กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, 2554), 123.

๑๐.๔ การศึกษาของคณะสงฆ์และพุทธบริษัท

สหพุทธจักรเวียดนามซึ่งเป็นองค์กรสงฆ์และคฤหัสถ์ได้ร่วมกันจัดตั้งมหาวิทยาลัยทางพุทธศาสนาขึ้นเรียกว่า มหาวิทยาลัยหว่านฮั่งท์ (Van Hanh University) ในวันที่ ๑๗ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๐๗ (ค.ศ.1964) ที่โฮจิมินห์ (ไซ่ง่อน) โดยมีพระมหาเถระเข้าร่วมงานเปิดอย่างคับคั่ง หนึ่งในนั้นมีพระตีช นัทฮันห์ เข้ามาร่วมด้วย ในขณะนั้นท่านยังเป็นพระหนุ่มแน่น ในเบื้องต้นเปิดทำการสอน ๒ คณะคือ พุทธศาสตร์ และ มนุษย์ศาสตร์ ต่อมาจึงเพิ่มเป็น ๔ คณะคือ คณะพุทธศาสตร์ และบูรพาวิทยา คณะอักษรศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และคณะภาษาศาสตร์ เฉพาะคณะพุทธศาสตร์ และบูรพาวิทยา แบ่งออกเป็น ๙ ภาควิชา คือ ภาควิชาพุทธปรัชญา วรรณคดี พุทธศาสนา พุทธศาสนประวัติ พุทธศาสนาทั่วไป พุทธศาสนาในเวียดนาม ปรัชญาตะวันออก ปรัชญาอินเดีย ปรัชญาจีน และปรัชญาตะวันตก

๑๐.๕ บทบาทภิกษุณีสงฆ์

เวียดนามเป็นประเทศมีการสืบต่อสายธารด้านภิกษุณีสงฆ์มานานจนเป็นเรื่องปกติในวงการพุทธศาสนา จากการสำรวจพบภิกษุณีมีทั้งสิ้น ๑๑,๑๘๕ รูป เป็นฝ่ายมหายาน ๙,๙๘๕ รูป จำพรรษาอยู่ในวัดเดียวกับภิกษุ บางแห่งจำพรรษาแยกต่างหากจากกัน นิยมบวชตั้งแต่อายุยังอยู่ในวัยสาว

ในภาคเหนือ มีภิกษุณีที่มีบทบาทมีหลายท่านเช่น พระดัม ชวน เป็นผู้ร่างหลักสูตรทางการศึกษาให้กับ ภิกษุณีวันโฮ ในเวียดนามภาคเหนือได้ศึกษา ภิกษุณีดัมเกียน ได้สร้างวัดโบเต ภิกษุณีถัน ฮานท์ สร้างสถาบันการศึกษาสำหรับภิกษุณี

ในภาคกลาง มีภิกษุณีเตียนถรวง เป็นผู้สร้างวัดโพคาง เป็นศูนย์กลางศึกษาภาคกลางให้ภิกษุณีในปัจจุบัน ภิกษุณีเตียนของ อยู่วัดหงอัน เป็นผู้สร้างสถาบันการศึกษาที่เมืองเว้

ในภาคใต้ มีภิกษุณีเตียนนินห์ ได้สร้างวัดตองชู ในปี พ.ศ.๒๔๘๗ เป็นศูนย์การศึกษาของภิกษุณีในภาคใต้

นอกนั้นยังมีนิกายแบบใหม่คือ นิกายอนาคาริก หรือ เมนต์แค้นท์ (Mendicant) แปลว่า ผู้จาริกเพื่ออาหาร^๖ ตรงกับคำว่า ภิกษุ ในภาษาบาลี สาเหตุที่เกิดนิกายนี้ เพราะมหายานจะไม่บิณฑบาต แต่จะมีโรงครัวของวัดเอง มีที่นาของวัด ภิกษุ หรือภิกษุณีต้องทำนา ปลูกข้าว ปลูกผักเอง จะมีบิณฑบาตบ้างเฉพาะเทศกาลพิเศษเท่านั้น พระมินตางคาง ผู้ก่อตั้งนิกายเห็นว่าน่าจะปฏิรูปให้เหมือนพุทธศาสนาดั้งเดิมจึงให้ภิกษุณีแต่งกายด้วยสีเหลือง แทนที่สีเทาที่ภิกษุณีใช้กันทั่วประเทศ และบิณฑบาตเป็นกิจวัตรเหมือนฝ่ายเถรวาท นิกายนี้เป็นการผสมผสานทั้งสองนิกายเข้าด้วยกัน แต่สวดมนต์แบบเวียดนาม แทนที่จะเป็นภาษาบาลีเหมือนเถรวาท ต่อมาสาธุศิษย์ของท่านที่มีบทบาทต่อมาคือ ภิกษุณีฮุยท์ เลียน, ภิกษุณีบากเลี่ยน, ภิกษุณีฉางท์เลี่ยน เป็นต้น ส่วนนิกายเถรวาทในเวียดนามยังไม่มี การสถาปนาภิกษุณีแต่อย่างใด เป็นได้แต่ สามเณรี คือแต่งกายเหมือนภิกษุทั่วไป แต่รักษาศีล ๑๐ แม้จะอายุมากก็ตาม ขณะนี้มีราว ๒๐๐ รูป

รายนามประธานาธิบดีเวียดนามใต้

พ.ศ. ๒๔๙๗ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๘

๑. โง่ดิงเดียม (Ngo Dinh Diem)

ช่วงสมัย พ.ศ. ๒๔๙๘ ถึง พ.ศ. ๒๕๐๖ (นับถือศาสนาคริสต์)

๒. เหงียนคานท์ (Nguyễn Khanh)

ช่วงสมัย พ.ศ. ๒๕๐๗ ถึง พ.ศ. ๒๕๐๗

๓. เหงียนวันเทียว (Nguyễn Van Tieu)

ช่วงสมัย พ.ศ. ๒๕๑๒ ถึง พ.ศ. ๑๕๑๘

๔. เตื่องวันมินท์ (Duong Van Minh)

ช่วงสมัย พ.ศ. ๒๕๑๘ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๘

^๖ สุวิญ รัถสตีร์.ดร.ผศ., พระพุทธศาสนามหายน, (กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอกบล็อด, 2552),

พุทธศาสนาหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง

(Buddhism after Democratic Downfall)

ช่วงระหว่าง พ.ศ.๒๕๑๘ ถึง พ.ศ.๒๕๓๓

วันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๑๒ (ค.ศ.1969) โฮจิมินห์ ประธานาธิบดี ตลอดกาลของเวียดนามเหนือได้ถึงอสัญกรรม แต่ก่อนจะสิ้นลมหายใจได้ฝากคณะนายทหารนำโดยนายพลโวกเหิงยงเกียบ ว่าต้องยึดครอง (ภาษาคอมมิวนิสต์ เรียกว่า การปลดปล่อย) เวียดนามใต้ให้ได้แม้จะเสียพลพลมากขนาดไหน นี่เป็นคำสั่งที่ไม่มีใครปฏิเสธได้ กองทัพเวียดนามเหนือได้ข้ามเส้นขนานที่ ๑๗ พรหมแดนระหว่างเหนือใต้ฉีกสัญญาที่ปารีสที่ทำกันไว้ โดยที่สหรัฐเริ่มถอนทหารออกไปแล้ว ได้แต่ขู่เพราะไม่ยอมมาจมปรักอีก กองทัพเวียดนามเหนือบุกโจมตีเวียดนามใต้ใช้เวลา ๖ เดือนจนเวียดนามใต้แตกพ่าย เพราะไม่มีทัพสหรัฐหนุนเหมือนเดิม วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ.๒๕๑๘ ประธานาธิบดีเดอวันมินห์ หรือมินห์ใหญ่ แห่งเวียดนามใต้ยอมจำนนอย่างไม่มีเงื่อนไข หลังรถถังฝ่ายเวียดนามเหนือบุกเข้าทำเนียบประธานาธิบดีได้ ซึ่งทำนองกำลังนั่งอยู่ท่ามกลางคณะรัฐมนตรี

สาเหตุที่เวียดนามใต้พ่ายแพ้ต่อคอมมิวนิสต์เวียดนามเหนือมีหลายข้อ คือ ๑.สหรัฐเบื่อสงคราม เพราะการรบที่เวียดนามใต้สหรัฐอเมริกาสีเทาทหารมากบาดเจ็บอีกมากมาย เป็นการรบที่โหดร้ายชาวอเมริกันไม่คุ้นเคยที่จะต้องสู้รบติดพันยาวนาน ประชาชนชาวอเมริกันจึงกดดันให้ถอนทหาร ๒.ทหารเวียดนามใต้มีน้อยกว่า ทหารเวียดนามใต้ไม่อาจจะสู้เวียดนามเหนือได้นาน เพราะมีจำนวนทหารน้อยกว่า ทำให้ต้านทานไม่ไหว ๓.การเมืองไม่มั่นคงภายในประเทศเวียดนามใต้มีแต่ปัญหาวุ่นวายไม่รู้จบ รัฐบาลเปลี่ยนบ่อย จึงไม่อาจรวมพลังต่อต้านคอมมิวนิสต์ได้ ๔.เวียดนามเหนือละเมิดสัญญา แม้จะมีการเซ็นสัญญาสันติภาพระหว่างเวียดนามเหนือ - ใต้และสหรัฐที่จะสงบศึก

และหาทางเลือกตั้งแล้ว แต่เวียดนามเหนือไม่สนใจ ยกกองทัพเต็มอัตราศึกเข้าพิชิตเวียดนามใต้ยามที่ปราศจากกองทัพสหรัฐสนับสนุน ๕.ทหารเวียดนามเหนือเครื่องครัดวินัย คำสั่งของผู้บังคับบัญชาคือคำสั่งสวรรค์จะปฏิเสธไม่ได้เด็ดขาด เมื่อส่งไปตายต้องไปตายสถานเดียว ใครถอยจะถูกยิงทิ้งทันที เมื่อสั่งรบจึงไม่มีใครถอยแม้จะมีทหารตายมากขนาดไหน ดังจะเห็นได้ในการรบแต่ละสมรภูมิก่อนพิชิตเวียดนามใต้ ทหารเวียดกงและคอมมิวนิสต์เวียดนามเหนือเสียชีวิตมากกว่าฝ่ายเวียดนามใต้และอเมริกันมาก ในขณะที่วินัยของฝ่ายเวียดนามใต้ไม่เคร่งนัก ถ้าเห็นว่าไม่ไหวจะถอยทัพทันที

ด้วยความกลัวการสังหารจากทหารเวียดนามเหนือ ชาวเวียดนามใต้ที่มีฐานะดีและเคยต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างแข็งขัน ได้อพยพหนีไปต่างประเทศโดยทั้งทางบกเรือและอากาศ แต่ทางเรือจะมีมากที่สุด ส่วนเจ้าหน้าที่รัฐ ทหาร ข้าราชการประชาชนได้อพยพทางเรือหนีไปตามทะเลบ้างเสียชีวิตในทะเลมากมาย มีมากกว่า ๓ แสนคนที่อพยพเข้ามาอาศัยในไทยได้ ก่อนจะโยกย้ายไปพำนักในประเทศที่สาม นครไซ่ง่อน (Saigon) เมืองหลวงของเวียดนามใต้ ถูกเปลี่ยนนามเป็น นครโฮจิมินห์ (Ho Chi Minh City) ตามนามของผู้นำเวียดนามเหนือ เวียดนามเหนือเกิดการฮึกเหิมในระหว่างที่ต่อสู้กับเวียดนามใต้อยู่ยังได้สนับสนุนขบวนการลาวแดงของเจ้าสุภานุวงศ์จนยึดลาวสำเร็จในปีเดียวกัน ในขณะที่เขมรนั้น ขบวนการเขมรแดงที่เคยมีสัมพันธกันดี สามารถยึดเขมรสถาปนาลัทธิคอมมิวนิสต์ขึ้นมาแทน ผลของสงครามเวียดนามสร้างความสูญเสียเหลือคณานับให้กับทุกฝ่าย ทั้งผู้ชนะและผู้แพ้

๑. เวียดนามใต้ ทหารเสียชีวิต ๓๕๐,๓๕๗ นาย บาดเจ็บ ๑,๑๗๐,๐๐๐ นาย
๒. สหรัฐอเมริกา ทหารเสียชีวิต ๕๘,๒๐๐ นาย บาดเจ็บ ๓๐๓,๖๐๕ นาย สูญหาย ๑,๗๑๙ นาย
๓. เกาหลีใต้ ทหารเสียชีวิต ๕,๐๙๙ นาย บาดเจ็บ ๑๐,๙๖๐ นาย สูญหาย ๔ นาย

๔. ออสเตรเลีย ทหารเสียชีวิต ๕๒๑ นาย บาดเจ็บ ๓,๐๐๐ นาย
๕. นิวซีแลนด์ ทหารเสียชีวิต ๓๗ นาย บาดเจ็บ ๑๔๗ นาย
๖. ไทย ทหารเสียชีวิต ๑,๓๕๑ นาย บาดเจ็บ ๒,๓๕๖ นาย
๗. ฟิลิปปินส์ ส่งทหารมาช่วย ๑๐,๔๕๐ นาย เสียชีวิตไม่ปรากฏ
๘. ลาวฝ่ายขวา ทหารเสียชีวิต ๓๐,๐๐๐ นาย บาดเจ็บ ๖๕,๐๐๐ นาย
๙. เวียดนามเหนือ ทหารเสียชีวิต ๑,๑๗๖,๐๐๐ นาย บาดเจ็บ ๖๐๐,๐๐๐ นาย
๑๐. จีนแดง ทหารเสียชีวิต ๑,๔๔๖ นาย บาดเจ็บ ๔,๒๐๐ นาย
๑๑. จีนใต้หวัน ส่ง ๓,๐๐๐ นาย เสียชีวิตและบาดเจ็บ ๑๐๓ นาย
๑๒. โซเวียต เสียชีวิต ๑๖ นาย^๑

แต่สายสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและเขมรราบรื่นได้ไม่นานเพราะความก้าวร้าวของ พอลพต ผู้นำเขมรแดงจ้องโจมตีพรมแดนเวียดนามบ่อยๆ หรือ เพราะเป็นแผนของเวียดนามที่จะยึดครองกัมพูชาต่อไป เวียดนามจึงสนับสนุนนายเฮงสัมริน นายเพ็ญ โสวัน นายฮุนเซนก่อตั้งเขมรกู้ชาติขึ้น จากนั้นอาศัยกำลังหนุนจากเวียดนาม ๑ แสน ๕ หมื่นนายผสมด้วยทหารเขมรเฮงสัมริน ๒ หมื่นนายเข้าโจมตีกัมพูชาในวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๑ โดยเรียกยุทธการนี้ว่า “ยุทธการดอกบัวบาน” (The Lotus Bloom) นำโดยนายพลโวกเหียงน เจียบ และนายพลวันเทียนดุง และไม่นานสามารถคว่ำรัฐบาลเขมรแดงสำเร็จภายใน ๒ สัปดาห์ และเวียดนามยึดครองกัมพูชาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๑ จนเริ่มถอนทหารออกจากกัมพูชา พ.ศ. ๒๕๓๒ มานี้เอง ในยุคนั้นเวียดนามมีท่าทีเย่อหยิ่งเพราะมองว่าตนเอง เป็นพี่ใหญ่ของสามชาติอินโดจีน ผลของสงครามยึดครองกัมพูชาครั้งนี้ เวียดนามเสียทหาร ๑๐,๐๐๐ นาย บาดเจ็บและพิการ ๒๐,๐๐๐ นาย ฝ่ายเขมรแดง เสียทหาร ๑๕,๐๐๐ นาย บาดเจ็บและพิการ ๑๖,๐๐๐ นาย^๒

การที่เวียดนามเข้าไปโจมตีกัมพูชานั้นมีทั้งผลดีและผลร้ายต่อเวียดนามเอง ผลดี คือ เป็นการปลดปล่อยชาวกัมพูชาจากการถูกฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ของ

^๑ http://en.wikipedia.org/wiki/Vietnam_War เข้าถึงข้อมูล (12/10/2012)

^๒ <http://th.wikipedia.org/wiki/ประเทศเวียดนาม> เข้าถึงข้อมูล (12/10/2012)

เขมรแดง ในช่วงเวลา ๓ ปีครึ่งที่อยู่ในอำนาจ เขมรแดงปกครองแบบป่าเถื่อน ไล่คนออกจากกรุงพนมเปญไปทำนากลางป่าที่มีไข้มาเลเรีย ให้ทานอาหารน้อยนิดไม่มียารักษา ผู้ที่เป็นอดีตข้าราชการเดิมของรัฐบาลเก่าจะถูกยิงทิ้งทันที จึงทำให้ผู้คนล้มตายราว ๒ ล้านคน นักวิเคราะห์ก็กล่าวกันว่า ถ้าเขมรแดงปกครองกัมพูชาไปอีก ๑๐ ปีจะไม่มีใครเหลือให้ปกครอง ส่วนคณะสงฆ์กัมพูชา ถ้าไม่ถูกฆ่าตาย จะถูกจับสึก ทั้งประเทศเหลือพระสงฆ์อยู่ไม่ถึงร้อยรูป จากเดิม ๗๐,๐๐๐ รูป ผลร้าย คือ การคงทหารและอาวุธยุทโธปกรณ์มากมายขนาดนั้น ย่อมสิ้นเปลืองมหาศาล ข้าทหารเวียดนามถูกสังหารมากมายจากสงคราม กองโจรครั้งนี้ เกิดเป็นภาวะชะงักงันทางเศรษฐกิจในเวียดนามเอง ผู้คนอดอยาก สิ้นค้าอุปโภคแพง ความรู้สึกต่อต้านสงครามมีไปทั่ว แต่ไม่อาจจะประท้วงได้เหมือนโลกเสรีโดยทั่วไป

พุทธศาสนาในเวียดนามในยุคนี้ตกต่ำอย่างมาก เพราะรัฐบาลได้ยกเลิก การช่วยเหลือทุกอย่าง และมองศาสนาเป็นปฏิปักษ์ที่จะต้องกำจัด ไป นอกจาก ไม่สนับสนุนแล้วยังหาทางกำจัดด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยพยายามกดดันให้ พระสงฆ์และภิกษุณีสึกออกไปเป็นชาวบ้าน เพื่อตัดทอนพุทธศาสนาแต่การ กระทำไม่ได้รุนแรงมากเหมือนสมัยปฏิวัติวัฒนธรรมในประเทศจีน หรือใน กัมพูชา แม้จะมีพระสงฆ์หลายรูปเช่น พระตีชตรีตุ และพระตีชตี๊กหวน ได้พยายามฟื้นฟูพุทธศาสนา แต่ทำได้ในขอบเขตที่จำกัด เพราะความเข้มงวด ของรัฐบาล ผลกระทบกับพุทธศาสนาเมื่อเป็นคอมมิวนิสต์ยึดครองเวียดนามได้ คือ

๑๑.๑. บังคับพระสงฆ์ไปเป็นทหาร

เมื่อคอมมิวนิสต์ยึดเวียดนามภาคใต้ได้เรียบร้อยแล้ว จึงได้ประกาศ ให้พระสงฆ์ที่ภาคใต้มีอายุตั้งแต่ ๕๐ ปี ต้องสึกออกมารับใช้ในกองทัพ ผู้ปฏิเสธ จะถูกจับติดคุกมิด จึงมีจำนวนพระสงฆ์ในเวียดนามภาคใต้ ๒๐,๐๐๐ รูป ถูกจับสึกเพื่อไปเป็นทหาร เกือบทั้งหมดล้วนจิตใจยังคิดว่าตนเองยังเป็นพระ แม้จะต้องเปลี่ยนชุด และเมื่อกองทัพเวียดนามเข้ารุกรานกัมพูชา เดือนมกราคม

พ.ศ. ๒๕๒๑ พระสงฆ์ในชุดทหารเหล่านี้ถูกส่งเข้าไปในกัมพูชาเพื่อต่อสู้กับทหารเขมรแดง และต่อมาต้องต่อสู้กับเขมรซอนซานและเขมรเจ้าสีหนุ จน พ.ศ. ๒๕๓๔ เวียดนามจึงยอมถอนทหารออกจากกัมพูชา พระสงฆ์ที่ถูกจับไปรบส่วนใหญ่เสียชีวิตจากการสู้รบ เหลือไม่ถึง ๒,๐๐๐ คน ที่มีโอกาสกลับมาบ้านเกิดและได้เข้ามาบวชเป็นพระสงฆ์อีก เมื่อทางการผ่อนผันเรื่องการบวช

๑๑.๒. ธิปไตยสมบัติของวัดทั้งหมด

รัฐบาลคอมมิวนิสต์เวียดนามได้ออกกฎหมายใหม่ว่าด้วยทรัพย์สินทั้งหมด กล่าวคือทรัพย์สินทั้งที่ดินทุกแห่ง บ้าน ที่พักล้วนต้องตกเป็นของรัฐบาลทั้งหมด ทั้งนี้ตามทฤษฎีของคอมมิวนิสต์ที่ไม่อนุญาตให้ประชาชนมีที่ดินเป็นเอกเทศส่วนตัว ไม่เว้นแม้กระทั่งที่ดินของวัด ด้วยคำสั่งนี้ วัดทุกแห่งและที่ดินวัดทุกแห่งจึงกลายเป็นของรัฐบาลด้วย พระสงฆ์เป็นแต่ผู้อาศัยเท่านั้น จะรื้อจะสร้างใหม่ เป็นสิทธิ์ของรัฐบาลทั้งสิ้น วัดหลายแห่งจึงถูกรัฐบาลยึดเป็นยุ่งฉางเก็บข้าวสาร บางวัดเปลี่ยนเป็นค่ายทหาร บางวัดเป็นที่ประชุมของชาวบ้าน เมื่อรัฐบาลต้องการเรียกประชุมจะมารวมตัวภายในวัด

๑๑.๓. ห้ามการบวชพระ-เณรใหม่

เพื่อจำกัดจำนวนพระสงฆ์ลงให้มากที่สุด เมื่อเข้ามายึดครองเวียดนามใต้แล้ว รัฐบาลคอมมิวนิสต์ได้ออกกฎหมายห้ามการบวชพระและเณรรวมทั้งภิกษุณีด้วย โดยคนหนุ่มหรือแก่ไม้อาจจะบวชได้ในสังคมสงฆ์จึงเหลือแค่พระแก่อยู่ไม่มากนักซึ่งไม่ค่อยจะมีเรี่ยวแรงแล้วในยุคนี้ (พ.ศ. ๒๕๑๘ ถึง พ.ศ. ๒๕๒๖) กล่าวกันว่ามิพระสงฆ์เหลือในเวียดนามใต้ไม่ถึง ๕,๐๐๐ รูป จนอีก ๒๐ ปีต่อมารัฐบาลเริ่มเปลี่ยนนโยบายในทางเศรษฐกิจในทางศาสนาเริ่มผ่อนปรนบ้าง จึงอนุญาตให้คนมีอายุ ๕๐ ปีขึ้นมาเข้ามาบวชได้ จึงทำให้จำนวนพระสงฆ์เพิ่มขึ้นมาก และ พ.ศ. ๒๕๔๘ รัฐบาลอนุญาตให้คณะสงฆ์บวชได้อย่างเสรีภายใต้เงื่อนไขว่า ถ้ามีสงครามพระสงฆ์ต้องกลับไปเป็นทหารช่วยชาติ ซึ่งไม่ต่างจากเมืองไทย

๑๑.๕. พระสงฆ์ต้องศึกษาลัทธิคอมมิวนิสต์

เมื่อเป็นคอมมิวนิสต์แล้ว พระสงฆ์ที่หลีกเลี่ยงจากการจับไปเป็นทหาร โดยส่วนมากเป็นผู้มีอายุต้องไปเรียนทฤษฎีการเมืองใหม่ คือลัทธิคอมมิวนิสต์ คาร์ล-มาร์ก และเลนิน กันทั่วหน้า พระสงฆ์ที่มั่นคงในพุทธศาสนาต่างศึกษาด้วยความไม่เต็มใจ เพราะเมื่อเรียนไปแล้วกลับพบว่าทฤษฎีคอมมิวนิสต์นี้เป็น วัตถุนิยมล้วน (Capitalism) โดยคาร์ล-มาร์ก ประณามศาสนาอย่างรุนแรง มองว่าศาสนาเป็นยาพิษ เป็นยาเสพติด มอมเมาประชาชนการกราบพระ ๓ ครั้งเท่ากับเสียเวลาปลูกพริก ๓ ต้น จึงต้องทำลายศาสนาทั้ง พุทธศาสนา ไม่ได้รับการยกเว้นในเรื่องนี้ การเข้าเรียนจึงเหมือนการไปประจานตนเอง ทุกรูปต่างก้มหน้ายอมรับโชคชะตาว่าพุทธศาสนาในเวียดนามคงสิ้นสุดแค่นี้

มีพระสงฆ์หลายรูปเห็นว่าการกระทำแบบนี้เป็นการทำลายพุทธศาสนา ทางตรง คิดว่าจะประท้วงได้เหมือนรัฐบาลเวียดนามใต้ พอแสดงอาการ ขัดขวางนโยบายนี้ ส่วนใหญ่ถูกจับติดคุกแล้วขังลิ้ม บางรูปหายตัวไปอย่างไร้ร่องรอย หลายรูปมรณภาพในคุก บางรูปโชคดีได้รับการปล่อยตัวมาไม่นานนี้เอง สถานการณ์ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๘ ถึง พ.ศ. ๒๕๓๓ จึงถือว่าเป็นยุคมีดของพุทธศาสนาในเวียดนามอย่างแท้จริง พระเถระผู้ใหญ่ที่ห่วงใยต่อชะตากรรมของพุทธศาสนาต่างถอนใจว่า อนาคตพระพุทธานุศาสนจะเป็นอย่างไร พุทธศาสนาที่สืบทอดมาในเวียดนามถึง ๒๐๐๐ ปีคงมาสิ้นสุดในคราวนี้

ในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๒๓ (ค.ศ. 1980) รัฐบาลเรียกประชุมชาวพุทธทั่วประเทศ จากนั้นก่อตั้งองค์กรชาวพุทธใหม่ (Buddhist Church of Vietnam) เพื่อควบคุมพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบ ทุกวัดและพระสงฆ์ ทุกรูปต้องสังกัดองค์กรนี้ วัดที่ไม่ยอมสังกัดจะถูกปิดทันที การจัดตั้งนี้ไม่ได้มีผลดีต่อพุทธศาสนา แต่เป็นการรวมองค์กรพุทธเพื่อให้ง่ายต่อการปกครองเท่านั้น

สถานการณ์พุทธศาสนาในปัจจุบัน

(Buddhism for Today)

รัฐบาลคอมมิวนิสต์ได้ยึดครองเวียดนามเหนือตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๘ และเข้ายึดครองเวียดนามใต้ พ.ศ. ๒๕๑๘ รวมเวลาที่เข้าปกครองทั้งประเทศ ๖๖ ปี โดยใช้นโยบายสังคมนิยมคอมมิวนิสต์มาตลอด แต่เศรษฐกิจตกต่ำมาตลอด คนว่างงานมาก เพราะลัทธิคอมมิวนิสต์จะยึดทรัพย์สินค้าเอกชนมาเป็นของรัฐรวมทั้งที่ดิน เมื่อได้ผลผลิตทำแบบนารวม ผลผลิตเป็นของรัฐทั้งหมดแล้วแบ่งให้ใช้เล็กน้อย ประชาชนจึงไม่มีแรงจูงใจที่จะทำ จนตั้งประเทศจมดิ่งไปในความยากจน ประชาชนอดอยากหิวโหย ข้าวไม่พอกิน ต้องแบ่งส่วนข้าวและอาหารทุกสัปดาห์ ในที่สุด พ.ศ. ๒๕๒๙ นายเหิงยวนวันลิงห์ (Nguyễn Văn Ling) ประธานพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามใต้เปลี่ยนนโยบายโดเหมย์ (Doi Mei Policy) หรือ โดยเหมย์ โดยเปลี่ยนรูปเศรษฐกิจเป็นแบบทุนนิยม โดยกล่าวว่า ถ้าไม่เปลี่ยนก็ตาย จะเลือกอย่างไร มีผู้กล่าวกันว่าถ้าพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ไม่ยอมเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม อาจจะมีล่มสลายลงเหมือนประเทศคอมมิวนิสต์อื่น ๆ เช่น โซเวียต และยุโรปตะวันออกทั้งหมด

เวียดนามปัจจุบันมีพื้นที่ทั้งประเทศ ๓๓๑,๖๘๙ ตารางกิโลเมตร^๑ เมืองหลวงคือ ฮานอย (Hanoi) ประชากรในเวียดนามใต้ พ.ศ. ๒๕๑๒ มี ๑๒ ล้านคน เวียดนามเหนือ ๙ ล้านคน ในปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๔) มีทั้งสิ้น ๘๖,๑๑๖,๕๕๙ คน มากเป็นอันดับ ๑๓ ของโลกเฉพาะในเมืองหลวงมี ๖.๕ ล้านคน ขณะที่เมืองโฮจิมินห์ (ไซ่ง่อน) อดีตเมืองหลวงของเวียดนามใต้ มีทั้งสิ้น ๗.๕ ล้านคน สกูลเงินคือต้อง ประธานาธิบดีคือ เตืองเตรินซัง (Truong Tran Sang)

^๑ <http://www.gso.gov.vn/> เข้าถึงข้อมูล (12/10/2012)

นายกรัฐมนตรีคือ เหงียนตันดิ่ง (Ngyuen Tan Dung) เรียกชื่ออย่างเป็นทางการว่า สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (Socialist Republic of Vietnam) แบ่งเป็น ๕๘ จังหวัด ๕ เทศบาลนคร ในแต่ละจังหวัดแยกเป็นรายละเอียดดังนี้^๒

ที่	ชื่อจังหวัด	พื้นที่ (ตร.กม.)	จำนวนประชากร
๑	กั๋งเทอ Can Tho	๒,๙๘๕.๖	๑,๘๐๙,๔๔๔
๒	เกียนยาง Kien Giang	๖,๒๖๙	๑,๔๙๗,๖๓๙
๓	เซินลา Son La	๑๔,๐๕๕	๘๘๒,๐๗๗
๔	เตียนเบียนฟู Dien Bien Phu	๒,๐๒๒	๖๕๕,๖๐๐
๕	เตยนิญ Tay Ninh	๔๐,๒๘.๑	๙๖๗,๐๙๗
๖	เตวียนกวาง Tuyen Quang	๕,๘๖๘	๖๗๖,๑๗๔
๗	เตียนยาง Tien Giang	๒,๓๖๖.๖	๑,๖๐๔,๑๖๕
๘	เถื่อเทียนเว้ Thua Thien Hue	๕,๐๕๔	๑,๐๔๔,๘๗๕
๙	เบ็นแตร์ Ben Tre	๒,๓๑๕	๑,๒๙๘,๙๕๙
๑๐	เยนไบ้ Yen Bai	๖,๘๘๒	๖๗๙,๐๖๘
๑๑	เลิมด่ง Lam Dong	๙,๗๖๔.๘	๙๙๘,๐๒๗
๑๒	เหงะอั้น Nghe An	๑๖,๔๘๗	๒,๘๕๘,๗๔๘
๑๓	เหล้าไก Lao Cai	๘,๐๕๗	๕๙๔,๓๖๔
๑๔	แทงหวา Thanh Hoa	๑๑,๑๐๖	๓,๔๖๗,๓๐๗
๑๕	โฮ่วยาง Hau Giang	๙๒๓.๑	๑,๐๖๙,๑๕๘
๑๖	ไถเงวียน Thai Nguyen	๓๕๔๑	๑,๐๔๕,๙๐๖
๑๗	ไถบิ่ง Thai Binh	๑๕๔๑	๑,๗๘๖,๓๗๒

^๒ อ้างแล้ว, หน้า 111.

๑๘	ไลโจว Lai Chau	๑๖,๙๑๙	๕๘๗,๕๘๒
๑๙	กว๋างตริ Quang Tri	๔,๗๔๕	๕๗๒,๙๒๑
๒๐	กว๋างนัม Quang Nam	๑๐,๔๐๗	๑,๓๗๓,๖๘๗
๒๑	กว๋างนิง Quang Ninh	๕,๘๙๙	๑,๐๐๔,๘๓๙
๒๒	กว๋างบิ่ง Quang Binh	๘,๐๕๑	๗๙๔,๘๘๐
๒๓	กว๋างหงาย Quang Ngai	๕,๑๓๕	๑,๑๙๐,๑๔๕
๒๔	กำเมา (กำไม้) Ca Mau	๕,๑๙๕.๑	๑,๑๑๘,๘๓๐
๒๕	กาวบั้ง (เกาบัง) Cao Bang	๖,๖๙๐	๔๙๐,๓๓๕
๒๖	คนตุม Kon Tum	๙,๖๑๔.๕	๓๑๔,๒๑๖
๒๗	คั่นฮว่า Khanh Hoa	๕,๑๙๗	๑,๐๓๑,๓๙๕
๒๘	ซ็อกตริง Soc Trang	๓,๒๒๓	๑,๑๗๒,๔๐๔
๒๙	ญาลาย Gia Lai	๑๕,๔๙๕.๗	๙๖๖,๙๕๐
๓๐	ด่งไน Dong Nai	๕,๘๙๔.๗	๑,๙๙๐,๖๗๘
๓๑	ด่งทัป Dong Thap	๓,๒๓๘	๑,๕๖๖,๕๗๑
๓๒	ดักโนง Dak Nong	๒๓๕๒.๕	๖๕๗,๖๗๖
๓๓	ด่าหนั่ง Da Nang	๑,๒๕๖	๖๘๔,๘๕๖
๓๔	ดาลัด Dalat	๑๙,๕๙๙	๑,๗๘๐,๗๓๕
๓๕	ตราวิญ Tra Vinh	๒,๒๒๕.๗	๙๖๖,๙๔๙
๓๖	นามดิ่ง Nam Dinh	๑,๖๓๗	๑,๘๙๐,๒๔๐
๓๗	นิงถ่วน Ninh Thuan	๓,๓๖๐.๑	๕๐๔,๙๙๗
๓๘	นิงบิ่ง Ninh Binh	๑,๓๘๒	๘๘๔,๑๕๕
๓๙	ปะเทรียหุงเต่า Ba Ria-Vung Tau	๑,๙๗๕.๒	๗๙๖,๑๘๖
๔๐	บั๊กเลียว Bac Lieu	๒,๕๒๐.๖	๗๓๕,๑๓๐

๔๑	บักขั่น Bac Kan	๔,๘๕๗	๒๗๕,๑๖๕
๔๒	บักซาง Bac Giang	๓,๘๒๒	๑,๔๙๒,๘๙๙
๔๓	บักนิง Bac Ninh	๘๐๓	๙๔๒,๑๒๖
๔๔	บิ่นเซือง Binh Duong	๒,๖๙๕	๗๑๖,๖๖๑
๔๕	บิ่นดิ่นห์ Binh Dinh	๖,๐๒๕	๑,๔๖๐,๗๒๗
๔๖	บิ่นถ่วน Binh Thuan	๗,๘๒๘.๕	๑,๐๕๖,๓๒๐
๔๗	บิ่นฟวก Binh Phuoc	๖,๘๕๖	๖๕๓,๙๒๖
๔๘	ฟูเถาะ Phu Tho	๓๕๑๘	๑,๒๖๑,๕๕๙
๔๙	ฟูเยน Phu Yen	๕,๐๔๕	๗๘๗,๒๘๒
๕๐	ลองอัน Long An	๔,๕๙๑.๙	๑,๓๐๕,๖๘๗
๕๑	หลั่งเซิน Lang Son	๘๓๐๕	๗๐๓,๘๒๔
๕๒	หว่าบิญ Hoa Binh	๔,๖๖๒	๗๕๖,๗๑๓
๕๓	หวิงฟุก Vinh Phuc	๑,๓๗๑	๑,๐๙๒,๐๔๐
๕๔	หวิงลอง Vinh Long	๑,๔๗๕.๒	๑,๐๑๐,๕๒๑
๕๕	ท่าซาง Ha Giang	๗,๘๘๔	๖๐๒,๕๒๕
๕๖	ท่าตั้ง Ha Tinh	๖,๐๕๕	๑,๒๖๘,๙๖๘
๕๗	อันยาง An Giang	๓,๔๐๖.๒	๒,๐๔๔,๓๗๖
๕๘	ฮานอย Ha Noi	๙๒๑	๒,๖๗๕,๑๖๖
๕๙	ห่านาม Ha Nam	๘๔๙	๗๙๓,๑๐๓
๖๐	ฮึงเยน Hung Yen	๙๒๓	๑,๐๖๙,๑๕๘
๖๑	โฮจิมินห์ Ho Chi Minh	๒,๐๙๕	๕,๐๓๔,๐๕๘
๖๒	ไหเซือง Hai Duong	๑๖๔๘	๑,๖๕๑,๖๒๔
๖๓	ไหฟ่อง Hai Phong	๑๕๑๙	๑,๖๗๒,๔๒๕

ปัจจุบันพรรคคอมมิวนิสต์ยังเข้ายึดครองอำนาจเด็ดขาดทางการเมือง โดยไม่ยอมให้ใครมาท้าทายอำนาจ ในด้านเศรษฐกิจได้ปล่อยเป็นตลาดเสรี โดยรัฐให้เป็นไปตามกลไกของตลาด จนเศรษฐกิจเฟื่องฟู มีค่าจีดีพีร้อยละ ๔ ทุก ๆ ปี มีนักลงทุนเข้ามามาก เป็นผู้ส่งออกข้าวรายใหญ่ที่สุดของโลกต่อจากไทย จากสถิติทางการกล่าวว่าชาวเวียดนามไม่มีศาสนาเพราะเป็นนโยบายของรัฐบาล

ในส่วนพุทธศาสนา ในเบื้องต้นสายธาราแห่งลัทธิคอมมิวนิสต์แบบมาร์ค-เลนิน ยังมีอิทธิพลในรัฐบาล จึงบังคับใช้ทฤษฎีแบบคอมมิวนิสต์อย่างเด็ดขาด ฆะตากรรรมของพุทธศาสนามุ่งข้างมืดมนมองไม่เห็นอนาคต แต่เมื่อรัฐเปลี่ยนนโยบายโดเหมย ทำให้ลดความเข้มงวดทางศาสนาลง พระสงฆ์จึงสามารถทำกิจสงฆ์ได้สร้างวัดใหม่ได้ เผยแพร่ศาสนาพัฒนาทางการศึกษาทางพุทธศาสนาได้ สถิติพุทธศาสนาใน พ.ศ.๒๕๕๐ กล่าวว่า^๓ “มีภิกษุภิกษุณี สามเณร รวมกันประมาณ ๒๗,๑๘๘ รูป มีพุทธบริษัทจริง ๆ ๗,๖๒๐,๘๐๓ คน นับว่าน้อยมากในจำนวนประชากร ๘๐ ล้านเศษ แต่สถิตินี้รัฐบาลหมายเอาชาวพุทธที่ปฏิบัติธรรมจริงจัง นอกนั้นอาจจะเป็นชาวพุทธในนาม” จากการวิจัยของนายโรเบิร์ต ทอปมิลเลอร์ (Robert Topmiller) เกี่ยวกับพุทธศาสนาในเวียดนามกล่าวว่า “พุทธศาสนาในเวียดนามแบ่งอย่างละเอียดตามนิกายมี ๗ กลุ่มหลัก คือ ๑.พุทธศาสนาแบบจีนเถียน (เซน) ๒. กลุ่มสหพุทธจักรเวียดนาม กลุ่มนี้ยังไม่ได้รับการยอมรับจากรัฐบาล ๓. แบบเถรวาทเวียดนาม ๔. แบบเถรวาทเขมร ๕. แบบหินยาน ๖. แบบหัวเหา ๗. แบบนอกกลุ่ม”

เป็นเรื่องที่น่ายินดีว่าตอนนี้รัฐเริ่มยอมรับพุทธศาสนา โดยยอมรับเป็นเจ้าภาพงานประชุมพุทธศานานานาชาติ ระหว่างวันที่ ๑๕-๑๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ (ค.ศ. 2007) โดยนิมนต์องค์กรพุทธนานาชาติเรื่อง พุทธศาสนาในศักราชใหม่ ความเปลี่ยนแปลงและการท้าทาย (Buddhism in the New

^๓ มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, สืบสานพระพุทธศาสนาในเวียดนาม, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2550), 163.

Era : Change and Challenge) โดยมีคณะสงฆ์และชาวพุทธจากหลายชาติ เช่น ไทย พม่า เขมร ลาว ศรีลังกา เกาหลี ญี่ปุ่น จีน อินเดีย ฮองกง มองโกเลีย อังกฤษ มากกว่า ๑,๔๐๐ คน มาร่วมประชุมที่หอประชุมกรุงโฮจิมินห์ จากนั้น วันที่ ๗-๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๙ จัดงานวันวิสาขบูชาโลก (The World Vesak Day) มีชาวพุทธจากทั่วโลกมาร่วมงาน เป็นเรื่องแปลกที่รัฐเปลี่ยนแปลงนโยบายเกี่ยวกับศาสนา เพราะเมื่อก่อนมองศาสนาเป็นกาฝากสังคมมาตลอด นับเป็นการประชุมทางพุทธศาสนานานาชาติครั้งแรกในเวียดนาม นับเป็นสัญญาณที่ดี ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลยังคงคุมขังพระสงฆ์หลายรูปในคุกที่เห็นว่าเป็นภัยคุกคาม เช่น พระตีช กวาง โด (Thích Quảng Do) ท่านเป็นประธานสหพุทธจักรเวียดนาม เป็นต้น ในยุคปัจจุบันมีพระสงฆ์อีกรูปที่โดดเด่นคือ พระตีช ตี้ก หงี สังกัดนิกายเถียนใต้แรงบันดาลใจจาก พระตีช นัท ฮันท์ ได้สร้าง วัดปรัชญา (Prajna Monastery) ที่ ดาลัต ปีพ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นวัดใหญ่ที่สุดในเวียดนาม มีโครงการที่สามารถรองรับภิกษุและภิกษุณีได้ถึง ๑,๐๐๐ รูป นอกจากนั้นยังได้สร้างวัดทั่วประเทศมาแล้ว ๘ วัด ในชนบทห่างไกล สนับสนุนให้เด็กชายที่ยากจนเข้ามาบวชในพุทธศาสนาเพื่อศึกษาเล่าเรียน

๑๒.๑ การปกครองสงฆ์

ในอดีตคณะสงฆ์มีอำนาจในการปกครองตนเอง แต่แยกเป็นนิกายไม่ได้ขึ้นต่อกัน นิกายที่มีอาจารย์เข้มแข็ง จึงเจริญรุ่งเรือง ดังนั้น พ.ศ. ๒๕๒๔ (ค.ศ. 1981) เวียดนามบุดดิสสังฆะ (Vietnamese Buddhist Sangha) หรือ องค์การบริหารคณะสงฆ์จึงได้กำเนิดขึ้น^๔ มีผู้แทน ๑๖๕ รูป(ท่าน) โดยคัดมาจากคณะสงฆ์ ๙ นิกาย แบ่งการบริหารออกเป็น ๑๐ ส่วน ในปัจจุบัน(พ.ศ. ๒๕๕๕) มีพระตีช ตาม ทิช (Thích Tam Tich) เป็นประธานสงฆ์อยู่ที่เวียดนามภาคเหนือ^๕ พระตีชเทียนธรรม (Thích Thien Tam) ประธานคณะ

^๔ บางเล่มกล่าวว่า พระตีช ตรี ดินห์ วัดวานตีก เป็นประธานสงฆ์

^๕ สุวิญ วัคส์ดี.ดร., พระพุทธศาสนามหายาน, (กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดบงกชกมล, 2552),

สงฆ์ฝ่ายเถรวาทเป็นรองประธานสงฆ์ แต่ไม่มีอำนาจมากนักเพราะต้องฟังคำสั่งรัฐบาลด้วยว่าเห็นด้วยหรือจึงจะทำได้ ต่อมารัฐบาลได้ก่อตั้งพุทธสมาคมขึ้นแทนของเดิมมี พระติช นัท ตรีห์ (Thích Nath Tri) จากโฮจิมินห์ เป็นนายกพุทธสมาคมเทียบเท่าตำแหน่งพระสังฆราช มีพระติช เทรินห์ ตือ (Thích Tranh Tu) จากฮานอย เป็นรองนายกพุทธสมาคม

การศึกษาคณะสงฆ์

แต่เดิมการศึกษาสงฆ์ในเวียดนาม ไม่ได้จัดเป็นรูปแบบที่ชัดเจน โดยอาจารย์จะถ่ายทอดคำสอนให้ศิษย์นำไปท่องจำ แล้วต่ออย่างนี้ไปเรื่อยๆ เรียกว่า **มุขปาฐะ** คือ ปากต่อปาก ต่อมาเมื่อมีการจารึกคัมภีร์ทำให้มีการขีดเขียน ต่อมาได้ตั้งศูนย์การศึกษาขึ้นภายในวัด พระสูตรที่คณะสงฆ์นิยมแพร่หลายคือ สัทธัมมปุณทริกสูตร (Lotus Sutra) และอมิตาภาสูตร (Amitabha Sutra) จนถึงสมัยฝรั่งเศสจึงได้ก่อตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมขึ้น จากนั้นในยุคหลังเอกราช คณะสงฆ์ได้ก่อตั้งโรงเรียนมัธยม และระดับมหาวิทยาลัยสงฆ์ขึ้น ปัจจุบันคณะสงฆ์เวียดนามมีมหาวิทยาลัยทางพุทธศาสนา ๓ แห่งคือ

๑. มหาวิทยาลัยดึกซุ (Duoc Su) หรือ กว่างซุ (Guang Su University) ตั้งอยู่ที่วัดดึกซุ ห่างจากเมืองฮานอยไป ๓๐ กิโลเมตร ทางภาคเหนือ สอนในระดับปริญญาตรี ทางด้านพุทธศาสตร์ มีพระสงฆ์และภิกษุณีมาศึกษา ๓๐๐ รูป นอกจากนั้นยังเป็นที่ตั้งพุทธสมาคมแห่งเวียดนาม มีพระติช ถันห์ ตือ (Thích Thanh Tù) เป็นรองนายกพุทธสมาคม และเป็นเจ้าอาวาสวัด

๒. มหาวิทยาลัยเว้เหงียม (Hue Ngyiem University) ตั้งอยู่ที่วัดเว้เหงียม เมืองเว้ ภาคกลางของประเทศ มี ๒ คณะ คือ ๑.คณะพุทธศาสตร์ ๒.คณะปรัชญา มีพระติช เบาโจน เป็นอธิการบดี มีนักศึกษา ๓๒๐ คน แบ่งเป็นภิกษุ ๓๒๐ รูป ภิกษุณี ๓๒ รูป เป็นนักศึกษาทั้งหมด ยังไม่มีฆราวาส

๓. มหาวิทยาลัยหว่านฮั่งห์ (Vạn Hạnh University) ตั้งอยู่ที่เมือง

โฮจิมินห์ นครทางภาคใต้ ก่อตั้งโดย
สหพุทธจักรเวียดนาม โดยมีพระ
ตี๋ซันท์ฮันห์ พระเถระที่มีชื่อเสียงได้
ร่วมก่อตั้งด้วยในปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้
รับการรับรองจากรัฐบาล พ.ศ.
๒๕๐๗ ในยุคที่รุ่งเรืองมีเปิดสอน ๔
คณะ มี ๙ ภาควิชา มีนักศึกษา
๑,๙๓๘ รูป(คน) พ.ศ. ๒๕๑๑ มี

อาคารมหาวิทยาลัยหว่านฮั่งท์

คณาจารย์ ๖๘ ท่าน นักศึกษา ๑,๙๓๘ ท่าน (แบ่งเป็นคณะพุทธศาสตร์ ๒๑๖
คน อักษรศาสตร์ ๑๙๒ คน สังคมศาสตร์ ๑,๑๙๐ คน) เป็นชาย ๑,๓๕๑ คน
เป็นหญิง ๕๘๑ คน นักศึกษาต่างประเทศ ๒๕ คน เปิดทำการเรียนการสอนมา
จนถึง พ.ศ. ๒๕๑๘ เมื่อเปลี่ยนเป็นคอมมิวนิสต์แล้วจึงถูกยกเลิกไป ได้รับการ
ฟื้นฟูกลับมาอีกครั้งในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ อาคารเรียนเป็นตึก ๕ ชั้นศิลปะ
เวียดนามผสมจีน ปัจจุบันมีพระตี๋ช มินเจา (Thích Minh Chao) เป็น
อธิการบดี^๖ ศ.ดร. เล แมนทัต เป็นรองอธิการบดี มีเปิดคณะศึกษาเพียง
คณะเดียว คือ คณะพุทธศาสตร์ วิชาที่เปิดสอนในคณะ คือ

๑. หลักธรรมพื้นฐานทางพุทธศาสนา
(Basic on Buddhist Doctrines)
๒. แนวความคิดของนิกายต่างๆ
(Thought of different Buddhist Sects)
๓. ตัวอย่างของคัมภีร์ในแต่ละนิกาย
(A Number of Typical Scriptures of Buddhist Sects)
๔. ประวัติและวัฒนธรรมของพุทธศาสนาในเวียดนาม
(History and Culture of Vietnamese Buddhism)
๕. ประวัติโลกพระพุทธศาสนา (History of World Buddhism)

^๖ คอลัมน์เยือนฮานอย, นิตยสารพุทธจักร, (ปีที่ 62 ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน 2551), 27.

๖. ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเวียดนาม
(Vietnamese History and Culture)

๗. อังกฤษ ภาษามีชีวิตประวัติ และภาษาโบราณ จีน สันสกฤต บาลี
(One Living Language English and Ancient Language
Chinese Sanskrit and Pali)

๘. การปฏิบัติพระกรรมฐาน (Meditation Course)

๙. ภาษาปัจจุบันและภาษาโบราณ
(Modern and Ancient Language)

มีนักศึกษาที่จบตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ มีจำนวน ๒๘๓ รูป นอกนั้นยังมีพระสงฆ์ไปศึกษาต่อที่ สหรัฐอเมริกา อินเดีย ญี่ปุ่น ไต้หวัน ๑๖๓ รูป แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าพระสงฆ์เวียดนามที่ไปศึกษาในต่างประเทศโดยเฉพาะในอินเดีย จะอนุญาตให้เรียนได้เฉพาะคณะทางพุทธศาสนาและปรัชญาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ศึกษาทางด้านการเมืองโดยเด็ดขาด องค์ใดศึกษาคณะนี้จะถูกส่งกลับทันที

ด้านการเผยแผ่

คณะสงฆ์เวียดนามในปัจจุบันมีขีดจำกัดในการเผยแผ่ศาสนา รัฐยังไม่อนุญาตให้พระสงฆ์สอนในโรงเรียน นักโทษ ข้าราชการ ครูอาจารย์ จึงทำให้การเผยแผ่อยู่ในวงจำกัด เช่น

๑. สถานีโทรทัศน์ไม่มีช่องพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะ อย่างไรก็ดีหรือประเทศไทย

๒. สื่อสิ่งพิมพ์ นั้นมีวารสารสำหรับพุทธศาสนาหลายฉบับ เช่น

๒.๑. วารสารเกียกโห่ง (Giác Ngộ) จัดพิมพ์โดยพุทธสมาคมที่ โฮจิมินห์ จำนวนพิมพ์ ๓๐๐๐ เล่ม บรรจุเรื่องราวของพุทธศาสนาโดยทั่วไป เป็นภาษาเวียดนาม

๒.๒. วารสารฟัดฮุก (Phật Học) จัดพิมพ์โดยพุทธสมาคมที่เมืองฮานอย จำนวนพิมพ์ ๓๐๐๐ เล่ม เป็นภาพสีหลายหน้า ออกรายเดือน

สถิติข้อมูลทางพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๕๕ ที่น่าสนใจคือ ภิกษุและภิกษุณีทั่วประเทศ ๓๘,๗๙๘ รูป แบ่งเป็นนิกายมหายานจำนวน ๒๑,๖๐๖ รูป ในกรุงโฮจิมินห์ มีภิกษุและภิกษุณี ๗๕๖๕ รูป แบ่งเป็นนิกายเถรวาท จำนวน ๘,๑๙๔ รูป แบ่งเป็นนิกายใหม่ อนาคาริก (Mendicant) ๒,๐๕๕ รูป จำนวนวัดทั่วประเทศ ๑๔,๖๕๒ วัด วัดในนครโฮจิมินห์มี ๑,๐๒๓ วัด (มากไปไหม) สำนักสงฆ์ สาขาและศูนย์ปฏิบัติธรรม ๒,๒๕๒ แห่ง ชาวพุทธทั้งประเทศมี ๔๖ ล้านคน ส่วนสถิติ พ.ศ. ๒๕๕๐ มีพระภิกษุ, สามเณร, ภิกษุณีทั้งสิ้น^๗ ๓๘,๘๖๖ รูป แบ่งเป็นมหายาน ๒๘,๕๘๖ รูป ฝ่ายเถรวาท ๗,๙๑๔ รูป ฝ่ายเถรวาทแยกออกเป็นสายกัมพูชา ๗,๖๐๖ รูป ภิกษุเถรวาทแบบเวียดนาม (ขัตลี) ๒,๓๕๔ รูป จำนวนวัดทั้งสิ้น ๑๒,๒๗๔ วัด แบ่งเป็นวัดมหายาน ๑๑,๔๓๒ วัด เป็นเถรวาท ๔๘๑ วัด ฝ่ายเถรวาทแบ่งเป็นสายกัมพูชา ๔๑๖ วัด เถรวาทแบบเวียดนาม (ขัตลี) ๓๖๑ รูป

จากสถิติที่กล่าวอ้างนี้ จะสังเกตเห็นว่า จำนวนชาวพุทธ ๔๖ ล้านคน เมื่อมารวมกับจำนวนชาวเวียดนามทั่วประเทศ แสดงว่ายังไม่ถึง ๘๐ เหมือนสมัยก่อน แสดงว่าจำนวนชาวพุทธลดลง เพราะรัฐไม่สนับสนุนพุทธศาสนา การอ้างนี้คงเป็นการอนุโลมเท่านั้น เพราะรัฐยังไม่มีการอนุญาตให้สำรวจอย่างเป็นทางการ

๑๒.๒ นิกายสำคัญในพุทธศาสนา

๑. นิกายเถียน (เซน, ธิยาน, ฌาน)

เป็นนิกายส่วนใหญ่ของพระสงฆ์ในเวียดนาม ก่อตั้งในอินเดียโดยถือว่าพระมหากัสสปะเป็นปฐมสังฆนายก สืบทอดมา ๒๗ องค์ รวมทั้งพระนาถคารชุน เป็นอาจารย์มีชื่อเสียงด้วย เรียกในภาษาจีนว่า เสี่ยมจง ในเวียดนามว่า เถียน ในญี่ปุ่นเรียกว่า เซน ในอินเดียเรียกว่า ธิยาน ยึดถือในเรื่องสัจจะ ความว่าง ไม่เน้นตัวหนังสือ ไม่เน้นปริยัติ คิดนอกกรอบ แต่ชี้ตรงไปยังจุดของ

^๗ Võ Văn Tường, 500 famous temples in Vietnam, (Saigon: Tnhh Tm, 2008), 85.

จิตใจ แม้ไม่เน้นตำรา แต่ยังมีพระสูตรสำคัญหลายสูตร เช่น

๑. ลังกาวตารสูตร (พระคุณภัทร ชาวอินเดียแปล)

๒. วัชปรัชญาปารมิตาสูตร (พระกุมารชีพแปล)

๓. วิมลเกียรตินิเทศสูตร (พระกุมารชีพแปล)

๔. มหาไพบูลย์สมันตโพธิสูตร (พระพุทธตาระแปล)

ในจีนมีพระสังฆนายกสืบต่อมาอีก ๕ องค์ องค์แรก คือ พระโพธิธรรม หรือ ต๊กม้อ ท่านสุดท้ายคือ คณาจารย์เว่ยหล่าง (ฮู่เล้ง) มีการมอบบาตร และจีวรสืบกันมา จนมายกเลิกในองค์ที่ ๖ มาในภายหลังแยกออกเป็น ๕ สำนัก คือ ๑. สำนักฮุ่นมิ่ง, ๒. สำนักนัมซี้, ๓. สำนักเซ่ต้ง, ๔. สำนักอู่เอี้ยง, ๕. สำนักฮวงบั้ง ในบรรดาทั้ง ๕ สำนักนี้สำนักที่ ๒ (นัมซี้) แพร่หลายมากที่สุดโดยเฉพาะภาคใต้ นักปราชญ์สันนิษฐานว่า ส่วนเซนในจีนนั้นได้อิทธิพลศาสนาเข้าไปไม่น้อย เพราะสอดคล้องกับวัฒนธรรมจีนกว่านิกายอื่นจึงแพร่หลายรวดเร็ว และคงอยู่จนถึงปัจจุบัน ผู้นำเข้ามาเผยแผ่ยังเวียดนามคือพระวินิตฺรจฺจ พ.ศ. ๘๐๐ และพระโพธิธรรม หรือ ต๊กม้อ พ.ศ. ๑๐๐๐ นิกายนี้แพร่หลายมากที่สุดในปัจจุบัน คณะสงฆ์เวียดนามส่วนใหญ่สังกัดนิกายนี้ แม้พระตี้ซัง นัท ฮันท์ พระเถระชื่อดังของเวียดนามสังกัดนิกายนี้

การนุ่งห่ม พระสงฆ์เวียดนามแต่งด้วยกางเกง เสื้อ และจีวรหลายสี เช่น เหลือง ดำ เทา น้ำตาล แต่เจ้าอาวาสหรือพระผู้ใหญ่จะมีจีวรสีแดงเหมือนพระสงฆ์จีน ส่วนสามเณรเรียกว่า จู้เต้ว หรือ ไชยี้ ใช้จีวรเฉพาะสีเทา ส่วนจีวรเรียกว่า เอ หรือ กาช่า มีหลายสีเหมือนกางเกงและเสื้อ เมื่อออกนอกวัดการโกนหัว เวลาโกนหัวจะเหลือจุกไว้ ๒ จุก เมื่อเป็นพระจึงจะโกนทั้งศีรษะ ในเวียดนามเมื่ออายุจะครบ ๒๐ ปีแล้ว จะต้องเป็นสามเณรก่อนอย่างน้อย ๒ ปี จึงจะบวชต่อเป็นพระได้ การฉัน พระเณร แยกฉันต่างหาก แต่สามารถฉันร่วมกันได้ แม้กระทั่งฆราวาส ฉัน ๓ เวลา แต่เป็นมังสวิรัต

๒. นิกายดินห้โต

นิกายนี้เรียกว่า นิกายสุขาวตี ในภาษาไทย นิกายชิน ในภาษาญี่ปุ่น นิกายจ่งโทวงจ ในภาษาจีน และ **Pureland Sect** ในภาษาอังกฤษ นิกายนี้เกิดในประเทศจีน โดยพระคณาจารย์ฮู้เอี้ยง ในสมัยราชวงศ์จิ้น สำนักวัดตั้งนัมมี้ บนภูเขาหลู่ซาน มณฑลกังไส ท่านพาสานุศิษย์สวดมนต์รอบสระบัวบนภูเขา สมมติเป็นดินแดนสุขาวตี แล้วให้ทุกคนปรารถนาไปเกิดในแดนสุขาวตี ในเบื้องต้นอาศัยพระสูตร นามว่า พุทธธยานสาครสูตร คือ การเพ่งจิตถึงพระอมิตาภพุทธเป็นอารมณ์ ต่อมาพระชานเต้าคณาจารย์คนต่อมาได้วางพระสูตรเพิ่มอีกคือ ๑.มหาสุขาวตีวายุสูตร พระสังฆวรมัน (Sangha Varman) เป็นผู้แปล, ๒.จุลสุขาวตีวายุสูตร พระกุมารชีพ (Kumarjiva) เป็นผู้แปล, ๓.อมิตายุทธยานสูตร พระกาลยสะ (Kalayaka) เป็นผู้แปล, ไม่เหมือนนิกายเซนที่พึ่งอำนาจภายใน แต่นิกายนี้เน้นพึ่งอำนาจภายนอกคือภาวนาถึงพระอมิตาภะพุทธเจ้า ย่อมได้ขึ้นสวรรค์ไปอยู่ชั้นสุขาวตีด้วย โดยนับถือพระอมิตาภะพุทธเจ้าเป็นองค์สำคัญ พระองค์ประทับอยู่แดนพุทธเกษตร ผู้ที่ระลึกถึงนามของพระองค์จะไม่ตกนรกแน่นอน นักประวัติศาสตร์ชี้ว่านิกายนี้ เน้นอ่อนน้อมคล้ายศาสนาฮินดูในอินเดีย เป็นที่นิยมแพร่หลายในหมู่คนทั่วไป สำหรับประชาชนทั่วไปเพราะปฏิบัติง่าย

ในเวียดนามนิกายนี้ได้นำมาเผยแพร่ใน พ.ศ.๑๘๕๗ สมัยราชวงศ์หยวนของจีน ต่อมาได้พัฒนาการผสมผสานจนคละเคล้ากับนิกายเถียนในเวียดนามนั้นไม่เคร่งครัดในนิกายพระสงฆ์องค์เดียวอาจจะปฏิบัติในสองนิกายพร้อมกันได้รวมทั้งฆราวาสซึ่งต่างจากในจีน ชาวพุทธฆราวาสเวียดนามปฏิบัติตามนิกายนี้ แต่ไม่ได้กีดกันตัวเอง ยังนิยมไปวัดในนิกายเถียนเหมือนเดิม

งานบูชาพระบรมสารีริกธาตุที่ไฮจิมินห์

๓. นิกายเถรวาท

เป็นนิกายที่อยู่ทางใต้ โดยมากอยู่ในกลุ่มชาวเขมรกร่อม ราว พ.ศ. ๑๗๘๒ ในยุคที่เขมรมีอำนาจได้อพยพผู้คนไปอาศัยในสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง คือเวียดนามในปัจจุบัน นิกายเถรวาทเป็นนิกายดั้งเดิมมาตั้งแต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยไม่เคยมีใครมาเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสอนเด็ดขาด เรียกว่าเป็นนิกายอนุรักษ์นิยม ถือว่าคำสอนของพระพุทธองค์สมบูรณ์ไม่จำเป็นต้องแก้ไข นำเข้ามาสู่สุวรรณภูมิโดยพระโสณะและพระอุตตระและคณะ โดยพระเจ้าอโศกมหาราชส่งเข้ามาหลังสังคายนาครั้งที่ ๓ เสร็จแล้ว

ในเวียดนาม นิกายเถรวาทเดินทางมาทั้งสองทางคือ ทางน้ำนำโดยพระสงฆ์อินเดีย เช่น พระวินิตฺรุจิ แต่ไม่แพร่หลาย จนพุทธศาสนาแบบเถรวาทจากกัมพูชาแพร่เข้ามาจึงทำให้เป็นที่แพร่หลาย แต่เถรวาทนี้มีเฉพาะในภาคใต้เวียดนามเท่านั้น ส่วนภาคเหนืออยู่ใกล้จีนจึงนับถือแบบมหายาน เถรวาทมีลักษณะเหมือนกับพระสงฆ์ไทยทุกประการ แต่จำกัดเฉพาะในหมู่คนเชื้อสายเขมร และเวียดนามบางส่วนเท่านั้น เมื่อมาตั้งมั่นในประเทศที่คนส่วนใหญ่เป็นมหายาน จึงปฏิรูปให้เหมือนมหายานบ้างเช่น พระสงฆ์สวดทั้งภาษาบาลี

พระสงฆ์เถรวาท กำลังบิณฑบาต

และภาษาเวียดนาม ไม่ฉันทนือสัตว์ ดังนั้น นิกายนี้มีเฉพาะแถวภาคใต้ของเวียดนามเท่านั้น มีราว ๔๐๐ วัดศูนย์กลางอยู่วัดเซตวัน กรุงโฮจิมินห์ มีพระดีชเทียนธรรมเป็นประธานสงฆ์ฝ่ายเถรวาท

๔. นิกายขัตลี หรือคัตเส

เป็นนิกายลูกผสม ระหว่างมหายานกับเถรวาท ราว พ.ศ. ๒๔๕๖ ลักษณะเด่นของนิกายนี้คือ ๑. แต่งกายเหมือนพระฝ่ายเถรวาท โดยใส่เสื้อสีเหลืองนุ่งกางเกงเหลือง แล้วห่มจีวรแบบเถรวาทเฉียงบ่าทับ ๒. สวดมนต์ภาษา

เวียดนามแทนที่จะเป็นแบบบาสิเหมือนเถรวาท ๓. ฉันทมังสวิรัตติ เหมือนมหายาน ๔. ใส่รองเท้าแตะเหมือนเถรวาท ปัจจุบันมีจำนวน ๑๓ วัด พระภิกษุสามเณร ภิกษุณี ๒๕๐ รูป ส่วนจำนวนศาสนิกไม่อาจกำหนดได้

๑๒.๓ ภิกษุณีสงฆ์

เวียดนามเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ทำให้โอกาสสตรีเข้ามาบวชในพุทธศาสนา มาก และมีบทบาทในการเผยแผ่พุทธศาสนาทั้งในและต่างประเทศไม่ ย่อยหย่อนไปกว่าภิกษุ ตามธรรมเนียมเวียดนามแล้วบุตรสาวเป็นสิ่งที่บิดา- มารดาหวงแหนมาก จะไม่ยอมอนุญาตให้ทำอะไรตามต้องการ หรือให้ไปไกล ท่างสายตา แต่ต้องอยู่ในกรอบประเพณี การที่สตรีกล้าตัดสินใจออกบวชนั้น นอกจากชนะใจตนแล้ว ยังต้องเอาชนะใจบิดามารดาด้วย ภิกษุณีสงฆ์ใน

เวียดนามเริ่มมีตั้งแต่ พ.ศ. ๒... เป็นต้นมา แบ่งเป็น ๒ อย่าง คือ ๑.ภิกษุณีมหายาน ได้รับการอุปสมบทมาตั้งแต่ พ.ศ. ๑๒๐๐ เป็นต้นมา ๒.ภิกษุณีแบบเถรวาท การบวชแบบเถรวาทได้รับสาย อนุญาตมาจากพระสงฆ์ภิกษุ มาบวชให้ ในนิกายนี้มีภิกษุณี สงฆ์ที่มีชื่อเสียงมีหลายรูป เช่น

ภิกษุณีสงฆ์เวียดนามกำลังสวดมนต์ที่พุทธคยา อินเดีย

- ๑.ภิกษุณีดามส่วน (Dam Soan) พ.ศ. ๒๔๔๔ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๒
- ๒.ภิกษุณีเตียนเตี๋ยอง (Dien Truong) พ.ศ. ๒๔๐๖ ถึง พ.ศ. ๒๔๙๕
- ๓.ภิกษุณีเตี๋ยวเฮือง (Dieu Huong) พ.ศ. ๒๔๒๗ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๕
- ๔.ภิกษุณีเตี๋ยวโขง (Dieu Khong) พ.ศ. ๒๔๔๘ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๒
- ๕.ภิกษุณีเตี๋ยวตินห์ (Dieu Tinh) พ.ศ. ๒๔๕๓ ถึง พ.ศ. ๒๔๘๕
๖. ภิกษุณีจี้เกียน (Chi Kien) พ.ศ. ๒๔๕๖ ถึง พ.ศ. ๒๕๒๗

๗. ภิกษุณีเดี่ยวหนิง (Dieu Ninh) พ.ศ. ๒๔๕๗ ถึง พ.ศ. ๒๕๓๒
ปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๕) มีภิกษุณีทั้งประเทศ ๑๑,๑๘๕ รูป แบ่งเป็น
ฝ่ายมหายาน ๙,๙๘๕ รูป เป็นฝ่ายเถรวาท ๑,๒๐๐ รูป โดยฝ่ายมหายาน
มีกระจายกันทั่วประเทศ ฝ่ายเถรวาทมีเฉพาะในเวียดนามภาคใต้

๑๒.๔ วัดสำคัญในเวียดนาม

วัดในภาษาเวียดนามคือ **จั่ว** หรือ **ต้อ** ส่วนภาษาอังกฤษนิยมใช้คำว่า Pagoda แทนคำว่า Temple หรือ Monastery เหมือนในที่อื่น ๆ เป็นศูนย์กลางของพุทธศาสนา เพราะเป็นที่จำพรรษา และรักษามรดกวัฒนธรรมของชาติหลายแขนง เช่น สถาปัตยกรรม ประติมากรรม ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ เป็นต้น วัดในเวียดนามเมื่อเทียบกับไทยแล้วมีขนาดเล็กที่ตัวอาคารและพื้นที่เมืองที่มีวัดมากที่สุดคือ ไชงฮอนหรือ โฮจิมินห์ วัดที่นำมารวบรวมไว้นี้เป็นวัดสำคัญคือ

• นครโฮจิมินห์ (Ho Chi Minh City)

นครโฮจิมินห์ มีนามเดิมว่า ไชงฮอน (Sai Gon) เคยเป็นเขตที่ชาวกัมพูชาอาศัยอยู่ก่อน เรียกในภาษา กัมพูชาว่า **ไปรวีงนคร** เมื่อชาวเวียดนามอพยพมาอาศัยมากขึ้น ชาวกัมพูชากลายเป็นคนส่วนน้อย ต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เมืองนี้ได้เรียกถูกตั้งให้เป็นนครหลวงของเวียดนามใต้ที่สหรัฐหนุนหลัง พอถึง พ.ศ. ๒๕๑๘ คอมมิวนิสต์ยึดครองเมืองนี้เปลี่ยนชื่ออีกครั้งว่า **โฮจิมินห์** ตามนามของประธานาธิบดีโฮจิมินห์ของเวียดนามเหนือที่มีวัดมากกว่า ๑๕๐ แห่ง ทั้งในเมืองและเขตรอบนอกที่สำคัญ ได้แก่

๑. วัดหว่านฮั่งห์ (Vạn Hạnh)

ตั้งอยู่เลขที่ ๗๕๐ ถนนเหงียนเคียม (Nguyễn Kiem Street) ก่อตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นที่ตั้งมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาหว่านฮั่งห์ เป็นศูนย์กลางของพุทธศาสนาในเวียดนามปัจจุบัน โดยมีพระอาจารย์ **ตี๋ซิมินเจา** (Thích Minh Châu) เป็นอธิการบดีรูปแรก นอกจากนั้นยังเป็นศูนย์กลางการแปล

พระไตรปิฎกภาษาเวียดนามที่สำคัญที่สุดด้วย ภายในวัดมีอาคาร ๕ ชั้น ๑ หลังมุงด้วยกระเบื้องสีเขียว สวยงามมาก เป็นที่ศึกษาระดับปริญญาตรีและโท ที่พักสงฆ์ ๓ ชั้น ๑ หลัง วิหารสวดมนต์ ๑ หลัง เจดีย์ ๑ องค์ เฉพาะพระสงฆ์จำพรรษามี ๓๒ รูป^๔

วัดหว่านยังห์ ที่ตั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์

๒. วัดخالอย (Xa Loi)

ตั้งอยู่เลขที่ ๘๙ ซอยบาเหียนถั่น (Ba Huyen Thanh) กลางกรุงไซ่ง่อน วางศิลาฤกษ์วันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๙๙ (ค.ศ.1953) ออกแบบก่อสร้างโดยนายเตรินวันเตื่อง และนายโตบ่าวิน โดยมีพระอาจารย์ช่างอ่าง (Khanh Anh) เป็นเจ้าอาวาสรูปแรก เป็นวัดใหญ่ที่สุดในไซ่ง่อน เป็นที่เก็บพระบรมสารีริกธาตุและที่เก็บอัฐิของพระดีชกวางดีก ผู้เฒ่าตัวตายต่อต้านรัฐบาลโง่ดินห์เตียม ภายในวัดมีพระเจดีย์สูง ๓๒ เมตร ประดิษฐานพระพุทธรูปปางขัดสมาธิงดงามมาก ภายในมีภาพพุทธประวัติเขียนโดยศิลปินเหงียนวันลอง (Nguyễn Van Long) ในปี พ.ศ.๒๕๐๒ (ค.ศ.1959) ตรงกลางวัดมีอุโบสถ ๒ ชั้น ชั้นล่างเป็นห้องเรียนสำหรับบรรยายธรรม ชั้นบนเป็นที่สวดมนต์ ทุกวันอาทิตย์มีชาวพุทธมาสวดมนต์แน่นพระอุโบสถ มีพระ ๘ รูป ไม่มีสามเณร^๕

๓. กี่เหวียน หรือ วัดเซตวัน (Kỳ Viên, Jetavan)

เรียกตามสำเนียงเวียดนามว่า กี่เหวียน หรือ วัดโฝหมินห์ เป็นวัดนิกายเถรวาทในเวียดนาม ตั้งอยู่เลขที่ ๖๑๐ ถนนเหงียนดิ่งเจียว (Nguyễn Đình Chiểu) สร้าง พ.ศ. ๒๔๙๒ (ค.ศ.1949) โดยพระวังสรักขิตะ หรือ โฮโง

^๔ Thích Đồng Bôn, *A History of Xalai Pagoda*, (Ho Chi Minh: Nha Xuan Ban Ton Giao, 2006), 12.

^๕ <http://anamnikay.is.in.th/?md=content&ma=show&id=12> เข้าถึงข้อมูล (10/8/2012)

(Ho Thong) ท่านเป็นชาวเวียดนาม มาบวชแบบเถรวาท ร่วมกับอุบาสก เหยียนวันเฮียว (Nguyễn Van Thieu) ได้สร้างไว้ในปัจจุบันกำลังรื้ออาคารใหม่ทั้งหมดแล้วสร้างเป็นเจดีย์ ๖ ชั้น ยังไม่เสร็จ ปัจจุบันพระธรรมปาโล (Ven. Dhammapalo) ชาวเวียดนามเป็นเจ้าของ ไม่มีลูกวัด

๔. วัดวินเหมียม (Vinh Nghiem)

ตั้งอยู่เลขที่ ๓๓๙ ถนนนำทีค้อยเหงีย (Nam Kỳ Khởi Nghĩa) เส้นทางไปสนามบินตันซอนขุ คำว่า วินเหมียม เป็นสมณฉายาของพระสังฆนายกถั่งฮั่ง (Thích Thanh Hanh) (พ.ศ.๒๓๔๑ ถึง พ.ศ.๒๔๗๙) สร้างตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๗ (ค.ศ. 1964) โดยพระตีชตามญาก (Thích Tam Giác) แต่ได้รับการบูรณะจากสมาคมมิตรภาพญี่ปุ่น-เวียดนาม พ.ศ. ๒๕๑๔ (ค.ศ. 1971) เป็นศูนย์กลางการศึกษาที่สำคัญแห่งหนึ่ง ภายในวัดมีพระเจดีย์พระโพธิสัตว์ ทรงสี่เหลี่ยมสูง ๗ ชั้น สูง ๓๕ เมตร ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปรายล้อมไปด้วยพระโพธิสัตว์สมันตภัทร และพระโพธิสัตว์มัญชุศรี มีพระตีชถันฝง (Thích Thanh Phong) เป็นเจ้าอาวาส พระสงฆ์ ๑๔ รูป

พระเจดีย์ วัดวินเหมียม

๕. วัดกวนอิม (Quan Am)

เลขที่ ๑๒ ซอยเล่าตุ๋ ย่านโซลอน บางทีเรียกว่า องลั้ง สร้าง พ.ศ. ๒๓๕๙ (ค.ศ. 1816) โดยพ่อค้าชาวจีนฟูเจี้ยน และกวางตุ้ง เพื่ออุทิศให้เจ้าแม่กวนอิม (กวนอิม) ภายในพระเจดีย์ประดิษฐานรูปหล่อเจ้าแม่กวนอิม พระศรีอริยเมตไตรย์รูปร่างอ้วน พระทีปังกร พระพุทธเจ้าในอดีต พระศากยมุนีพระพุทธเจ้าปัจจุบัน

๖. វិថយាគเหวียน (Giác Viên)

ตั้งอยู่เลขที่ ๑๖๑/๓๕/๒๐ ถนนเลกลองกวน (Lạc Long Quân) วัดนี้เดิมเรียกว่า กวนอัมคัก สร้าง พ.ศ. ๒๒๘๗ (ค.ศ. 1744) โดยพระอาจารย์ ไฮตินห์ (Hải Tĩnh) เปลี่ยนมาเป็นชื่อปัจจุบันภายในวัดมีพระพุทธรูปแกะจากไม้มากกว่า ๑๕๐ องค์ ภายในวิหารมีพระพุทธรูปอมิตาภะประดิษฐานอยู่ มีพระจำพรรษา ๑๐ รูป

๗. វិថយาគเลิม (Giác Lâm)

ตั้งอยู่เลขที่ ๑๑๘ ถนนเลกลองกวน (Lạc Long Quân) อำเภอตันบิงห์ (Tân Bình) เมืองโฮจิมินห์ สร้าง พ.ศ. ๒๒๘๗ (ค.ศ. 1744) โดยอุบาสนกัถียหลง (Lý Thụy Long) ชาวจีนอพยพ พ.ศ. ๒๒๘๗ (ค.ศ. 1744) พระธรรมอาจารย์เวียนกวาง (Viên Quang) ได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาสรูปแรก ท่านสังกัดนิกายเถียนสาขาลินชิจากนั้นเป็นพระไห่ติง (Hai Tinh) พระหมิงวี (Minh Vi) พระหมิงเคียม (Minh Kiem) พระโง่ลอย (Nhu Loi) พระหงฮึง (Hong Hung) และพระโง่ผง (Nhu Phong) ตามลำดับเป็นวัดที่เก่าที่สุดของโฮจิมินห์ ในวัดปลูกต้นโพธิ์นำหน่อมาจากศรีลังกา ภายในวัดมีเจดีย์ ๗ ชั้น สูง ๓๒ เมตร สร้าง พ.ศ. ๒๕๓๗ (ค.ศ. 1994) ภายในประดิษฐานพระพุทธรูป ๑๑๓ องค์ ปัจจุบันมีพระสงฆ์จำพรรษาราว ๑๐ รูป

๘. វិថយាณดึก (Vạn Đức)

วัดนี้ตั้งอยู่ชานเมืองโฮจิมินห์ เลขที่ ๒๓/๔ ถนนโตงักวัน (Tô Ngọc Vân) สร้าง พ.ศ. ๒๔๙๗ (ค.ศ. 1954) พระติช ตรี ดินห์ (Thích Trí Tĩnh) อดีตประธานองค์กรสงฆ์เวียดนาม ภายในมีพระเจดีย์สูง ๔๓ เมตรสูงตระหง่านเห็นแต่ไกล เรียกว่า เจดีย์อวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ มีพระสงฆ์ ๑๒ รูป สังกัดนิกายเถียน

๙. วัดอันกวาง (Ấn Quang)

นามเดิมว่าวัดเอ็งกวาง (Ưng Quang) ตั้งอยู่ถนนหมายเลข ๒๔๓ ซอยชื่อหว่านฮั่ง (Su Vạn Hạnh) สร้าง พ.ศ. ๒๔๙๑ (ค.ศ.1948) โดยพระอาจารย์ตี๋ชตรีฮือ (Thích Trí Hữu) จากนั้นพระอาจารย์ตี๋ชเถียนหัว (Thích Thiệu Hòa) เป็นเจ้าอาวาสต่อมา พ.ศ.๒๔๙๓ (ค.ศ.1950) แล้วเปลี่ยนชื่อเป็นอันกวาง เป็นที่ตั้งสำนักงานของคณะสงฆ์ในเวียดนามใต้ตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๙๓ (ค.ศ.1950 ถึง ค.ศ.1963) ปัจจุบันเป็นที่ตั้งของคณะสงฆ์เมืองโฮจิมินห์ สังกัดนิกายเถียน สาขาลินจี้ มีพระจำพรรษา ๑๒ รูป

• เมืองนาตรัง (Nha Trang)

๑. วัดล่งเซิน (Long Son)

ตั้งอยู่เชิงเขาไตรถ่วย (Trai Thuy) ของจังหวัดข่านห์หว่า (Khanh Hoa) ห่างจากสถานีรถไฟนาตรังครึ่งกิโลเมตร สร้าง พ.ศ. ๒๔๘๓ (ค.ศ.1940) ภายในวัดสร้างพระพุทธรูปสี่ขาปางขัดสมาธิงดงามมากศิลปะเวียดนามสูง ๑๔ เมตร มีบันไดหินทางขึ้น ๑๕๒ ขั้น อุทิศให้กับพระสงฆ์หลายสิบลรูป ที่เสียชีวิตในการต่อต้านรัฐบาลโง่ดินเดียม

• เมืองดาลัต (Dalat)

๑. วัดหลิ่งเซิน (Linh Son)

ตั้งอยู่เลขที่ ๑๒๐ ถนนเหงียนวันตรล (Nguyễn Văn Trol) เมืองดาลัต จังหวัดล๋าดง ตั้งอยู่บนเขาสูงราว ๗๐๐ เมตร ทางตะวันตกเฉียงเหนือของดาลัต วัดนี้สร้างปี พ.ศ. ๒๔๘๑ (ค.ศ.1938) โดยการบริจาคที่ดินของอุบาสิกโวดิ่งตั้ง (Ngo Dinh Dung) และเหงียนวันเทียน (Nguyễn Văn Thien) ในวัดมีเจดีย์สูง ๑๕ เมตร ภายในวิหารพระพุทธรูปหนัก ๑๒๕๐ กิโลกรัม สร้าง พ.ศ.๒๔๘๓ (ค.ศ.1950) โดยมีพระตี๋ชตรีฮือ (Thích Trí Thu) (พ.ศ. ๑๘๘๓) เป็นเจ้าอาวาสรูปแรกจากนั้นสืบทอดโดยพระตี๋ชเตียวเฮือง (Thích Dieu Hoang) (พ.ศ.๒๔๘๓ ถึง พ.ศ.๒๔๙๐) พระตี๋ชตู๋หมั่น (Thích Tu

Man) (พ.ศ.๒๔๙๐ ถึง พ.ศ.๒๔๙๕) พระบิชเหงียน (Bich Nguyễn) (พ.ศ. ๒๔๙๕ ถึง พ.ศ.๒๕๐๗) ตามลำดับ ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณจาก พระตีซิ่งเซียด (Thích Tinh Khiet) ในปัจจุบันเป็นที่ตั้งของคณะสงฆ์ เหลี่ยมดง (Lam Dong Buddhist Sangha)

• เมืองด่าหนัง (Đà Nẵng)

๑. วัดโพดา (Phở Đà)

หรือวัดพูดา ตั้งอยู่เลขที่ ๓๔๐ ถนนพันจูตริन्ह (Phan Chu Trinh) สร้าง พ.ศ.๒๔๖๖ (ค.ศ.1932) ภายในวัดมีพระวิหารสร้างศิลปะแบบจีน มีรูปปั้นพระอวโลกิเตศวรประดิษฐานอยู่ด้านหน้า ภายในวิหารประดิษฐาน พระพุทธรูปปางขัดสมาธิ ทำจากทองสำริด วัดนี้มีสถาปัตยกรรมที่งดงาม วัดนี้เป็นศูนย์กลางการศึกษาของพระและแม่ชีในเมืองด่าหนัง มีพระสงฆ์ และสามเณรจำพรรษามากกว่า ๔๐ รูป ศึกษาพระปริยัติธรรมที่นี่

๒. วัดฟาบเหลียม (Pháp Lâm)

วัดนี้ตั้งอยู่เลขที่ ๕๐๐ ถนนเอื่องไอ่เคียม (Ông Ích Khiêm) สร้าง พ.ศ.๒๔๗๗ (ค.ศ.1934) เพื่อน้อยถวายต่อพระศากยมุนีสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นสาขาของสมาคมพุทธศาสนศึกษาอันนัม ภายในวัดมีรูปปั้นพระสังกัจจายน์ ขนาดใหญ่ภายในวัด สังกัดนิกายเถียน มีพระสงฆ์จำพรรษา ๑๑ รูป

๓. วัดกวางมินห์ (Quang Minh)

วัดนี้ตั้งอยู่เลขที่ ๔๑๒ ถนนตุนตึกถั่ง (Tôn Đức Thắng) เมืองด่าหนัง สร้าง พ.ศ.๒๕๐๐ (ค.ศ.1957) ต่อมาภิกษุณีติซุญเดียด (Thích Nữ Diệu) ได้ขยายให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น เป็นที่ตั้งของพระพุทธรูปปูนสีขาวที่สูงราว ๒๐ เมตร นับเป็นพระพุทธรูปปูนปั้นที่ใหญ่ที่สุดในเขตเวียดนามกลาง เสร็จสมบูรณ์ พ.ศ.๒๕๑๒ (ค.ศ.1969) บรรยากาศภายในวัดค่อนข้างเงียบสงบ ชาวด่าหนังและนักท่องเที่ยวที่มาเยือนนิยมมาสักการะบูชาเพื่อความเป็นสิริมงคล วัดนี้เป็นวัดภิกษุณีสงฆ์ นิกายเถียน

๔. วัดลิงห์อิ่ง (Linh Ứng)

เป็นวัดสำคัญของเมืองด่าหนั่ง ตั้งอยู่เชิงเขาบานา (Bà Nà) ติดปากอ่าวด่าหนั่ง บรรยายกาศสวยงามมาก สร้าง พ.ศ. ๒๔๗๙ (ค.ศ. 1936) ภายในวัดมีอาคารขนาดใหญ่มุงด้วยกระเบื้องสีเขียวสวยงาม สิ่งที่น่าสนใจที่สุดในวัดคือ ๑. พระพุทธรูปสีขาวปางขัดสมาธิสูง ๒๗ เมตร ตั้งอยู่บนเนินเขา ๒. รูปปั้นพระโพธิสัตว์กวนอิมสีขาวปางยืนประทานพรสูง ๖๗ เมตร นับว่าสูงที่สุดในเวียดนาม สร้างเสร็จ พ.ศ. ๒๕๔๗ (ค.ศ. 2004) ด้วยทำเลและมีรูปพระโพธิสัตว์กวนอิมจึงเป็นจุดท่องเที่ยวที่สำคัญ เจ้าอาวาสนามว่า ดีชเถียนเหงียน (Thich Thien Nguyen) มีพระสงฆ์จำพรรษา ๓ รูป ทุกวันอาทิตย์จะมีคฤหัสถ์แต่งกายด้วยชุดสีเทามาสวดมนต์ไม่ต่ำกว่า ๕๐ คน

• เมืองเว้ (Huế)

๑. วัดเทียนหมู่ (Thiên Mụ)

แปลว่า เทพธิดาราม เป็นวัดสำคัญเป็นที่จำพรรษาของพระตีชกวางดึก ผู้เฝ้าตัวถวายชีวิตเป็นพุทธบูชาปกป้องพุทธศาสนาจากรัฐบาลโง่หินดินเตียม ตั้งอยู่บนเขาหาเซ่ (Hà Khê Hill) ถนนเหงียนเผือกเหงียน (Nguyễn Phúc Nguyễn) ริมแม่น้ำหอม (Perfume River) สร้าง พ.ศ. ๒๑๔๔ (ค.ศ. 1601) โดยขุนนางเหงียนเฮือง (Nguyễn Hoang) เมื่อท่านเดินทางมาที่นี่ได้พบเรื่องราวของผู้หญิงผมขาว แต่งชุดแดง กางเกงสีน้ำเงิน นั่งบนยอดเขาแล้วกล่าวว่า “ท่านเป็นผู้นำที่มีคุณธรรมควรจะได้สร้างพระเจดีย์ที่ยอดเขานี้ เพื่อความมั่นคงของรัชกาลของท่าน” ต่อมาหญิงนั้นได้หายวับไป ชาวบ้านจึงเรียกภูเขาเทพธิดา ท่านเหงียนยินตีจึงได้สร้างวัดขึ้น พ.ศ. ๒๒๓๘ (ค.ศ. 1695) พระตาชเหลียม (Thach Liem) พระสงฆ์เงินแห่งนิกายเถียนได้รับนิมนต์ให้มาเป็นเจ้าอาวาส

ภายในวัด มีศาสนสถานที่น่าสนใจคือ พระเจดีย์ต้องัน (Tu Nhan Stupa) สร้าง พ.ศ. ๒๓๘๗ (ค.ศ. 1844) ในสมัยจักรพรรดิเทียวตรี มีแปด

เหลี่ยม สูง ๒๐ เมตร ๗ ชั้น มีระฆัง
สำริดหนัก ๒ ตัน สมัยจักรพรรดิคือ
ดึกถูกเปลี่ยนเป็นเจดีย์หลิงหมู่
(Linh Mu) ได้รับการยอมรับเป็น
มรดกโลกปี พ.ศ.๒๕๓๖ (ค.ศ.
1993) ในวัดมีรถที่เป็นพาหนะของ
พระดีชกวางดึกเดินทางไปเผาตัว
รักษาอยู่ พ.ศ. ๒๕๕๔ มีพระ ๑๓ รูป
สามเณร ๗๐ รูป

วัดเทียนหมู่ เมืองเว้

๒. วัดบ่าวคัวก (Báo Quốc)

ตั้งอยู่ถนนบ่าวคัวก คำว่า บ่าวคัวก แปลว่า เจดีย์ช่วยชาติ บนเนินเขา
ท่าหลง (Hàm Long) สร้างโดยพระเจ้าจื๊อยาม่า ยาคฝง (Giac Phong) ตาม
สำเนียงเวียดนาม ท่านเดินทางมาเผยแผ่พุทธศาสนาที่นี่ในปี พ.ศ.๒๒๑๓
(ค.ศ.1670) เดิมเรียกว่าวัดท่าหลงเซิน จากนั้นจักรพรรดิมีนหม่าง (Minh
Mang) พ.ศ.๒๓๗๐ (ค.ศ.1824) ได้เสด็จมาวัดอย่างเป็นทางการได้
พระราชทานนามว่า บ่าวคัวก จากนั้นมีลูกศิษย์สืบต่อกันมาหลายรุ่นคือ
พระโฝเถิง (Pho Thinh) พระดีชตรีถือ (Thích Tri Tu) และพระดีช
เผือกหัว (Thích Phuoc Hau) (พ.ศ.๒๔๘๒) มาถึงสมัยพระเถียนอัน
(Thien An) (พ.ศ. ๒๕๐๒) เป็นเจ้าอาวาส ท่านได้สร้างโรงเรียนประถม
ถันหลงภายในวัดด้วย เมื่อมีนักเรียนมากขึ้นจึงสร้างเป็นโรงเรียนมัธยมต่อมา

๓. วัดตื้อเด็ม (Từ Đàm)

ตั้งอยู่เลขที่ ๐๑ ถนนชื่อเหลี่ยวกวาน (Sur Liễu Quán) สร้าง พ.ศ.
๒๒๐๐ โดยคณาจารย์เถียนนามว่า หมินเฮืองตื้อดุง (Minh Hoàng Từ Dung)
ในปี พ.ศ.๒๒๐๐ เดิมเรียกว่า วัดอันเติน (Án Tôn) พ.ศ.๒๓๘๔ (ค.ศ.1841)
จักรพรรดิเทียวตรีเสด็จมาเยี่ยมวัดได้เปลี่ยนนามเป็นชื่อปัจจุบัน ในปี พ.ศ.

๒๕๙๕ (ค.ศ.1951) พุทธสมาคมเวียดนามได้ก่อตั้งที่นี่ ปัจจุบันเป็นศูนย์การบริหารงานพุทธศาสนาในภาคกลาง

• จังหวัดฮาทิน (Hà Tĩnh)

๑. วัดเทียนตรู (Tien Tru)

ตั้งอยู่บนภูเขาน้ำหอม (Perfume) คำว่า เทียนตรู แปลว่า ครีวสวรรค์ สร้าง พ.ศ. ๒๓๐๐ ภายในประดิษฐานรูปเจ้าแม่กวนอิม (กวนอิม) เพื่อสักการะบูชา

๒. วัดเฮืองตีช (Huong Tich)

สร้างครอบถ้ำธรรมชาติ บนภูเขาเฮืองตีช (น้ำหอม) สูง ๖๕๐ เมตรจากระดับน้ำทะเล สร้างสมัยราชวงศ์เต๋รินราว พ.ศ. ๑๗๙๓ พระธิดาของจักรพรรดิราชวงศ์เต๋รินนามว่า เยี้ยวเถียน (Diệu Thiên) ได้เสด็จมาปฏิบัติธรรมที่วัดนี้จนได้บรรลุธรรม จึงได้สร้างอุทิศให้เจ้าแม่กวนอิม มีบันได ๑๒๐ ขั้นขึ้นไปสู่ถ้ำ ปัจจุบันเป็นวัดภิกษุณีสงฆ์

• จังหวัดยุงเต่า (Vũng Tàu)

๑. วัดจันโขง (Chan Khong)

ตั้งอยู่บนภูเขาเต่าฟิง (Tao Phung) จังหวัดยุงเต่า (Vũng Tàu) สร้างในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ (ค.ศ. 1971) โดยพระคณาจารย์ตีชถันตือ (Thích Thanh Tu) แห่งนิกายเถียน ภายในวัดมีพระพุทธรูปปางขัดสมาธิสูง ๑๐ เมตร เสร็จ พ.ศ. ๒๕๐๖ (ค.ศ. 1963) ปัจจุบันมีพระ ๑๙ ภิกษุณี ๑๐ รูป มีพระตีชเฟือกเหา (Thích Phuoc Hao) เป็นเจ้าอาวาส มีภิกษุณีตีชนูถ่วนติน (Thích Nu Thuan Tinh) เป็นผู้ดูแล นิกายเถียน

๒. วัดเว้เจี้ยว (Hue Chieu)

ตั้งอยู่ที่บาเรีย สร้างเดือนเมษายน พ.ศ.๒๕๒๒ (ค.ศ.1979) โดยคณาจารย์ถันตือ เป็นวัดภิกษุณีมีทั้งหมด ๘๐ รูป โดยภิกษุณีตีซนุถวนตรี (Thích Nu Thuan Tri) นิกายเถียน

๓. วัดเฮืองไห่ (Huong Hai)

ตั้งอยู่ไม่ไกลจากวัดเทืองเจี้ยว สร้าง พ.ศ.๒๕๑๘ โดยภิกษุณีเทือนเกียก (Thuan Giac) ปี พ.ศ.๒๕๒๖ (ค.ศ.1983) ต่อมาเปลี่ยนนามเป็นตริกัณเฑาะฐ (Trúc Lâm Zen Center) ๖ ปีต่อมาได้ขยายพื้นที่มากขึ้น เนื่องจากของเดิมคับแคบ ปัจจุบันมีภิกษุณี ๓๐ รูป มีภิกษุณีตีซนุถวนเกียกเป็นเจ้าของ

๔. พุทธสถานที่ติชจา (Thích Ca Buddha Monument)

ตั้งอยู่เลขที่ ๖๐๘ ถนนเตรินฟู (Trần Phú) เป็นพุทธสถานที่สำคัญของเวียดนาม ได้ก่อสร้าง พ.ศ.๒๕๔๓ (ค.ศ.1940) โดยความร่วมมือของพระนารทะมหาเถระ (Narada Mahathera) จากศรีลังกา และนายเลควาง (Lê Quang) ต่อมาได้อุปสมบทเป็นภิกษุจึงได้สร้างพุทธสถานนี้ จุดเด่นคือประดิษฐานพระพุทธรูปปางขัดสมาธิสีขาวสูง ๑๒ เมตรบนยอดเขา ทำด้วยปูนซิเมนต์ ปัจจุบันที่นี้กลายเป็นศูนย์วิปัสสนาแห่งหนึ่งของเวียดนาม

• จังหวัดหนิงบิ่ง (Ninh Bình)

๑. วัดไบดิ่ง (Bái Đình)

เป็นวัดที่ใหญ่ที่สุดในอาเซียน ตั้งอยู่ที่บนภูเขาใกล้คอมมูนยาซิง (Gia Sinh) อำเภอยาเหวียน (Gia Vien) สนับสนุนงบประมาณโดยรัฐบาลตั้ง โดยมีพระตีซถันตือ (Thích

วิหารวัดไบดิ่ง จังหวัดหนิงบิ่ง

Thanh Từ) เป็นประธานฝ่ายสงฆ์ ตั้งอยู่บนเนินเขาไปตั้ง วัดเดิมสร้าง พ.ศ. ๑๗๐๐ สมัยราชวงศ์ลี ภายในวัดมีวิหารประดิษฐานพระพุทธรูปมหายาน ๓ องค์ ทำจากทองสัมริดที่ซื้อมาจากเมืองจีน นอกนั้นยังมีรูปปั้นพระอรหันต์ทำจากหินอ่อน ๕๐๐ องค์

• จังหวัดบักนิน (Bắc Ninh)

๑. วัดฟาวัน (Pháp Vân)

บางครั้งเรียกว่า วัดด่าว (Dâu) ตั้งอยู่ถนัดเคื่องคอมมูน ตำบลวานเกียบ เมืองฮาดอง สร้าง พ.ศ. ๑๑๒๓ ห่างจากฮานอย ๓๐ กิโลเมตรทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นวัดที่พระวินิตฺรุจิ พระสงฆ์อินเดียมาเผยแผ่พุทธศาสนาและจำพรรษาที่นี่ เป็นวัดต้นสายของนิกายวินิตฺรุจิ ภายในวัดมีเจดีย์บรรจุศพอาบยาพระเถระชื่อดังสองพี่น้อง ๒ รูปคือ พระโหว่คักหมิง (Vũ Khắc Minh) และพระโหว่คักเตื่อง (Vũ Khắc Truòng) ท่านั่งในอริยาบถนั่งสมาธิมรณภาพ เมื่อ ๓๐๐ ปีก่อน ปัจจุบันมีภิกษุณีดูแล ๖ รูป

๒. วัดวันเฟือก (Vạn Phúc)

อยู่ในหมู่บ้านฟัดตีช (Phật Tích) อำเภอเทียนฮือ (Tiên Du) สร้าง พ.ศ. ๑๔๐๙ (ค.ศ. 866) โดยนายพลจีนนามว่าเกาเปียน (Gao Pien) ในสมัยพระเจ้าลีถันตั้งได้สร้างสถูปหินขึ้นภายในวัด ในสมัยจักรพรรดิเลถ่านตั้งพระธิดาของพระองค์ได้มาศึกษาธรรมที่วัดนี้ภายใต้การดูแลของพระสงฆ์จีนนามว่า หมิงฮันห์ (Minh Hanh) ภายในวัดยังมีรูปम्मมีพระลีเทียนโต (Ly Thien To) อดีตเจ้าอาวาสเก็บรักษาไว้ ท่านเกิด พ.ศ. ๒๑๓๓ และมรณภาพ พ.ศ. ๒๑๘๗ ปัจจุบันมีพระจำพรรษา ๘ รูป สังกัดนิกายเถียน

๓. วัดบัตถาบ (Bát Tháp)

อยู่ห่างจากฮานอย ๓๐ กิโลเมตร ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ สร้าง พ.ศ. ๑๕๗๗ (ค.ศ. 1037) และขยายให้กว้างขึ้นในสมัยของพระเจ้าเลถันตั้ง

เป็นที่จำพรรษาของพระสงฆ์ที่มีชื่อเสียง ๓ รูปคือ ๑.พระเหวียนกวาง (Huy-en Guang) เกิด พ.ศ. ๑๗๙๗ มรณภาพ พ.ศ. ๑๘๗๗ เป็นพระสังฆนายก รูปที่ ๓ ของนิกายเถียนป่าไผ่ (ต๋รุกเหลื้ม) ๒.พระชเวตชเวต (Chuyet Chuyet) พระสงฆ์จีนจากกวางตุ้ง มรณภาพพ.ศ. ๒๑๘๗ (ค.ศ. 1644) ๓. พระมินฮังค์ (Minh Hanh) พระสงฆ์จีน ท่านมรณภาพ พ.ศ. ๒๒๐๒ ภายในวัดมีรูปแกะสลักพระโพธิสัตว์สมันตภัทร และพระโพธิสัตว์กวนอิม ๑,๐๐๐ มื้อสวยงามมาก

• นครฮานอย (Hà Nội)

ภายในเมืองฮานอย และปริมณฑลมีวัดทางพระพุทธศาสนาอยู่ทั้งสิ้น ๑๓๐ วัดเกือบทั้งหมดเป็นนิกายเถียน สาขาต๋รุกเหลื้ม ที่แตกต่างจากภาคใต้ คือ จะไม่มีวัดแบบเถรวาทเลย วัดที่สำคัญคือ

๑. วัดไคคว็อก (Khai Quốc)

หรือ วัดเตรินคว็อก (Trần Quốc) ตั้งอยู่เลขที่ ๓๒ ถนนถันเหนียน (Thanh Niên) สร้าง พ.ศ. ๑๐๘๗ (ค.ศ. 544) ในรัชสมัยจักรพรรดิลี้נםเต้ (Lý Nam Đế) เป็นสถานที่พระเถาเตื่อง (Thảo Đường) อาจารย์ของพระเจ้า ลีทันต้องจำพรรษา ก่อตั้งนิกายเถียนรุ่นที่ ๒ ภายในวัดมีต้นโพธิ์ที่ประธานาธิบดี อินเตียได้นำมามอบให้ในปี พ.ศ. ๒๕๐๒ (ค.ศ. 1959)

๒. วัดลาง (Lang)

อยู่ที่หมู่บ้านเยนหล่าง ๕ กิโลเมตรจากทะเลสาบฮ่วงกิม อำเภอจงดา นครฮานอย สร้าง พ.ศ. ๑๖๓๙ (ค.ศ. 1096) จักรพรรดิสร้างถวายพระดาวฮังค์ (Dao Hanh) ในวัดมีอนุสาวรีย์ช้างที่เจ้าชายลิงกลาง โอรสจักรพรรดิลี้ถันตง ทรงขับสู้กองทัพจีนที่เข้ามารุกราน ในวิหารมีรูปปั้นพระดาวฮังค์ทำเป็นम्मมีประดิษฐานอยู่ สังกัดนิกายเถียน มีพระ ๑๒ รูป

๓. วัดเจติยัทอม (Perfume Pagoda)

อยู่เขตอำเภอหม่ายติก สร้าง พ.ศ. ๒๒๒๙ (ค.ศ.1686) สมัยจักรพรรดิ เลโฮตง เนื่องจากตั้งอยู่บนยอดเขา ทศนิยมภาพจึงสวยงาม ในวัดมีถ้ำสำคัญ คือ ถ้ำหงติช (Huong Tich) เป็นสถานที่แสวงบุญที่สำคัญ สังกัดนิกายเถียน

๔. วัดกวานซื่อ (Quán Sứ)

ตั้งอยู่เลขที่ ๗๓ ถนนกวานซื่อ นครฮานอย กลางเมืองฮานอยที่รตรา พลุกลาน สร้าง พ.ศ. ๒๐๐๐ สมัยราชวงศ์เล บางครั้งเรียกว่าวัดสถานทูต เพราะเป็นที่รับรองราชทูตในอดีต พ.ศ. ๒๓๗๐ (ค.ศ.1827) พระคณาจารย์เถียนนามว่าถันเฟื่อง (Thanh Phuong) ได้มาเป็นเจ้าอาวาสแล้วขยายวัดอีกทั้งบูรณะให้กว้างใหญ่กว่าเดิม ปัจจุบันเป็นที่ตั้งพุทธสมาคมแห่งเวียดนาม มีพระติช ถัน ตื่อ (Thích Thanh Từ) เป็นรองพุทธสมาคม และเป็นเจ้าอาวาส มีพระ ๑๕ รูป ชาวพุทธนิยมไปสวดมนต์ในวัดเต็มอุโบสถทุกวัน

๕. วัดหลินเทียน (Linh Tiên)

บางครั้งเรียกว่าวัดบัง ตั้งอยู่ท้องที่เฮืองเลียต (Hoàng Liệt) อำเภอเฮืองไหม สร้างสมัยราชวงศ์เล ต่อมา พ.ศ. ๒๑๙๗ (ค.ศ.1654) พระคณาจารย์เว็กวาง (Huệ Quảng) ได้บูรณะซ่อมแซมอีกครั้ง ต่อมาพระติชเบาเหงียม (Thích Bảo Nghiêm) ได้สร้างเจติย ๑๓ ชั้นสูง ๕๔ เมตร นับว่าสูงที่สุดในเวียดนามตอนนี้ ภายในวัดประดิษฐานพระพุทธรูปทองแดง ๑๐๔ องค์

๖. วัดเกียนโซ่ (Kiến Sơ)

๑๕ กิโลเมตรทางทิศตะวันออกจากกรุงฮานอย ใกล้ชุมชนฟุดง (Phủ Đông) อำเภอญาเหล็ม (Gia Lâm) สร้าง พ.ศ. ๑๓๖๓ (ค.ศ.820) โดยคณาจารย์เถียนนามว่าเหล็มติก (Lâm Đức) จากนั้นเป็นที่พำนักของพระโงนถง (Vô Ngôn Thông) หรืออยู่ยงตง (Wu Yan Tong) ในภาษาจีน ซึ่งมีชื่อเสียงสมัยราชวงศ์ลี เป็นศูนย์กลางของนิกายเถียนสาขาท่านโงนถง ภายในวัดนอกจากมีพระพุทธรูป และพระโพธิสัตว์แล้ว ยังมีรูปปั้นของ

พระโขนงมองเผิน ๆ คล้ายพระโพธิสัตว์กวนอิม รูปปั้นจักรพรรดิสีกิ่งอ้วน และพระมารดาด้วย สังกัดนิกายเถียน

๑๒.๕ วัดเวียดนามในต่างประเทศ (Vietnamese Temples in Oversea)

ในยุคที่ฝรั่งเศสเข้าปกครองเวียดนาม พุทธศาสนาแบบเวียดนามยังไม่เป็นที่รู้จักของชาวโลก แต่ต่อมาเมื่อฝรั่งเศสใกล้จะมอบเอกราช คณะสงฆ์เวียดนามได้มีโอกาสไปเยือนยุโรป ตั้งแต่นั้นชาวยุโรปจึงได้รับรู้เรื่องราวของพุทธศาสนาที่เวียดนาม จนเมื่อเวียดนามได้รับเอกราช มีคณะสงฆ์เวียดนามได้เดินทางไปต่างประเทศหลายท่าน เช่น ท่านดิ้ง นัท ฮันท์ เป็นต้น จนเมื่อเวียดนามได้แตก คลื่นผู้อพยพได้หลบหนีออกนอกประเทศเป็นจำนวนมาก ในจำนวนคนเหล่านั้นเป็นพระสงฆ์และภิกษุณีสามเณรด้วย เมื่อได้โอกาสอพยพไปประเทศที่สาม จึงได้ตั้งรกรากขึ้น คณะสงฆ์เหล่านี้ยังไม่ลืมนิพพานศาสนา จึงได้ช่วยกันสละทรัพย์สร้างวัดในที่ต่างๆ ขึ้น เพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธ และรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเองไว้ ในบรรดาประเทศที่อพยพเข้าไปนั้น สหรัฐอเมริกามีมากที่สุด

• สหรัฐอเมริกา (Vietnamese Temples in USA)

พระพุทธศาสนาเข้าสู่อเมริกาตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๗๙ แต่เริ่มมีมากในปี พ.ศ.๒๕๑๘ เป็นต้นมา นับแต่เวียดนามได้ตกอยู่ภายใต้การปกครองของคอมมิวนิสต์ คณะสงฆ์ได้อพยพมาพร้อมกับชาวเวียดนามมากมายหลายแสนคน ในปัจจุบันนี้มีวัดเวียดนามในอเมริกาและทวีปอเมริกาเหนือ ๑๖๐ วัดเป็นอย่างน้อย แต่พุทธศาสนาก็ยังคงจำกัดเฉพาะในหมู่ชาวเวียดนาม และยังไม่แพร่หลายไปยังชาวตะวันตก เพราะการปฏิบัติภาวนายังไม่เป็นที่นิยม จนเมื่อพระดิ้ง นัท ฮันท์ เริ่มเป็นที่รู้จัก พุทธศาสนาแบบเวียดนามจึงได้เจริญแพร่หลายขึ้น

๑. วัดไต้ด่าง (Dai Dang)

ตั้งอยู่ที่เมืองบอลซอล (Bonsall) ซานดิเอโก (San Diego) แคริฟอเนีย (Carifonia) ก่อตั้ง พ.ศ.๒๕๔๔ (ค.ศ.2001) โดยพระตีช ถั่น ตื้อ (Thích Than Tu) มีพื้นที่ ๙ เอเคอร์ เป็นที่ตั้งศูนย์วิปัสสนาทางพุทธศาสนาของเวียดนาม มีพระสงฆ์ ๒๕ รูป มีพระตีช ติว เกียก (Thích Tue Giac) เป็นเจ้าอาวาส

พระตีชถั่นตื้อ (Thích Than Tu)

๒. วัดบ่าวฟัพ (Bao Phap)

ตั้งอยู่เลขที่ ๙๔๔๗ ถนนโอล์ดซานการ์บีเอล (Old San Gabriel) แคนยอน (Canyon) อะสุสะ (Asuza) แคลิฟอร์เนีย (CA) ๙๑๗๒๐ ก่อตั้ง ในปี พ.ศ.๒๕๒๗ โดยพระตีชอันเว้ (Thích An Hue) มีพระ ๔ รูป มีพระตีช เหวียน ลีเป็นเจ้าอาวาส โทร (๖๒๖) ๘๑๔-๐๑๕๒ อีเมล Thichvienly@yahoo.com

• ฝรั่งเศส (Vietnamese Temples in France)

๑. ศูนย์เซน หมู่บ้านพลัม (Plum Village)

ทางตอนใต้ของฝรั่งเศส ก่อตั้ง พ.ศ.๒๕๒๕ (ค.ศ.1982) โดยพระตีช นัท ฮันท์ พระเถระที่มีชื่อเสียงที่สุดของพระสงฆ์เวียดนาม และภิกษุณีจันของ (Chan Khong) ท่านเจ้าพรรษาที่ฝรั่งเศสได้สร้างศูนย์ปฏิบัติธรรมที่นี่ มีชาวตะวันตกสนใจปฏิบัติธรรมกับท่านมากมาย มีพระจำพรรษาราว ๑๐๐ รูป ทุกปี มีผู้ปฏิบัติธรรมมากกว่า ๒,๐๐๐ คนทั่วโลก

• อังกฤษ (Vietnamese Temples in UK)

๑. วัดเวียดนาม (Vietnamese Temple)

วัดเวียดนามในอังกฤษตั้งอยู่ที่ ๑๒๗ ถนนโฮลี่ (Holy) แฮนสเวิร์ด

(Handsworth) เมืองเบอร์มิงแฮม (Birmingham) สร้าง พ.ศ. ๒๕๕๕ (ค.ศ. 2002) โดยพระตีชฝือกเว้ (Ven. Thích Phước Huệ) ในวัดเป็นที่ตั้งสมาคมชาวพุทธมิดแลนด์ (Midland Buddhist Association) มีพื้นที่ ๒ ไร่เศษ มีพระจำพรรษา ๗ รูป โทรศัพท์ ๐๑๒๑-๕๕๑๗๗๕๑ เว็บไซต์ www.vdc.org.uk

๒. วัดหลินเซิน (Linh Son Temple)

ตั้งอยู่เลขที่ ๗๖ บิวล่า ฮิล (๗๖ Beulah Hill) ย่านนอร์วูดเหนือ (Upper Norwood) กรุงลอนดอน (London S.E.๑๑) สร้าง พ.ศ. ๒๕๓๗ โดยสมาคมชาวเวียดนามที่อาศัยในลอนดอน โดยมีนายโขงถ่าน (Khong Than) เป็นผู้ประสานงาน มีพระตีชเหวียน เวย (Thich Huien Huy) เป็นเจ้าอาวาส มีพระจำพรรษา ๓ รูป สังกัดนิกายสุขาวดี ผสมกับนิกายเถียน เบอร์โทรศัพท์ ๐๒๐๘ ๗๗๑ ๕๙๓๓

• แคนาดา (Vietnamese Temples in Canada)

ในแคนาดามีวัดเวียดนามอยู่ ๒๑ วัด ส่วนใหญ่เริ่มสร้าง พ.ศ. ๒๕๑๘ หลังเวียดนามสิ้นสุดสงครามด้วยชัยชนะของคอมมิวนิสต์ ชาวเวียดนามที่ชอบเสรีภาพได้อพยพออกมาจำนวนมาก ต่อมาบางส่วนได้ไปตั้งรกรากที่แคนาดา ได้เริ่มสร้างวัดขึ้นโดยการนำของพระสงฆ์เวียดนาม วัดที่สำคัญคือ

๑. วัดเหลียนหัว (Lien Hoa)

แปลว่า วัดดอกบัวบาน อยู่ที่เมืองมอนทรีออล (Montreal) สร้าง พ.ศ. ๒๕๑๘ (ค.ศ. 1975) โดยนายเตอฝั้น (Te Phan) อดีตทหารอากาศเวียดนามได้เป็นที่ก่อตั้งสมาคมชาวพุทธเวียดนามในอเมริกา มีพระตีชเทียนงี้ (Ven. Thích Thiên Nghi) เป็นเจ้าอาวาส และเป็นประธานสมาคม

๒. วัดตำเบาซอน (Tambao)

แปลว่า วัดรัตนตรัย อยู่ที่เมืองฮาริงตัน สร้าง พ.ศ. ๒๕๒๓ (ค.ศ.1980) โดยพระดีช ตำ เจา (Ven.Thích Tam Chau) มีพื้นที่ ๑๒ ไร่ มีพระ ๔ รูป

๓. วัดจัมชาน (Cham Shan)

หรือ วัดป่าเซน (Zen Forest) ตั้งอยู่ที่เมืองเพธานี (Pethany) เมืองออนตาริโอ (Ontario) สร้าง พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยพระดีช ถง ตรี ไถ (Ven.Thích Thong Tri Thay) ชาวเวียดนาม ท่านเป็นคณาจารย์เซนที่มีชื่อเสียงในยุโรป สร้างจำลองมาจากภูเขาอู่ไถซาน ในประเทศจีน มีพื้นที่ ๕๖๔ เอเคอร์ วัดนี้ถือว่าเป็นวัดใหญ่ที่สุดในแคนาดา

นอกนั้นยังมี วัดเหาเหงียม (Hao Ngyiem) เมืองโตรอนโต, วัดฉานกวง (Chan Guang) เมืองแวนคูเวอร์, วัดกวนอัม (Guan Am) พ.ศ. ๒๕๒๔ (ค.ศ.1981), วัดต้อกวง (Tu Guang) พ.ศ. ๒๕๒๘ (ค.ศ.1985)

• ออสเตรเลีย (Vietnamese Temples in Australia)

๑. วัดฟาบหัว (Phap Hoa)

วัดนี้เรียกว่า วัดปทุมธัมมาราม ในภาษาไทย ตั้งอยู่เลขที่ ๒๐ บุทเลอร์ อเวนิว (๒๐ Butler Avenue) เมืองเพนนิ่งตัน (Pennington) ห่างจากกรุงเมลเบิร์น (Melbourne) ๑๒ กิโลเมตร สร้าง พ.ศ. ๒๕๒๑ (ค.ศ.1978) สร้างขึ้นโดยผู้อพยพชาวเวียดนามที่เดินทางมาตั้งรกรากที่เมืองนี้ โดยมีพระดีช นู เว้ (Thích Nhu Hue) เป็นเจ้าอาวาส และพระดีชเวียนตรี สังกัดนิกายเถียน

๒. วัดกวางหมินห์ (Quang Minh)

วัดนี้ตั้งเมืองไบรบรุก (Braybrook) ห่างจากกรุงเมลเบิร์น (Melbourne) ๑๒ กิโลเมตร สร้าง พ.ศ. ๒๕๒๓ (ค.ศ.1980) โดยพระดีชเฟือกเว้ (Thích Phuoc Hue) โดยร่วมมือกับชาวเวียดนามที่อพยพมาอยู่ออสเตรเลีย

ได้สร้างขึ้น วันที่ ๑๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๔ องค์ดาไลลามะของทิเบตได้เสด็จมาออสเตรเลียอย่างเป็นทางการ ได้เสด็จเยี่ยมวัดนี้และปลูกต้นไม้ แสดงธรรมโปรดชาวพุทธที่นี่ด้วย มีพระดีชเพิกตัน (Thích Phuoc Tan) เป็นเจ้าอาวาส โดยรับตำแหน่งตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๐ (ค.ศ. 1997) สังกัดนิกายสุขาวดี เว็บไซต์ <http://www.quangminh.org.au/>

• อินเดีย (Vietnamese Temples in India)

วัดเวียดนามในประเทศอินเดีย เกิดมาจากการจาริกแสวงบุญของคณะสงฆ์เวียดนามที่เดินทางมาจาริกในสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๖ เป็นต้นมา เมื่อได้มาเห็นวัดพุทธของประเทศอื่นที่ตั้งขึ้นที่นั่น จึงคิดที่จะมาสร้างบ้าง จึงเกิดเป็นวัดเวียดนามขึ้น ที่สำคัญคณะสงฆ์เวียดนามทั้งในและต่างประเทศเห็นความสำคัญในการศึกษาได้ส่งพระสงฆ์และภิกษุณีมาศึกษาที่อินเดียมาก จากสถิติ พ.ศ. ๒๕๕๐ มีราว ๑๕๐ รูป นับว่าไม่น้อย วัดที่สำคัญคือ

๑. วัดเวียดนามสิวลี สารนาถ (Vietnamese Sivali Temple)

สร้าง พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยพระตันเหงียน (Tan Nguyễn) มีพื้นที่ ๒ ไร่เศษ ตั้งอยู่ใกล้สถานีรถไฟสารนาถ เมืองพาราณสี รัฐอุตตรประเทศ เป็นวัดเถรวาท สร้างถวายพระสิวลีมหาเถระ มีพระจำพรรษา ๒ รูป วัดนี้กำลังก่อสร้าง พระพุทธรูปขนาดใหญ่แกะด้วยหินดำ

๒. วัดเวียดนาม พุทธคยา

(Vietnamese Temples in Buddhagaya)

มี ๓ แห่ง ๑. วัดเวียดนามเก่า (Vietnamese Buddhist Temple) ห่างจากต้นพระศรีมหาโพธิ์ ใกล้วัดทิเบตการมาปะ สร้าง พ.ศ. ๒๕๑๐ โดยพระดร.ราม ผู้สร้างวัดเวียดนามที่ลุมพินี มีพื้นที่ ๘ ไร่ มีอาคาร ๒ หลัง มีพระเจดีย์ทรงเวียดนามคล้ายจีน ๑ หลัง สวยเด่นเป็นสง่า มีพระสงฆ์ภิกษุณี

จำพรรษา ๓ รูป โทร. ๐๐๑๙๑-๖๓๑-๒๒๐๐๗๓๓ ๒. วัดเวียดนามแห่งที่สอง เรียกว่าสถาบันเหวียนเกียก (Vien Giac Institute) ใกล้ลานจอตรด ทางทิศตะวันตกของลานกาลจักระไมดาน (Kalachakra Maidan) นิภายรินไซเซน สร้าง พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยพระตีช เกียก เหวียน (Thích Giac Vien) มีพื้นที่ไม่มากไม่ถึงไร่ เป็นอาคารหลังเดียว ๓ ชั้น มีพระจำพรรษา ๒ รูป โทร. ๐๐๑๙๑-๖๓๑-๒๒๐๐๗๓๓ ๓. วัดเวียดนามแห่งที่ ๓ เรียกว่า วัดลินซอน (Linson Temple) อยู่ด้านข้างพระพุทธรูปโคบุตรของวัดญี่ปุ่น มีพื้นที่ ๑ ไร่ สร้างโดยภิกษุณีตรีถวน (Tri Thuan) ชาวเวียดนามสัญชาติอเมริกัน มีที่พัก ๑ หลัง ๒ ชั้น กุฏิ ๑ หลัง หอสวดมนต์ ๑ หลัง ๔. วัดเวียดนามแห่งที่ ๔ ชื่อ ดินห์ซากี้เหวียน (Tinh Xa Ky Vien) อยู่ถนนบายพาส เลี้ยววัดการมาปะธิเบตไปเล็กน้อย โดยพระตีชเกียกเหวียน (Thích Giac Vien) ท่านเดินทางมาจากเมืองวึงเตา (Vung Tau) เวียดนาม ได้สร้าง พ.ศ. ๒๕๔๗

๓. วัดเวียดนามกุสินารา (Vietnamese Temple in Kusinara)

มีชื่อเต็มว่า วัดจีนชวงหลิน (Shuanglin Chinese Temple) สร้าง พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยภิกษุณีคือ หลิน (Kuolen) จากมณฑลโศหนาน ประเทศจีน ต่อมาพระสงฆ์จีนไม่สามารถมาจำพรรษาได้ จึงได้นิมนต์ภิกษุณีตั้งชูตริถวน (Ven. Thích Nu Tri Thuan) ชาวเวียดนามมาจำพรรษาแทน ตั้งแต่นั้นมา วัดนี้ดูเหมือนจะกลายเป็นวัดเวียดนามไป แล้วเปลี่ยนชื่อเป็นวัดลินซอน (Linson Buddhist Temple) มีเนื้อที่ ๙ ไร่ มีการจำลองสังเวชนียสถาน ๔ แห่งมาไว้ในวัด มีพระ ๒ รูป สามเณรอินเดียราว ๑๐ รูป

๔. วัดเวียดนาม เวสาลี (Vietnamese Temple in Vesali)

เรียกชื่อเต็มว่า วัดมหาปชาบดี (Prajapati Temple) หรือในภาษาเวียดนามว่า เกียวดำใต้ (Kieu Dam Di) ตั้งอยู่ที่ถนนทางไปเมืองเวสาลินครเวสาลี อำเภอไวศาลี เยื้องวัดศรีลังกา ห่างจากเมืองปฎูณะ เมืองหลวงของรัฐพิหาร ๕๕ กิโลเมตร ก่อตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยภิกษุณีเขียดมินห์ (Khiet Minh)

จากเมืองโฮจิมินห์ เวียดนาม เป็นวัด
ภิกษุณี มีอาคาร ๓ หลัง ศิลปะแบบ
เวียดนามคล้ายจีน โดดเด่นเห็นแต่
ไกล กลางวัดกำลังสร้างพระเจดีย์บรรจุ
คำสอนจากพระไตรปิฎก มีภิกษุณี
จำพรรษา ๕ รูป

วัดเวียดนาม เมืองเวาสาลี ประเทศอินเดีย

• เนปาล (Vietnamese Temple in Nepal)

๑. วัดเวียดนาม ลุมพินี

ชื่อเต็มว่าวัดฟัดควักตือ (Phat Quoc Tu) สร้าง พ.ศ.๒๕๒๕ โดย
พระดร.เหงียนเตียว (Nguyễn Dieu) หรือ ดร.ราม (Dr.Ram) ท่านเกิด
ที่เวียดนามแต่ ได้สัญชาติฝรั่งเศส ได้จาริกมาอินเดียและเนปาล เมื่อมาถึง
ลุมพินีได้เห็นว่าสถานที่ประสูติของพระพุทธองค์แห่งนี้ยังไม่มีวัดเวียดนาม
สร้างไว้ที่นี่ จึงได้เริ่มลงมือสร้าง มีเนื้อที่ ๖ ไร่ มีเสนาสนะหลายหลังเป็นศิลปะ
แบบเวียดนาม มีพระจำพรรษา ๒ รูป

๑๒.๖ คณะสงฆ์อนัมนิกายในไทย

พระพุทธศาสนาแบบเวียดนามได้เริ่มแพร่เข้ามายังไทยในสมัย
รัชกาลที่ ๑ เพราะอาณาจักรญวนเริ่มมีสงคราม เกิดกบฏหลายครั้งจึงมีผู้อพยพ
เข้ามาพึ่งโพธิสมภาร ในบรรดาชาวญวนที่อพยพเข้ามามีพระสงฆ์เวียดนาม
เข้ามาด้วย จึงได้ชักชวนพุทธศานิกชนชาวญวนได้สร้างวัดในไทย เพื่อให้เป็น
ปักแผ่นและดูแลอย่างทั่วถึง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
จึงสถาปนาเป็นคณะสงฆ์ต่างหากเรียกว่า คณะสงฆ์อนัมนิกาย อยู่ภายใต้
พระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ โดยให้มีบริหารสูงสุดเรียก
ว่า คณะใหญ่ รองลงมาเรียกว่า รองเจ้าคณะใหญ่ ผู้ช่วยเจ้าคณะใหญ่ฝ่ายขวา
ผู้ช่วยเจ้าคณะใหญ่ฝ่ายซ้าย ให้มีตำแหน่งปลัดขวา รองปลัดขวา ผู้ช่วยปลัดขวา

พระมหาสมณานัมมธรรมปัญญาวิวัฒน์ (ที่สองจากซ้าย)
และ คณะพระเถระผู้ใหญ่อนัมนิกาย

ดูแลผู้ช่วยเจ้าคณะใหญ่ฝ่ายขวา
จากนั้นยังมีปลัดซ้าย รองปลัดซ้าย
ผู้ช่วยปลัดซ้าย อยู่ใต้บังคับบัญชา
ของผู้ช่วยเจ้าคณะใหญ่ฝ่ายซ้าย
จากนั้นก็มีคณานุกรมโดย มีพระ
คณานุกรมเจ้าคณะใหญ่ พระคณา
นุกรมรองเจ้าคณะใหญ่ จากนั้น
พระคณานุกรมผู้ช่วยฝ่ายขวา พระ
คณานุกรมผู้ช่วยฝ่ายซ้าย พระ
คณานุกรมปลัดขวา คณานุกรม

ปลัดซ้าย อนัมนิกายในปัจจุบัน มีพระมหาสมณานัมมธรรมปัญญาวิวัฒน์ (เจริญ
จินเกียรติมหาเถระ) เป็นคณะอนัมนิกายในประเทศไทย และเจ้าอาวาสวัดกุศล
สมาคร พระสงฆ์ญวนอุปสมบทแบบญวนเฉยๆ แต่เกือบทั้งหมดเป็นคนไทย
เชื้อสายเวียดนามและจีน ขยายงานพระศาสนาไปทั่วประเทศ มีวัดดูแล ๑๘ วัด
และ ๑ สำนักสงฆ์ วัดญวนในประเทศไทยที่สำคัญๆ ได้แก่

๑. วัดทิพยวารีวิหาร หรือวัดกัมโล่ตื้อ หรือกัมโล่ยี เป็นวัดแรกของ
วัดญวนในไทย สร้างสมัยกรุงธนบุรี ราว พ.ศ. ๒๓๑๙ ได้รับพระราชทาน
ที่ดินริมแม่น้ำให้สร้างเป็นโรงเจเพื่อสวดมนต์ มีชาวญวนอพยพไปอาศัยแถว
นั้นมาก ต่อมา พ.ศ. ๒๔๓๙ พระอาจารย์ไหว้น จากประเทศจีนได้มาบูรณะ
ปัจจุบันจนกลายเป็นวัดจีนไป จึงไม่นับว่าเป็นวัดญวนในสังกัด

ที่อยู่ เลขที่ ๑๑๙ ซอยทิพยวารี ถนนตรีเพชร เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๒. วัดสมณานัมมบริหาร (วัดญวนสะพานขาว) ตั้งอยู่ริมฝั่งคลองผดุง
กรุงเกษม กรุงเทพฯ เดิมชื่อว่า เกียงเพือกตื้อ (ตื้อหรือจั่ว แปลว่า วัด) สร้าง
ในปี พ.ศ. ๒๔๓๔ ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้
พระราชทานนามไทยในปี พ.ศ. ๒๔๔๙ ว่า “วัดสมณานัมมบริหาร” แปลว่า วัด
ที่บริหารโดยสมณะแห่งอนัมนิกาย คำว่า อนัมเป็นชื่อเก่าที่เรียกคนญวน หรือ

เวียดนาม อาจจะเพี้ยนมาจากชื่ออาณาจักรอันนัม ของเวียดนาม ปัจจุบันมีพระสมณานัมธีรจารย์เป็นเจ้าของอาวาส มีพระสงฆ์จำพรรษา ๙ รูป แบ่งเป็นพระไทยบวชแบบญวน ๕ รูป พระญวนสัญชาติเวียดนาม ๔ รูป

อุโบสถวัดสมณานัมบริหาร (ญวนสะพานขาว)

ที่อยู่ เลขที่ ๔๑๖ ถนนลูกหลวง แขวงสี่แยกมหานาค เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ ๐๒-๒๘๑-๕๒๓๕, ๐๒-๒๘๑-๐๐๘๒

๓.วัดกุศลสมาคร (โผเพือกตื่อ) สร้าง พ.ศ.๒๓๘๓ ในสมัยรัชกาลที่ ๓ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา (พ.ศ.๒๕๐๐) เรียกเป็นภาษาเวียดนามว่า ซัก ต้า ฮึง เกว๊ก เพือกตื่อ เรียกสั้นๆ ว่า จั่ว โผ เพือก ชาวจีนเรียกว่า โอ ฮก ยี่ เปลี่ยนชื่อมาเป็น วัดกุศลสมาคร ในสมัยรัชกาลที่ ๕ แปลว่า วัดที่มีแต่ความดี บริสุทธิเหมือนน้ำในสาคร พระมหาสมณานัมธรรมปัญญาวิวัฒน์ (เจริญ กั้นเจี้ยว) เจ้าคณะใหญ่อนันนิกาย ๗๔ เป็นเจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน มีพระสงฆ์ ๘ รูป สามเณร ๑๘ รูป ในวัดเป็นที่ตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาชื่อ โรงเรียนกุศลสมาครวิทยาลัย เป็นตึก ๗ ชั้น มีพระอุโบสถแบบจีน ๑ หลัง พระเจดีย์ขนาดย่อมด้านเหนือ สูง ๗ ชั้น

ที่อยู่ เลขที่ ๙๗ ถนนราชวงศ์ แขวงสัมพันธวงศ์ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐ โทรศัพท์ ๐๒-๒๒๑-๗๐๐๒, ๐๒-๒๒๕-๑๓๖๑, ๐๘๑-๖๒๖-๔๑๗๖ โทรสาร. ๐๒-๒๒๑-๕๕๖๕

๔.วัดโลกานุเคราะห์ (ตื่อเต็ตื่อ) พระคณานัมธรรมราชวุฒาจารย์ (ฉายาเถียนถิก นามสกุลอารีย์กุลชัย เกิดพ.ศ.๒๔๗๙) เป็นรองเจ้าคณะใหญ่เป็นเจ้าของอาวาส พ.ศ.๒๕๕๒ มีพระสงฆ์สามเณร ๒๒ รูป

ที่อยู่ เลขที่ ๑๒๖ ถนนราชวงศ์ แขวงจักรวรรดิ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐ โทรศัพท์ ๐๒-๒๒๖-๒๗๑๙, ๐๒-๒๒๕-๑๕๑๖

๕.วัดอนัมนิกายาราม (กว้างเพือกตื่อ) หรือวัดญวนบางโพ สร้างสมัยรัชกาลที่ ๑ ในคราวที่องค์เชียงสือได้เข้ามาอาศัยในไทย ปัจจุบันมีพระคณานิมนธรรมวิธานาจารย์ (ว่างเขียน) ผู้ช่วยเจ้าคณะใหญ่ฝ่ายขวา-เจ้าอาวาส

ที่อยู่ เลขที่ ๒๗ ถนนประชากรราษฎร์ สาย ๑ แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ ๑๐๘๐๐ โทรศัพท์ ๐๒-๕๘๖-๘๐๐๑, ๐๒-๕๘๕-๐๔๑๖, ๐๒-๙๑๒-๗๔๗๐, ๐๘๖-๐๑๑-๕๐๓๓

๖.วัดอุภัยราชบำรุง (คั่นเชิงตื่อ) หรือวัดญวนตลาดน้อย สร้างสมัยรัชกาลที่ ๑ มีพระสมณานิมนธิ์ราจารย์ (มินเอ็ง) ปลัดขวา-เจ้าอาวาส พ.ศ.๒๕๕๒ มีพระ ๗ รูป

ที่อยู่ เลขที่ ๘๖๔ ถนนเจริญกรุง แขวงตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐ โทรศัพท์ ๐๒-๒๓๓-๓๑๐๒, ๐๒-๒๓๔-๔๔๓๒

๗.วัดชัยภูมิการาม (ตี๋हांนตื่อ) พระบริหารอนัมพรต (ตั้นทิน) ปลัดซ้าย-เจ้าอาวาส

ที่อยู่ เลขที่ ๓๐ ถนนเยาวพานิช แขวงจักรวรรดิ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐ โทรศัพท์ ๐๒-๒๒๔-๒๒๑๘, ๐๘๑-๙๒๐-๗๙๓๗ โทรสาร. ๐๒-๒๒๕-๕๒๘๖

๘.วัดถาวราราม (คั่นถ่อตื่อ) หรือ วัดญวนเมืองกาญจน์ สร้างสมัยรัชกาลที่ ๓ ปัจจุบันมีพระดร.องสุตบทบวร (เกิร์กซัน) เป็นเจ้าอาวาส มีพระสงฆ์-สามเณร ๑๘ รูป

ที่อยู่ เลขที่ ๓ ถนนเจ้าขุนเณร ตำบลบ้านเหนือ อำเภอเมืองฯ จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๓๔-๕๑๑-๕๒๑, ๐๓๔-๕๑๓-๒๒๖ โทรสาร. ๐๓๔-๕๑๑-๖๗๙

๙.วัดมงคลสมาคม (โหยคั่นตื่อ) หรือ วัดแปลงนาม สร้างสมัยกรุงธนบุรี เดิมตั้งอยู่หลังวังบูรพาภิรมย์ ต่อมาในหลวงรัชกาลที่ ๔ ต้องการสร้างถนนตัดผ่าน จึงให้ทำปาติกรรมแบบสงฆ์ไทย แล้วให้ย้ายมาเขตสัมพันธวงศ์แทน โดยพระราชทานที่ดินให้สร้างวัด ปัจจุบัน องค์กรพจนสุนทร เป็นเจ้าอาวาส พ.ศ.๒๕๕๒ มีพระ ๖ รูป

ที่อยู่ เลขที่ ๔๘ ถนนแปลงนาม แขวงสัมพันธวงศ์ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ
๑๐๑๐๐ โทรศัพท์ ๐๒-๒๒๒๒-๐๙๐๙, ๐๒-๖๒๓-๐๒๐๖

๑๐. วัดประถมพุทธาราม (เผือกวงต้อ) พระคณานิมนธรรมวุฒาจารย์
(ตื่นเรียน) เป็นผู้ช่วยเจ้าคณะใหญ่ฝ่ายซ้าย-เจ้าอาวาส อังสรพจนสุนทร
(เหยี่ยวหาย) ผู้ช่วยปลัดขวา-รองเจ้าอาวาสวัดกุศลสมาคร-ปฏิบัติหน้าที่แทน
เมืองสุสตัน มลรัฐเท็กซัส ประเทศสหรัฐอเมริกา

๑๑. วัดเขตรันบุญญาราม (เพือกเตียนต้อ) สร้างสมัยรัชกาลที่ ๓ มี
องพจนกรโกศล (ไพรตน์ เหวตี่) เป็นผู้ช่วยปลัดซ้ายและเลขานุการคณะสงฆ์
อนันนิกาย เป็นเจ้าอาวาส พ.ศ. ๒๕๕๒ มีพระ ๕ รูป

ที่อยู่ เลขที่ ๒๘ ถนนขาว ตำบลวัดใหม่ อำเภอเมืองฯ จังหวัดจันทบุรี ๒๒๐๐๐
โทรศัพท์ ๐๓๙-๓๑๑-๓๒๙, ๐๘๑-๓๔๔-๔๐๓๕, ๐๘๖-๙๙๔-๗๖๕๘

๑๒. วัดอนันนิกายเฉลิมพระชนมพรรษากาล (หังอกทันต้อ) องอนนต
สรนาท (ปรีชา เตียนท้อ) เจ้าอาวาส พ.ศ. ๒๕๕๒ มีพระ ๑๐ รูป

ที่อยู่ เลขที่ ๒๐๘ หมู่ ๑ ตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
๗๒๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๘๑-๘๘๐-๑๕๗๓, ๐๓๕-๕๖๖-๑๓๖

๑๓. วัดอุภัยภาติการาม (ข้าปอกง) หรือวัดข้าปอกง องปลัดประดิษฐ์
(อี่สี) เป็นเจ้าอาวาส พ.ศ. ๒๕๕๒ มีพระ ๓ รูป สามเณร ๑๘ รูป

ที่อยู่ เลขที่ ๔๗๕/๕ ถนนศุกกิจ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา
๒๔๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๓๘-๕๑๑-๑๙๘, ๐๘๑-๙๘๗-๘๖๒๖

๑๔. วัดธรรมปัญญาารามบางม่วง (สิ่งถันต้อ) องสรภาณอนันมพจน์
(พิลิสฐ์ ฉายา เตียนบัว นามสกุล ศรีวิชา เกิดพ.ศ. ๒๕๒๐) ฝ่ายประชาสัมพันธ
คณะสงฆ์อนันนิกาย-เป็นเจ้าอาวาส พ.ศ. ๒๕๕๒ มีพระ ๙ รูป

ที่อยู่ เลขที่ ๑๐๗-๑๐๘ บ้านบางม่วง ซอยโรงเจ ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน
จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๘๑-๔๓๙-๕๙๐๐, ๐๓๕-๒๙๕-๓๔๑

๑๕. วัดสุนทรประดิษฐ์ (คั่นอ้งตือ) พระคงศักดิ์ ฉายา เกียนเตื่อง นามสกุล ชันธวิชัย เกิดพ.ศ.๒๕๒๓ เป็นเจ้าอาวาส พ.ศ.๒๕๕๒ มีพระ ๕ รูป สามเณร ๕๑ รูป วัดนี้มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมชั้นมัธยมด้วย

ที่อยู่ เลขที่ ๔๔/๓ ถนนอคุลยเดช ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมืองฯ จังหวัด อุตรดิตถ์ ๔๑๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๔๒-๒๒๑-๑๒๔

๑๖. วัดเจริญบุญไพศาล องปลัดธรรมปัญญาวิวัตรสมพุทธ (มินหลับ) เป็นเจ้าอาวาส

ที่อยู่ บ้านหนองแพบ หมู่ ๓ ตำบลท่ามะขาม อำเภอเมืองฯ จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๘๑-๙๔๙-๘๗๑๑

๑๗. วัดศรัทธายัมพานชวราราม (โผวจิ้วตือ) องธรรมธเรณก (เถียน หลาก) เจ้าอาวาส

ที่อยู่ เลขที่ ๖๓-๖๖ ถนนนรราชอุทิศ ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองฯ จังหวัด สมุทรสาคร ๗๔๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๘๖-๕๔๔-๙๘๕๓, ๐๘๒-๕๗๗-๗๕๗๖

๑๘. วัดมหายานกาญจนมาสราษฎร์บำรุง องปลัดแดง (อี้ตู) เจ้าอาวาส พ.ศ.๒๕๕๒ มีพระ ๕ รูป สามเณร ๓๙ รูป

ที่อยู่ เลขที่ ๙ ถนนมหาภาส ตำบลสะเตง อำเภอเมืองจังหวัดยะลา ๙๕๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๗๓-๒๑๒-๕๙๓

๑๙. วัดถาวราราม หาดใหญ่ (คั่นถ่อตือ) สร้างพ.ศ.๒๕๐๐ มีองปลัด ปานชัย (เถียนหงือ) เจ้าอาวาส

ที่อยู่ เลขที่ ๓๓ ซอยวัดถาวร ถนนศุภสารรังสรรค์ ตำบลหาดใหญ่ อำเภอ หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ๙๐๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๗๔-๒๔๓-๕๕๘, ๐๗๔-๒๖๑-๖๔๗, ๐๗๔-๒๓๕-๓๐๗, ๐๗๔-๒๔๓-๖๒๖

๒๐. วัดถ้ำเขาน้อย (ลืองเซ็งตือ) พระคณานิมนธรรมวิริยาจารย์ (ตัยเทือง เกิดพ.ศ.๒๕๕๙) เป็นเจ้าอาวาส พ.ศ.๒๕๕๒ มีพระ ๗ รูป

ที่อยู่ เลขที่ ๑๘/๑ หมู่ ๕ ตำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๓๔-๖๕๕-๒๓๓-๔, ๐๓๔-๖๕๕-๔๒๑, ๐๘๖-๐๕๐-๗๓๙๔, ๐๘๑-๘๔๙-๗๑๙๙ โทรสาร. ๐๓๔-๖๕๕-๔๒๒

๒๑. สำนักสงฆ์ถ้ำกลองทิพย์ (เขาเกล็ด) องพจนกรโกศล (เหวตี้) เป็น
รักษาการเจ้าสำนักสงฆ์บ้านลี้

ที่อยู่ หมู่ ๑ ตำบลสองพี่น้อง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ๒๒๑๒๐
โทรศัพท์ ๐๓๙-๓๑๑-๓๒๙, ๐๘๑-๓๔๔-๔๐๓๕, ๐๘๖-๙๙๔-๗๖๕๘

๑๒.๗ เทศกาลเกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนา

๑. เทศกาลเตช (Tet Festival) ตรงกับวันตรุษจีนของชาวจีน ราว
เดือนมกราคมของทุกปี เป็นวันไหว้บรรพบุรุษ วันนี้อาชาวจีนเวียดนามจะทำบุญ
ที่วัดอุทิศให้บรรพบุรุษที่ได้เสียชีวิตไป

๒. เทศกาลเยนตู (Yen Tu Festival) ระหว่างกลางเดือนกุมภาพันธ์
ถึงกลางเดือนมีนาคม เยนตูเป็นชื่อภูเขา เป็นสถานที่สถาปนากายตริกาม
ชาวพุทธมุ่งหน้าไปที่ภูเขานี้เพื่อสักการบูชา

๓. เทศกาลปิ่นภูเขากอม (Perfume Pagoda Festival) ระหว่าง
เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมิถุนายนของทุกปี ชาวพุทธเดินทางไปแสวงบุญที่ภูเขากอม
เพื่อบูชาสักการะเจ้าแม่กวนอิม และลี้ศักดิ์สิทธิ์ที่นี่

๔. เทศกาลวันประสูติของพระพุทธเจ้า (Buddha Birthday Festival)
ระหว่างเดือนพฤษภาคม ตรงกับวันวิสาขบูชาของไทย ชาวพุทธจะไปวัด
เฉลิมฉลองวันเกิดของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

๕. เทศกาลบูชาพระเจดีย์เกี่ยว (Keo Pagoda Festival) ระหว่าง
เดือนตุลาคม ชาวพุทธที่จังหวัดไทบิ่นห์จะไปบูชาสักการะพระเจดีย์เกี่ยว
ด้วยดอกไม้ของหอม และเป็นการระลึกถึงวันมรณภาพของพระเดื่องโขงโล
(Duong Khong Lo Festival) ผู้ก่อตั้งวัด งานเทศกาลจัดเป็นเวลาสามวัน

๑๒.๘ ลักษณะเด่นของชาวพุทธเวียดนาม

การได้รู้จักใกล้ชิดกับพระสงฆ์และชาวพุทธเวียดนามทั้งในและต่างประเทศทำให้ได้เห็นว่าคุณเวียดนามเป็นคนจริงจังต่อการทำงานทุกอย่าง เมื่อตั้งใจแล้วจะต้องสำเร็จให้ได้ เช่นการทำสงครามกับฝรั่งเศสและอเมริกัน เสียไพร่พลและงบประมาณแต่ก็พยายามไม่ทอดทิ้งจนสำเร็จ เมื่อคนเหล่านี้ ถูกปลุกด้วยคำสอนของพระพุทธองค์ จิตของคนเหล่านี้ดูเข้มแข็ง อดทน อดออม เสียสละ เป็นมิตร และไม่ยอมแพ้ศัตรู ลักษณะจุดเด่นของชาวพุทธเวียดนามโดยเฉพาะพระสงฆ์คือ

๑. มีความศรัทธาอย่างมั่นคงในพุทธศาสนา

ชาวพุทธเวียดนามพร้อมพลีชีพปกป้องพุทธศาสนาเมื่อมีภัยคุกคามเข้ามา เฉากเช่นกรณีเหตุการณ์เผาตัวตายของพระดีช กวางดัก เป็นต้น ลักษณะเช่นนี้คงไม่อาจเกิดในเมืองไทยได้ ไซ้ว่าพระสงฆ์ไทยจะไม่มี ความมั่นคงมุ่งมั่น แต่วิถีเถรวาท และสายดาที่เย็นชาในเรื่องศาสนาของคนไทยจะทำให้ไม่มีใครกล้าทำ

๒. ไม่นิยมลาสิกขา

พระสงฆ์เวียดนาม ถือธรรมเนียมแบบมหายาน ก่อนบวชต้องไปอยู่ วัดอบรมให้อาจารย์เห็นพฤติกรรมอย่างน้อย ๒ เดือน เพื่อความมั่นใจว่าจะบวชได้ เมื่อบวชแล้วไม่นิยมลาสิกขา แม้จะหนุ่มหรือสาวก็ตาม ไม่นิยมลาสิกขา จึงเป็นกำลังสำคัญให้พุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี คณะสงฆ์เวียดนาม แม้มีน้อยกว่าไทยแต่มีคุณภาพมากกว่า เพราะเมื่อไม่คิดสึกแล้ว จิตใจจึงมุ่งมั่นสืบทอดศาสนา พร้อมทุ่มร่างกายแรงใจเต็มที่โดยไม่ยอม แต่มีข้อเสียอยู่บ้างที่คนหนุ่มเวียดนามที่ศรัทธาครั้ง ๆ กลาง ๆ ออยากบวชชั่วคราวไม่มีโอกาสเหมือนแบบไทย เพราะต้องบวชตลอด

๓. พระมหาเถระสนับสนุนศาสนทายาท

พระมหาเถระของเวียดนามทั้งที่อาศัยอยู่ในและนอกประเทศ

มีอุดมการณ์ที่มุ่งมั่นในการรักษาพุทธศาสนาเห็นว่าการจะสืบต่อพุทธศาสนาให้ยืนยาวนานอยู่ได้ในประเทศของตนนั้น ต้องการปลูกต้นกล้า สร้างศาสนาทายาท คัดหาคนรุ่นใหม่เข้ามาบวชให้การอบรมและสนับสนุนส่งเสริมพระสงฆ์รุ่นใหม่ไปเรียนต่างประเทศมาก ในอินเดียมีมากกว่า ๒๐๐ รูป ศึกษาในระดับปริญญาตรี โท เอก ยุโรป อเมริการาว ๑๐๐ รูป ท่านเหล่านี้จบปริญญาเอกไปแล้ว กลายเป็นบุคลากรที่ทรงคุณค่าและมีคุณภาพในวงการพุทธศาสนาในบ้านเกิด พร้อมมีประสิทธิภาพในการเผยแผ่ ข้อนี้นี้เวียดนามทำได้ดีกว่าไทย มหาเถรสมาคมไม่ค่อยตระหนักเรื่องนี้สัก

๑๒.๔ อภิธานศัพท์พระพุทธรูปต่อเวียดนาม

๑ วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน

เป็นที่พึ่งของชุมชน เช่น ศาลเจดีย์ หรือโรงเจดีย์ หรือหอเจดีย์ ที่เรียกว่า จั่ว (Chua, Pagoda) เป็นที่บูชาเทพเจ้า และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพระพุทธศาสนา และเป็นที่ประกอบพิธีบูชา หรืองานเทศกาลทางพระพุทธศาสนา เช่น พิธี ๑ คำ ๑๕ คำ และงานศราทธกกลางเดือน ๗ เป็นต้น พระพุทธศาสนาอย่างที่นี่นับถือปฏิบัติตามศาลเจดีย์เหล่านั้น เป็นการผสมระหว่างนิกายเถียน (เซน) กับดินห์โต (ชิน) หรือเป็นศาสนาแบบชาวบ้าน ไม่มีเนื้อหาหลักธรรมลึกลับซึ่งอะไรคือเป็นลัทธิบูชาเทพเจ้า พระโพธิสัตว์ พระอรหันต์หรือปูชนียบุคคลของจีน เช่น พระกวางอาม (เจ้าแม่กวนอิม) เป็นต้น

๒ วัดเป็นศูนย์กลางของการศึกษา

วัดเป็นสถานที่รวมแหล่งทางการศึกษาแห่งชั้นทุกระดับโดยเฉพาะในชนบท และยังเป็นสถานที่ชุมนุมของชาวพุทธในการพบปะปรึกษาหารือกิจกรรมต่างๆ ทั้งในด้านศาสนาและทั้งในด้านการเมือง โดยมีพระภิกษุสงฆ์เป็นผู้นำประชาชน และมีส่วนร่วมในการกอบกู้เอกราช อีกทั้งการฟื้นฟูพระศาสนา

๓ พระสงฆ์เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน

พระสงฆ์ถือว่าเป็นมีบทบาทต่อสังคมและความเป็นอยู่ เพราะการที่ประเทศเกิดความไม่สงบและถูกรุกรานจากข้าศึก ประชาชนชาติที่พึ่งและที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ จึงต้องอาศัยวัดและมีพระสงฆ์ ซึ่งสามารถให้ความอบอุ่นใจและกำลังใจ และยังเป็นผู้นำประชาชนในการต่อสู้กับเอกราช อยู่เคียงข้างกับประชาชน

๔. พระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมแห่งเศรษฐกิจ

จะสังเกตเห็นได้ว่า บรรดาองค์กรต่างๆ ของคฤหัสถ์เกิดขึ้นด้วยแรงศรัทธาในพระพุทธศาสนาเกือบทั้งสิ้น เช่น องค์กรกรรมกรชาวพุทธ องค์กรพ่อค้าอ้อยชาวพุทธ สหพันธ์ลูกจ้าง และข้าราชการชาวพุทธ สมาคมครูชาวพุทธ สมาคมผู้ซักรับจ้างโดยสารชาวพุทธ พุทธิกสตรีชาวพุทธ สมาคมเภสัชกรชาวพุทธ สมาคมนักเขียนและจิตรกรชาวพุทธ เป็นต้น องค์กรเหล่านี้ถือว่า เป็นแหล่งสำคัญของเศรษฐกิจภายในประเทศเป็นอย่างมาก

๕. พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการต่อสู้กับการเมือง

ในสมัยรัฐบาลของโงดินห์เดียม พระพุทธศาสนาถูกกดขี่ย้ายจากฝ่ายรัฐบาลที่นับถือคริสต์ศาสนา เป็นการทำลายความรู้สึกของพุทธศาสนิกชนอย่างมาก ทำให้มีการเดินขบวนประท้วงขับไล่รัฐบาล โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำมวลชน พระภิกษุตีฆวางตักได้เผาตนเองเพื่อประท้วงรัฐบาลซึ่งก่อความสะเทือนใจแก่ชาวพุทธเวียดนามไปทั่วประเทศ

๖. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพระสงฆ์

ในสมัยนายพลเหงียน คานห์ ซึ้นครองอำนาจแทนนายพลเดือง วัน มินห์ พระสงฆ์ที่เป็นผู้นำชาวพุทธก็ร่วมกันสนับสนุน ขบวนการต่างๆ เช่น องค์กรเยาวชนที่เป็นฐานกำลัง พร้อมทั้งจะปฏิบัติการตามคำสั่งก็มีมาก ผู้นำในวงการภายนอกก็หันมาสนใจ รัฐบาลที่เข้ามาใหม่ก็ต้องเอาใจ พระสามารถพูดเสียงดังเข้าไปถึงกลางเวทีการเมือง คือต้องการให้คณะสงฆ์มีเสียงในรัฐบาล

หรือว่ารัฐบาลต้องรับฟังคณะสงฆ์ ต้องการให้คนที่คณะสงฆ์เลือก หรือเห็นเหมาะสมเข้าไปดำรงตำแหน่งในรัฐบาล ต้องการให้รัฐอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา มากขึ้น และต้องการให้เยาวชนชาวพุทธมีสิทธิ มีส่วนในชะตากรรมของสังคม เวียดนามมากขึ้น

๑๖.๑๐ พระเถระที่สำคัญ (The Renowned Monks)

๑. พระติช นัท ฮันห์ (Thích Nhất Hạnh)

พระเถระท่านนี้ออกเสียงในภาษาเวียดนามว่า **ติช นัท ฮัง** มีชื่อเสียงด้านกวี นักประพันธ์ นักบรรยาย และนักต่อสู้เพื่อสันติภาพท่านนี้เกิดที่

เวียดนาม ภาคใต้ วันที่ ๑๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๙

(ค.ศ. 1926) ในครอบครัวชาวพุทธ บิดามี

อาชีพเป็นเจ้าหน้าที่รัฐบาลระดับล่าง มารดา

ทำงานบ้าน เมื่ออายุ ๑๗ ปี ได้เข้ามาบวชเป็น

สามเณรในนิกายเถียน (Thien) หรือนิกายเซน

ที่วัดตูเหียน (Tu Hieu) เมืองเว้ โดยมีพระ

อาจารย์ติช จัน ถัท (Thích Chan That) เป็น

อุปัชฌาย์ ได้ศึกษากับท่านเป็นเวลานาน พระ

พระติช นัทฮันห์ (Thích Nhất Hạnh)

ติชจันถัท เป็นคณาจารย์รุ่นที่ ๔๐ ของนิกาย

ลัมเต้ หรือ รินไซ สาขาหนึ่งของนิกายเซน จากนั้น พ.ศ. ๒๔๙๒ (ค.ศ. 1949)

ได้รับการอุปสมบทเป็นภิกษุที่วัดเบาคว็อก ได้นามว่า **ติช นัท ฮันห์** คำว่า **ติช**

ในภาษาเวียดนามใช้กับภิกษุและภิกษุณีหมายถึง บุตรของศากยมุนี (ศากยมุนี

บุตร) นัท ฮันห์ แปลว่า การกระกระทำเพียงหนึ่ง จากนั้น พ.ศ. ๒๔๔๘ (ค.ศ.

1945) ไปศึกษาที่มหาวิทยาลัยไซง่อนจนจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๓ (ค.ศ. 1950) ได้ร่วมกับ **พระติชตรีหู** สร้างวัดอึ้งกวาง

(Ung Quang Temple) ที่ไซง่อน ต่อมากลายเป็นสถาบันที่มีชื่อเสียง

ผลิตพระสงฆ์ที่มีความรู้ ออกมารับใช้พุทธศาสนา มาก จากนั้น พ.ศ. ๒๕๙๙ (ค.ศ. 1956) สร้างวัดฟงเบา (Phoung Boi Temple) ที่เมืองดาลัต สถานทูต ทากอากาศของชาวฝรั่งเศส เพราะมีอากาศเย็นตลอดปี จากนั้นได้ก่อตั้ง และเป็นบรรณาธิการนิตยสารพุทธศาสนาเวียดนาม (Vietnamese Buddhist Magazine) พ.ศ. ๒๕๐๓ (ค.ศ. 1960) ท่านจำพรรษาที่วัดตูเหวียน (Tu Hieu Temple) เมืองเว้ อีกหนึ่งปีถัดมาได้เดินทางไปประเทศสหรัฐอเมริกา และยุโรป เพื่อเผยแพร่ธรรม ได้มีโอกาสศึกษาเพิ่มเติมที่อเมริกา จากนั้น ได้สอนพิเศษที่มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย กลับมาได้ก่อตั้งโรงเรียนเยาวชน สำหรับบริการสังคมที่นครไซง่อน รับบุคคลทั่วไปมาศึกษา

ท่านต่อต้านสงครามจึงเป็นที่ไม่พอใจทั้งฝ่ายคอมมิวนิสต์เวียดนาม เหนือ และฝ่ายเสรีประชาธิปไตยเวียดนามใต้ จากนั้นเดินทางมาสหรัฐอเมริกา ศึกษาที่มหาวิทยาลัยพรินซ์ตัน (Princeton University) หลังจบแล้วได้บรรยาย ที่มหาวิทยาลัยคอร์เนล (Cornell University) และโคลัมเบีย (Columbia University) ท่านสนับสนุนให้สาธุคุณมาร์ติน ลูเธอร์คิงส์ (Martin Luther King) ต่อต้านสงครามและท่านเองก็สนับสนุน ต่อมาถูกเสนอชื่อให้รับรางวัล โนเบลสาขาสันติภาพด้วย พ.ศ. ๒๕๑๖ ท่านปรารถนาจะกลับบ้านเกิด แต่ รัฐบาลเวียดนามใต้ปฏิเสธวีซ่าให้ท่าน เพราะไม่พอใจที่ท่านเป็นผู้ต่อต้าน สงครามเวียดนาม

เมื่อสงครามเวียดนามสิ้นสุดตามมาด้วยผู้อพยพทางเรือมากมายหนี ออกทางทะเล ท่านจัดตั้งหน่วยงานช่วยเหลือชาวเวียดนามอพยพทางเรือ ตั้งขึ้นที่ไทยให้ได้รับความปลอดภัยและไปตั้งรกรากในยุโรป ท่านจึงอพยพ มาจำพรรษาที่ฝรั่งเศสที่หมู่บ้านพลัม ทางตอนใต้ พร้อมภิกษุและภิกษุณี ๑๐๐ รูป ท่านมีความชำนาญด้านกวี บทกลอน มีเทคนิคการถ่ายทอดที่เข้าใจ ง่าย พ.ศ. ๒๕๔๘ (ค.ศ. 2005) ท่านได้รับการอนุญาตให้เข้าเวียดนามได้เป็น ครั้งแรกนับตั้งแต่ท่านจากบ้านเมืองไป ๓๐ ปี แต่ก็ถูกติดตามทุกฝีก้าว ท่านถูกขอร้องจากพระตีช เวียน ดิน (Thích Vien Dinh) ในนามคณะสงฆ์

เวียดนาม (The Unified Buddhist Church of Vietnam) ให้ดำเนินเรื่องการจำกัดเสรีภาพในการนับถือศาสนาของรัฐบาลเวียดนาม แต่ท่านปฏิเสธจากนั้นเดินทางกลับอีกครั้งในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ท่านเดินทางไปทั่วโลกเพื่อแสดงธรรมทั้งในยุโรปและเอเชีย เช่น อินเดีย พม่า ศรีลังกา จีน เวียดนาม ญี่ปุ่น เกาหลี มองโกเลีย ไต้หวัน ฮองกง มาเลเซีย อินโดนีเซีย และเข้ามาเมืองไทยหลายครั้ง มีผู้ศรัทธาท่านเป็นจำนวนไม่น้อย ผลงานการเขียนของท่านมีมากกว่า ๑๐๐ เล่ม หลายภาษา รวมทั้งภาษาไทย เช่น เมฆหมอกในสีขาว, ปลูกรัก, เวียดนามดอกบัวในทะเลเพลิง, เป็นต้น ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่า ท่านเป็นพระสงฆ์มีชื่อเสียงที่สุดในระดับโลก รองจากองค์ดาไลลามะเท่านั้น ในอดีตท่านได้รับการเสนอชื่อเพื่อรับรางวัลโนเบล สาขาสันติภาพ ด้วย

๒. พระติช ถันห์ ตื่อ (Thích Thanh Tu)

คณาจารย์เถียนท่านนี้เป็นพระเถระมีชื่อเสียงในต่างประเทศรองลงมาจากท่านติช นัท ฮันห์ ท่านมีนามเดิมว่า เทรินฮูฝือก (Tran Huu Phuoc) เกิดเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๗ (ค.ศ. 1924) ที่เมืองกานโต (Can Tho) จังหวัดวินห์ลอง (Vinh Long) ท่านเกิดในครอบครัวที่นับถือศาสนาคริสต์^{๑๐} ศาสนาที่ก่อตั้งในเวียดนาม ในสมัยเด็กเป็นคนมีเมตตากับเพื่อนฝูง มีความซื่อสัตย์ มีสติไตร่ตรองพิจารณามากกว่าเด็กทั่วไป ท่านตัดสินใจออกบวชเป็นพระเมื่อเห็นความทุกข์ยากของประชาชนในสงครามกลางเมือง เพื่อหาทางผ่อนคลายความทุกข์จากสงคราม

พระติช ถันห์ ตื่อ (Thích Thanh Tu)

^{๑๐} http://en.wikipedia.org/wiki/Thích_Thanh_Tu

ต่อมาอายุ ๒๕ ปีได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ โดยพระอาจารย์ดีชื เทียน หัว (Thích Thiên Hoa) ที่วัดพิดกวาง (Phat Quang) ปีพ.ศ. ๒๕๐๙ (ค.ศ. 1966) ได้ปฏิบัติธรรมเข้าเียบ เป็นเวลาไม่ต่ำกว่า ๑๐ ปี ได้ศึกษาศูนยตาตาม แนวท่านนาคารชุน ในปีเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ (ค.ศ. 1971) ได้รับศิษย์ ชุตแรกจำนวน ๑๐ คน อีกสามปีต่อมาได้สร้างวัด ๔ วัด คือ

๑. วัดหลิงกวาง (Ling Quang)

๒. วัดฉานโขง (Chan Khong)

๓. วัดบาดนา (Bat Nha)

๔. วัดทงจี (Thong Chie) ที่เมืองดาลัต ซึ่งต่อมาวัดนี้ได้กลายเป็น สำนักงานใหญ่ของท่าน

ท่านได้ผสมผสานวิธีการของ พระสุนค้อ ฮุยเหง ของนิกายเถียน และ นิกายตรุกสามของพระเจ้าเตรินันถง อดีตกษัตริย์ของเวียดนามให้เป็นหนึ่ง เดียว ท่านมีศิษย์ที่เป็นภิกษุและภิกษุณีมากกว่า ๑,๐๐๐ รูปที่จำพรรษาทั้ง ในประเทศและต่างประเทศ มีศิษย์ที่เป็นฆราวาสเป็นล้านคน มีวัดในสาขา มากกว่า ๓๐ วัดทั้งในเวียดนาม ออสเตรเลีย แคนาดา ฝรั่งเศส อังกฤษ อเมริกา ออสเตรเลีย เป็นต้น นอกจากเผยแพร่ธรรมจนมีศิษย์พระและคฤหัสถ์มากมาย ท่านยังไม่ลืมงานเขียนโดยมีงานเขียนธรรมะมากกว่า ๕๐ เล่ม

๓. พระดีชื ตรี กวาง (Thích Tri Quang)

ท่านเกิดในตระกูลชาวนาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๗ (ค.ศ. 1924) ที่จังหวัด ไกลโฮจิมินห์ อุปสมบทที่วัดในโฮจิมินห์ พ.ศ. ๒๕๐๖ แล้วมาจำพรรษาที่วัด อันกวาง (An Quang) กรุงไซ่ง่อน จากนั้นไปศึกษาต่อที่ศรีลังกาหลายปี จนชำนาญพุทธศาสนาเถรวาท และภาษาบาลี ท่านได้เห็นกิจกรรมชาวพุทธ ศรีลังกาที่แสดงออกต่อพุทธศาสนาอย่างมุ่งมั่น และจริงจัง สิ่งเหล่านี้เป็น แรงบันดาลใจที่จะกลับมารับภาระพุทธศาสนาในบ้านเกิดเมืองนอน ปรับปรุง ให้ดีขึ้นจากนั้นกลับมาเวียดนามร่วมมือพระอาจารย์ดีชันทันห์ได้สร้าง มหาวิทยาลัยหวานฮั่งห์ ท่านมีบุคลิกที่แตกต่างจากท่านดีชันทันห์ที่เน้น

สันติภาพ ประนีประนอม ท่านได้เข้าร่วมกับกลุ่มคนที่มีแนวคิดต่อต้านฝรั่งเศสจนเป็นที่เฟื่องฟูมากในสมัยนั้น ได้รับการยอมรับว่าเป็นพระรุ่นใหม่ที่ไฟแรง มีอุดมการณ์รักหวงแหนพุทธศาสนามีการศึกษาวิสัยทัศน์กว้างไกล พ.ศ. ๒๕๐๖ ในสมัยประธานาธิบดีโง่หั้นเดียม เบียดเบียนพุทธศาสนา ท่านได้นำคณะสงฆ์ทั้งบรรพชิตและฆราวาสต่อสู้เพื่อพุทธศาสนาอย่างจริงจัง จนได้รับชัยชนะ นิตยสารไทม์ (Times) ของอเมริกา

พระดีช ตรี กวาง
(Thích Tri Quang)

ขึ้นปกเป็นบุคคลทรงอิทธิพลคนหนึ่งในเวียดนาม เมื่อได้รับชัยชนะทำให้ท่านและขบวนการเรียกร้องจากรัฐบาลเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เมื่อนายพลเหงียนเกากียึดอำนาจได้ ท่านนำชาวพุทธประท้วงอีกครั้ง แต่ถูกรัฐบาลปราบปรามอย่างรุนแรง ท่านถูกจับพร้อมกับผู้นำชาวพุทธหลายคน จนเมื่อคอมมิวนิสต์ยึดไซ่ง่อนได้แล้ว มองว่าท่านเป็นพระหัวรุนแรงเป็นอันตรายต่อการปกครองจึงถูกจับกักขังบริเวณ ภายในกุฎิวัดอันกวง ที่กรุงโฮจิมินห์ (ไซ่ง่อน) เป็นเวลา ๑๖ เดือนในที่สุดทางการได้ปล่อยตัวท่านเป็นอิสระแต่จับตาอย่างใกล้ชิด ปัจจุบันท่านมีอายุ ๘๗ ปี

ภาพพระดีช ตรี กวาง
ขึ้นปกวารสาร Time ของสหรัฐฯ

มรดกโลกในเวียดนาม^{๑๑}

(The World Heritage Sites in Vietnam)

ที่	ชื่อสถานที่	ที่ตั้ง	ปีที่ขึ้นทะเบียน
๑	พระราชวังเว้ (Hue Imperial palace)	จังหวัดเว้ ภาคกลาง	๒๕๓๗ (1993)
๒	อ่าวฮาลอง (Halong Bay)	เมืองฮาลอง อ.วันดอน	๒๕๓๘ (1994)
๓	ชุมชนโบราณฮอยอัน (Hoi An Ancient Town)	จังหวัดกว๋างนัม	๒๕๔๒ (1999)
๔	ปราสาทหมี่เซิน (Mỹ Sơn)	๗๐ กม.จากจังหวัดด้าหนั่ง	๒๕๔๒ (1999)
๕	อุทยานแห่งชาติ เฟื่องหยาเกบาง (Phong Nha-Ke Bang)	จังหวัดกว๋างบิงห์ (Quang Binh)	๒๕๔๖ (2003)
๖	ดนตรีราชสำนักเว้ (Hue Court Music)	จังหวัดเว้ ภาคกลาง	๒๕๔๖ (2003)

^{๑๑} UNESCO, **World Heritage sites in Vietnam**, (Hanoi: MS Printing, 2005), 23.

บรรณานุกรม

ภาษาเวียดนาม

Nguyen Khac Oanh, **Chua Hanoi**, Hanoi : Nha Xuat Ban Ha Noi, 2009.

Tran Doan Lam, **Art of Lacquer**, Hanoi: The Gioi Publishers, 2007.

ภาษาไทย

กรมการศาสนา, ประวัติพระพุทธศาสนาแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี ภาค ๑, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2525.

กรมศิลปากร, การสำรวจแหล่งโบราณสถานในอาณาจักรจามปา, กรุงเทพฯ : บริษัทเซเว่นพรินติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2542.

กรมศิลปากร, รวมเรื่องเกี่ยวกับญวนและเขมรในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๔), กรุงเทพฯ : การศาสนา, 2507.

จำนงค์ ทองประเสริฐ. ศจ., ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในเอเชียอาคเนย์, กรุงเทพฯ : บริษัทสหธรรมิก จำกัด, 2554.

เจ้าพระยาทิพากรวงศ์ (ขำ บุนนาค), พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2525.

ธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), พระ, พระพุทธศาสนาในเอเชีย, กรุงเทพฯ : ธรรมสภา, 2540.

นันทา โรจนประดิษฐ์.ร.อ., สารคดีชุดเวียดนาม, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2513.

นายหยอง. พงศาวดารญวน, กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2509.

เพชร สุมิตร (แปล), ประวัติศาสตร์การเมืองเวียดนาม, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์ จำกัด, 2522.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประวัติพระพุทธศาสนา, กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดนวสาส์นการพิมพ์, 2553.

- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, สืบสานพระพุทธศาสนาในเวียดนาม, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2550.
- ปรีชา ศรีวัลย์, ศ.พล.ต.ต., เวียดนาม การรบขั้นแตกหัก, กรุงเทพฯ : โอเอส ปรีนติ้งเฮาส์, 2537.
- ล.เสถียรสุด, ประวัติสมเด็จพระเจ้าโกสุมโศภน ๓ ประเทศอินเดีย, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิ่งเจริญ จำกัด, 2516.
- สรณีย์ วงศ์เบ็ญสัจจ์, หน้าที่ต่างสู่โลกกว้าง เวียดนาม, กรุงเทพฯ : บริษัท ดวงกลมสมัย จำกัด, 2550.
- สมจินต์ สัมมาปัญญา, พระมหา, ดร.ผศ., พระพุทธศาสนาในจีน อีเบต เวียดนาม ญี่ปุ่น, กรุงเทพฯ : ไทยรายวันการพิมพ์, 2551.
- สุด จอนเจดสิน, ดร., ประวัติศาสตร์เวียดนาม, พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- สุภัทรดิศ ดิศกุล, ศจ., หม่อมเจ้า, ประวัติศาสตร์ประเทศศิลปะประเทศใกล้เคียง อินเดีย, ลังกา, ซวา, จาม, ขอม, พม่า, ลาว, พิมพ์ครั้งที่ ๖, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มติชนปากเกร็ด, 2553.
- สุวิญ รักษิตย์.ดร., ผ.ศ., พระพุทธศาสนาหายาน, กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอกบล็อก, 2552.
- หิมพรรณ รักแต่غام, นางสาว, “การศึกษาวิเคราะห์การตีความหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของ พระติช นัท ฮันห์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, 2550.
- อภิชัย โพธิ์ประสิทธิ์ศาสตร์, พระพุทธศาสนาหายาน, กรุงเทพฯ : บริษัท วีพรีนท์ จำกัด, 2551.

ภาษาอังกฤษ

- Andrew X. Pham, **Last night I dreamed of peace**, New York : Three rivewr press, 2007.
- Anne-Valerie Schweyer, **Ancient Vietnam**, Bangkok : Siri wattana Interprint Public Co., Ltd., 2011.

- Bernard B. Fall, **The Two Vietnam**, New York : The Frederick A. Praeger, 1963.
- Carlyle A. Thayer, Ramses Amer, **Vietnamese Foreign Policy in Transition**, Singapore : Seng Le Press, 1999.
- Don Kowet, **A Matter of Honor**, New York : Macmillan Publishing Company, 1984.
- Hary H. Smith, **Area Handbook for South Vietnam**, Washington : US Government Printing Office, 1967.
- Hoang Van Chi, **From Colonialism to Communism**, New York : The Frederick A. Praeger, 1964.
- Lonely Planet, **Vietnam**, Australia : Lonely Planet Publications, 2011.
- M. Sivaram, **The Vietnam War: Why**, Tokyo : Charle E. Tuttle Co., Inc., 1966.
- Mae chee Huynh Kim Lan, **“A Study of Theravada in Vietnam”**, A Thesis of Buddhist, Graduate School, 2553.
- Milton E. Osborne, **The French presence in Cochinchina & Cambodia**, New York : Cornell University Press, 1969.
- Nguyễn Khắc Viện, **Việt Nam, a long History**, Hanoi : Thế Giới Publishers, 2009.
- P.V. Bapat, **2500 Years of Buddhism**, New Delhi : Tara Art Press, 1997.
- Thich Nguyen Chon, Ven., **The Discovery of Vietnamese Buddhism in the 20th Century**, A Thesis of Buddhist study, Graduate School, 2008.

- Thich Nguyen Dan, Ven., **An Analytical study of the impact of Thuck Lam Zen School on Vietnamese cultural life**, A Thesis of Buddhist study, Gradute School, 2551.
- Sister Chan Khong, **Learning true love**, New Denhi : Saurabh Printing, 2009.
- Stanley Karnow, **Vietnam a history**, London : Landom House, 1991.
- Thích Đồng Bổn, **A History of Xaloi Pagoda**, Ho Chi Minh : Nha Xuan Ban Ton Giao, 2006.
- Thích Nhat Hanh, **Vietnam the lotus in the sea of fire**, New York : The fellowship of reconciliation, 1967.
- Ton That Binh, **Life in the Forbidden purple city**, Danang : Danang publishing house, 2008.
- Tran Sone Pannamuni, Ven., “**A Study of influence and Contribution of Theravada Buddhism to the Khmer community in the Mekong delta of Vietnam**”, A Thesis of Buddhist study, Gradute School, 2551.
- Ven Prof. Le Manh That, **Ven Dr. Thích Nhat Tu. Buddhist Contribution to Good Governance and Development**, Vietnam : Vietnam Buddhist University Press, 2007.
- Võ Văn Tường, **500 famous temples in Vietnam**, Saigon : Tinh Tim, 2008.
- UNESCO, **World Heritage sites in Vietnam**, Hanoi : MS Printing, 2005.

เว็บไซต์

http://en.wikipedia.org/wiki/Buddhism_in_Vietnam

http://en.wikipedia.org/wiki/Thích_Nhất_Hạnh

ดรรชนี

กาวต่าย 87, 163	พระติช กวางเอื่อง 102
เกี้ยวจี้ 23	พระติช ดักฟง 101
ขุนบรม 14, 32	พระติช ดัก หงี 123
เขมรกรอม 79	พระติช ตรี ดินห์ 135
โง ดินห์ ข้อย 97	พระติช เตียวเยียว 102
โง ดินห์ คานห์ 97	พระติช เทียนธรรม 123, 130
โง ดินห์ นู 79	พระติช เทียนมี 102
โง ดินห์ เหลียน 79	พระติช นัท ตรีห์ 124
จอห์น เอฟ เคเนดี 105	พระเตรินเกาวัน 84
จามปา 11, 19, 38, 44, 61	พระเถาเตื่อง 46, 143
เจ้าขุนลอ 32	พระโพธิธรรม 26, 128
เจ้าขุนสามจุมัง 32	พระฟิบเทียน 25
ชาวลื้อ 14	พระฟานชิตลอง 85
ญวน 11, 77, 151	พระมินดางคาง 111
ตั้งเกีย 11, 32, 72, 82, 86	พระมินห์ของ 47
ติชกวางดัก 99, 138	พระวชิรญาณ 77
ตือดัก 75, 92	พระวานกี 29
เต็รื่องเต็รืนซัง 118	พระวินิตรุจี 78, 128, 142
นามเวียด 11, 17, 25, 31, 65, 74	พระเวียนเจียว 46
พระกัลยาณรุจี 26	พระเหวียนกวาง 143
พระเกียวหวง 47	พระอี่จิง 29
พระเคื่องเวียด 39	มหาชีวกะ 25
พระโงอัน 46	แม่ชีค็อกวาน 101
พระเจ้าหริชิต 61	ยาลอง 73, 92
พระไตเตียน 47	ลี้กงอ่วน 41
พระติช กวาง โต 123	ลี้เทื่องเกียด 48

ดรรชนี

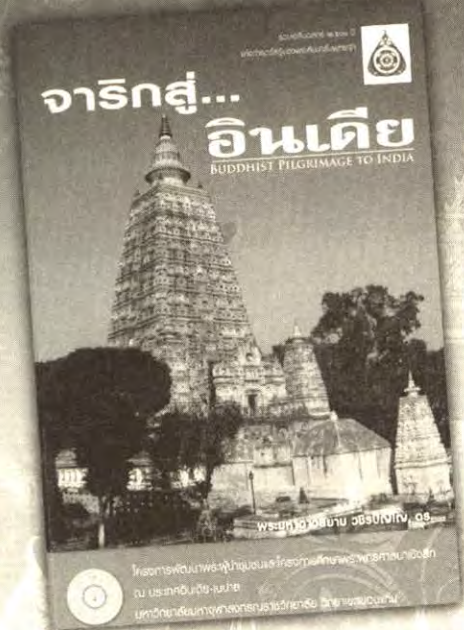
- สี่ไท่โต๋ 39, 41
สี่นามเต้ 26
เลก्यूสี่ 65
เลนันต๋อง 67, 71
วัดกวนอัม 134, 148
วัดกวางมีนห์ 137
วัดกวางหมินห์ 148
วัดกว่านซื่อ 144
วัดกุศลสมาคร 153
วัดเทียนโซ่ 144
วัดเขตรันนาบุญญาราม 155
วัดโคกว้อก 143
วัดจันโซง 140
วัดจัมซาน 148
วัดเจดีย์หอม 144
วัดเจริญบุญไพศาล 156
วัดชัยภูมิการาม 154
วัดเซตวัน 78, 130, 133
วัดชาลอย 99, 101, 106, 133
วัดใต้ต่าง 146
วัดตำเบาซอน 148
วัดต้อเต้ม 139
วัดถาวราราม 154, 156
วัดทิพย์วารีวิหาร 77, 152
วัดเทียนตรู 140
วัดเทียนหมู่ 99, 138
วัดธรรมปัญญาารามบางม่วง 155
วัดบ่าวคัวก 139
วัดบ่าวฟีบ 146
วัดบีดถาบ 142
วัดโบริ่ง 141
วัดประถมพุทธาราม 155
วัดฟาบวัน 142
วัดฟาบหัว 148
วัดฟาบเหล้ม 137
วัดโพดา 137
วัดมงคลสมาคม 154
วัดมหายานกาญจนมาศราชฐ์บุรีราษฎร์
156
วัดยาคเหล้ม 135
วัดยาคเหวียน 135
วัดล่งเซิน 136
วัดलग 143
วัดลิ่งห้อ้ง 138
วัดโลกานุเคราะห์ 153
วัดวันเผือก 142
วัดวานตึก 135
วัดวินเหงี่ยม 134
วัดศรัทธายัมพานิชวราราม 146
วัดสุนทรประดิษฐ์ 146
วัดหลังเซิน 136
วัดหลินเซิน 147

ดรรชนี

- วัดหลินเทียน 144
วัดเหลียนหัว 147
วัดอนัมนิกายาราม 144
วัดอันกวาง 136
วัดอุภัยภติการาม 155
วัดอุภัยราชบำรุง 154
วัดเฮืองตีช 140
วัดเฮืองไห้ 141
วันลาง 15
หมิ่นหม่าง 74, 83, 92
หมูกาย 74
หลินอี่ 19, 29
หว่านฮั่งห์ 39, 42
เหิงยิ่นเตื่องหุง 72
เหิงยิ่นตันตึง 119
เหิงยิ่นโตง 74
เหิงยิ่นอานห์ 73
องเซียงสือ 73, 76
อันเตื่องเวือง 17
อันนัม 11, 31, 72, 82, 86, 153
อินโดจีน 18, 82, 114
ฮานอย 11, 35, 41, 65, 82, 94,
118, 121, 126, 143

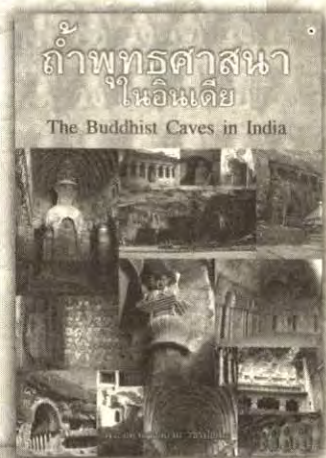
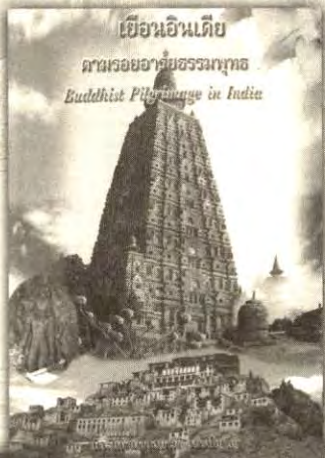
ບັນທຶກ

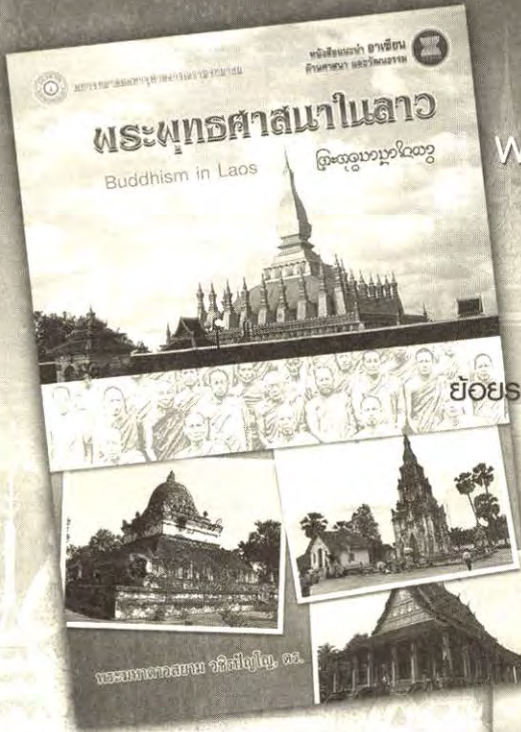
A series of 20 horizontal dashed lines for writing.

ผลงานหนังสือคุณภาพ โดย พระมหากษัตริย์ชาตินิยม วชิรญาณโณ

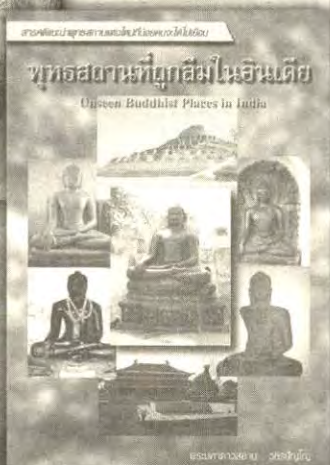
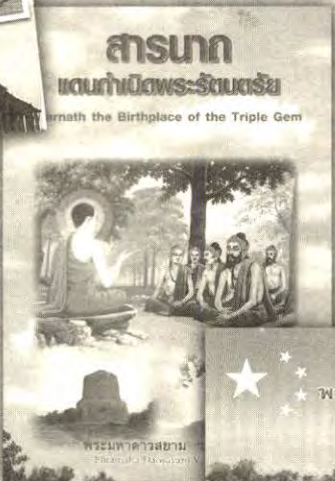
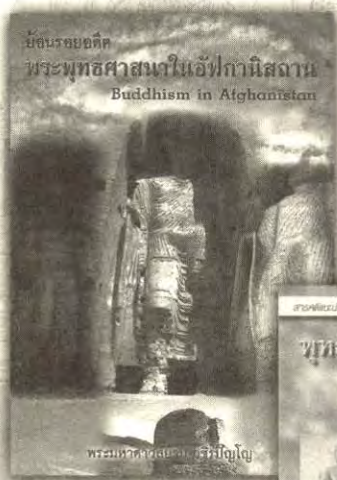
จาริกสู่...อินเดีย
ประวัติศาสตร์พระพุทธรศาสนาในอินเดีย
เยือนอินเดีย ตามรอยอารยธรรมพุทธ
ตามสำรวจพุทธสถานในอินเดีย
นครราชคฤห์ เมืองหลักของพระพุทธรศาสนา
ถ้ำพุทธศาสนาในอินเดีย

ผลงานหนังสือคุณภาพ โดย
พระมหาตวสยาม วชิรปัญโญ

พระพุทธศาสนาในลาว
พระพุทธศาสนาในจีน
พุทธสถานที่ถูกสืมในอินเดีย
ย้ายรอยอดีต...พระพุทธศาสนาในอัฟกานิสถาน
สาธนา...แดนกำเนิดพระรัตนตรัย

จุดเด่น ของพุทธศาสนาในเวียดนาม มีหลายข้อแต่ที่สำคัญ ได้แก่

๑. มีความมั่นคงในพุทธศาสนา

ชาวพุทธเวียดนาม พร้อมพลีชีพปกป้องพุทธศาสนา เมื่อมีภัยคุกคาม

๒. ไม่นิยมลสิกขา

ชาวเวียดนาม เมื่อบวชเป็นพระสงฆ์แล้วไม่นิยมลสิกขา แม้จะยังหนุ่มหรือสาวอยู่ที่ตาม จึงเป็นกำลังสำคัญเป็นอย่างดี

๓. มีความมุ่งมั่นมากกว่า

พระสงฆ์เวียดนามแม้จะมีจำนวนน้อยกว่าไทย แต่กลับมีคุณภาพมากกว่า เพราะเมื่อบวชแล้วไม่คิดสึก จิตใจจึงมุ่งมั่นสืบทอดศาสนา พร้อมทุ่มแรงกายแรงใจเต็มที่โดยไม่ย่อท้อ

๔. พระมหาเถระสร้างศาสนทายาท

พระมหาเถระของเวียดนามทั้งในและต่างประเทศสร้างศาสนทายาท ส่งศิษย์ไปเรียนต่างประเทศกันมาก ในประเทศอินเดียมีพระสงฆ์เวียดนามมากกว่า ๓๐๐ รูป กำลังศึกษาอีกราว ๑๐๐ รูป ท่านเหล่านี้แม้จะเรียนจบปริญญาเอกแล้ว ก็จะไม่สึกจึงกลายเป็นบุคลากรที่ทรงคุณค่าและมีคุณภาพ ในวงการพุทธศาสนาในบ้านเกิด

ISBN 978-616-300-015-6

9 786163 000156

C 112

111100 145 บาท